

Harrach Gábor – Rákóczi Krisztián

Külön utakon

Adalékok a felvidéki magyarság
2009 utáni politikatörténetéhez

L'Harmattan

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

Budapest, 2017

A kiadvány megjelenését támogatta:

NPKI | NEMZETPOLITIKAI
KUTATÓINTÉZET

© Szerzők: *Harrach Gábor, Rákóczi Krisztián*

© Nemzetpolitikai Kutatóintézet

© L'Harmattan Kiadó

Szakmai lektor: *Székely István Gergő, Tokár Géza*

A térképeket készítette: *Tátrai Patrik*

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás előzetes írásbeli hozzájáruláshoz van kötve.

A kiadásért felel a Nemzetpolitikai Kutatóintézet igazgatója.

ISBN 978-963-414-345-1

Borítóterv: *Somodi András*

Nyomdai kivitelezés: Robinco Kft.

Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

Budapest, 2017

Tartalomjegyzék

Öllös László: Ajánló.....	6
Előszó	7
Rákóczi Krisztián:	
A szlovákiai politikai rendszer alakulásának áttekintése.....	9
A pártszisztéma és választási rendszer változásai 1990-től a 2012-es választásokig.....	9
A 2016-os parlamenti választások eredményei a többségi pártok szempontjából	24
A választási részvétel általános jellemzői.....	24
Mit mutattak a közvélemény-kutatások?	27
A többségi pártok választási eredményei	30
Az MKP és a Híd választási eredményei és területi jellegzetességei	41
Összegzés	62
Irodalom	64
Harrach Gábor:	
A dél-szlovákiai választásstatistikák szociológiai és etnodemográfiai vonatkozásai	69
Bevezetés.....	69

Az MKP és a Most–Híd járási eredményeiről.....	74
Az utódpártok együttes támogatottsága	78
Az utódpártokról önállóan.....	82
Átjárás a szavazócsoporthoz.....	94
Az MKP szavazói potenciálja.....	103
Törzsszavazók és rejtett potenciál: 2010 és 2012 mérlege.....	103
Vendégtámogatók a konkurenciától: a 2014-es államfőválasztás.....	107
Szavazói mobilitás 2016-ban.....	111
Az MKP és a Most–Híd urbanizáltsága.....	116
Etnicitás és pártpreferencia.....	124
Módszertan és alapadatok.....	125
Az MKP támogatói	133
A Most–Híd és a szlovák pártok magyar támogatói.....	137
A Híd-tábor etnikai megoszlása.....	144
Összegzés	153
Irodalom	156
A szerzőkről	158
Térképmelléklet.....	159

Ajánló

Fontos, mi több érdekes könyvet jelentet meg a Nemzetpolitikai Kutatóintézet. A kötet a szlovákiai választásokat mutatja be nagy alaposággal. A magyar kisebbség szavazataira pályázó pártok választási eredményeit pedig mindez ideig egyedülálló részletességgel és igényességgel.

Az írás egyben betekintést enged a Szlovák Köztársaság pártjainak különösen gyors változásába. Megmutatja a választási rendszer sajátosságait, amelyek jócskán eltérnek a magyarországitól. Külön foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a szlovák pártok, esetenként az egyes szlovák pártok mennyire érnek bele a szlovákiai magyar közösségbe, a magyar választók mekkora részét szerzik meg.

A szerzők dolga több mint nehéz ennek a kérdésnek a megválaszolásakor, hiszen ilyen statisztikák természetesen nincsenek. Emiatt éppen ezek a fejtegetések a legérdekesebbek a kötetben, és ha jobban belegondol az ember, egyben a legfontosabbak. A releváns szlovák pártok egyikének programja sem tartalmaz olyan részt, amelyik akár csak meg is közelítené a szlovákiai magyarok megmaradásának minimális feltételeit. (Az elmúlt években egyetlen apró párt, a Polgári Konzervatív Párt [Občianska konzervatívna strana] ügyelt a kisebbségek elvárásaira.) A magyar választók egy részének támogatása emiatt két dolgot jelenthet. Az egyik, hogy lemondtak a szlovákiai magyarok legfontosabb célkitűzéseiről, a másik pedig, hogy a jelenlegi magyar reprezentációt nem tartják alkalmasnak, illetve képesnek a célok elérésére, ezért más szempontok alapján választanak.

A kötetben olvasható elemzések adta kép majdhogynem teljesnek mondható, a tematikai hiányosságokra, illetve e hiányosságok okaira pedig maguk a szerzők is kitérnek a saját előszavukban.

A Visegrádi Csoport, így Magyarország jövője is jelentősen függ a szlovákiai pártrendszer alakulásától. Ez a színvonalas kötet mindenkinek segít, aki foglalkozni szeretne a kérdéssel.

Öllös László

politológus

a Fórum Intézet elnöke

Előszó

Hivatalosan nyolc, ténylegesen már tíz éve annak, hogy megszűnt a felvidéki magyarság politikai egysége. Az eleinte többek által csak ideiglenesnek tartott kétpártrendszer eközben megszilárdult, nem utolsósorban azért, mert az lényegében a szlovákiai magyar társadalom identitás szerkezetére épül. Az elmúlt egy évtizedet tehát jogosan tekinthetjük egy önálló politikai időszaknak.

Ideje volt valamiféle visszatekintés, számvetés elkészítésének.

Könyvünk két önálló, de tartalmában, logikájában egymásra épülő tanulmány összessége. Az első részben – amely Rákóczi Krisztián munkája – bemutatjuk a független szlovák állam rövid politikatörténetét és sajátosságait: a választási rendszert, a legfontosabb szereplőket, a főbb törésvonalakat, s nem utolsósorban az MKP és a Most–Híd küzdelmét. A könyv második részében – amelyet Harrach Gábor írt – a szavazótáborok sajátosságaira koncentrálnak, olyan kérdésekre keresve a választ, mint a két párt közötti választói mobilitás, az MKP-tábor létszámnövekedésének esélye, a magyar szavazók pártpreferenciái, vagy éppen a Most–Híd szavazóinak etnikai összetétele.

Munkánk során tehát a jelenlegi kétpártrendszer politikai és társadalmi alapjainak a bemutatására törekedtünk. Nagyon szívesen vennénk azonban, ha majd mások – akár e könyv folytatásaként – felvállalnák olyan témák átfogó elemzését, mint például a személyiség, illetve a személyes szempontok politikaformáló ereje, a különféle pártideológiák keletkezéstörténete és funkciója, a helyi magyar sajtónak a Most–Hídhoz és az MKP-hoz való viszonyulása, a gazdasági kötődések jelentősége, illetve a többségi és az anyaországi politika szerepe. Bízunk benne, hogy e reménybeli diskurzusból azok is kiveszik majd a részüket, akik a külső elemző pozíciójához képest jóval közelebbről szemlélhették, netán alakíthatták az eseményeket.

Végül szeretnénk megköszönni a kiadási folyamatban részt vevő kollégák és ismerősök közreműködését, külön kiemelve Székely István Gergő és Tokár Géza lektorok nélkülözhetetlen segítségét. Nem utolsósorban pedig hálával gondolunk azon családtagjainkra és barátainkra, akiket e könyv megírásának és szerkesztésének a hónapjaiban oly sokszor fosztottunk meg a nekik járó személyes törődéstől és figyelemtől. Nem adjuk fel a reményt, hogy egyszer majd ők is olvasnak minket.

a Szerzők

A szlovákiai politikai rendszer alakulásának áttekintése

A pártszisztéma és választási rendszer változásai 1990-től a 2012-es választásokig

A bársonyos forradalom után a szlovák törvényhozás által elfogadott olyan jogszabályok, mint a politikai pártok működéséről szóló törvény és a választási törvény, megteremtették azokat a jogi kereteket, melyek lehetővé tették az első szabad parlamenti választások lebonyolítását. A választási rendszer kialakításakor célként lebegett a törvényhozók előtt, hogy minél erőteljesebb, valódi verseny alakuljon ki a színre lépő politikai pártok között. A demokratikus átmenettel párhuzamosan kialakult plurális szerkezetű többpártrendszer egy, a nyugati demokráciákban kialakult standardoknak megfelelő, szabad és tisztességes választási rendszerben találta magát az 1990 júniusában lezajlott első szabad választásokon. Az első csehszlovák állam idején alkalmazott arányos választási rendszert a döntéshozók demokratikusabb megoldásnak tekintették, mint a kommunista érában alkalmazott, éppen ezért történelmileg terhelt, 1954-ben bevezetett többségi, egymandátumos választókerületekre épülő modellt.

Az arányos választási rendszerben a kispártoknak kedvező, háromszázalékos bejutási küszöböt vezettek be. Megalkották továbbá a preferenciaszavazat intézményét, aminek köszönhetően nem zárt pártlisták versengnek egymással, hanem az azokon szereplő jelöltek sorrendjét a választók elsőbbségi voksokkal befolyásolhatják. A nyitott pártlistákon legfeljebb négy preferenciaszavazatot adhat le a választópolgár a képviselőjelöltek neve előtti sorszám bekarikázásával. Az elsőbbségi szavazatok célja, hogy a pártlistán előnytelen helyen szereplő, de a választók körében népszerű jelöltek bejuthassanak a törvényhozásba. A „karikázás” intézményének feladata „kiegyensúlyozni az egységes országos listák regionális szinten gyakorolt

deformáló hatását” (Tokár, 2011). A szabályozás kialakításakor a pártlistán való előrébb jutáshoz arra volt szükség, hogy az adott pártlistát választók felének preferenciavoksát megszerezze egy képviselő, vagyis az elsőbbségi szavazatok hatása még meglehetősen korlátozott volt.

A 150 fős, egykamarás szlovák törvényhozás képviselőit az 1990-es, 1992-es és 1994-es választásokon négy választókerületben (Pozsony, Nyugat-Szlovákia, Közép-Szlovákia, Kelet-Szlovákia) választották meg. Az egyes választókerületre jutó mandátumok száma előre nem volt meghatározva, azt csak a választási részvétel ismeretében, a választókerületben leadott összes szavazat alapján számították ki. A képviselői helyek kiosztására 1990-ben két körben került sor: előbb kerületi szinten a Hare-kvóta alkalmazásával, majd országos szinten a fennmaradó mandátumokat a Hagenbach-Bischoff módszer segítségével osztották szét. 1992-től pedig már az összes mandátumot az utóbbi módszer alkalmazásával osztották ki.

Az 1990. június 8-9-én, valamint az 1992. június 5-6-án megtartott választásokon a szavazópolgárok a szlovák törvényhozás tagjai mellett a csehszlovák szövetségi parlament két házának, a Népi Kamarának és a Nemzetek Kamarájának tagjait is megválasztották. A szövetségi parlamentbe való bejutáshoz a szavazatok öt százalékának megszerzése volt szükséges.¹ 1992-ben a szlovák törvényhozásba való bejutást is az ötszázalékos küszöbérték eléréséhez kötötték az önállóan induló pártok esetében, míg a két- és háromtagú választási koalíciók esetében 7%-os, a négy, vagy ennél is több pártból álló tömörülések esetében pedig 10%-os küszöböt vezettek be. Ennek köszönhetően a választásokon induló 23 pártból csak öt került be a parlamentbe, és az érvényesen leadott szavazatok mintegy negyede – 730 ezer voks – nem eredményezett mandátumot. A választások legnagyobb vesztesei a fragmentálódott jobboldal pártjai voltak, a Polgári Demokratikus Unió (Občianska demokratická únia – ODÚ), a Polgári Demokratikus Párt (Občianska demokratická strana – ODS), valamint a Magyar Polgári Párt (MPP). Ezen pártok parlamentből való kimaradása, a sok „elveszett” szavazat nagyfokú aránytalansághoz vezetett a rendszerben: a Vladimír Mečiar vezette Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (Hnutie za demokratické Slovensko – HZDS) a voksok harmadával 74 mandátumhoz jutott a törvényhozásban, a párt pedig koalícióra lépett a Szlovák Nemzeti Párttal (Slovenská národná strana – SNS). Az időközben, 1993. január elsején önállóvá vált Szlovákiában a politikai instabilitás időszaka következett: az

1 Ennek következtében 1990-ben a Demokrata Párt (Demokratická strana, DS) és a Zöldek Pártja (Strana zelených, SZ) a Szlovák Nemzeti Tanácsnak a tagjai lettek, de a föderatív parlamentbe nem jutottak be.

identitását váltó HZDS-ből sorra távoztak a parlamenti képviselők, a kormánykoalíció elvesztette parlamenti többségét és a törvényhozás megszavazta a kormányfő ellen benyújtott bizalmatlansági indítványt. 1994 márciusától az év végéig Jozef Moravčík vezette az ideiglenes kormányt, akit aztán az előrehozott választások eredményének köszönhetően ismét Mečiar követett az ország élén. 1994-ben módosították az elsőbbségi szavazatokra vonatkozó szabályozást: 50%-ról 10%-ra csökkentették a szükséges szavazatok arányát, azaz egy kétszázézer szavazatot kapott párt esetében húszezer, egy jelölt által megszerzett karika is elég lett a pártlista elejére való kerüléshez.

Az 1994-es előrehozott parlamenti választás volt az önálló Szlovákia történetének első törvényhozási voksolása, melyen a HZDS – koalícióban indulva a Szlovák agrárpárttal – fölényes győzelmet aratott. A Közös Választás (Spoločná voľba) nevű, négy pártból álló baloldali koalíció leszerepelt a választáson, 10,41%-os eredménye éppen csak meghaladta a négytagú tömörülések esetében előírt tíz százalékos küszöböt. A harmadik legjobb eredményt elért tömörülés is választási koalíció volt: a háromtagú Magyar Koalíció (MK) tíz százalékot meghaladó eredménnyel került be a szlovák törvényhozásba. Parlamentbe jutott még a Kereszténydemokrata Mozgalom (Kresťanskodemokratické hnutie – KDĤ), a HZDS-ből az előző ciklusban kivált politikusok által alapított Demokratikus Unió (Demokratická únia – DÚ), a szélsőbalos, valódi politikai programmal nem rendelkező Szlovák Munkásszövetség (Združenie robotníkov Slovenska – ZRS), valamint a nacionalista SNS.

Az 1994–1998 közti ciklusban a HZDS-nek a ZRS és az SNS voltak a koalíciós partnerei. Ez a nacionalista-populista politikát folytató, ideológiai konglomerátumnak tekinthető kabinet egyre távolabb vitte az országot az euroatlanti integrációtól. Nemzetközi szinten a kormány elkötelezte magát a koppenhágai kritériumok teljesítése mellett, de belpolitikájában számos alkalommal súlyosan megsértette a jogállamiság elveit, az emberi jogokat, a gazdaság terén pedig állandósultak a gyanús privatizációs ügyek, elharapódzott a korrupció. A kisebbségi jogok bővítésére vonatkozó követeléseket a kormányzat állandó jelleggel figyelmen kívül hagyta, sőt számos esetben jogkorlátozásra, a megszerzett jogok visszanyesésére került sor, melyek közül kiemelkedtek a magyar iskolarendszerrel, vagy az anyanyelvhasználattal szembeni támadások. Ebben a kormányzati ciklusban rendkívül polarizált lett a politikai rendszer, a szemben álló csoportok között hatalmas, áthidalhatatlan politikai és ideológiai távolság alakult ki, a politikai

konszenzus lehetősége pedig minimálisra csökkent. A nacionalista és tekintélyelvű politikát folytató kormánypártokkal szemben a liberális demokrácia híveit találjuk, akik Európa-párti politikát folytattak és elsődleges céljuk volt, hogy Szlovákiát kiemeljék abból a nemzetközi politikai izolációból, ahová a kormány taszította, és akik a köznyelvben a Mečiar-ellenes blokkot jelentették (Leška, 2013). A Sartori tipológiájában szereplő polarizált pluralizmus nem feleltethető meg a szlovákiai viszonyoknak. Sartorinál ugyanis feltétel, hogy nincs kormányképes ellenzék, sőt kifejezetten felelőtlen politikai ellenzékét találunk a tipológiájában. Egy másik feltétel pedig, hogy léteznek ugyan szélsőséges, rendszerellenes pártok, de azokkal a centrális erőter pártjai nem hajlandók koalícióra lépni (Sartori, 2005). Szlovákiában más volt a helyzet: egy szélsőbaloldali és egy szélsőjobboldali párt egyaránt kormánypárt volt, az ellenzék pedig a közvélemény-kutatások szerint mindinkább valós kormányzati alternatívát jelentett a választópolgárok szemében.

A polgári jobbközép prognosztizált erősödése miatt a kormánypártok egy újabb antidemokratikus eszközt vetettek be: a szabad politikai versenyt a választójogi szabályok újraírásával készütek korlátozni. Kezdetben a HZDS az arányos választási rendszer vegyes rendszerré való átalakításában gondolkodott, melyben a parlamenti mandátumok többségét egyfordulós, relatív többséget igénylő egyéni választókerületekben osztották volna ki. Ezt az elképzelést a HZDS koalíciós partnerei pragmatikus okokból nem támogatták, hiszen azzal tulajdonképpen saját parlamenti jelenlétüket, pontosabban képviselőik súlyát tették volna kockára. A vegyes választási rendszerre való áttérésre való törekvés bizonyítékeként a szakirodalomban az 1996-os közigazgatási reformra szoktak hivatkozni. Szlovákiában a közigazgatási felosztásoknál sosem a természetes vagy a történelmi régiók voltak a mérvadók, hanem javarészt az a törekvés volt a meghatározó, hogy a magyarok által lakott területek minél inkább fel legyenek aprózva, illetve észak–déli kialakításuknak köszönhetően azokban a magyarok kisebbséget alkossanak. 1990 után felszámolták a 3+1-es kerületi rendszert (három kerület + Pozsony), megmaradt viszont a 38 járás. 1996-ban a járások számát 79-re növelték és visszaállították a kerületi rendszert. Nyolc kerületet alakítottak ki, melynek során a magyarság alapvetően összefüggő déli lakóterületét öt kerülethattárral darabolták fel. Ennek köszönhetően a magyarok aránya mindegyik déli kerületben messze elmaradt az 50%-tól. A 79 járás kialakítása „a választási körzetek megváltoztatásán alapuló választási manipuláció adminisztratív előkészítése volt” (Mesežnikov, 2001). A járások egyéni választókerületeknek feleltek volna meg, ezért azokon a területe-

ken, ahol a HZDS elsöprő arányú támogatottsággal bírt, sok, kis lakosságú egységet alakítottak ki. Mečiarék törekvése nyomán az egyes járások között a lakosság-szám tekintetében szélsőségesen nagy aránytalanságok keletkeztek: a legnagyobb (Nyitrai) és a legkisebb (Mezőlaborci) lélekszámú járás közötti különbség napjainkban mintegy 150 ezer fős. A közigazgatási reformmal a magyar járások súlya csökkent (Krivý, 1995): az 1996-ig érvényes területi felosztás szerint az akkori 38 járást tekintve a járások 26,3 százalékában haladta meg a magyar közösség aránya a 20%-ot, a reformot követően viszont már csak a járások 16,5%-ában.²

1996-ban három párt létrehozta az úgynevezett Kék Koalíciót (Modrá koalícia), mely 1997-re „szivárvány-koalíció” lett, ugyanis a konzervatív, liberális irányultságú pártokhoz csatlakoztak a szociáldemokraták és a zöldek is. A pártok ezután szorosabbra fogták az együttműködésüket és Szlovák Demokratikus Koalíció (Slovenská demokratická koalícia – SDK) néven választási koalíciót hoztak létre. A megalakult szövetség a felmérések szerint biztos győzelmet aratott volna egy parlamenti választáson, ezért döntöttek úgy a kormánypártok, hogy átszabják a választási rendszert. Az 1998 májusában, négy hónappal a parlamenti választásokat megelőzően elfogadott új szabályozás eltörölte a négy választókerületet, helyette az ország egész területe képezett egyetlen választókerületet. Ennek hátterében az állt, hogy a HZDS népszerű vezetője, Vladimír Mečiar ne csupán az egyik választókerület listáján szerepeljen, ne csak egy helyen lehessen rá elsőbbségi szavazatok leadni, hanem az ország egész területén, ezzel megpróbálva maximalizálni a HZDS-re leadott szavazatok. Ennél lényegesebb változtatás volt azonban, hogy a választási koalíciók ellehetlenítésének szándékával bevezették a koalíciók közül alkalmazandó 5%-os küszöbhatárt. Ez azt jelentette, hogy egy választási koalíció valamennyi pártjának át kellett lépnie a bejutási küszöböt ahhoz, hogy a törvényhozás tagja lehessen. Azok a pártok, amelyek koalíciós listán indulnak, de a rájuk adott szavazatok nem érik el az öt százalékot, nem szereztek volna parlamenti mandátumot, és a rájuk adott szavazat is elveszett szavazatnak számított volna egy koalíciók közül. Így egy párt számára elveszett a koalícióban való indulás összes gyakorlati előnye. A változtatás a magyar etnikai pártokat, illetve azok választási koalícióját is hátrányosan érintette. A Magyar Koalíció pártjai ezért úgy döntöttek, hogy a pártok feladják az önállóságukat és létrehozzák a Magyar Koalíció Pártját (MKP). Az SDK pártjai azonban egy köztes utat választottak: a pártok az önálló-

2 2011-es népszámlálás adatai szerint ez tovább csökkent: a járások 13,9 százalékában, összesen 11-ben találunk legalább 20%-os arányban magyarokat.

ságukról nem mondtak le, és az eddigi választási koalíciót egy újjal váltották fel. Ennek lényege az volt, hogy az öt párt nem külön indított jelölteket, hanem egy közös jelöltlistát állítottak. Az SDK végeredményben egy 150 taggal – és ezzel együtt 150 képviselőjelölttel – rendelkező párt lett. Az ügy érdekessége, hogy az új szabályozással a választások eredményeit súlyosan befolyásolni szándékozó kormánypártok voltak azok, akik törvénytelenséggel, a szabályok kikerülésével és választási csalással vádolták meg az SDK-t. Mečiarék beadványban támadták meg az SDK indulását az Alkotmánybíróságon, mely mindössze hat héttel a választások előtt döntött a kereset elutasításáról.

Az 1998. szeptember 25–26-án lezajlott parlamenti választások tétje Szlovákiában az volt, hogy az ország felzárkózik-e a Visegrádi Együttműködés másik három állama mellé, érdemi lépéseket tud-e tenni a gazdasági, politikai, társadalmi stabilitást szavatoló euroatlanti intézményrendszerhez történő csatlakozás érdekében, vagy ezzel szembemenve mindinkább elszigetelődik és külpolitikájában inkább Oroszország barátságát keresi. A kiélezett politikai helyzet erőteljes mobilizáló hatással bírt: a választópolgárok közel 85%-a járult az urnák elé. Bár a HZDS nyerni tudott a választásokon, az SNS-en kívül egyik parlamentbe jutott párt sem volt hajlandó koalícióra lépni vele; kettejük mandátumszáma viszont kevés volt a kormányalakításhoz. A Mečiar-ellenes blokknak nevezett pártok végül egy ideológiailag nagyon sokszínű kormánykoalíciót hoztak létre, amelyben a szlovák konzervatív, liberális és baloldali pártok mellett az etnikai alapon szerveződő MKP is helyet kapott. A koalíciós partnerek részéről az MKP-t alapvető bizalmatlanság övezte, a párt lemondását az autonómiakérdésről pedig kormányalakítási feltételként fogalmazták meg. A koalíciót ugyan négy tömörülés alkotta, de ha figyelembe vesszük, hogy az SDK-t öt, az MKP-t pedig három párt hozta létre, akkor valójában 10 párt együttműködése kellett a mečiar rendszer leváltásához. Az SDK és az MKP mellett a Demokratikus Baloldal Pártja (Strana demokratickej ľavice – SDL), valamint a Polgári Egyetértés Pártja (Strana občianskeho porozumenia – SOP) lett a koalíció tagja. A kormánypártok összesen 93 mandátummal rendelkeztek, vagyis hárommal többel, mint az szükséges a háromötödös, alkotmányozó többséghez. Bár a baloldali és a jobboldali irányultságú pártok a társadalom- és a gazdaság szervezési kérdésekben gyakran teljesen eltérő nézeteket képviseltek, a koalíció működőképességét sikerült megőrizni a ciklus végéig.

A kormányzati ciklus során a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) és a Demokrata Párt (DS) szorgalmazni kezdték, hogy az SDK-t alkotó pártok ne

közös frakcióban politizáljanak, hanem mindegyik tagpártot önálló képviselőcsoport képviselje a parlamentben. Ez végül azt eredményezte, hogy a javaslattal egyet nem értő, egyébként a politikai pályafutását a kereszténydemokrata pártban kezdő Mikuláš Dzurinda kormányfő az SDK alapjain 2000-ben új pártot hozott létre, a konzervatív, liberális irányultságú Szlovák Demokratikus és Keresztény Uniót (Slovenská demokratická a kresťanská únia – SDKÚ), melynek vezetője lett. A ciklus során sor került a választási szabályok korrekciójára: a négy választókerületi szisztémához nem tértek vissza, a választási koalíciók számára szabott küszöbértékeket azonban a korábbiak szerint módosították. Azaz a két- és háromtagú koalíciók esetében 7%-os, a négy, vagy ennél több pártból álló választási koalíciók esetében újra 10%-os küszöböt alkalmaztak.

A 2002. szeptember 20–21-én tartott törvényhozási választásokat követően jobb-közép kormány alakult, melynek magját az előző ciklusban is kormányzó SDKÚ, KDH és MKP alkották – ők együtt 63 mandátumot szereztek. A parlamenti többség eléréséhez szükség volt még egy koalíciós partnerre, és ez egy újonnan alakult párt, a liberális Új Polgári Szövetség (Aliancia nového občana – ANO) lett. A koalíciónak csak szűk többsége volt a parlamentben – 78 mandátummal rendelkeztek –, azonban annyiban stabilabbnak számított a második Dzurinda-kormány az elsőnél, hogy a kormánypártok közti ideológiai különbségek kisebbek voltak, illetve az etnikai magyar pártra már természetes szövetségesként tekintettek a koalíciós társaik. Ekkorra egyébként a kormánykoalíció szlovák pártjainak támogatói is elfogadták az MKP-t: egy 2001-es kutatás során a megkérdezettek 66 százaléka elfogadta az MKP kormánytagságát, 25 százalék pedig ellenezte azt (Gyárfašová – Velšic, 2001). 2002-ben Vladimír Mečiar pártja a szuverén szlovák állam történetének harmadik parlamenti választását is megnyerte. (Ha ideszámítjuk a még csehszlovák szövetségi államban lezajlott 1992-es választást, akkor zsinórban negyedszer lett a választások győztese a HZDS.) Hozzá kell tennünk, hogy Mečiar népszerűsége ekkorra már erősen megkopott: 1994-ben még közel 35%-kal nyert a HZDS, 2002-re azonban a párt eredménye közel megfeleződött, ugyanis csak a voksok 19%-át szerezte meg.

A parlamentbe harmadik legerősebb pártként jutott be a Robert Fico vezette Irány (Smer), melyet alapítója megalakulásakor ideológiamentes entitásként jellemezett. Fico 1998-ban a baloldali SĎL listáján a legtöbb preferenciaszavazatot megszerezve jutott mandátumhoz. Nem értett egyet a kormány gazdaságpolitikájával, elhibázottnak vélte az MKP-val kötött koalíciót (az SĎL és részben a KDH

is szorgalmazta a magyarok kihagyását a kormányból) és támadta a kisebbségi jogok bővítésére irányuló kezdeményezéseket. Gyakran beszélt annak kockázatáról, hogy az MKP fel fogja vetni a Beneš-dekrétumok kérdését, s bár ez egyáltalán nem képezte a kormányprogram részét, Fico mégis a nemzeti érdekek védelmezőjeként jelent meg. A politikus hamarosan kilépett az SDL frakciójából, és függetlenként folyamatos kritikát fogalmazott meg a kormánnyal szemben. 1999 végén alakult meg hivatalosan a Smer, mely két évvel később Harmadik Út címmel fogadott el választási programot. Ennek alapján a Smer olyan, a bal-jobb skála közepén elhelyezkedő tömörülésként határozhatjuk meg, mely semlegesen viszonyul az eszmékhez, célja pedig egy igazságos és stabil rend megteremtése. Fico a valóságban az etatista gazdaságpolitika híve volt, és ennek nyomán a HZDS paternalista politikájának továbbvivője lett a későbbiekben. 2002-ben tehát újonként 13,5 százalékot szerezve jutott a törvényhozásba a Smer, ami ennek ellenére csalódást keltő eredmény volt Fico számára, lévén a közvélemény-kutatások ennél 2–5%-kal jobb eredményt prognosztizáltak a pártnak. A Smer parlamenti ellenzéki pártként a kormánypártok által végrehajtott radikális gazdasági és szociális reformokkal szembeni kemény bíráló mellett az ellenzék vezető szerepéért folytatott küzdelmet. A parlamenti pártok támogatottságának alakulását követve már 2005-re látszódott, hogy a HZDS alulmarad az ellenzék vezető pártjának pozíciójáért folytatott küzdelemben, ekkorra ugyanis a Smer már stabilan a biztos pártválasztók közel harmadának élvezte a szimpátiáját. Fico pontosan látta, hogy a baloldal a szétforgácsolódás fázisában van, és szükséges ezen pártok szavazóinak az összefogása. 2005. január elsejével három baloldali párt – köztük a korábban vezető baloldali pártnak számító, de teljesen eljelentéktelenedő SDL – beolvadt a Smerbe, mely ezután Irány-Szociáldemokráciára (Smer – sociálna demokracia – Smer–SD) módosította a nevét.

A Smer 2002-es parlamentbe jutása kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy Fico anyapártja, az SDL nem maradt a törvényhozás tagja, ami a felmérések tükrében legalább akkora meglepetése volt a választásoknak, mint a Szlovákia Kommunista Pártjának (Komunistická strana Slovenska – KSS) mandátumszerzése. A KSS parlamentbe kerülése elsősorban a gazdaságilag leszakadó kelet-szlovákiai régiók választóinak volt köszönhető. A 2002-es választásokon a rendszerváltás óta először fordult elő, hogy a nemzeti párt kimaradt a törvényhozásból. Ennek előzménye az volt, hogy Ján Slota és Anna Malíková vetélkedése miatt a pártból Slota vezetésével kivált egy csoport, mely Igazi Szlovák Nemzeti Párt (Pravá Slovenská národná

strana – P SNS) néven indult a választásokon. A két nemzeti párt kiütötte egymást a parlamentből: a Šlota vezette P SNS 3,65, a Malíková vezette SNS pedig 3,33 százalékot szerzett. Amennyiben egyébként az SNS parlamenti párt maradt volna, az úgy módosította volna az arányokat a törvényhozásban, hogy a jobboldal nagy eséllyel képtelen lett volna kormányt alakítani.

A 2002–2006 közötti időszakra Szlovákiában mérsékelt pluralizmus alakult ki, a demokratikus rendszer stabilizálódott, sor került az Európai Unióhoz és a NATO-hoz való csatlakozásra, lezajlottak azok a strukturális reformok, amiknek köszönhetően az ország megkezdte a felzárkózást a fejlettebb nyugat-európai gazdaságokhoz. A ciklus során új választójogi törvény megalkotására került sor (333/2004. sz. törvény), melyben eltörölték a kampánycsend intézményét, bevezették a külföldről való szavazás lehetőségét, félmillió koronás letét Belügyminisztériumnál történő elhelyezéséhez köthették a pártok választásokon való indulását. Ezekon túlmenően egy napra rövidítették a szavazatok leadására rendelkezésre álló időt; az eddigi választások kétnaposak voltak, azokat pénteken és szombaton tartották. Az egyik legjelentősebb módosítás a preferenciaszavazatok súlyának növelése volt. A 2006-os választásokon ennek köszönhetően a pártlistán való előrébb jutáshoz már az is elég volt, ha egy képviselőjelölt az adott pártlistát választók három százalékának elsőbbségi szavazatát megszerezte. A Belügyminisztérium által elkészített törvénytervezet a fentiekon túlmenően javaslatot tett arra, hogy térjenek vissza a korábbi négy választókerületi rendszerre. Ez azonban elsősorban az erősen vezetőközpontú, Pavol Rusko médiaszemélyiség országos népszerűségére építő ANO ellenállásának köszönhetően megghiúsult, így tehát maradt az a szabályozás, hogy a választásokon az ország egész területe egyetlen választókerületet képez. Az ellenzéki pártok közül egyébként a Smer–SD javaslatot tett a vegyes választási rendszerre való áttérésre, a HZDS pedig a többségi rendszer bevezetését szorgalmazta.

A második Dzurinda-kormány nem töltötte ki a teljes ciklust, miután 2006 elején a KDH kilépett a koalícióból. Erre azután került sor, hogy az SDKÚ nem támogatta a lelkiismeret szabadságáról szóló vatikáni utószereződés elfogadását, mely egyebek mellett lehetővé tette volna például, hogy az orvos lelkiismereti okokra hivatkozva megtagadja az abortusz, vagy a művi megtermékenyítés elvégzését. Ekkorra az SDKÚ frakciójából már több képviselő is kilépett, az ANO párt pedig darabjaira hullott, így a kormány általában a független képviselők – akik ekkor már az összes képviselő mintegy ötödét tették ki – segítségére volt szorulva a javaslatok elfogadásá-

nál a parlamentben.³ A KDH kilépésének köszönhetően tehát lerövidült a kormányzati ciklus; eredetileg 2006. szeptember közepén tartották volna a választásokat, ám azt kénytelenek voltak negyed évvel korábban lebonyolítani.

A 2006. június 17-i parlamenti választások meghozták Robert Fico számára a rég vágyott sikert: a Smer–SD magabiztosan, az összes mandátum harmadát megszerezve nyerte meg a választásokat Szlovákia történetének legalacsonyabb szavazói részvételi aránya (54,67%) mellett. A második Dzurinda-kormányt adó pártok közül az SDKÚ, a KDH és az MKP jutottak be a parlamentbe, összesen 65 képviselői helyet szerezve, az ANO viszont megsemmisült.⁴ Ismét a törvényhozás tagja lett a 2005-ben újraegyesült SNS, valamint megőrizte parlamenti jelenlétét a HZDS is, annak ellenére, hogy a 2002-es választásokhoz képest feleannyi szavazatot szerzett. „A szlovák politikai pragmatizmus a virágkorát élte. Igazából csak két kombináció, szövetségekötés tűnt teljesen lehetetlennek: a magyar és a szlovák nemzeti pártok szövetsége, valamint a kereszténydemokrata–kommunista és kereszténydemokrata–mečiarista koalíció” (Halász, 2006). Fico megnyilatkozásai alapján az tűnt a legvalószínűbb forgatókönyvnek, hogy a kereszténydemokratákkal és a nemzeti párttal fog kormányozni, ám végül nem a KDH, hanem a kormányra kerülésért kevesebbet kérő HZDS lett a harmadik koalíciós partner. A koalíciós partnerek kiválasztásában szerepet játszhatott az is, hogy a Smer–SD-re szavazók többségének másodlagos preferenciája ezen pártok valamelyike volt a felmérések szerint. „A többség kívánságának megfelelő koalíció jött tehát létre. Fico koalícióba szervezte a szlovák társadalom másfél évszázada legjellemzőbb politikai törekvéseit: a szociálistát, a nemzetit és a népit” (Hamberger, 2007). Az, hogy a szélsőségesen nacionalista SNS is kormánypárt lett, az európai szocialistáknál (PES) nyugtalanságot váltott ki, akik végül felfüggesztették a Smer–SD tagságát. Robert Fico ennek ellenére kitartott Ján Slota pártja mellett, azt ígérve, hogy a kisebbségi jogok nem fognak csorbulni, s a kormány deklarálja a status quo, a megszerzett jogok megőrzését. Annak ellenére, hogy ez nem valósult meg – sőt éppen ellenkezőleg, a legsötétebb mečiarai időköt is megszügyenítő magyarellenség vált a mindennapi kormányzati politika és kommunikáció részévé –, 2008 elején a PES megújította a Smer–SD tagságát.

3 A többség fenntartásához szükség volt két HZDS-es képviselő, Karol Džupa és Eduárd Kolesár ideológiai magyarázhatatlan átlépésére az ANO frakciójába. Lásd: Džupa a Kolesár vystúpili z HZDS, aby podporili vládu. SME, 2005. 09. 20. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. november. 24.

4 Nem szerzett mandátumot a 2004 közepén alakult Szabad Fórum sem (Slobodné fórum – SF), melyet az SDKÚ-ból kivált politikusok hoztak létre. Az SF parlamenti jelenléte esetén feltételezhetően más összetételű kormány jött volna létre.

Az első Fico-kormány idején a politikai csatározások döntően két, a rendszer-váltás óta eltelt időszakban mindvégig meglévő, ám 2006 után újult erővel meghatározóvá vált törésvonal mentén csúcsosodtak ki. Az egyik törésvonal az állam gazdasági szerepvállalását érinti: a HZDS által még az 1990-es évek elején megalapozott paternalista politika folytatójaként hirdette meg Fico a szolidaritásra épülő gazdaságpolitikát, az erős szociális állam politikáját. Egy 2005-ös kutatás adatai szerint a parlamenti pártok választói közül egyedül az SDKÚ szavazói között voltak némileg többen azok, akik az öngondoskodást tekintették alapvetőnek. A többi párt esetében a szavazók zöme a gondoskodó állam eszményével értett egyet: szerintük a kormányzat feladata, hogy a polgárok számára munkát és megfelelő életminőséget biztosítson. A Smer–SD, a HZDS és az SNS szavazói a kutatás szerint egyértelműen fogékonyabbak voltak a gondoskodó állam ideálja iránt, mint a második Dzurinda-kormányt alkotó pártok választói. A másik jelentős törésvonalat a többség–kisebbség viszony, a nemzetiségekkel szembeni türelmesség, illetve türelmetlenség képezi. Az elsősorban a magyarsággal, valamint a romákkal szemben megnyilvánuló intolerancia a liberális kontra paternalista gazdaságpolitikához hasonlóan keresztbe metszi a hagyományos bal–jobb-skálát (Bútorová – Gyár-fášová, 2005).

A 2006-os választások során először fordult elő, hogy nem jutott be a parlamentbe újonnan alakult, az előző törvényhozási választások idején még nem is létező párt. A szlovák politikai hagyományok szerint az „új” pártok ráadásul nemcsak bejutottak a parlamentbe, de kormányra is kerültek, majd a következő választások alkalmával már csak marginális támogatottságot tudtak felmutatni. 1994-ben ilyen párt volt a Szlovák Munkásszövetség (ZRS), 1998-ban a Polgári Egyetértés Pártja (SOP), 2002-ben pedig az Új Polgári Szövetség (ANO). 2006-ban tehát nem jelent meg ilyen tiszavirág életű párt a porondon, a változást az jelentette, hogy az ANO mellett a kommunista párt is parlamenten kívüli erővé vált, az SNS pedig négy év után visszakerült a törvényhozásba és a kormánykoalíció tagja lett. Azt lehetett feltételezni, hogy másfél évtized után a szlovák pártrendszer stabilizálódott, a politikai piac zártabb lett. A 2010-es választások azonban rácaffoltak erre, és újult erővel indult meg a pártrendszer átalakulása, melynek lendülete még a 2016-ban lezajlott választásokon is kitartott.

A 2010-es választásokat követően Robert Fico pártja ellenzékbe szorult annak ellenére, hogy 2006-hoz képest mintegy kétszázezer szavazattal többet kapott a Smer–SD. Fico számára ugyanaz a helyzet állt elő, mint Vladimír Mečiar esetében

1998-ban és 2002-ben: koalíciós partner hiányában képtelen volt többségi kormányt alakítani, mert a parlamentbe jutott pártok közül egyedül a nemzeti párt volt hajlandó a közös kormányzásra. A Smer–SD és az SNS közösen azonban csak 71 mandátumot birtokolt a 150 fős törvényhozásban. A gazdasági válság közepette Szlovákia nem engedhette volna meg, hogy kisebbségi kormány alakuljon, így a baloldali párt egyértelmű győzelme ellenére a szigorúbb költségvetési politikát szorgalmazó konzervatív és liberális pártok 79 mandátummal törekeny többséggel bíró kormánykoalíciót hoztak létre. Annak kapcsán, hogy nem a választásokon győztes párt alakíthatott kormányt, az újdonságot az jelentette, hogy 1998-ban és 2002-ben a győztes HZDS csak néhány százalékkal szerzett több szavazatot, mint a második helyezett SDKÚ, 2010-ben viszont a Smer–SD hatalmas fölényrel, az SDKÚ-nál kétszer annyi voksot gyűjtve nyerte meg a választásokat. A nagy különbség oka abban is kereshető, hogy a jobboldali kormánykoalíciónak nem volt vezető, egyértelműen tömeges támogatottságot élvező és ilyen felhatalmazással kormányzó pártja. A rendszerváltás óta másodszor fordult elő, hogy megállt a választói aktivitás folyamatosan csökkenése és többen mentek el szavazni, mint az előző választásokon. Első ízben, 1998-ban a Mečiar leváltására létrejött széles ellenzéki összefogás eredményezte a részvétel megugrását. 2010-ben a közvélemény-kutatások alacsony, 50 százalék körüli részvételt jósoltak, ám végül az 58,83 százalékos aktivitás négy százalékkal meghaladta a 2006-os, máig negatív rekordnak számító választási részvételt.

A 2010. június 12-én lezajlott választásokon két újonc párt is bejutott a szlovák parlamentbe: a gazdasági liberalizmust propagáló, a melegházasság intézményét támogató és a marihuána-fogyasztás dekriminalizálását szorgalmazó Szabadság és Szolidaritás (Sloboda a Solidarita – SaS), valamint az MKP-ból 2009-ben kilépett képviselők által létrehozott Most–Híd. Mindkét párt listáján mandátumhoz jutottak olyanok, akik egyéb szervezetet képviseltek: az SaS részéről az Egyszerű Emberek csoportosulás négy tagja, a Most–Híd listájáról pedig a Polgári Konzervatív Párt (Občianska konzervatívna strana – OKS) ugyancsak négy képviselője került be a parlamentbe. 2010 abból a szempontból is új helyzetet teremtett, hogy történetük során először rekedt a parlamenten kívül a HZDS és az MKP, a szlovákiai politikai közeg két, korábban hangsúlyos szereplője.

A négy pártból – SDKÚ, KDH, SaS, Híd – létrejött jobbközép kormány, melyet Robert Fico csak jobboldali tákolmányként emlegetett, csupán minimális többséggel rendelkezett a törvényhozásban. A koalíció legerősebb pártjaként az SDKÚ adta

a kormányfőt Iveta Radičová⁵ személyében. A kormánypártok közti legerősebb összetartó erőnek a Fico-ellenesség számított; világosan látta ezt Iveta Radičová, aki több alkalommal csak a lemondásával való fenyegetéssel tudta egyetértésre bírni a széthúzó koalíciós partnereket. A kormányfő helyzetét az is nehezítette, hogy még az őt delegáló SDKÚ vezetésének feltétlen támogatását sem élvezte. Mindezek fényében a Radičová-kormány szűk másfél éves működését nehézkes egyeztetési folyamatok, valamint a reformokat akadályozó, és végül a bizalom elvesztéséhez vezető koalíciós konfliktusok jellemezték. A bohózzattá fajult főügyészválasztás, az állampolgársági törvény többszöri sikertelen módosítása, az adóhivatal ingatlanbotránya mind elősegítették a kormánypártok népszerűségvesztését, és végső soron megalapozták Robert Fico és pártja 2012-es történelmi sikerét.

A jobboldali kormány bukását végül az okozta, hogy 2011. október 11-én a Szabadság és Szolidaritás frakciója, valamint a Híd listáján parlamentbe jutott polgári konzervatívok nem támogatták az eurós mentőalap, az Európai Pénzügyi Stabilitási Eszköz (EFSF) kibővítését, amelyet ekkorra már az összes többi euróövezeti állam jóváhagyott. Radičová az EFSF-ről szóló szavazást a kormányáról szóló bizalmi szavazáshoz kötötte, és ez végül a kabinet bukását jelentette: a szükséges 76 szavazat helyett csak 55 támogató voksot kapott a mentőalap, holott a koalíciónak 78 képviselője volt. Robert Fico pártja, a Smer–SD elvi alapon ugyan támogatta a csomag elfogadását, ám taktikai okokból tartózkodott a szavazáson, hogy ezzel rámutasson a kormánykoalíció tehetetlenségére. Miután Fico végignézte, miként buktatja meg magát és kormányát Radičová, két nappal később, október 13-án – azt követően, hogy a törvényhozás elfogadta a választási időszakot lerövidítő alkotmánytörvényt – a parlament ismét szavazott a mentőcsomagról. A Smer–SD képviselői ekkor már az SDKÚ, a KDH és a Most–Híd honatyáival egyetemben támogatták az EFSF elfogadását.

A 2012-es választási kampányt kezdetben gazdasági kérdések uralták: a pártok kiemelten kezelték az államadósság megfékezését, a gazdasági növekedés beindítását, valamint a 13–14 százalékos munkanélküliség visszaszorítását. Meglepetésre a korábbi szlovákiai választásoktól eltérően a 2012-es választási kampányban a

---

5 2010 elején Dzurindát azzal vádolta meg Robert Fico kormányfő, hogy miniszterelnöksége idején az általa vezetett SDKÚ visszaélt a privatizációval és svájci bankokon, valamint fiktív cégeken keresztül hatalmas összegeket mosott tisztára. Dzurinda természetesen tagadta a vádakat, ám végül arra hivatkozva, hogy nem szeretne károkat okozni pártjának a választásokon, bejelentette, hogy pártelnökségét megtartja ugyan, de nem fog szerepelni az SDKÚ listáján. Az SDKÚ listavezetője azt követően lett Iveta Radičová, hogy a párt másik népszerű politikusát, Ivan Miklošt legyőzte a pozícióért zajló előválasztáson.

magyar kártya semmilyen szerepet nem játszott. A választások előtt két hónappal robbant az ún. Gorilla-botrány, amely minden egyéb kampánytémát háttérbe szorított, és amelyben a teljes politikai elit érintett volt. A „Gorila” és a „Gorila 1” fedőnevű titkosszolgálati dokumentumokból az derült ki, hogy az elmúlt évtizedben kormányzó politikusok mind Szlovákia egyik legbefolyásosabb cégcsoportjának, a Pentának a befolyása alatt álltak. A botrány leginkább Mikuláš Dzurinda, valamint az általa vezetett SDKÚ népszerűségét tépázta meg. Robert Fico – bár hangfelvétel is bizonyítja, hogy a Penta cégcsoport vezetőjével többször is személyesen egyeztetett – a botrányt le tudta rázni magáról. A kiszivárgott titkosszolgálati dokumentumok szerint a második Dzurinda-kormány 2005–2006-os privatizációs döntéseit jelentősen befolyásolták a Penta cégbirodalomhoz köthető vállalkozók. A Gorilla-ügy megkérdőjelezhetetlenül nagy szerepet játszott a Smer–SD fölényes választási győzelmében, a jobboldal súlyos vereségében, valamint hosszú távon hozzájárult a protestpártok megerősödéséhez. A korrupció és a közpénzekkel való visszaélés gyanúja teljes egészében lejáratta a jobboldali politikai elitet, megágyazva ezzel Fico elsőprő sikerének.

A 2012. március 10-én lezajlott előrehozott parlamenti választások a jobboldali pártok számára a közvélemény-kutatások által előre jelzettekénél is nagyobb arányú vereséggel zárultak. Ez volt az első olyan választás az ország történelmében, hogy már a Radičová-kormány októberi bukásakor, illetve az előrehozott választások kiírásakor szinte biztosra lehetett venni, hogy amennyiben a Smer–SD meghatározó politikusai a kampány során nem követnek el súlyos hibákat, akkor Fico visszatérését a kormányfői pozícióba semmi nem veszélyeztetheti. A választások éjszakáján aztán kiderült: a baloldali párt az előzetesen várthoz képest is jobb eredményt tudott elérni: a voksok 44,41 százalékával Robert Fico pártja kis híján alkotmányos, háromötödös többséget szerzett, és a rendszerváltás óta először nyílt lehetőség egypárti kormány létrehozására. A Smer–SD 1 134 280 szavazatot kapott, ami 83 mandátumhoz, azaz abszolút többséghez juttatta a parlamentben. A Smernek kedvezett az előző kormányzat munkájával szembeni választói elégedetlenség és a belpolitikai stabilitás iránti fokozódó igény. A szociáldemokraták eredményesen mobilizálták választóikat, és a vártnál jóval magasabb, 59,11 százalékos részvétel szintén hozzájárult a baloldali párt történelmi győzelméhez. A voksolást megelőző közvélemény-kutatások fényében egyébként jóval alacsonyabb, ötven százalék körüli részvételi arány volt prognosztizálható. A szociáldemokrata párt abszolút többséget eredményező győzelme részben annak volt köszönhető, hogy a voksok

ötöde – 19,36 százaléka –, azaz közel félmillió szavazat nem eredményezett mandátumot. A 26 induló párt közül csak hat jutott be a szlovák törvényhozásba. A két legnagyobb vesztes a szavazatok 4,55 százalékát megszerző nemzeti párt és a voksok 4,28 százalékát begyűjtő Magyar Koalíció Pártja volt.

A botrányok miatt megtépzott jobboldali pártok 2012-re identitásválságba kerültek. A választóknak képtelenek voltak megindokolni, hogy miért kéne rájuk adni a szavazataikat, az ugyanis már kevésnek bizonyult, hogy Ficoval szembeni alternatívaként hivatkoztak magukra. Így tettek ugyanis a 2010-es választásokat megelőzően, majd kormányzati pozícióban állandóan egymásnak feszülve másfél év alatt a szociáldemokratákat erősítették meg azzal, hogy képtelenek bizonyultak az érdemi együttműködésre. Robert Fico első kormányát nem alaptalanul vádolták korrupcióval, felelőtlen gazdaságpolitikával, ám végül kormányzati pozícióba kerülve ők viselkedtek felelőtlenül, folyamatos cselekvőképtelenségről téve tanúbizonyságot. A sokszor populizmussal vádolt Fico mérsékelt politikusnak mutatkozhatott a 2010-ben megalakult parlamentben, miután az Egyszerű Emberek csoport vezetője, Igor Matovič különféle performanszokkal, parlamenthez méltatlan vulgáris viselkedéssel, meglévő értékrend hiányában állandó botránykeltéssel és vádaskodással igyekezett a politikai napirendet alakítani. Matovič ezzel populizmus tekintetében messze fölülmúlta a volt kormányfőt. A jobboldali populizmus a Matovič által létrehozott pártnak köszönhetően 2012-ben már önálló parlamenti tényezővé vált, hozzájárulva ezzel a hagyományos konzervatív és liberális pártok gyengüléséhez. Négy évvel később a 2016-os választások bebizonyították, hogy a jobboldal továbbra sem tud alternatívát felmutatni a saját politikai térfelén megjelent populizmussal szemben, ami végül a hagyományos bal–jobb skálán nehezen elhelyezhető, rendszerellenes pártok előretörését, illetve a kereszténydemokrata pártok teljes kudarcát eredményezte.

A 2016-os parlamenti választások eredményei a többségi pártok szempontjából

A választási részvétel általános jellemzői

Mielőtt rátérnénk a legutóbb lezajlott parlamenti választások eredményeinek bemutatására és elemzésére, röviden ismertetjük a választási részvétel néhány jellemzőjét, összefüggéseit az elmúlt két és fél évtized voksolásai alapján.

A rendszerváltás óta megrendezett kilenc, illetve az önálló Szlovákia történetének hét parlamenti választása hullámnzó választási részvételi adatokat produkált. Az 1990-es években megrendezett választások nagyon magas részvétel mellett zajlottak, azok a választókorú népesség több mint háromnegyedét aktivizálni tudták. Az 1990. évi, még a szövetségi államban lezajlott első szabad választásra a szocializmus elutasításáról szóló népszavazásként, a megkezdett demokratikus átmenet melletti kiállásként szoktak utalni. A későbbiekben – nem meglepő módon – egy választás sem érte el az akkori 95,39%-os részvételt, bár az 1992-es és az 1998-as voksoláson tanúsított választói aktivitás némileg megközelítette azt. Mindkét esemény sorsdöntő volt az ország jövője szempontjából: az 1992-es végső soron eldöntötte Csehszlovákia további sorsát, vagyis az önálló cseh és szlovák állam megteremtését, míg az 1998-es választáson a „mečiaristák” az „antimečiaristákkal” vívtak küzdelmet, mely végül a jobbközép erők győzelmével végződött. Az ezt követő választásokon jelentősen csökkent az urnákhoz járulók száma: 2002-ben négy évnyi jobboldali-liberális kormányzás után a meggyengült HZDS és Vladimír Mečiar már kisebb veszélyt jelentettek az országra, a mozgósítás ennek megfelelően kevésbé volt sikeres. 2006-ban a második Dzurinda-kormány által levezényelt gazdasági reformok, megszorító intézkedések miatt széles tömegek fordultak el a politikától, a választók közönye pedig Szlovákia történetének legalacsonyabb választási részvételét hozta; mindössze a polgárok 54,67%-a élt választójogával. Az utolsó három választás (2010, 2012, 2016) nagyságrendileg azonos részvétel mellett zajlott, vagyis megállt a rendszerváltástól tapasztalt csökkenő tendencia, sőt nagyon enyhe növekedés volt megfigyelhető az aktivitás terén. 2016-ban a névjegyzékben szereplő 4,4 millió szavazópolgár közül 2 648 184-en vettek részt a választásokon, ami 59,82%-os arányt jelentett. A részvétel tehát nem tért el jelentősen az elmúlt

két szavazáson tapasztalttól, s csak minimálisan haladta meg azt: 2010-ben a polgárok 58,83%-a, 2012-ben pedig 59,11%-a járult az urnák elé.

1. táblázat: A szlovák parlamenti választások néhány alapadata.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Választások éve	Összes érvényes szavazat	Választási részvétel (%)	Választáson induló pártok száma	Parlamentbe jutott pártok száma	Mandátumot nem eredményező szavazatok	
					száma	aránya
1990	3 377 726	95,39	16	7	256 746	7,61
1992	3 082 696	84,2	24	5	733 511	23,8
1994	2 875 458	75,65	17	7	374 427	13,06
1998	3 359 176	84,24	17	6	194 264	5,73
2002	2 875 081	70,06	25	7	522 885	18,09
2006	2 303 139	54,67	21	6	275 815	11,89
2010	2 529 385	58,83	18	6	402 162	15,94
2012	2 553 726	59,11	26	6	493 450	19,36
2016	2 607 750	59,82	23	8	343 277	13,2

Az 1. táblázatból is kitűnik a szlovák választások egyik jellegzetessége: általában nagy mennyiségű szavazat veszik el, vagyis nem eredményez mandátumot. Látható, hogy a legtöbb ilyen szavazat még 1992-ben keletkezett. Ebben az évben két tucatnyi párt vett részt a választáson, ám önmagában nem ez, hanem a választási küszöb háromról öt százalékra történt megemlése okozta, hogy közel minden negyedik szavazat parlamenten kívül rekedt pártra lett leadva. A legkevesebb elveszett szavazatot az 1998-as választások eredményezték: a választási törvény választási koalíciókat hátrányosan érintő módosításai soraik rendezésére készítették a kispártokat, és az összefogás eredményeként létrejött Mečiar-ellenes koalíció, illetve a magyar koalíció sikeresen tudta összegyűjteni az ellenzéki szavazatokat. 2002-ben ismét jelentősen megnőtt a mandátumot nem eredményezett szavazatok száma. Ebben nagy szerepe volt az SNS kettéválásának és a két utódpart parlamenten kívül maradásának, ami önmagában kétszázezer szavazat „elvesztését” jelentette. 2006-ban az SDKÚ-ból kivált SF eredménytelensége, valamint a kommunista párt parlamentből való kiesése generálta a mandátumot nem eredményező szavazatok kétharmadát. A legutóbbi három választáson pedig mindig akadt két olyan párt, amely néhány tizedszázalék-

kal maradt el az ötszázalékos parlamenti küszöbötől: 2010-ben az MKP és a HZDS, 2012-ben az SNS és az MKP, 2016-ban pedig a KDH és az MKP.

A kerületi részvételi adatokból (2. táblázat) látható, hogy az önálló Szlovákia parlamenti választásain az északnyugati Trencsényi és Zsolnai kerületek az országos átlagnál folyamatosan magasabb arányú választói aktivitást mutattak; jellemzően 2–3 százalékkal haladta meg ezekben a közigazgatási egységekben a részvétel az országos arányt. A legpasszívabbak az egész vizsgált időszakban a Kassai kerület lakosai voltak: mindegyik választás alkalmával alacsonyabb részvételi hajlandóságot mutattak, mint a szlovákiai átlag. Míg eleinte a délkelet-szlovákiai kerület 1–3 százalékkal maradt el az országos átlagtól, addig 2006 után egyre inkább távolodik a helyi választói aktivitás a szlovákiaitól: a legutóbbi választáson már hét százalékkal kevesebben járultak az urnák elé, mint országos szinten. A Nagyszombati kerület választóinak aktivitása áll a legközelebb az országos átlaghoz: néhány tizedszázalékkal a szlovákiai átlag alatti vagy azt meghaladó részvételi arányt mutat fel a szavazások alkalmával. A Pozsonyi kerület eleinte sereghajtó volt a választási részvétel terén, viszont a 2002-es parlamenti választások óta a kerület lakosai az országos átlagnál nagyobb aktivitást mutatnak. A 2016-os választásokon pedig már a Pozsonyi kerület teljesített a legjobban: az országos átlagnál közel hat százalékkal volt magasabb a kerületi részvételi arány.

2. táblázat: Választási részvétel kerületi szinten a szlovákiai parlamenti választásokon 1994–2016. Kiemelve az országos választási részvétel felett teljesítő kerületek

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Kerület	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2016
Pozsonyi	67,1	83,1	70,8	56,0	62,9	62,1	66,4
Nagyszombati	75,7	83,8	69,4	54,6	59,9	59,4	59,8
Trencsényi	79,2	84,3	72,2	57,5	60,4	62,3	63,1
Nyitrai	77,4	86,0	72,0	56,5	60,6	58,4	58,0
Zsolnai	78,2	84,3	71,9	57,2	61,0	63,8	64,8
Besztercebányai	78,0	84,9	70,5	55,3	58,4	57,3	57,5
Eperjesi	77,4	84,3	67,9	51,2	54,6	57,0	57,4
Kassai	72,7	83,1	66,4	50,1	54,3	53,8	52,8
Szlovákia	75,7	84,2	70,1	54,7	58,8	59,1	59,8

Amennyiben járási szinten vizsgáljuk a választási részvételt, úgy a kerületi szinten tapasztaltnál nagyobb különbségeket találunk. Így míg 2006-ban a legkisebb arányú aktivitás kerületi szinten 50,1, a legmagasabb pedig 57,5 százalék volt, addig a legkevesebb aktív szavazóval a Nagyszombati kerületben található Szakolcai járás rendelkezett (44,3%), a legtöbb pedig az ugyancsak a Nagyszombati kerülethez tartozó Dunaszerdahelyi járásban járultak az urnák elé (62,6%). 2010-ben a legjobb kerületi eredmény 62,9% volt, a legrosszabb pedig 54,3%, járási szinten pedig 48,41% (Nagymihályi járás) és 67,57% (Dunaszerdahelyi járás) között mozgott a részvételi hajlandóság. 2012-ben országos viszonylatban a Zsolnai kerületben mérték a legmagasabb részvételi arányt (63,8%), és itt találhattuk országos viszonylatban a három legaktívabb járást is: a Turdossini járásban a jogosultak 67,52, a Kiszucaújhelyi járásban 66,72, a Zsolnai járásban 66,51 százaléka vett részt a parlamenti választáson. A legkevésbé aktívak a Töketerebesi járás (50,24%), valamint a Losonci járás (50,8%) választói voltak. 2016-ban a Pozsonyi és a Zsolnai kerületben tapasztalhattuk a legmagasabb választói aktivitást (66,41%, illetve 64,78%), a legalacsonyabbat pedig a Kassai kerületben (52,83%). Járási szinten a Zsolnai kerületi Turdossini járásban volt a legmagasabb a részvételi arány (70,42%), ezt követte a Pozsonyi kerületben található Szenci járás (69,02%), valamint a főváros három járása: Pozsony I., III. és IV. A legalacsonyabb választási kedv a déli járásokban mutatkozott: a Nagymihályi járásban volt legkisebb a választói hajlandóság (43,55%), ezt követte a Nagyrőcei járás 46,93%-kal, a Töketerebesi járás 48,81%-kal, valamint a Komáromi járás 49,02%-kal.

Mit mutattak a közvélemény-kutatások?

A választásokat megelőzően nem az volt az alapvető kérdés, hogy a 2012 és 2016 között kényelmes parlamenti többség birtokában egyedül kormányzó Smer, illetve annak vezetője, Robert Fico miniszterelnök alakíthat-e 2016. március 5. után újra kormányt, hanem az, hogy erre mely pártok bevonásával kerül sor. A különböző közvélemény-kutatások a Smer-SD-nek a választásokat megelőző hónapokban folyamatosan csökkenő, de 30 százalékot bőven meghaladó támogatottságot prognosztizáltak, ami alapján úgy tűnt, a Smernek elég lesz egyetlen párt megnyerése ahhoz, hogy a harmadik Fico-kormány is megalakulhasson. Mivel a jobboldali pártok zöme saját belviszályaival küzdött, vagy pedig előzetesen kizárta a Smerrel való együttműködést, így valószínűnek tűnt, hogy a parlamentbe négy év kihagyás

után nagy eséllyel visszakerülő Szlovák Nemzeti Párt lesz az, amely a legkönnyebben igent mond a kormányfőnek. A választások éjszakáján azonban már az exit poll eredmények megmutatták, hogy nem az előzetes forgatókönyv fog megvalósulni.

A három legtekintélyesebb szlovákiai közvélemény-kutató intézet, a Focus, az MVK és a Polis Slovakia két legutolsó, a választások előtt még nyilvánosságra hozott felmérését, valamint a Markíza kereskedelmi televízió megrendelésére a Focus által végzett exit poll eredményeit, illetve a választások hivatalos végeredményét mutatja a 3. táblázat. Az exit poll adatai és a választások eredményei csak a háromszázalékos hibahatáron belül mutatnak eltérést, ugyanakkor a korábbi közvélemény-kutatások szerint prognosztizált számok jelentősen különböznek a márciusi választás eredményeitől. Az MVK és a Focus február közepén nyilvánosságra hozott adatai szerint a Smer–SD és az SNS 77 mandátumot szerezve tudott volna kormányt alakítani, míg a Polis ügynökség prognózisában ez a két párt 83 képviselői helyet birtokolt ugyanezen időszakban. Ezáltal megerősítést nyert, hogy várhatóan véget ér Robert Fico egypárti kormányzása, de nagy valószínűséggel az SNS támogatásával kormányt alakíthat majd, míg a jobboldali pártok esélye a kormányra kerülésre minimálisnak tűnt. A felmérések eredményeiből azt lehetett kiolvasni, hogy a mérvadó közvélemény-kutató intézeteknél a kormánypárt támogatottsága hónapról-hónapra csökkent, míg az MKP-t leszámítva valamennyi, a táblázatban feltüntetett párt szavazótábora gyarapodott. A február közepén közölt felmérések Boris Kollár Család vagyunk (Sme rodina) pártját és Marián Kotleba Mi Szlovákiánk Néppárt (Ľudová strana Naše Slovensko – ĽSNS) nevű formációját sem mérték a parlamenti küszöb fölé.

A felmérések a főbb tendenciákra (a Smer–SD gyengülése, az ellenzéki pártok erősödése) ugyan rámutattak, de a választások eredményének megbecslésében rendkívül pontatlannak bizonyultak. Ennek következtében számos kritika érte a közvélemény-kutató cégeket a felmérések megbízhatósága és használhatósága kapcsán. A pontatlanság hátterében csak részben állhattak módszertani hibák, a jelentős mértékű eltérés oka inkább a jogi szabályozásban keresendő.⁶ A fő ok ugyanis a választási kampányról szóló 2014. évi törvény azon passzusa lehetett (17. §),⁷ mely a választásokat megelőző 14 napban megtiltja a közvélemény-kutatási adatok nyilvánosságra hozatalát. Parlamenti választási kampány idején, amikor rendkívül sok inger éri a választópolgárokat a pártok és véleményformálók részéről, illetve széles rétegek

6 Prečo sa prieskumy mýlili? *Pravda*, 2016. március 7. Letöltés helye: www.pravda.sk; letöltés ideje: 2016. május 10.

7 181/2014. törvény a választási kampányról.

az utolsó napokban döntenek arról, hogy kit támogatnak majd a választásokon, a kéthetes moratórium rendkívül hosszú időnek számít. Ebben az időszakban csúcsosodott ki a kampány, zajlottak a televíziós vitaműsorok, ám ezek közvéleményre gyakorolt hatása már nem válhatott ismertté a nyilvánosság számára. A szabályozás – melynek célja az volt, hogy a választókat ne befolyásolják a felmérések – végül azt eredményezte, hogy a polgárok nem jutottak információkhoz a megváltozott trendekről. Ennek kapcsán érdekes Ján Baránek, a Polis vezetőjének nyilatkozata,⁸ mely szerint két nappal a választásokat megelőzően készítettek egy felmérést a fogadóirodák részére, és ebben Kotleba szélsőséges pártját már hat százalékra mérték. Könnyen lehet, hogy egy ilyen információ mozgósító erővel bírt volna a hagyományos pártokat támogató, de végül a mostani választáson otthon maradók körében, ami – ha csak a KDH parlamentbe jutásával számolunk – később alapjaiban változtathatta volna a parlamenti arányokat és ezzel a kormányalakítás menetét.

3. táblázat: Közvélemény-kutatási eredmények: 2016. január-február, exit poll (az adatok százalékban)^{9 10 11}

Pártok	MVK január	MVK február	Polis január	Polis február	Focus január	Focus február	Exit poll	Hivatalos eredmény
Smer–SD	34,5	32,5	41,0	38,4	37,0	34,6	27,3	28,28
SaS	3,4	4,0	4,2	5,2	5,1	5,5	13,3	12,10
OĽaNO–Nova	5,0	5,0	6,0	6,8	6,1	6,1	11,2	11,02
SNS	10,1	10,5	7,9	9,1	7,2	8,7	8,0	8,64
ĽSNS	1,4	1,5	n.a.	2,5	1,4	2,1	6,8	8,04
Sme rodina	2,7	4,4	3,1	3,6	3,4	4,2	5,9	6,62
Most–Híd	6,5	7,0	8,0	9,2	7,0	8,2	7,3	6,50
#Siet	14,7	14,5	13,8	10,4	13,2	14,0	6,7	5,60
KDH	8,6	9,0	6,0	6,6	7,0	7,0	5,0	4,94
MKP	5,1	5,0	5,3	4,0	3,9	3,5	3,6	4,04

8 Šesť percent mali extrémisti ešte pred voľbami, ľudia to nemohli vidieť. SME, 2016. március 7. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. május 10.

9 Smeru vychádza jediný partner do koalície. MVK a Focus vydali posledné prieskumy. *Hospodárske noviny*, 2016. február 18. Letöltés helye: www.hnonline.sk; letöltés ideje: 2016. május 10.

10 Prieskum Polis: Smer by sám vládu nezostavil. SME, 2016. február 15. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. május 10.

11 Exit poll Markízy: Smer a KDH padli, Kollár a Kotleba bodujú. SME, 2016. március 5. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. május 10.

Az urnazárást követően bemutatott exit poll adatokat, melyet Kotleba előretérése okán politikusok és politológusok egyöntetűen döbbenetesnek és sokkolónak neveztek, a választások hivatalos adatai is megerősítették, sőt a végeredmény a KDH parlamentből való kiesése miatt még egy további, csak kevesek által jósolt fordulatot is hozott. A parlamenti választások eredményei tehát jelentősen eltértek az előzetes várakozásoktól: a hagyományos pártok támogatottsága visszaesett, míg a rendszerellenes és protestpártok korábban nem látott mértékben tudták megszólítani a tömegeket.

A többségi pártok választási eredményei

A hatályos szabályozás szerint a parlamenti választáson az a Szlovákiában bejegyzett párt indulhat, mely legkésőbb 90 nappal a választás napját megelőzően a Központi Választási Bizottsághoz benyújtja a jelöltlistáját, valamint az arról szóló igazolást, hogy az induláshoz szükséges 16 596 eurót letétbe helyezte a Belügyminisztériumnál. Amennyiben egy pártlista megszerzi az összes érvényes szavazat legalább két százalékát, úgy a választási kauciót visszakapja, ellenkező esetben a befizetett összeg az államkincstárt gyarapítja.¹² A 2016-os választásokon 23 pártlista versenyzett egymással, tehát ennyi tömörülés tett eleget a fenti feltételeknek. Nyolc párt tudta átlépni az ötszázalékos parlamenti küszöböt, 11 párt pedig még egyszázalékos támogatottságot sem tudott felmutatni.

A választások győztese a négy évig egyedül kormányzó Smer–SD lett, ám a megszerzett 737 ezer szavazat 10 éves mélypontot jelent a párt történelmében a parlamenti voksolások során. A párt 2012-ben még 1,1 millió szavazatnál is többet szerezve aratott történelmi sikert, és Robert Fico pártelnök megalakíthatta Szlovákia rendszerváltás utáni első egyszínű kormányát. A 2012-es 44,41%-os szavazati arány 2016-ban 28,28%-ra esett vissza, ezzel együtt a párt képviselői mandátumainak száma is 83-ról 49-re csökkent. A Smer–SD eredménye jól illeszkedett abba a sorba, ami a 2012-es győzelmet követően jellemezte a párt, illetve annak vezetője szereplését a különböző választásokon. 2014 márciusában Fico az államfőválasztás második fordulójában alulmaradt a politikában újonc Andrej Kiskával szem-

¹² 333/2004. törvény a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsába történő választásról.

ben, majd pár hónappal később a Smer–SD első lett ugyan az európai parlamenti választáson, ám még a szavazatok negyedét sem sikerült megszereznie.¹³

4. táblázat: Pártok eredményei a 2016. és a 2012. évi törvényhozási választásokon

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

	Szavazat (2016)	Szavazati arány (2016)	Mandátum (2016)	Szavazat (2012)	Szavazati arány (2012)	Mandátum (2012)
Smer–SD	737 481	28,28	49	1 134 280	44,41	83
SaS	315 558	12,10	21	150 266	5,88	11
OLaNO–Nova	287 611	11,02	19	218 537	8,55	16
SNS	225 386	8,64	15	116 420	4,55	---
ĽSNS	209 779	8,04	14	40 460	1,58	---
Sme rodina	172 860	6,62	11	---	---	---
Most–Híd	169 593	6,50	11	176 088	6,89	13
#Siet'	146 205	5,60	10	---	---	---
KDH	128 908	4,94	---	225 361	8,82	16
MKP	105 495	4,04	---	109 483	4,28	---
SDKÚ	6 938	0,26	---	155 744	6,09	11

A Smer–SD 396 799 szavazatot veszített 2012-höz képest, vagyis szavazóbázisa négy év alatt egyharmaddal csökkent. 2012-ben Fico pártja a 79 járás közel felében, 37-ben szerezte meg a szavazatok abszolút többségét, és csak két járásban – a döntően magyarok által lakott Dunaszerdahelyiben és Komáromiban – nem tudott győzni. 2016-ban 50%-ot meghaladó eredményt sehol sem tudtak elérni a szociáldemokraták. Legjobb eredményeit a párt kerületi szinten hagyományosan az Eperjesi, a Trencsényi és a Zsolnai kerületben érte el, járási szinten pedig a Csacai, a Mezőlaborci, a Szinnai és a Szobránci járásokban szavaztak rá a legmagasabb arányban a választók (43–47%). Négy évvel korábban a hosszú évekig a HZDS legfőbb bástyájának számító Vág menti északi járásokban, valamint a korábban a Demokratikus Baloldal Pártja fő bázisát adó északkeleti országrészben ért el az átlagánál jobb eredménye-

13 Végző soron ide sorolhatjuk a 2013-ban tartott megyei önkormányzati választások beszercebányai eredményét is. Az, hogy a szociáldemokrata párt jelöltje, Vladimír Maňka alulmaradt a Beszercebányai kerület megyefőnöki tisztségéért vívott küzdelemben a rasszista és idegengyűlölő kampányt folytató Marián Kotlebával szemben, nem csak a Smer, hanem a teljes szlovák politikai elit vereségének, illetve felelősségének tekinthető.

ket. A legjobb eredménye akkor a Mezőlaborci járásban született (68,4%). 2012-re a Smer–SD sikeresen integrálta a baloldali és a nemzeti pártok szavazóit. 2006-os megerősödése a HZDS-t érintette a legérzékenyebben, egyben a kommunista párttól is lényeges számú szavazót vitt el. Négy év közös kormányzás után a 2010-es választásokon Vladimír Mečiar és Ján Slota pártjainak eredménye megfeleződött, ami a HZDS esetében a parlamenten kívülre szorulást jelentette. Ugyanez az SNS számára 2012-ben következett be, és úgy tűnt, Fico sikeresen alakította gyűjtőpárttá a Smer-t, amely sikeresen szívta fel a HZDS és a nemzeti párt szavazóit. Míg a 2006–2010 közötti időszakban Fico miniszterelnökként sikeresen hitette el a választóival, hogy a kormány körüli korrupciós botrányok a Smer-t nem érintik, és azokért egyedül a koalíciós partnereit terheli a felelősség – és ráadásul pártja alternatívát jelent a koalíciós társakban csalódott és belőlük kiábrándult szavazóknak –, addig az egypárti kormányzás nem adott lehetőséget számára arra, hogy ezektől a skandalumoktól távol tartsa a személyét és a pártját.

Az államfőválasztás és az EP-választás kudarca nyomán Fico, látva a csökkenő támogatottságot, intenzív kampányba kezdett, mely végigkísérte a választásokat megelőző két évet. Három szociális csomagot jelentett be, összesen egymilliárd euró értékben. A mintegy három tucat programpontra zömében semmi rendhagyót nem tartalmazott, csupán olyan intézkedéseket, amelyek egy kormány teljesen átlagos ügymenetének részét képezik (pl. munkanélküliség csökkentése, minimálbér-emelés, útfelújítások), ám több olyan pontot is találunk, melyek egyértelműen a szavazatmaximálást voltak hivatottak elősegíteni (pl. gázár-visszatérítés, nyugdíjasok és diákok ingyen utazása a vasúton). Ezen felül a Smer semmilyen üzenetet nem fogalmazott meg a választók felé, hagyományos választási programmal nem rukkolt elő a párt a 2016-os választásokat megelőzően, csupán egy öt pontból álló prioritáslistát tettek közzé.¹⁴ A korrupciós botrányokra irányuló közfigyelem elterelését szolgáló paternalista politika azonban nem hozta meg az átütő sikert. A Smer–SD a választás előtti időszakot már nem tudta uralni, a kampány utolsó szakaszában a politikai napirendet az egyre égetőbb problémákkal küzdő egészségügyi és oktatási szféra dolgozóinak tiltakozáshulláma határozta meg. A szociáldemokrata párt másik jelentős kampánytémája a migrációs válság volt. Fico az európai baloldali fősodorról szembemelve menekültellenes nézeteket képviselt, ám mivel a migrációellenesség szinte a teljes szlovákiai politikai elitet jellemezte,

14 Priority programu strany SMER - SD pre roky 2016 – 2020. Letöltés helye: <http://strana-smer.sk/priority-programu-strany-smer-sd-pre-roky-2016-2020-0>; letöltés ideje: 2016. május 25.

abból a bevándorlást a legkeményebben elutasító nacionalista pártok, mindenekeelőtt Kotleba Mi Szlovákiánk pártja tudott egyértelmű előnyt kovácsolni. Ráadásul Fico menekültellenessége álszentnek tűnt annak fényében, hogy kormánya figyelmen kívül hagyta a 2015 augusztusában Bősön megtartott helyi népszavazás eredményét, mikor is a választáson résztvevők 96%-a szavazott a településen tervezett, 500 menekült befogadására alkalmas átmeneti szállás megnyitása ellen.

A Smer–SD jelentős visszaesését mutatja, hogy a 2016-os parlamenti választásokon mutatott teljesítménye nem csak a 2012-es, de a 2010-es választások járási eredményeitől is jelentősen elmaradt. Volt azonban két járás, ahol a 2016-os eredménye felülmúlja a hat évvel korábbi támogatottságát; érdekesség, hogy a két magyar többségű járásról, tehát a Dunaszerdahelyiről és a Komáromiról van szó. A Dunaszerdahelyi járásban négy év alatt ugyan hétszáz szavazót elveszített a Smer, de a hat évvel korábbi 3,64%-os szavazati arányhoz képest 2016-ban 5,17%-ot ért el. A Komáromi járásban a 2010-es 8,16%-os eredményhez képest legutóbb a voksok 9,6%-át szerezte meg Robert Fico pártja. Ha megvizsgáljuk a településsoros adatokat, akkor azt láthatjuk, hogy a Smer–SD a Dunaszerdahelyi járás 24 településén növelni tudta támogatóinak számát. Természetesen nem az történt, hogy az itt élő szlovák választópolgárok gyökeresen jobbnak találták volna a Smer kormányzását, mint a más járásokban élők. Ha megvizsgáljuk azokat a településeket, ahol leginkább nőtt a Smer választók száma (pl. Nyékvárkonyban és Nyárasdon másfélszer, Szentmihályfán kétszer, Nagyudvarnokban háromszor annyian választották 2016-ban a szociáldemokrata pártot, mint 2012-ben), akkor azt találjuk, hogy ezekben a falvakban a 2001-es és a 2011-es népszámlálások közötti időszakban jelentősen megnőtt a magukat szlovák nemzetiségűnek vallók – egyébként abszolút számokban alacsony – száma és aránya. Nyékvárkonyban közel megduplázódott a szlovákok száma, Szentmihályfán megháromszorozódott, Nagyudvarnokban pedig megötszöröződött, miközben a magyarok száma többnyire stagnált vagy csökkent. Feltételezhetően a folyamat azóta sem állt le, így a magyarság számarányának csökkenése a legutóbbi népszámlálás óta eltelt öt évben is hasonló ütemben zajlott. A szociáldemokraták relatíve jó csallóközi szavazataránya feltételezhetően egyrészt a szlovákiai magyarságot sújtó negatív demográfiai folyamatokkal, másrészt pedig a főváros közelségével, az onnan kitelepülő szlovákok tömegével magyarázható.

Az ötszázalékos küszöb környékére mérték a közvélemény-kutatók a Szabadság és Szolidaritás pártot, mely végül a jobboldal vezető erejeként került ki a választásból. A Richard Sulík EP-képviselő által vezetett párt már megalakulása óta az

egyik legmarkánsabb Smer- és Fico-ellenességet képviseli, sikerét most is leginkább ennek köszönheti. Mint korábban ismertettük, a 2009-ben alakult SaS 2010-ben bekerült a szlovák törvényhozásba és tagja lett Iveta Radičová kormánynak, melynek bő egy évvel későbbi megbukásához nagyban hozzájárult. Az SaS 2016-ban 315 558 voksot kapott, ami az összes érvényes szavazat 12,1 százalékát jelentette. 2012-es eredményét ezzel megkétszerezte a párt, amivel arányosan képviselői mandátumainak száma 11-ről 21-re nőtt. Az SaS 2016-ban voltaképpen megismételte a 2010-es eredményét: akkor újoncként kapott 300 ezer szavazatot, ami 22 mandátumot jelentett. A párt 2012-es választási kudarcra annak számlájára volt írható, hogy kormányzati pozícióban felelőtlen politizálással megbuktatták a kormányt és hatalomba segítették a Smer-t, és nem tudták meggyőzni a választókat arról, hogy ők csak az egyik legszegényebb euróövezeti ország adófizetőit védtek a jóval tehetősebbnek tartott görögöktől.

Az SaS liberális pártként határozza meg magát, mely a liberalizmust kezdetektől a gazdaságpolitikájában jelenítette meg a legerőteljesebben. A melegházasság melletti küzdelem, a könnyűdrog-fogyasztás dekriminalizálásának szorgalmazása mindinkább háttérbe szorult az SaS programjában az elmúlt években, és 2016-ban a szélsőjobb oldali alakulatokat is meghazudtoló idegenellenességgel vette ki részét a választási kampányból.¹⁵ A párt majdnem minden harmadik szavazatát a Pozsonyi kerületben szerezte, az összes járás közül pedig összesen hétben tudott győzni: az öt fővárosiban, a Szenciben és a Kassa I. járásban. Ennek fényében nem meglepő, hogy Richard Sulík pártjának választói között találunk a legnagyobb arányban városiakat: az SaS a szavazatainak 71,7 százalékát a városokban, zömmel a nagyvárosokban szerezte. Összességében az SaS azokban a járásokban kapta a legtöbb szavazatot, amelyek korábban a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió bástyáinak számítottak.¹⁶ Az SDKÚ-tól elpártolt szavazók megnyerésében minden bizonnyal nagy szerepe volt annak, hogy egyrészt az SaS a többi jobb oldali párttal szemben (Most–Híd, KDH, #Siet') teljesen egyértelműen kijelentette, hogy a Robert Fico vezette Smerrel semmilyen körülmények között nem hajlandó kormánykoalícióra lépni, másrészt pedig a választók a Szabadság és Szolidaritásról gondolták a leginkább, hogy a vezető jobb oldali tömörülés lehet.

15 Na bilbordoch reformy, na mítingoch utečenci: SaS ide do volieb rozpoltená. *Denník N*, 2016. február 19. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. május 22.

16 2012-ben Az SDKÚ az öt Pozsonyi járásban 14 százalékos szerzett, a négy Kassai járásban pedig 10%-ot. Ezen kívül még a Besztercebányai járásban, valamint a Pozsonyi kerülethez tartozó Szenci és Bazini járásokban ért el 10 százalék körüli eredményt. A többi járás nagy részében a bejutáshoz szükséges 5%-os küszöb alatt teljesített.

Az egykor szebb napokat látott SDKÚ a 2012. évi választásokra a Gorilla-botránynak köszönhetően megroppant, majd belső viszályainak köszönhetően olyanira eljelentéktelenedett, hogy 2016-ban csak a szavazatok 0,26%-át sikerült megszereznie. 2010-ben Dzurinda pártja még közel 400 ezer szavazatot kapott, ez az eredménye 2012-re közel kétharmaddal csökkent: a voksok mindössze 6,09 százalékát sikerült begyűjtenie, ami mintegy 160 ezer szavazót jelentett, és több közvélemény-kutatás szerint örülhetett, hogy egyáltalán sikerült átlépnie az ötszázalékos küszöböt. Az SDKÚ parlamenti ereje is ezzel arányosan csökkent: 2010-ben 28 mandátumuk volt, 2012-ben már csak 11. Mikuláš Dzurinda pártelnök népszerűtlenségét jól mutatta, hogy 2012-ben listavezetőként is csak a harmadik helyen kapott mandátumot – Lucia Žitňanská négyszer, Ivan Mikloš pedig kétszer több preferencia-szavazatot szerzett.

A közvélemény-kutatásokban szintén a parlamenti küszöb határán szerepelt az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OBYČAJNÍ LUDIA a nezávislé osobnosti – OĽaNO) nevű formáció, mely végül 287 611 szavazatot, az összes érvényes voks 11,02 százalékát szerezte meg, ami 19 mandátumot eredményezett. A tömörülés Igor Matovič egyszemélyes pártja, aki három társával (Jozef Viskupič, Martin Fecko, Erika Jurinová) 2010-ben még az SaS listájának 147-150. helyeiről indulva jutott be a preferenciaszavazatoknak köszönhetően a szlovák törvényhozásba. Matovič és párttársai 2012-ben már saját pártjuk listájának utolsó helyeiről kerültek be a parlamentbe – miután szándékosan az utolsó helyeken szerepeltették magukat –, és ezt a bravúrt 2016-ban is meg tudták ismételni. Az OĽaNO egyébként sem struktúrája, sem pedig az általa gyakorolt politikai kultúra tekintetében nem minősül hagyományos pártnak, sokkal inkább protestpártként tartják számon. Magát a jobbközép, konzervatív pártok közé sorolja, tagsággal ugyanakkor nem rendelkezik, inkább szakemberek és a civil szektort képviselő függetlenek csoportosulása.

A 2016. évi választásokon az Egyszerű Emberek listáján kaptak helyet a Daniel Lipšic vezette NOVA képviselőjelöltjei is.¹⁷ Lipšic 2012-ben, három hónappal a parlamenti választásokat követően hagyta el a KDH frakcióját, és alakította meg pártját azzal a reménnyel, hogy sikerrel tudja majd megszólítani a csalódott jobboldali szavazókat, elsősorban a kereszténydemokrata pártból és az SDKÚ-ból kiábrándultakat. Daniel Lipšic arra épített, hogy a 2012-es választásokon a KDH listáján a 3. helyről az elsőre „karikázták” fel a választók, vagyis a párt

17 Lipšic sa spojil s Matovičom. Prečo mu to s Novou nevyšlo? *Denník N*, 2015. június 29. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. május 24.

legnépszerűbb politikusává vált. A terve az volt, hogy létrehozza a jobboldal vezető pártját, mely a Smerrel szembeni kormányváltó erőként vág majd neki a 2016-os választásoknak. Ennek megfelelően Új Többség (Nová väčšina) néven hozta létre a pártját, majd miután a felmérésekből kiderült, hogy közelről sem beszélhetünk többségről, háromszori névváltoztatás után született meg végül a NOVA elnevezés. Igor Matovič és Daniel Lipšic – annak érdekében, hogy ne vesszenek el szavazatok a jobboldalon – a választásokon való közös indulásban egyeztek meg 2015-ben. Eredetileg OĽaNO–NOVA koalícióban gondolkodtak, ám mivel a közvélemény-kutató intézetek a koalíciókra vonatkozó 7%-os parlamenti küszöb alatt mérték őket, végül közös listát állítottak. Az OĽaNO listájának első tíz helyét civil aktivistáknak ajánlották fel, a NOVA jelöltjei pedig 35 helyet kaptak a 150-ból. Igor Matovič hagyományosan a 150. helyről indult, és közel 160 ezer preferenciavokst kapva végzett az első helyen. Lipšic a 14. helyről 84 ezer karikával lépett elő a 2. helyre, 20 ezerrel kevesebb elsőbbségi szavazatot szerezve a 2012-es választásokhoz képest. A kerületi eredményeket vizsgálva azt láthatjuk, hogy az OĽaNO–Nova listája mind a nyolc közigazgatási egységben több szavazatot kapott, mint 2012-ben az Egyszerű Emberek listája. A legerőteljesebb növekedésre a Pozsonyi (52%), az Eperjesi (50%), a Kassai (44%) és a Nyitrai (39%) kerületekben került sor; ezek közül csak az Eperjesi kerület számít a KDH hagyományosan erős bázissal rendelkező területének. Az Egyszerű Emberek listájának támogatói az SaS-hez hasonlóan döntően városiak voltak: szavazóinak közel kétharmadát az urbánus népesség adta.

A prognózisoknak megfelelően a Szlovák Nemzeti Párt 15 mandátumot szerezve négy év után visszajutott a parlamentbe. 2012. évi támogatottságát megduplázva szerzett 225 386 szavazatot, ami az összes érvényes voks 8,64 százalékát jelentette. 2012-ben a voksok 4,55 százalékát tudta megszerezni az SNS, így kiesett a törvényhozásból, amit Grigorij Mesežnikov szociológus a választások egyetlen jó hírének nevezett.¹⁸ Az SNS akkori gyenge teljesítménye egyrészt a pártelnök, Ján Slota szalonképtelenségének számlájára volt írható, másrészt pedig annak volt köszönhető, hogy Fico erőteljes nacionalista retorikájával a Smerhez vonzotta a nemzeti érzelmű szavazókat. 2012 után a párt jelentős arculatváltáson esett át: Ján Slota pártelnök a sikertelen választást követően nem indult újra az elnöki tisztségért. Tiszteletbeli elnök lett, majd fél évvel később kizárták az SNS soraiból a

---

18 Mesežnikov: Kár, hogy a Híd és az MKP képtelen szót érteni. *Új Szó*, 2012. március 12.

pártvagyon hűtlen kezelésének gyanúja miatt. Slota utóda Andrej Danko lett, aki merőben új hangon szól a választókhöz: több megnyilatkozásában is felemelte szavát a xenofóbiával és a rasszizmussal szemben.¹⁹ Hozzá kell tennünk, hogy ezekre a nyilatkozatokra a Híddal való koalíciókötést követően került sor. Danko irányítása alatt az SNS nacionalista pártból nemzeti-konzervatív párttá kezdett átalakulni, ami ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a nemzetállam építésének kérdése és a szlovák hazafiasság erősítésének szorgalmazása ne lenne meghatározó a párt programjában. A választási kampány idején az úgynevezett magyar kártyát nem játszotta ki sem az SNS, sem más szlovák párt. Már a 2012-es választásokon is sokkal kisebb jelentősége volt a magyarokkal szembeni nacionalizmusnak a választási kampányban, mint a korábbi voksolások alkalmával. Amennyiben a tendencia folytatódik, akkor a magyarkártya jó eséllyel tartósan eltűnik a szlovák közéletből.

Az SNS hagyományosan a Zsolnai kerületben érte el a legjobb eredményét, ezen kívül a Trencsényi, a Besztercebányai és az Eperjesi kerületekben teljesített a párt az országos teljesítményét meghaladó mértékben. A nemzeti párt az országos eredményétől jócskán elmaradva teljesített Pozsonyban és Kassán, valamint hagyományosan gyenge eredményt ért el a déli, etnikailag vegyesen lakott járásokban. Ugyanezt mondhatjuk el az SNS esetében a romák által sűrűbben lakott járásokban is, amint erre Szabó Balázs és Tátrai Patrik az 1992–2010. közötti szlovákiai választások területi jellegzetességeit vizsgáló tanulmányukban már rámutattak (Szabó – Tátrai, 2011). Ha a nemzetiiek 2016-os területi eredményeit összevetjük a HZDS²⁰ 1998-as járási eredményeivel, akkor látható, hogy az SNS kisebb arányú támogatottság mellett, de döntően ugyanazokban a közigazgatási egységekben szerepelt a legjobban. A megszerzett szavazatszámok tekintetében 1998-ban a HZDS a Zsolnai, Privigyeyi, Nyitrai, Trencsényi, Csacai, Nagyszombati és Eperjesi járásokban volt a legeredményesebb. 2016-ban pedig az SNS sorrendben az alábbi járásokban kapta a legtöbb szavazatot: Zsolnai, Privigyeyi, Nyitrai, Eperjesi, Trencsényi, Túrócszentmártoni, Csacai.

A legnagyobb meglepetést a választásokon a Marian Kotleba vezette Mi Szlovákiánk Néppárt parlamentbe jutása jelentette. A közvélemény-kutatások – feltételezhetően a nagyszámú rejtőzködő szavazónak köszönhetően – messze a parlamenti

19 Andrej Danko a parlamenti választásokat követően interjút adott a pozsonyi Új Szónak, és ebben bocsánatot kért elődje kijelentése miatt: „Ha a múltban bárkit személyesen megbántott bármely elődöm durva megszólalása, az SNS elnökeként elmondhatom, hogy őszintén sajnálom, és elnézést kérek. Sokszor magam is szégyenkeztem e kijelentések miatt, és méltatlannak éreztem őket a párthoz, ezért is változtattam meg az SNS-t.” (Új Szó, 2016. április 8.)

20 Az egykori kormánypárt a 2010-es és 2012-es választási kudarcát követően már képtelen volt a megújulásra, végül 2014-ben bejelentették a párt megszűnését.

küszöb alá mérték a szélsőjobboldali tömörülést, ám az végül közel 210 ezer voksot szerezve 8,04 százalékos támogatottságot ért el, s ezzel 14 képviselői helyhez jutott. 2012-ben a párt 1,58%-ot szerzett a parlamenti választásokon, akkori szavazatszámát négy évvel később megötszörözte. Kotleba és az általa képviselt rasszista, rendpárti politika első komoly eredményét 2013 novemberében érte el, amikor a pártvezérnek 71 ezernél is több voksot gyűjtve sikerült megnyernie a Besztercebányai kerület megyefőnöki tisztségéért vívott küzdelmet. Az LSNS törvényhozásba jutásának oka nem csupán az erőteljes idegengyűlölő és menekültellenes retorika volt, hanem az is, hogy a hagyományos pártok már hosszú ideje képtelenek bizonyultak megfelelő megoldási alternatívákat felvázolni a gazdaságilag legrosszabb helyzetben lévő régiók lakosai részére. Kotleba pártját a Besztercebányai, a Zsolnai és az Eperjesi kerületekben élők választották a legmagasabb arányban. A tömörülés a legrosszabb eredményét a két magyar többségű járásban érte el: a Dunaszerdahelyi járásban a szavazatok 1,3%-át, a Komáromiban pedig 2,06%-át szerezte meg. Öt százalék alatti eredménye országosan ezen kívül csak a fővárosban és a Szenci járásban volt az LSNS-nek.

Kotleba sikeréhez nagyban hozzájárult, hogy a legsikeresebben ő tudta megszólítani az első választókat. A Focus által a Markíza kereskedelmi televízió részére készített exit pollból kiderül, hogy a 18–21 év közötti választók 22,7%-a adta a voksát az LSNS-re, ezzel a szélsőjobboldali párt volt a legeredményesebb ebben a korosztályban.²¹ A politikai elemzők általában úgy jellemezték a Kotlebát támogató választópolgárokat, mint akik döntően alacsony végzettséggel rendelkeznek, kistelepüléseken élnek, a kirekesztő és rasszista (leginkább homofób és cigányellenes) megnyilvánulások iránt fogékonyak. A választási eredményekből kitűnik, hogy a Mi Szlovákiánk Néppárt választói között ugyanolyan arányban találunk városi népességet, mint falun élőket. Az exit poll adatai alapján pedig kijelenthetjük, hogy a párt szimpatizánsai között kifejezetten alacsony a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (6,8%), ugyanakkor magas, 20,5%-os a felsőfokú végzettségüké, az érettségivel rendelkezőké pedig közel 55%. A pártválasztás szempontjait vizsgáló kérdésre adott válaszokból nem következik az, hogy a választói ne lennének fogékonyak az idegengyűlölő retorika iránt, de azt kijelenthetjük, hogy a várakozásokhoz képest meglepően alacsony, mindössze nyolc százalékos azoknak az aránya, akik saját bevallásuk szerint a menekültellenes szóla-

21 Kto volil Kotlebu a prečo? Nie, nie je to len pre utečencov. *Denník N*, 2016. március 6. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. május 30.

mok miatt választották Kotlebáékat. Legalábbis bevallottan, hiszen ennél a pártnál jelölték meg a legtöbben (az LSNS-t választók 23%-a), hogy „Szlovákia érdekeit” szem előtt tartva adták le a szavazatukat. Ez önmagában elég ködös fogalom, így ez a kategória az országot az Európai Unió és a NATO keretein kívül látni akaró választókat, vagy éppen a „cigány parazitáktól”²² megszabadulni szándékozókat is magában foglalhatja.

További meglepetést jelentett a Boris Kollár vezette Sme rodina parlamentbe jutása. A szlovák celebvilágból ismert gazdag vállalkozó 2015 novemberében hozta létre a pártot, azaz alig négy hónap alatt sikerült a semmiből felépítenie egy olyan tömörülést, mely 172 860 szavazatot (6,62%) szerezve 11 képviselőhelyhez jutott a parlamentben. Kollár sikere érzékelteti talán a legjobban, hogy a törvényhozási választásokon nagyon sokan tüntetőleg szavaztak. A pártról, annak értékrendjéről a választók nagyon keveset tudhattak, Kollár gyakorlatilag két témával kampányolt. Az egyik a fennálló pártrendszer támadása volt, melynek lényege a pártvezető fő szlogenjével írható le a legérzékletesebben: „Nekem hihetnek. Nem vagyok politikus.” A tömörülés szerint a hagyományos pártok és azok politikusainak sajtója, hogy „lopnak, hazudnak és csalnak”, pénzügyi csoportok és oligarchák által irányítottak. A párt másik fő témája az ország megvédésének ígérete volt a „muszlim invázióval” szemben.²³

A párt a Pozsonyi, a Trencsényi és a Kassai kerületekben szerepelt a legjobban, járási szinten pedig a Malackai, a Bazini és a Szenicei járásokban volt a legnagyobb arányú, 9–10% közötti a támogatottsága. A legrosszabb szavazatarányt (3–3%) a többi szlovák párthoz hasonlóan a Mi családunk is a két magyar többségű járásban érte el. Összességében az északi és a déli járásokban érte el leggyengébb eredményeit a párt: hét déli és hét északi járásban nem tudta a szavazatok öt százalékát megszerezni. Az északi járások eredményeit megvizsgálva láthatjuk, hogy vagy azokról az egységekről van szó, ahol a Smer–SD jóval az országos eredményét meghaladó eredményt ért el (Csacai, Felsővízközi és Mezőlaborci járások), vagy pedig azokról a járásokról, melyekben a KDH ért el kimagasló szavazatarányt (Alsóku-bini, Námesztói, Ólublói és Turdossini járások).

Nyolcadik helyen jutott be a szlovák törvényhozásba a #Siet' (Háló). A korábbi kereszténydemokrata párti politikus, Radoslav Procházka által 2014-ben alapított párt 146 ezer szavazattal, az összes érvényes voks 5,6 százalékával zárta a választá-

22 De kicsoda Kotleba? *Új Szó*, 2016. március 6. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2016. május 30.

23 www.hnutie-smerodina.sk

sokat. A 10 képviselői helyet érő eredmény óriási csalódás volt Procházka számára, aki a 2014. évi köztársaságielnök-választásokat követően a jobboldal új vezetőjének szerepében tetszelgett. Akkor Procházka – 400 ezer szavazatot szerezve – a választás első fordulójában a harmadik helyen végzett. Ezt a támogatottságot akarta kamatoztatni a #Siet' létrehozásával, mely a szétforgácsolódott jobboldal, elsősorban a kereszténydemokrata gyökerekkel bíró tömörülések vezető ereje lett volna. Keresztény irányultságú párt pedig szép számmal akadt a politikai palettán: a #Siet' mellett ide tartozik a KDH, az SDKÚ és az OĽaNO–NOVA. Procházka a KDH-ból és az SDKÚ-ból kiábrándultaknak kívánt alternatívát állítani a Hálóval, de más pártoktól is érkeztek hozzá szimpatizánsok. A közvélemény-kutatásokból például kitűnt, hogy a #Siet' létrehozását nagyon megszenvedte 2014 őszén Daniel Lipšic pártja: a Háló megjelenésével a NOVA támogatottsága meglehetősen csökkent. Még a legutolsó nyilvánosságra hozott felmérésekben is a Háló volt a Smer legerősebb kihívója, így a választások sokadik nagy meglepetésének számított, hogy a párt végül épphogy bejutott a parlamentbe. Procházka az államfőválasztási kampány során ugyan bírálta a Smer és Robert Fico hatalomgyakorlási technikáit, a kritikai hangvétel azonban a későbbiekben egyre gyengébb lett. Procházkával ellentétben az SaS és az OĽaNO politikusai végig markánsan bírálták a Smer-t és annak prominenseit, így a szociáldemokrata párttal elégedetlenek legnagyobb csoportja végül ezt a két pártot választotta. A párt sikertelenségéhez hozzájárult, hogy nem tudták hitelesen kommunikálni, hogy a #Siet' miben más a korábbi jobboldali alternatívákhoz képest, valamint hiteltelenné tette a pártot, hogy a Smerrel való közös kormányzást nem zárták ki egyértelműen.

A #Siet' a legjobb eredményeit a Zsolnai és az Eperjesi kerület néhány járásában, valamint Kassán érte el. Egyetlen járásban ért el kimagasló eredményt: a Námesztóiban, ahol közel 15%-os támogatottságra tett szert. Figyelemre méltó, hogy a KDH is ebben a közigazgatási egységben teljesített a legjobban, ugyancsak megközelítve a 15%-ot. A Háló országosan a járások majdnem felében – szám szerint 33-ban – nem tudta megszerezni a választók öt százalékának a bizalmát. A legalacsonyabb támogatottság a két magyar többségű járásban, valamint a Rimaszombatiban és az Érsekújváriban jellemezte a pártot. Szavazatainak többségét a Háló (60%) a városokban szerezte, ami leginkább a négy kassai járásban elért, átlagosan nyolc százalékos eredményének köszönhető. Önmagában Radoslav Procházka személye sem volt már annyira vonzó a választóknak, mint két évvel korábban az államfőválasztáson. Mindössze 67 500 preferenciaszavazatot kapott, azaz a #Siet' választóinak a fele sem adta neki a szimpátiát kifejező elsőbbségi szavazatot.

A KDH parlamentből való kiesésének oka a már említett konzervatív, keresztény gyökerű pártok szétforgácsolódottságában kereshető. A kereszténydemokrata párt 1990-től megszakítás nélkül nyolc cikluson keresztül tagja volt a szlovák törvényhozásnak. Ez alatt a negyed évszázad alatt számos politikus hagyta el a KDH-t és alapított saját pártot. A két utolsó jelentősebb próbálkozó Radoslav Procházka és Daniel Lipšic voltak; mint láthattuk, egyikük sem teljesítette a saját maguk elé kitűzött célokat, a két párt ráadásul leginkább egymást, valamint az „anyapártot” gyengítette a választásokon. A kereszténydemokraták 129 ezer szavazatot, 4,94 százalékot szereztek, vagyis mindössze néhány ezer szavazat hiányzott számukra a mandátumszerzéshez. A KDH az előző választásokhoz hasonlóan a Zsolnai és az Eperjesi kerületben teljesített a legjobban.

Az MKP és a Híd választási eredményei és területi jellegzetességei

A rendszerváltozás, illetve az önálló Szlovák Köztársaság megalakulása óta eltelt negyed században számos olyan politikai, társadalmi és gazdasági kihívás érte a felvidéki magyarságot, melyek hatására jelentősen meggyengült a szlovákiai magyar közösség helyzete. Szlovákiában előbb a HZDS, később pedig a Smer vezette kormányok idején számos magyarelles lépésre került sor, mely során vagy közigazgatási átalakításokkal, vagy pedig az oktatás- és a nyelvpolitikában megjelenő törvényekkel igyekeztek korlátozni a magyarok jogait, adott esetben ellehetleníteni azok gyakorlását, érvényesülését, végső soron hozzájárulva ezzel az asszimilációs folyamatok felgyorsításához. A bizonytalanság légkörét felépíteni és fenntartani szándékozó államnyelvtörvény, a Beneš-dekrétumok parlamenti határozattal történő, erődemonstrációként felfogható 2007-es megerősítése, a magyar iskolarendszer ellen elsősorban az 1990-es években intézett támadások, a 2010 óta megoldatlan kettős állampolgárság kérdése, a Mečiar-kormányok, valamint az első Fico-kormány idején mesterségesen kiélezett magyar–szlovák államközi kapcsolatok a felvidéki magyarságot folyamatosan védekező állásba kényszerítették. Az euroatlanti integrációnak köszönhetően Szlovákia is kötelezettséget vállalt a kisebbségvédelmi egyezmények betartására, ám a kisebbségi jogok bővítése a csatlakozási folyamat lezárultával nem folytatódott. Az elmúlt huszonöt évben sokkal

több küzdelem folyt a megszerzett jogok megtartásáért, azok gyakorlatba ültetéséért, mint új, a közösség megmaradását garantáló jogszabályok megalkotásáért.

Az irigyelt szlovák „gazdasági csoda” az ország déli és keleti területeinek zömét elkerülte, a mezőgazdasági termelés 1990 utáni folyamatos leépülésével a döntően falvakban és kisvárosokban élő magyarok gazdasági és szociális helyzete rohamosan romlott. A magyarok által lakott 16 járás mintegy fele az ország munkanélküliségtől leginkább sújtott területei közé tartozik; ezeket a régiókat a beruházásösztönző támogatások, infrastrukturális fejlesztések szinte teljes egészében elkerülik. Kivételt elsősorban a Pozsonyhoz közeli Csallóköz és Mátyusföld (a Szenci, Galántai, Dunaszerdahelyi, Komáromi és Vágsellyei járások) képeznek.

Szlovákia közigazgatási felosztásánál nem a természetes és történelmi régiók voltak a mérvadók, hanem az a törekvés, hogy a magyarok által lakott területek minél inkább fel legyenek aprózva, illetve az észak–déli kialakításuknak köszönhetően azokban a magyarok kisebbséget alkossanak. 1990 után felszámolták a 3+1-es kerületi rendszert (három kerület + Pozsony), megmaradt a 38 járás, és azoknak alárendelten létrehozta 121 körzeti hivatalt. 1996-ban a körzeti szintet megszüntették, a járások számát 79-re növelték és visszaállították a kerületi rendszert. Nyolc kerületet alakítottak ki, melynek során a magyarság többé–kevésbé összefüggő déli lakóterületét öt kerülethattárral darabolták fel. Ennek következtében a magyarok aránya minden déli kerületben messze elmarad az 50%-tól. (A 2011. évi népszámlálás szerint a kerületek közül a Nyitraiban [25%] és a Nagyszombatiban [22%] volt a legmagasabb a magyarság aránya.)

A nemzetiségváltás és a negatív demográfiai folyamatok együttesen felelnek azért, hogy a szlovákiai magyarok száma a 2011-es népszámlálási adatok szerint már a félmilliótól is messze elmarad (458 467 fő).²⁴ 1991-hez képest a magyarok számának csökkenése 2011-ben elérte a 110 ezret, ezzel párhuzamosan pedig a teljes népességben belüli súlya is csökkent: 10,8 százalékról 8,5-re csökkent a felvidéki magyarok aránya.²⁵ Míg az 1991 és 2001 között a legnagyobb fogyás az etnikai kontaktzónában lévő településeken volt kimutatható, amelyek a hivatali nyelvhasználatot biztosító 20%-os magyar népességarány határán, illetve az alatt

24 A közölt adat kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy a valóságban a magyarok száma néhány tízezerrel minden bizonnyal magasabb. Az eltérés egyik oka, hogy a népszámlálás során mintegy 75 ezer állandó lakóhellyel rendelkező személyt nem kérdeztek meg, a másik ok pedig, hogy magas, hét százalékos volt a nemzetiségükről nem vallók aránya, 7,5% pedig az anyanyelvhasználatáról nem nyilatkozott.

25 A szlovákiai népszámlálásról lásd bővebben: Gyurgyík László: A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai 1989-től 2011-ig. Különös tekintettel a 2001-től napjainkig tartó időszakra. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2014.

voltak (Gyurgyík, 2006), addig a 2011-es adatok alapján meg kellett állapítanunk, hogy a magyarok létszáma és aránya a két magyar többségű járásban is jelentősen csökkent. A Dunaszerdahelyi járásban mintegy hatezer fővel esett a magukat magyarnak vallók száma, a járás teljes népességén belüli arányuk pedig 83%-ról 75%-ra olvadt.

A szlovákiai magyarok hatékony érdekérvényesítésének esélyeit nagymértékben csökkentette a 2009-ben létrejött politikai megosztottság, melynek nyomán bő tíz év elteltével megszűnt a szlovákiai magyar „egypártrendszer”, amely lehetővé tette, hogy a magyar etnikai képviselőket fontosnak tartó szavazók voksai ne veszzenek el. A Most–Híd létrejötté és politikai sikere rendkívül gyors átrendeződést eredményezett a kétosztatúvá vált szlovákiai magyar politikai rendszerben: a legkülönbözőbb ideológiai csoportokat az 1998-as megalakulásával sikeresen összefogó Magyar Koalíció Pártja a 2010-es választásokat követően kiszorult a szlovák törvényhozásból, míg az újonnan létrejövő szlovák–magyar vegyes párt – nagyszámú szlovák nemzetiségű szavazót sikeresen megszólítva, de döntően magyar szavazatoknak köszönhetően – a parlament tagja lett. Mielőtt a 2010-es, 2012-es és a 2016. évi parlamenti választásokon az MKP és a Híd eredményeinek járási szinteken megnyilvánuló jellegzetességeire rátérnék, röviden bemutatom a szlovákiai magyar pártok szervezettörténetét.

A rendszerváltozással kezdődő szlovákiai magyar politikatörténet három szakaszra osztható. Az 1989/1990-től 1998-ig tartó szakaszban három meghatározó párt jelentette meg a szlovákiai magyar politikai pluralizmust. A bársonyos forradalmat követő politikai–társadalmi átalakulás megnyitotta az utat a felvidéki magyarság politikai szerveződése előtt. Elsőként a Független Magyar Kezdeményezés (FMK) jött létre 1989. november 18-án²⁶, mely az 1990-es első szabad választáson a Nyilvánosság az Erőszak Ellen (Verejnost' proti násiliu – VPN) szlovák politikai tömörüléssel koalícióban indult és nyert hat szlovák képviselői mandátumot. 1990 elején alakult meg Duray Miklós vezetésével az Együttélés Politikai Mozgalom, mely párt az ugyancsak 1990 elején létrehozott, Janics Kálmán, majd Bugár Béla vezette Magyar Kereszténydemokrata Mozgalommal (MKDM) közösen indult az 1990. és 1992. évi választásokon. 1990-ben a két tömörülés hét-hét mandátumot szerzett a szlovák parlamentben. 1992-ben a Magyar Néppárttal kiegészülve ugyancsak 14 mandá-

26 A szlovákiai magyar ellenzék rendszerváltásban betöltött szerepéről lásd bővebben: Marušiak, Juraj: *Maďarská menšina v slovenskej politike v rokoch normalizácie*. In: Kmeť, Norbert – Marušiak, Juraj (szerk.): *Slovensko a režim normalizácie*. Prešov, 2003, 222–279.

tumot sikerült szerezniük; az Együttélés politikusai kilenc, a kereszténydemokraták öt képviselői helyet kaptak. A Független Magyar Kezdeményezés 1992 januárjában Magyar Polgári Párt (MPP) néven működött tovább; a liberális párt 2,29%-os eredményt elérve a parlamenten kívül maradt. Az MPP az 1994-es parlamenti voksolásra választási koalíciót kötött a másik két magyar párttal. Az így létrejött Magyar Koalíció a harmadik legjobb eredményt érte el a választásokon a szlovákiai pártok közül, ugyanis a választási szövetség 10,18%-os eredményével 17 képviselői helyet szerzett a törvényhozásban.²⁷

A szlovákiai magyar párttörténet második szakaszát 1998-tól 2009-ig számítjuk, mely időszakot az Együttélés, az MPP és az MKDM egyesülése révén létrejövő Magyar Koalíció Pártja (MKP) fémjelzi. A Magyar Koalíció Pártjának létrejötté közvetlenül annak köszönhető, hogy a harmadik Mečiar-kormány (1994–1998) megváltoztatta a választójogi törvényt, és a választási koalíciók számára tulajdonképpen ellehetetlenítette a parlamentbe jutás esélyét. A magyar pártok, félve attól, hogy választási koalícióként nem tudják átlépni a magasabb küszöbértéket, az egyesülés mellett döntöttek. Ez az egyesülés nem pusztán technikai alapon létrejött választási koalíciót vagy közös jelöltlistát, hanem egy egységes, mindhárom elődpárt struktúráit egyesítő nagy etnikai pártot takart. Ennek megfelelően bár az MKP létrejötté kényszerházasságnak tekinthető, mégis az egységes etnikai párt nyugatpárti, a gazdasági–társadalmi reformokat támogató hozzáállásával jelentős stabilizáló hatást gyakorolt az egész szlovák belpolitikára, továbbá elősegítette a szlovák–magyar kapcsolatok javulását.

A 11 évig tartó szlovákiai magyar egypártrendszer legfontosabb időszaka az 1998-tól 2006-ig terjedő időszak volt, amikor az MKP két cikluson keresztül tagja volt a kormánykoalíciónak.²⁸ A párt 1998-ban tizenöt, 2002-ben pedig már húsz parlamenti képviselővel rendelkezett a parlamentben. Az első kormányzati ciklusban az MKP a magyarság számára alapvetően fontos kérdésekben nem tudott eredményt elérni. „Az MKP programjának a kisebbségi követelésekre vonatkozó nagyobbik része bekerült a kormányprogramba, de maga a kormányprogram nem teljesült” (Hamberger, 2006). A kisebbségi nyelvtörvényt olyan formában fogadták el, amellyel az MKP nem értett egyet, a párt nem kapta meg

27 A magyar pártok programjairól lásd Öllös László (2006): A magyar pártok programjai. In: Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): Magyarok Szlovákiában. Összefoglaló jelentés (1989–2004). Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2006, 51–77.

28 Az 1998–2000 közötti időszakról lásd részletesen: Szarka László: A szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának kormányzati szerepvállalásáról. Regio, 2000/4., 122–149.

a törvényhozás elnöki posztját, holott, az súlyánál fogva megillette volna. Említ-
hetjük a földművelésügyi tárca kérdését is, melyet az MKP szeretett volna irá-
nyítani, ám azt végül a Demokratikus Baloldal Pártja kapta meg arra hivatkozva,
hogy a mezőgazdasági területek stratégiai jelentőségűek a szlovák állam számára.
Előrelépésnek tekinthető ugyanakkor, hogy létrejött az emberi- és kisebbségi
jogokért felelős miniszterelnök-helyettesi poszt, melyet 1998 és 2006 között
Csáky Pál (MKP) töltött be. Az első kormányzati ciklus eredménye az is, hogy
az MKP kormányzati szereplése nagyban hozzájárult ahhoz, hogy megkezdőd-
hettek Szlovákiával az uniós csatlakozásról szóló tárgyalások. A második Dzurin-
da-kormány idején az MKP a kisebbségi nyelvhasználat terén tudott részered-
ményeket felmutatni. A párt legnagyobb sikere, hogy Révkomáromban sikerült
létrehozni az első önálló szlovákiai magyar felsőoktatási intézményt, a Selye
János Egyetemet, amely 2004 szeptemberében kezdte meg működését. Az MKP
talan legnagyobb sikertelensége ebben az időszakban az volt, hogy az 1998-as
parlamenti választásokat követően megindult decentralizációs folyamatban nem
tudta érvényesíteni a magyar közösségi érdekeket. A decentralizáció eredménye-
ként 2002-re megtörtént az államigazgatási feladatok és hatáskörök egy részének
átruházása a települési önkormányzatokra és a megyékre. Az MKP a tárgyalások
során egy hat, döntően magyarok által lakott járásból kialakított, révkomáromi
központú megye létrehozását szerette volna elérni, ám azt a koalíciós partnerei
nem támogatták, etnikailag motivált javaslatnak tartották, s úgy vélték, hogy
egy magyar többségű megye veszélyeztetné az ország területi integritását. A Dzu-
rinda-kormány végül egy 12 kerület kialakításáról szóló tervezetet terjesztett a
szlovák törvényhozás elé, mely a parlamenti módosításokat követően – az akkori
ellenzéki HZDS képviselőinek támogatásával – nyolc megyés verzióra olvadt.
Ezzel megerősítették a Mečiar-kormány által megteremtett korábbi közigazga-
tási állapotokat, egyúttal „hosszú távon illuzórikussá téve a kisebbségi önkor-
mányzatiság települési szinteknél magasabb érvényesíthetőségét az adott megyei
közigazgatási keretek között” (Szarka, 2009). Az MKP koalíciós partnereinek
lépése komoly krízist okozott, az etnikai párt a koalíciós szerződés felmondását
is kilátásba helyezte, ám végül a szlovák belpolitikai stabilitás megőrzésére, vala-
mint az euroatlanti csatlakozás szükségességére hivatkozva a kormányon mara-
dás mellett döntött.²⁹

---

29 Egységes marad az MKP. Magyar Nemzet, 2001. augusztus 25.

A Magyar Koalíció Pártja 1998-as megszületésével a szlovákiai politikai pártok legstabilabbika jött létre, amely három egymást követő választáson (1998, 2002, 2006) kiegyensúlyozott eredményt tudott nyújtani: 2007-ig sem a nyilvánosság számára érzékelhető belviszályok, sem pedig korrupciós botrányok nem gyengítették a pártot. Ebben az időszakban teljesen természetes volt az az állítás, hogy a magyarok elsőprő arányban a magyar pártra szavaznak. Ha ennek a ténynek a motívációit vizsgáljuk, akkor támaszul szolgálnak a 2006-os választásokat megelőző felmérések, melyek szerint a megkérdezett magyarok mintegy fele vagy azért választja az MKP-t, mert úgy véli, hogy „nincs más választása”, vagy pedig amiatt, mert a szlovákiai magyarok érdekeinek védelmét általa látja biztosítottnak. Azt, hogy a magyarok valóban csak az etnikai jellege miatt választották nagy arányban az MKP-t, jól mutatja, hogy a válaszadók csak mintegy 10 százaléka szavazott az MKP-ra azért, mert az a szlovákiai magyarok számára fontos ügyeket old meg (Öllös, 2006).

A szlovákiai magyar politika történetének következő jelentős pontja 2009 áprilisa, amikor az MKP több képviselője (A. Nagy László, Bastrnák Tibor, Bugár Béla, Gál Gábor, Simon Zsolt) kilépett a 2006-tól, az első Fico-kormány óta ellenzékben lévő párt frakciójából, majd pár hónappal később bejelentették a szlovák–magyar vegyes párt létrehozását. Ezzel – Most–Híd néven – egy teljesen új típusú, interetnikus szerveződés jelent meg a szlovákiai pártpalettán. A Most–Híd saját meghatározása szerint valamennyi szlovákiai nemzeti kisebbség és etnikum egyforma képviseletét, illetve az „együttműködés pártjaként” a kisebbségek és a többségi társadalom egymáshoz közeledését tűzte zászlajára. A tömörülés, listáján számos szlovák személyiséggel, 2010 óta mindhárom törvényhozási választáson jobb eredményt ért el az MKP-nál: mindháromszor bekerült a szlovák parlamentbe, míg az etnikai alapon szerveződő MKP néhány ezer voks híján sikertelenül próbálta meg átlépni a választási küszöböt. Itt jegyzendő meg, hogy a második kudarcot követően az MKP – a névváltoztatás szükségességét belátva – az elnevezésében szereplő 'Koalíció' szót a 'Közösség'-re cserélte. A hivatalos magyarázat szerint a névváltoztatás „az eddigénél sokkal jobban tükrözi a politikai csoportosulás jellegét”³⁰, hiszen egyértelmű volt, hogy a felvidéki magyarság politikai megosztottsága mellett a koalíciós kifejezés tarthatatlanná vált. A szlovákiai magyar párttörténet 2009-ben kezdődött szakaszát a két párt között egyértelműen kimutatható ideológiai különbözőségek mellett a témánk szempontjából elsődleges magyar szavazatokért folyó versengés jellemzi.

30 Nevet és alapszabályt változtatott az MKP. MTI, 2012. szeptember 22. Letöltés hely: www.mti.hu; letöltés ideje: 2017. április 19.

A 2006-os parlamenti választásokon a Magyar Koalíció Pártja 269 111 szavazatot szerzett, ami jelentősen elmaradt a négy évvel korábbi 321 069 vokstól. Szavazóinak 16,2 százalékát elvesztette a párt, ami egy általános, az egész országra jellemző választói viselkedésnek volt köszönhető, hiszen 2002-höz képest 15 százalékkal csökkent az urnákhoz járulók aránya. Ennek köszönhető, hogy a közel 52 ezres szavazatvesztés ellenére a párt országos súlya minimálisan ugyan, de megnőtt: az összes érvényes szavazatból való részesedése fél százalékkal 11,68%-ra emelkedett. A szavazatvesztés nem oszlott meg területileg arányosan, legnagyobb mértékben Pozsonyban (30%), valamint a magyar–szlovák nyelvhatártól északra fekvő járásokban (25%) csökkent az MKP-ra adott voksok száma. Kassán, a Kassa-környéki, Szenci, Nyitrai, Lévai, Rozsnyói és a Tőketerebesi járásokban a csökkenés aránya 18–22% körül mozgott. A legkisebb arányú szavazatvesztés a Nagyrőcei és a Rimaszombati járásokban volt (6–7,5%), míg a két magyar többséggel bíró járás lakossága viselkedésében jelentős eltérést tapasztalhattunk: a Dunaszerdahelyiben csak 11%-os volt a csökkenés, a Komáromiban viszont meghaladta a 18,5 százalékot. 2002-ben az MKP a 16 déli, magyarlakta járásból 14-ben tudott győzni, 2006-ban már csak 11-ben.

A 2006-os választások eredményei egyértelművé tették a Magyar Koalíció Pártja számára, hogy részben újra kell definiálnia magát. Erre leginkább azért volt szüksége, mert a párt ugyan a jobboldali tömörüléseket tekintette természetes szövetségeseinek, a választói azonban a rendszerváltás gazdasági és szociális veszteseihez tartoztak. A gazdasági reformok, megszorítások különösen érzékenyen érintették őket, inkább baloldali gazdaságpolitikát várnának el az MKP-tól (Halász, 2011). Az újradefiniálás azonban a pártelnökségért folyó küzdelem, majd az azt követő belső hatalmi harcok miatt nem történt meg. A folyamat végeredménye a magyar egység felbomlása lett, és a 2010-es választásokra – pontosabban már a 2009-es megyei önkormányzati választásokra – bő tíz év után újra megjelent a szlovákiai magyar politikai pluralizmus.

5. táblázat: A releváns számú magyar szavazóval rendelkező pártok eredményei a parlamenti választásokon 1990–2016 között.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Választások éve	Választási részvétel (%)	Magyar pártokra vonatkozó adatok			
		A választáson induló pártok neve	Szavazat	Szavazati arány	Mandátum
1990	95,39%	Együttélés – MKDM	292 636	8,66%	14
1992	84,20%	Együttélés – MKDM – Magyar Néppárt	228 885	7,42%	14
		Magyar Polgári Párt	70 689	2,29%	0
1994		Magyar Koalíció	292 936	10,18%	17
1998	84,24%	Magyar Koalíció Pártja	306 623	9,12%	15
2002	70,06%	Magyar Koalíció Pártja	321 069	11,16%	20
2006	54,67%	MKP	269 111	11,68%	20
2010	58,83%	Most–Híd	205 538	8,12%	14
2006	54,67%	MKP	109 638	4,33%	0
2012	59,11%	Most–Híd	176 088	6,89%	13
		MKP	109 404	4,28%	0
2016	59,82%	Most–Híd	169 593	6,50%	11
		MKP	105 495	4,05%	0

2010-ben az MKP nagyon magabiztosan futott neki a parlamenti választásoknak. Bő fél évvel korábban ugyanis a megyei önkormányzati választásokon fölényes győzelmet aratott az akkor még kiforratlan pártstruktúrával rendelkező Híd felett. A felmérések is az MKP-t mutatták erősebbnek, és nagy esélye volt egy olyan forgatókönyvnek, hogy akár mindkét párt a törvényhozás tagja lehet. A választások eredményeként végül a Híd 8,12%-os eredménnyel, 14 mandátumot szerezve bejutott a parlamentbe, az MKP viszont 4,33 százalékos eredményével az ötszázalékos bejutási küszöb alatt maradt. A sikerességhez mintegy 18 ezer szavazat hiányzott az etnikai párt esetében. A két párt együtt 315 176 szavazatot szerzett, ami mintegy 46 ezerrel jelentett több voksot, mint az egységes MKP 2006-os választási eredménye, de némileg – közel ötezer szavazattal – elmaradt a rekorderedménynek számító 2002-es vokszámtól. A járási eredmények egyértelműen megmutatták, hogy sikeres volt a Híd azon szándéka, hogy a szlovák-magyar együttműködés pártjaként a magyar választók mellett a szlovák nemzetiségű szavazókat, valamint

a kettős identitással rendelkezőket, a vegyes párkapcsolatban élőket szólítsa meg.³¹ Az egységes MKP idején is megfigyelhető volt, hogy olyanok is a pártra szavaztak, akik a népszámláláson nem vallották magukat magyar nemzetiségűnek. A 2001-es népszámlálás szerint Pozsonyban 16 451, Kassán 10 760, az északi járásokban mintegy hatezer volt a magukat magyarnak vallók száma. Ez ráadásul a teljes népesség körében mutatja a magyarok számát, vagyis a választójoggal nem rendelkezőket is magukban foglalják a fenti számok. 2002-ben az MKP Pozsonyban 15 824, Kassán 9 805, a magyar–szlovák nyelvhatár feletti területeken pedig 7 598 voksot gyűjtött. 2006-ban – amint fentebb bemutatunk – ezeken a területeken az MKP eredményei jóval szerényebbek voltak ugyan, de Pozsonyban még mindig 11 ezer szavazat feletti eredményt ért el a párt, Kassán közel hétezer voksot kapott, az északi járásokban pedig 5 634 szavazatot szerzett. A Híd eredményei ezeken a területeken 2010-ben kimagaslóak voltak: Pozsonyban mintegy 20 ezer, Kassán 9 ezer, az északi járásokban pedig 24 855 szavazatot kapott a vegyes párt.

A magyarok lakta területek vonatkozásában 2010-ben is érvényesült az a trend, hogy a nyugatabbra fekvő járásokban magasabbnak bizonyult a választói részvétel. Az 5. táblázatból látható, hogy a nyugati járásokban a részvétel nagyjából az országos választói aktivitással arányosan, sőt azt meghaladóan nőtt, a keleti járásokban viszont – a Kassa-környéki járás, Kassa városa és a Rozsnyói járás kivételével – csak kis mértékű növekedést tapasztalhattunk. A járási eredményekből látható továbbá, hogy az MKP csak a Töketerebes és a Nagykürtösi járásokban tudta legyőzni a Hidat.

6. táblázat: A Most–Híd és az MKP választási eredményei 2006-ban és 2010-ben területi bontásban.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Járas	Részvétel 2006 (%)	MKP (2006)		Részvétel 2010 (%)	MKP (2010)		Most–Híd (2010)	
		Szavazat	%		Szavazat	%	Szavazat	%
Pozsonyi járások	57,86	11 167	5,02	64,47	1 606	0,66	20 291	8,59
Szenci	57,10	6 167	24,01	65,19	1 563	4,62	5 671	16,76
Dunaszerdahelyi	62,62	49 923	86,31	67,57	21 262	32,87	32 909	50,87

31 A Most–Híd etnikai összetételére vonatkozó számításokat, illetve a témával kapcsolatos szakirodalom ismertetését lásd Harrach Gábor (2016): Etnicitás és pártpreferencia a Felvidéken. Kik alkotják az MKP és a Most–Híd szavazótáborát? *Kisebbségi Szemle*, I. évf. 2., 29–51.

Galántai	55,76	19 189	45,59	60,57	6 621	14,16	13 730	29,37
Komáromi	54,51	35 696	76,17	60,03	17 817	34,63	19 409	37,73
Lévai	54,88	17 009	32,91	59,02	7 618	13,65	9 965	17,86
Nyitrai	57,08	6 000	8,09	60,64	1 693	2,11	5 218	6,51
Érsekújvári	58,02	31 689	46,01	61,83	13 364	18,16	17 531	23,82
Vágsellyei	53,84	10 380	44,82	58,22	3 952	15,67	6 660	26,42
Losonci	51,36	9 236	31,06	53,87	3 882	12,53	5 196	16,77
Nagyrócei	52,54	4 230	26,45	56,95	1 897	10,81	2 214	12,62
Rimaszombati	55,51	14 130	40,85	56,04	6 911	19,64	7 059	20,06
Nagykürtösi	55,15	6 786	34,42	56,37	3 578	17,69	3 124	15,44
Kassai járások	49,32	6 683	6,88	54,24	1 553	1,42	8 897	8,29
Kassa-vidéki	50,64	8 549	20,56	57,61	3 539	7,08	7 988	15,99
Nagymihályi	47,83	5 782	14,63	48,41	2 657	6,54	3 420	8,42
Rozsnyói	53,32	9 503	37,78	60,59	3 214	11,15	6 100	21,17
Töketerebes	49,37	11 358	29,20	52,19	6 275	15,05	5 301	12,71
Déli járások összesen		263 477			109 002		180 683	
Déli járások Pozsony és Kassa nélkül		245 627			105 843		151 495	
Északi járások		5 634			636		24 855	
Szlovákia összesen	54,67	269 111	11,68	58,83	109 638	4,33	205 538	8,12

A választásokat megelőzően némileg bízni lehetett a magyar választók elszántságában, hiszen 2006-ban és 2010-ben is a Dunaszerdahelyi járás lakosai voltak a legaktívabbak, de hagyományosan jól teljesített Párkány és környéke is. 2012-ben viszont nem találhattunk túlnyomórészt magyarok által lakott területet (sem járást, sem választókerületet) a legmagasabb választási részvétellel bíró egységek sorában. Sőt, közel azonos országos részvételi arány mellett a 16 déli járásból csak két járásban nem csökkent legalább két százalékkal a választói aktivitás. Ez a kettő pedig a magyarok által csak kis számban lakott Nyitrai és Nagymihályi járás volt, melyekben a részvételi arány nőtt a 2010-eshez képest. Összességében a Dunaszerdahelyi, illetve a döntően szlovákok által lakott Nyitrai és Szenci járások kivételével mindenütt az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb volt a részvételi arány. Nem csak magyar viszonylatban, hanem országosan is a Töketerebes járásban (50,24%) és a Losonci járásban (50,8%) volt a legalacsonyabb a választási részvétel. A járási adatok alapján (6. táblázat) feltételezhető, hogy délen főként a magyarok maradtak

otthon nagyobb számban. A részvétel a magyarok által legnagyobb számban lakott járásokban csökkent a leginkább: a Dunaszerdahelyiben közel hét, a Komáromiban pedig 7,5 százalékponttal. A magyar szavazók otthonmaradását jelezheti Robert Fico pártjának, a Smernek az erősödése is, mely vélhetően a betelepülő, vagy itt élő szlovák nemzetiségű választók körében erősödött. Robert Fico pártja az összes dél-szlovákiai járásban több voksot kapott, mint 2010-ben. Az előbb említett két magyar többségű járásban – alacsonyabb részvételi arány mellett – jelentősen, mintegy 1200–1200 szavazattal nőtt a Smer–SD támogatóinak a száma. Fico pártja a 16 magyarlakta járásban mintegy 50 ezerrel tudta növelni szavazóbázisát.

7. táblázat: A Most–Híd és az MKP választási eredményei 2012-ben és 2016-ban területi bontásban.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Járás	Részvétel (%)	Most–Híd			MKP		
		Szavazat (2016)	% (2016)	Szavazat (2012)	Szavazat (2016)	% (2016)	Szavazat (2012)
Pozsonyi járások	67,33	22 931	9,26	18 614	1 536	0,71	1 557
Szenci járás	69,02	5 114	12,00	5 375	2 146	5,03	1 716
Dunaszerdahelyi járás	56,46	18 621	33,56	25 671	23 196	41,80	23 139
Galántai járás	59,19	8 800	19,18	12 089	8 183	17,84	6 947
Komáromi járás	49,02	11 558	27,94	13 947	16 108	38,94	18 694
Lévai járás	56,61	6 840	13,05	8 696	7 019	13,39	6 911
Nyitrai járás	63,12	4 989	5,93	5 293	1 776	2,11	1 467
Érsekújvári járás	56,53	11 860	18,00	15 412	11 430	17,35	12 716
Vágsellyei járás	55,71	4 397	18,48	5 413	3 734	15,69	4 121
Losonci járás	50,00	3 568	12,54	4 783	3 097	10,89	3 441
Nagyrócei járás	46,93	1 482	10,40	1 691	1 673	11,74	1 841
Rimaszombati járás	50,54	5 578	17,71	6 456	6 505	20,66	7 088
Nagykürtösi járás	52,79	2 202	11,90	2 685	2 959	16,00	3 200
Kassai járások	57,10	7 536	6,76	7 687	1 474	1,31	1 573
Kassa-vidéki járás	55,63	4 585	8,99	5 081	3 400	6,67	3 473
Nagymihályi járás	43,55	2 751	6,60	2 928	2 278	5,46	2 422

Rozsnyói járás	51,62	4 070	16,81	5 468	3 481	14,38	3 352
Töketerebesi járás	48,81	4 498	11,50	4 901	4 925	12,60	5 404
Déli járások összesen		131 380		152 190	104 920		109 062
Déli járások Pozsony és Kassa nélkül		100 913		125 889	101 910		105 932
„Északi” járások		38 213		23 898	575		421
Országos eredmény	59,82	169 593	6,50	176 088	105 495	4,04	109 483

A Bugár Béla vezette párt 2010-hez képest jelentős számú szavazót veszített el, a pártot választók száma közel 30 ezerrel csökkent. Ráadásul ezt a visszaesést szinte teljes egészében a déli járásokban szenvedte el a Híd, csupán a túlnyomórészt szlovákok lakta Nyitrai járásban kapott néhány tucattal több szavazatot a 2010-es választásokhoz képest. A Híd a 16 déli járásban 125 889 voksot kapott, 25 ezerrel kevesebbet, mint két évvel korábban. A legtöbb szavazó (7238 fő) a Dunaszerdahelyi járásban hagyta el a pártot. Arányaiban még nagyobb, 28 százalékos volt a Híd vesztesége a második legtöbb magyar által lakott járásban, a Komáromiban. Csökkent a Híd támogatottsága Pozsonyban és az ország második legnagyobb településén, Kassán is, ugyanakkor a szlovák-magyar együttműködés pártja sikeresen megőrizte támogatottságát az északi járásokban, ahol mintegy 24 ezer szavazatot sikerült besöpörnie. Itt jegyezzük meg, hogy az MKP ugyanezen területen 2010-ben 636, 2012-ben pedig 412 szavazatot szerzett. A Híd esetében az északi járások közül ki kell emelni a Túrócszentmártonit, ahol a párt mintegy 1600 szavazattal a voksok 3,33 százalékát szerezte meg. Az eredmény annak köszönhető, hogy a Híd listáján a tizedik – befutó – helyen szerepelt a járási központ polgármestere, Andrej Hrnčiar, aki ráadásul több mint 15 ezer preferenciaszavazatot szerezve a hetedik helyre tornázta fel magát a párt listáján. Pozsonyban és Kassán a párt megsemmisítő vereséget mért az MKP-ra: a Híd a fővárosban 7,8, Kassán pedig 7,3 százalékot kapott, míg Berényi alakulata Pozsonyban csak 0,7, Kassán pedig 1,5 százalékot szerzett. Ugyancsak egyértelmű Híd-győzelem mutatható ki a két nagyvároshoz hasonlóan túlnyomórészt szlovákok által lakott Szencen, Vág-sellyén, Nyitrán, Losoncon és Érsekújvárban. A zömmel magyarok lakta Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren vagy Párkányban már jóval kisebb arányú volt a Híd győzelme, míg például Komáromban, Gútán, Ipolyságon, Tornalján, Szepsiben és Királyhelmeceken az MKP tudott nyerni. A Magyar Koalíció Pártja a 2010-es választások

tásokhoz képest mindössze 155 szavazattal kapott kevesebbet 2012 márciusában, vagyis teljesen egészében megőrizte a támogatottságát. A pártot választók száma leginkább a Dunaszerdahelyi járásban nőtt, közel kétezer vokssal, ezzel szemben a Töketerebesiben majdnem kilencszázzal csökkent a szavazóik száma. Magyar szempontból a Töketerebesi, Nagymihályi, Kassa-vidéki járásokban, tehát a keleti régiókban volt a legjelentősebb a Smer előretörése.

Érdekes adalékul szolgál a 2012-es parlamenti választás eredményeinek vizsgálatához a Focus Intézet által készített exit poll³², melynek adatai kapaszkodót adnak a magyar szavazatok megoszlásának meghatározásához. A felmérés szerint a magukat magyar nemzetiségűnek valló szavazók 44,1 százaléka az MKP-ra, míg 41,1 százaléka a Hídra voksolt. A magyar választók mintegy 15 százaléka szlovák pártra adta le a szavazatát, a felmérés szerint közülük minden negyedik a Smer-t támogatta. Az exit poll legmeglepőbb adata a két párt választóinak nemzetiségi megoszlását érintette. A Híd választóinak 43,7%-a vallotta magát szlováknak, 55,2%-a magyarnak. Az MKP szavazóinak pedig a felmérés szerint 96,4%-a magyar. A Híd választói egyébként átlagosan fiatalabbak voltak, mint az MKP szavazói. A Bugár Béla pártjára szavazók 35,7 százaléka tartozott a 18–39 év közötti korosztályba, a 40–59 év közöttibe pedig 46%. Az MKP-nál ugyanez az arány 33, illetve 41,1%. Az MKP választóinak 25,9%-a 60 feletti, ugyanezen korcsoport aránya a Hídnál 18,3%. A felmérés szerint a Híd döntően két szlovák párttól tudott szavazókat szerezni – választóinak 14,1 százaléka két éve az SDKÚ-ra, közel hét százaléka pedig a liberális SaS-ra voksolt. Az MKP a szlovák pártoktól minimális számú szavazót szerzett, a felmérés szerint viszont a Smer után Berényi József pártjának volt a második legstabilabb szavazóbázisa. Választóik 70,8 százaléka 2010-ben is az MKP-t választotta.

A 2016-os parlamenti választásokon az MKP és a Most–Híd küzdelmének eredménye megegyezik a két korábbi parlamenti választás eredményével: a Híd jobban szerepelt az MKP-nál és parlamenti tényező maradt, míg a Magyar Közösség Pártja zsinórban harmadszor maradt ki a szlovák törvényhozásból. Harmadik pártként 2013 decemberében a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) jelent meg a szlovákiai magyar pártpalettán. A tömörülés a 2014-es európai parlamenti és helyhatósági választásokhoz hasonlóan marginális erő maradt; mindössze 2 426 voksot sikerült szereznie (0,09%).

---

32 Jócskán akad különbség a két tábor között. Új Szó, 2012. március 20.

Folytatódott a korábbi választásokon már tapasztalt tendencia, hogy a magyarlakta területeken a választói hajlandóság egyre jobban elmarad az országos átlagtól. A magyarlakta területként meghatározott területben már csak Pozsonyban, valamint a magyarok által ugyancsak alacsony arányban lakott Szenci és Nyitrai járásban volt az országos átlagot meghaladó a választói aktivitás. A magyar választóknak a politikától való elfordulását mutatja, hogy a szlovákiai választások során először fordult elő, hogy a Dunaszerdahelyi járás az országos részvételi átlag teljesített; 2016-ban már csak a járás lakosainak 56,46 százaléka járult az urnák elé. A másik magyar többségű járásban, a Komáromiban pedig immár hagyományosan nagyon alacsony, mindössze 49,02 százalékos volt a részvétel. Komárom mellett további három, magyarok által is lakott járás országos szinten is a sereghajtók közé tartozik. Az egész országban a Nagymihályi járásban volt legkisebb a választói hajlandóság (43,55%), ezt követte a Nagyrőcei járás 46,93%-kal és a Tőketerebesi járás 48,81%-kal.

Az MKP óvatos optimizmussal várhatta a parlamenti választásokat, melyre az adott indokot, hogy a párt a 2013 ősztől megrendezett szlovákiai választások során mindig eredményesebben szerepelt a Hídnál (2013 őszen megyei önkormányzati, 2014 májusában európai parlamenti, 2014 őszen pedig helyi önkormányzati választásokra került sor). Ezek a választások megmutatták, hogy az MKP regionális beágyazottsága erős, jobb mint a legfőbb riválisé. Parlamenten kívüli pártként az MKP számára ezeken a voksolásokon létfontosságú volt a jó szereplés, ugyanis az etnikai párt számára parlamenti képviselet hiányában a települési és a regionális erős beágyazottság biztosíthatta a helyi alapszervezetek túlélését és a választói sikerélményt.

A Híd és az MKP 2016-os választási célkitűzései és programjai számos átfedést mutatnak, mindkettőben kiemelt cél egyebek mellett a déli régiók gazdasági felzárkóztatása, a kétnyelvűség megvalósítása, a kulturális és az oktatási önkormányzatiság elérése. A Híd Polgári Víziónak 2016³³ című programjának Szlovákiai magyar nemzetpolitikai stratégia c. alfejezete szerint a felvidéki magyarság – a program által javasolt kifejezés szerint szlovákiai, illetve dél-szlovákiai magyarság – „közös név, jól körülírt regionális identitás és szimbólumok nélküli közösség”. A párt nemzetpolitikai stratégiája arra tesz javaslatot, hogy a fentiek miként tölthetők meg tartalommal, illetve a dokumentum arra kíván választ adni, „hogyan lehetsé-

---

33 A teljes program elérhető a www.polgarivizio.sk weboldalon.

ges a negatív tendenciák lelassítása, esetenként leállítás és megfordítása, és hogyan építhető fel egy fenntartható, értéket képviselő szlovákiai magyar közösség struktúrája”. A Híd a program szerint átfogó törvényjavaslattal kívánja megteremteni a keretet a kisebbségi kultúra finanszírozásának stabilitásához. A javaslat egy kisebbségi kulturális önkormányzati modell létrehozásával számol, amely a létrehozandó Magyar Kisebbségi Kulturális Tanács révén lehetővé tenné egy szlovákiai magyar kultúrpolitika kialakítását és érvényesítését. Nemzetpolitikájában a Híd stratégiai célként fogalmazza meg a kulturális és az oktatási önkormányzatiság biztosítását a felvidéki magyar közösség számára. Az önkormányzatiság egy kisebbségi tanácson keresztül valósulna meg, amelyet a szlovákiai magyar kisebbség tagjai választanának meg négy éves ciklusokra.

Egyértelmű felvidéki magyar identitásról, a felvidéki magyarság megmaradásáról, az asszimilációs folyamatok lassításáról, megállításáról, szerencsés esetben a folyamatok megfordításáról, illetve a magyarság anyagi, szellemi és számbeli gyarapodásáról beszélt programjában a Magyar Közösség Pártja. A Közös akarat című választási program négy pillérre épült: az első Szlovákia és Európa jövője, a második a gazdaság, a szociálpolitika és az egészségügy kihívásai, a harmadik a régiók felzárkóztatása, a negyedik pedig a magyarság megmaradására összpontosít. A gazdasági program a 2014-ben elfogadott Baross Gábor Tervre épült, mely szerint az MKP célja, hogy Dél- és Kelet-Szlovákia régiói a folyamatos leszakadás helyett a felzárkózás útjára lépjenek. A negyedik programpillér a 2014 decemberében bemutatott A szlovákiai magyar közösség megmaradásának és gyarapodásának, valamint Dél-Szlovákia gazdasági felzárkóztatásának intézményi feltételei c. dokumentumra épített. Ennek célkitűzése egy olyan, természetes régiók mentén kialakított déli megye létrehozása, amelyben a helyi közösség saját kezébe vehetné régiójának fejlesztését és a hivatalos kétnyelvűség is valóra válhatna. A koncepció a peremvidék, a szórvány számára az oktatási és kulturális önkormányzatiság megadásával számol.

Amennyiben a magyar közösség érdekei szempontjából vizsgáljuk a két párt tevékenységét, akkor elmondhatjuk, hogy a magyar közösséget sújtó legfontosabb problémák (állampolgárság, nyelvhasználat, oktatási–kulturális intézményrendszer) szerepelnek mindkét szervezet programjában, azonban míg az MKP esetében ezek a leghangsúlyosabb követelések, addig a Most–Híd programjának ezek csupán általános elemei. A magyarság öngazgatásra való törekvése kapcsán megállapítható, hogy a területi alapú autonómiának megfelelő önrendelkezési jog követelése csak a tisztán etnikai párt, az MKP tézisei között található meg.

Az együttműködés pártjaként alakult Híd 2014-ben, a VIII. kongresszusán döntött arról, hogy a jövőben polgári pártként határozza meg magát, illetve ekkor került elfogadásra a már említett Polgári Vízió 2016 elnevezésű dokumentum, a párt stratégiai, választási programja. Ezen a kongresszuson tisztújításra is sor került, ekkor lett a párt egyik alelnöke Lucia Žitňanská, aki 2006-tól az SDKÚ színeiben ült a parlamentben. 2012-ben az SDKÚ listáján a harmadik helyet foglalta el, 103 ezer preferenciaszavazatnak köszönhetően végül a párt legnépszerűbb politikusa lett. A Híd megalakulása óta nem csupán a tisztán magyar öntudattal rendelkezőket kívánja megszólítani, hanem a szlovák–magyar vegyes identitással rendelkező szavazókat, továbbá a magyar felmenőkkel, rokonokkal és barátokkal rendelkező szlovák nemzetiségűeket. Žitňanská – aki egyébként maga is szlovák–magyar vegyes családból származik – szerepeltetésével a szlovák választók felé való nyitás még hangsúlyosabbá vált.

A Most–Híd a hetedik helyen jutott be a parlamentbe, az összes érvényes voks 6,5 százalékát szerezte meg. Bugár Béla és pártja rendkívül csalódott volt az eredmények láttán, hiszen tíz százalékot meghaladó eredményre számítottak a párt prominensei.³⁴ A Híd vártnál gyengébb szereplésében közrejátszhatott az a hangfelvétel, amelyet február közepén a Denník N tett közzé weboldalán. Ebben a pártelnök arról beszélt egy galántai kampánygyűlésen, hogy abban az esetben, ha nem sikerül jobboldali kormányt alakítani, akkor a Hídnek „kutya kötelessége” a Smerrel koalícióra lépni annak érdekében, hogy végre meginduljon a déli régiók felzárkóztatása.³⁵

A párt növekedés helyett további szavazókat veszített: 2010-ben 205 ezer, 2012-ben 176 ezer, 2016-ban pedig 170 ezer választópolgárt tudott sikeresen megszólítani a Híd. Az eredmény 11 képviselői helyet jelentett, a mandátumszerzők közül heten magyar, négyen pedig szlovák nemzetiségűek voltak. A Híd magyar képviselőin kívül még Cséfalvay Katalin a #Siet listájáról és Grendel Gábor az OLaNO–NOVA listájáról szerzett parlamenti mandátumot, tehát a választásokon összesen kilenc magyar nemzetiségű induló jutott a szlovák törvényhozásba.³⁶

34 Bugár: a cél a kétszámjegyű eredmény. *Új Szó*, 2016. január 7.

35 Bugár: Ak neuspeje pravica, kvôli programu bude psia povinnosť íst so Smerom. *Denník N*, 2016. február 19. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. június 20.

36 Amennyiben települési bontásban nézzük Cséfalvay Katalin és Grendel Gábor preferenciavoksait, azt láthatjuk, hogy a legtöbb elsőbbségi szavazatot a nagyvárosokban, elsősorban a megyeszékhelyeken szereztek, a magyar többségű városokban néhány tucat elsőbbségi szavazatot sikerült összegyűjteniük. Ennek alapján azt feltételezhetjük, hogy magyar nemzetiségű szavazókat legfeljebb kismértékben tudták megszólítani.

A Magyar Közösség Pártja az összefogás jegyében állította össze a választási listáját, megnyitotta azt a fiatalok és a civilek előtt (Fiatal Függetlenek³⁷, Via Nova Ifjúsági Csoport³⁸, Csemadok, Mi Magunk Mozgalom³⁹), ám az ő segítségükkel sem sikerült átlépnie az ötszázalékos küszöböt. A párt a voksok 4,04 százalékát szerezte meg, ami 105 495 szavazatot jelentett. Az eredmények tükrében elmondható, hogy az MKP-nak továbbra is rendkívül stabil, de elégtelen méretű a szavazói bázisa. A négy évvel korábbiakhoz képest a párt 2016-ban mintegy négyezer szavazattal kapott kevesebbet. Az MKP kis mértékben növelni tudta szavazói számát a Szenci, a Dunaszerdahelyi, a Lévai és a Rozsnyói járásokban, a Galántai járásban pedig 1 200 új voksolót szerzett. A többi déli járásban viszont csökkent a pártot választók száma. A legérzékenyebb veszteséget a Komáromi járásban könyvelhette el az MKP: közel 2600 szavazót veszített a párt a 2012-es járási eredményéhez képest. Összességében hét járásban kapott több szavazatot az MKP a Hídnál, 2012-ben öt járás esetében volt ez igaz. 2016-ban a Dunaszerdahelyi, a Komáromi, a Lévai, az Érsekújvári, a Nagyrőcei, a Rimaszombati, a Nagykürtösi és a Töketeresbesi járásokban győzött az MKP a legfőbb vetélytársával szemben.

A Híd az összes magyarlakta járásban rontott a négy évvel ezelőtti teljesítményéhez képest. A legkomolyabb visszaesést a Dunaszerdahelyi járásban könyvelhette el a párt: míg 2010-ben még a helyi választók több mint fele a Hídra szavazott (32 ezer voks), addig 2012-ben már alig 26 ezer, 2016-ban pedig mindössze 18 600 szavazatot szerzett itt a párt. Hasonlóan drámai ütemű csökkenést szenvedett el a Híd a Galántai és az Érsekújvári járásban is. Az előbbiben a 2012-es 12 ezres voksszám 8 800-ra olvadt, míg az Érsekújvári járásban a 15 400 szavazat csökkent 12 ezer alá. A Komáromi járásban 2500, a Lévaiban pedig 1500 voksszal apadt a Most–Híd pártot választók száma. Parlamentbe való bejutását a vegyespárt nagyban köszönhette annak, hogy nőtt a pártot választó szlovák nemzetiségűek száma: mintegy 4 300-zal közel 23 ezerre nőtt a fővárosi szavazóinak száma, míg a nem magyarlakta területként meghatározott északi járásokban 25 ezerről 38 ezer fölé nőtt a Híd szavazótábora. A 2011-es népszámlálás Pozsonyban mindössze 14 ezer

37 A Fiatal Függetlenek csoport tagjai – Orosz Örs, Zachar Pál, Bóna Zoltán és Bauer Ildikó – a lista 9., 19., 29. és 69. helyéről indultak.

38 A Via Nova ICS 2007-ben létrejött civil szervezet, mely a Magyar Koalíció Pártja Ifjúsági Csoportjának utódjának tekinthető. A szervezet öt saját jelöltje indult az MKP listáján, Cziprusz Zoltán, Nagy Dávid, Varga Tibor, Nagy György, Pócsik József a 10., 20., 30., 40. és 50. helyet foglalták el. További 18 olyan jelölt is indult a pártlistán, akik az ifjúsági szervezet tagjai, de nem a szervezetnek fenntartott kvóta keretében kerültek a listára.

39 A mozgalom vezetője Somogyi Szilárd, aki a 2010–2012. közötti ciklusban az SaS parlamenti képviselője volt. A Mi Magunk Mozgalom képviselői az MKP listáján a 100–103. helyeket foglalták el.

(3,43%), Kassán pedig hatezer (2,65%) magyar nemzetiségű személyt talált, a két nagyvárosban tehát a Híd döntően szlovák szavazatokat tudott szerezni.

A 16 déli járásban az MKP 101 910 szavazatot szerzett, míg a Híd 100 913-at. A Híd ugyanitt 2010-ben még 151 ezer, 2012-ben pedig 126 ezer szavazót tudhatott a táborában, azaz hat év alatt 50 ezerrel kevesebben választották a Bugár Béla vezette tömörülést a magyarlakta járásokban. Az MKP bázisa alig változott; mindkét korábbi parlamenti választáson 105 ezer szavazatot szerzett a 16 magyarlakta járásban. A területi részvételi adatok is mutatták, hogy a magyar választók többsége otthon maradt, a fenti számok alapján pedig kijelenthetjük, hogy a Most–Híd pártot elhagyók csak kis részét tudta az MKP megszólítani.⁴⁰ Az etnikai pártnak a parlamentbe jutáshoz mintegy 30 ezer szavazat hiányzott. A Hídtől átpártolt voksolók csupán arra voltak elegendők, hogy csökkentsék a negatív demográfiai folyamatokból eredő veszteségeket, illetve pótolják azokat az MKP-szavazókat, akik 2012 után 2016-ban már nem az MKP-t választották, vagy pedig otthon maradtak. A magyar nemzetiségű választók nagy része, akiknek az MKP és a Híd között „kellett” volna választaniuk, inkább távol maradtak a szavazástól.

A szavazatok településtípusok szerinti megoszlásában folytatódott az a trend, hogy az MKP mintegy kétszer annyi voksot kap a falvakban, mint a városokban (8. táblázat). A 2010-es és a 2012-es választásokon – ha hajszálnyival is –, de a Híd esetében is több volt a rurális területről érkező szavazat. 2016-ban viszont az urbánus terület javára kinyílt az olló, a Híd 13 ezerrel több voksot kapott a városokban, mint a falvakban. Ennek hátterében a déli járásokban tapasztalt szavazatcsökkenés, illetve a nagyvárosokban megfigyelhető voksgyarapodás áll.

8. táblázat. A Most–Híd és az MKP választóinak száma településtípus szerint.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

	2010		2012		2016	
	Híd	MKP	Híd	MKP	Híd	MKP
Város	100 216	33 935	87 414	34 512	91 412	34 582
Falu	105 322	75 703	88 674	74 971	78 181	70 913

⁴⁰ A szavazóknak az MKP és a Most–Híd közötti – egyébként meglehetősen csekély mértékű – átjárásával kapcsolatos számításokat lásd Harrach Gábor (2017): Szavazói átjárás az MKP és a Most–Híd között. *Kisebbségi Szemle*, II. évf. 1., 59–78.

A Híd szlovák választóinak gyarapodására utal a preferenciavoksok megoszlása is (8. táblázat). A parlamentbe jutott magyar képviselők esetében egy kivétellel (Érsek Árpád) csökkent a megszerzett elsőbbségi szavazatok száma a 2012-es eredményekhez képest, míg a szlovák nemzetiségű jelölteknel jelentős növekedést láthatunk. Bugár Béla közel 13 ezer karikával kapott kevesebbet az előző választásokhoz képest, 2010-hez viszonyítva pedig a csökkenés közel 30 ezres. Még ezzel együtt is a pártelnök messze a legnépszerűbb politikusa a Hídnek, olyannyira, hogy a fővárosban, Kassán és az összes – tehát magyarok által voltaképp egyáltalán nem lakott – járásban is több elsőbbségi szavazatot kapott, mint Lucia Žitňanská, a párt egyik alelnöke. Žitňanská 2012-ben még az SDKÚ listájáról került a parlamentbe, akkor a párt legnépszerűbb politikusaként 103 ezer karikát szerzett.

9. táblázat. A Most–Híd parlamentbe jutott képviselőire leadott preferenciaszavazatok száma 2012-ben és 2016-ban.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Képviselőjelölt	Pártlistán elfoglalt hely	Preferenciavoks (2016)	Preferenciavoks (2012)
Bugar Béla	1.	108 523	121 414
Lucia Žitňanská	2.	59 145	---
Simon Zsolt	4.	27 041	50 903
Sólymos László	3.	18 464	21 119
František Šebej	10.	17 403	11 213
Ivan Švejna	7.	12 672	7 625
Gál Gábor	5.	12 505	17 543
Bastrnák Tibor	6.	10 825	12 011
Peter Kresák	20.	9 028	---
Érsek Árpád	9.	8 695	8 558
Jakab Elemér	8.	6 605	7 255

A magyar jelöltek közül egyedül Simon Zsolt tudott javítani eredeti sorszámán a választások során: a lista negyedik helyéről a harmadikra ugrott fel, ugyanakkor négy év alatt majdnem megfeleződött a preferenciaszavazatainak száma. A legsikeresebb jelölt a Híd listáján a 20. helyről induló Peter Kresák alkotmányjogász lett, aki kilencezer elsőbbségi szavazattal a 9. helyen jutott a parlamentbe. Nagyot lépett előre František Šebej is, aki a 10. helyen indult, végül az 5. legtöbb karikát kapta.

A Magyar Közösség Pártja listáján Berényi József pártelnök kapta a legtöbb preferenciaszavazatot, szám szerint 50 789-et, azaz a pártlistára szavazók kevesebb, mint fele támogatta ily módon a pártvezetőt. Hozzá kell tennünk, hogy ugyanakkor a pártelnök javított saját, négy évvel korábbi eredményén, amikor 45 ezer elsőbbségi szavazatot szerzett. A második legtöbben Bárdos Gyulát, a Csemadok elnökét, az MKP Országos Tanácsának volt elnökét és 2014-es államfőjelöltjét karikázták. Kiemelkedő eredményt ért el Menyhárt József, aki a párt Dunaszerdahelyi járási vezetőjeként 20 ezer preferenciavokst szerzett, ezzel megelőzte a harmadik helyre sorolt Farkas Iván alelnököt. Rajtuk kívül a fiatal jelöltek értek el jó eredményt: Orosz Örs, a Fiatal Függetlenek színeiben a kilencedik helyről az ötödikre, Cziprusz Zoltán, a Via Nova Ifjúsági Csoport jelöltje pedig a 10. helyről a hatodikra lépett elő. Nagyt ugrott a listán az ifjúsági szervezet másik jelöltje, Nagy Dávid is, aki a 20. helyről indulva zárt a 9. helyen.

10. táblázat. Az MKP tíz legtöbb preferenciaszavazatot kapott képviselőjelöltje.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

Képviselőjelölt	Pártlistán elfoglalt hely	Preferenciavoks
Berényi József	1.	50 789
Bárdos Gyula	2.	32 267
Menyhárt József	4.	20 169
Farkas Iván	3.	13 721
Orosz Örs	9.	9 319
Cziprusz Zoltán	10.	7 252
Köteles László	7.	5 740
Samu István	5.	5 589
Nagy Dávid	20.	5 542
Forró Krisztián	6.	5 416
Auxt Ferenc	8.	5 094

Az MKP és a Híd vezetőire leadott preferenciavoksok jelentős arányú különbségét 2012-ben a közvélemény-kutatók a „lebo Béla” (mert Béla) effektussal magyarázták, ugyanis az általuk végzett felmérések kimutatták, hogy a Híd pártot választók nagy hányada Bugár Béla személye miatt választja a szlovák–magyar pártot.

Ezt az elméletet támasztotta alá a Focus közvélemény-kutatása 2012 januárjában, amikor a pártvlasztás indokairól kérdezték a választópolgárokat. Mind az MKP, mind pedig a Híd esetében a kisebbségi téma, a magyar érdekek védelme dominált. A Most–Híd esetében ehhez jött még a „lebo Béla” effektus. A felmérés eredményeit ismertető Martin Slosiarik úgy vélte, hogy „Bugár a Híd DNS-e, nélküle a párt támogatottsága érezhetően alacsonyabb lenne”. A szakértő hozzátette: „Az MKP-nál hiányzik egy olyan személy, aki vezetőként nagyobb támogatottságot biztosítana a pártnak.”⁴¹

Amennyiben megnézzük a két magyar többségű járás választási statisztikáit (10. és 11. táblázat), úgy láthatjuk, hogy a tíz évvel korábbiakhoz képest jelentősen, mintegy tíz százalékponttal nőtt a nem magyar pártot választók aránya. A 2006-ban a Magyar Koalíció Pártja által elért eredmény a Dunaszerdahelyi járásban közel 7800, a Komáromi járásban pedig 7700 vokssal több, mint az MKP, a Most–Híd és az MKDSZ közös szavazatszama 2016-ban. Feltételezhetően a Híd szavazóbázisában mindkét magyar járásban nagyobb arányban találunk szlovák nemzetiségű szavazókat, mint tíz évvel ezelőtt az egységes MKP-ra szavazók táborában. Ennek fényében pedig még jelentősebb mértékűnek tűnik a magyarok urnáktól való távolmaradása, illetve szlovák pártokra való átszavazása.

11. táblázat. A magyar és a szlovák pártokra szavazók megoszlás a a Dunaszerdahelyi járásban.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

	Összes érvényes szavazat	Magyar pártok (szavazat és arány)		Többi párt (szavazat és arány)	
2006	57 838	49 923	86,31	7915	13,69
2010	64 681	54 171	83,75	10 510	16,25
2012	58 503	48 810	83,34	9693	16,66
2016	55 484	42 161	75,98	13 323	24,02

41 Focus: egyedül kormányozhatna a Smer. Új Szó, 2012. január 26.

12. táblázat. A magyar és a szlovák pártokra szavazók megoszlása a Komáromi járásban.

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal

	Összes érvényes szavazat	Magyar pártok (szavazat és arány)	Többi párt (szavazat és arány)
2006	46 859	35 696 76,17	11 163 23,83
2010	51 441	37 226 72,36	14 215 27,64
2012	44 748	32 641 72,94	12 107 27,06
2016	41 357	28 003 67,71	13 354 32,29

Érdekes a 2016-os választások esetében is szemügyre venni az exit poll adatokat. A Focus mérése szerint az MKP választóinak 96%-át a magyarok adták, míg a Most–Híd szavazóinak 43,7%-a magyar nemzetiségű, 53,8% pedig szlovák volt. Ha csak a magyar választók döntését szemléljük, akkor azt látjuk, hogy a két párt a magyarok által leadott voksok 83,1%-át szerezte meg, tehát minden hatodik magyar szlovák pártra szavazott. A magyarok 47,5 százaléka az MKP-t választotta, a Hídra 35,6 százaléknyi voks érkezett (Mózes, 2017).

Összegzés

Szlovákiában a 2016-os választásokon a szavazók éles üzenetet fogalmaztak meg a hagyományos politikai pártok és az elit felé. Előretörték a rendszerellenes és a protestpártok, miközben a hosszú évekig meghatározó fontosságú, mérsékelt jobboldali, kereszténydemokrata gyökerű tömörülések kiestek a parlamentből. A széttagozódott jobboldal vezetésért folyó küzdelem csak újabb, összességében nem túl sikeres pártokat hozott létre, és egy évvel a választásokat követően sem látszik, hogy mely párt és annak melyik politikusa tudná hitelesen összefogni a tradicionális, jobboldali pártokat. A mérsékelt jobboldal megerősödését nehezíti, hogy a Híd és a #Siet' koalícióra léptek azzal a Smerrel, amellyel az együttműködést a liberális, konzervatív ellenzéki pártok kizárják. A #Siet' ezt a lépést nem tudta túlélni, parlamenti frakciója megszűnt, a szerveződés öt hónappal a kormányalakítást követően, 2016 augusztusában darabjaira hullott.

A magyar szavazatokért folyó küzdelem győztese ugyan az MKP lett, de a párt

immár harmadszor maradt ki a szlovák törvényhozásból, így a rá szavazó százezres közösség hangját ott továbbra sem tudja hallatni. A Híd pedig harmadszor is a parlament tagja lett, igaz ez 2016-ban a szlovák szavazatok nélkül már nem sikerült volna a Bugár Béla vezette pártnak. A magyar választókat az egymással szemben kampányoló MKP és Híd nem tudták a korábbiaknál sikeresebben megszólítani, sőt, soha nem volt ilyen alacsony a választáson résztvevő magyarok száma és aránya. Úgy tűnik a szembenállás sok magyar választót elbizonytalanított, és ők végül nem járultak az urnák elé, vagy szlovák pártra adták a voksukat. Öllös László a 2012-es választásokat követően abban látta a Híd szavazatcsökkenését és vele párhuzamosan a Smer térnyerését a magyar nemzetiségűek körében, hogy a Most–Híd elhomályosította a tradicionális határvonalat a magyar és nem magyar pártok között.⁴² A megállapítás 2016-ban is helyesnek bizonyult, ugyanis a felmérések alapján a magyarok 17 százaléka szlovák pártra adta a szavazatát, miközben a Híd táborának közel 54 százalékát már a szlovákok tették ki.

A Most–Híd a választásokon bőségesen számíthat a szlovák nemzetiségűek voksaira, míg az MKP a magyarok által nem lakott járásokban csak néhány tucatnyi voksot képes megszerezni. 2016-ban mindkét pártra kevesebb magyar szavazott a négy évvel korábbiakhoz képest, mely mögött a negatív demográfiai folyamatokat is az elsődleges okok közé sorolhatjuk. Sorban a harmadik választás mutatott rá, hogy a felvidéki magyarok túl kevesen vannak ahhoz, hogy két pártot is parlamenti mandátumhoz segítsenek. Ráadásul a 2012-es választásokat megelőzően nyilvánosságra hozott népszámlálási adatok fényében látható, hogy rohamosan csökken a szlovákiai magyarság lélekszáma. 2011-ben a húsz évvel korábbi népszámláláshoz képest 110 ezres csökkenést mutatott a magyar nemzetiségűek száma Szlovákiában. Feltételezhetően a negatív népesedési folyamat nem torpant meg, így azóta újabb 25 ezer fővel csökkenhetett a magyar nemzetiségűek – és ezzel együtt a potenciális szavazók – száma az országban. A Híd a déli, magyarlakta járásokban az elmúlt hat év alatt 50 ezer szavazót veszített el, ezeknek a választóknak az MKP azonban csak kis részét tudta megszólítani. Az etnikai pártnak a parlamentbe jutáshoz mintegy 26 ezer szavazat hiányzott. A Hídtól átpártolt voksolók csupán arra voltak elegendők, hogy csökkentsék a negatív demográfiai folyamatokból eredő veszteséget, illetve pótolják azokat az MKP-szavazókat, akik 2012 után 2016-ban már nem az MKP-t választották, vagy pedig otthon maradtak.

---

42 Szlovákiai választások – magyar szemmel. *Felvidék Ma*, 2012. március 14. Letöltés helye: www.felvidek.ma; letöltés ideje: 2016. június 12.

A két párt közötti törésvonalat az etnikai jelleg jelenti: az MKP számára elfogadhatatlan a Híd interetnikus jellege, az utóbbi viszont a tisztán etnikai alapon való politizálást anakronisztikusnak tartja. A választási részvételi adatokból és a pártok eredményeiből kiindulva láthattuk, hogy önmagában a Híd esetleges meggyengülése nem eredményezi a magyar választók „visszatalálását” az MKP-hoz. A következő időszakban a Híd kormánypártként az ott elért eredményeivel győzheti majd meg a magyar választókat arról, hogy helyesen döntött, amikor a Smerrel és az SNS-szel közös kormányba belépett. Az MKP pedig az új pártvezetés irányítása mellett folytathatja a megkezdett fiatalítást és közösségépítést, közben a korábbiaknál hatékonyabban kell reagálnia nem csupán a magyar közösséget érintő eseményekre, hanem az ország mindennapjait befolyásoló fejleményekre is. Látható, hogy az MKP által felvázolt út, mely a kisebbségi jogok folyamatos kiterjesztését, a teljes körű kulturális és oktatási autonómia, végső soron pedig a területi autonómia elérését tekinti célnak, képtelen több szavazót megszólítani, szlovák szavazatok megszerzésére pedig ezzel a programmal nincs esély. Az etnikai párt feladata megtalálni azt az utat, mellyel eddigi céljait nem feladva képes a politikából kiábrándultakat magához vonzani.

Irodalom

Bútorová, Zora – Gyárfášová, Oľga (2006): Public Opinion. In: Kollár, Miroslav – Mesežnikov, Grigorij – Bútorá, Martin (szerk.): Slovakia 2005. *A Global Report on the State of Society*. Bratislava, Institute for Public Affairs, 2006.

Halász Iván (2006): Szlovákia 2006: hogyan tovább a választások után? *Magyar Szemle*, 7-8. sz., 108-131.

Halász Iván (2011): Választások és kisebbségek 2010: a 2010. évi közép-európai választások tapasztalatai kisebbségi szemszögből. *Pro Minoritate*, 1. sz., 111-121.

Hamberger Judit (2006): A Magyar Koalíció Pártja a szlovák kormányban. In: Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Összefoglaló jelentés (1989–2004)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2006, 105-124.

Hamberger Judit (2007): A (baloldali) populizmus diadalmenete Szlovákiában. A Smer története. *Politikatudományi Szemle*, 2. sz., 53-77.

Harrach Gábor (2016): Etnicitás és pártpreferencia a Felvidéken. Kik alkotják az MKP és a Most–Híd szavazótáborát? *Kisebbségi Szemle*, 2. sz., 29-51.

Harrach Gábor (2017): Szavazói átjárás az MKP és a Most–Híd között. *Kisebbségi Szemle*, 1. sz., 59-78.

Gyárfášová, Oľga – Velšic, Marián (2001): Public opinion. In: Kollár, Miroslav – Mesežnikov, Grigorij (szerk.): *Slovakia 2001. A Global Report on the State of Society*. Bratislava, Institute for Public Affairs, 2001, 241-284.

Gyurgyík László (2006): A magyarság demográfiai, település- és társadalomszerkezetének változásai. In: Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Összefoglaló jelentés (1989–2004)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2006, 141-181.

Krivý, Vladimír (1995): Regióny Slovenska: východisková situácia a nedávny vývin. In: Bútora, Martin – Hunčík Péter: *Slovensko 1995. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Márai Sándor Alapítvány – Nap Kiadó, Pozsony – Dunaszerdahely, 1995.

Leška, Dušan (2013): Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. *Sociológia*, (45), 71-88.

Mesežnikov, Grigorij (2001): A nem konszenzuson alapuló választási reform: Szlovákia esete. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 1. sz., 49-62.

Mózes Szabolcs (2017): A 2016-os szlovákiai magyar választás exit polljának magyar eredményei. *Kisebbségi Szemle*, 1. sz., 79-95.

Öllös László (2006): A Magyar Koalíció Pártja a 2006-os választások után. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 4. sz., 25-36.

Öllös László (2006): A magyar pártok programjai. In: Fazekas József – Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Összefoglaló jelentés (1989–2004)*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2006, 51-77.

Sartori (2005), Giovanni: *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. ECPR Press.

Szabó Balázs – Tátrai Patrik (2011): Területi különbségek a pártpreferenciákban Szlovákiában, 1992–2010. *Tér és Társadalom*, 4. sz., 61-80.

Szarka László (2000): A szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának kormányzati szerepvállalásáról. *Regio*, 4. sz., 122-149.

Szarka László (2009): A szlovák és a magyar nyelv státusa a dél-szlovákiai kétnyelvűség gyakorlatában. *Magyar Tudomány*, 11. sz., 1335-1342.

Tokár Géza (2011): A részvételi mutatók elemzése a korábbi választásokkal összevetve. In: Keszegh Béla (Szerk.): *A 2010-es parlamenti választások a szlovákiai magyarok tükrében*. Kempelen Intézet, Komárom, 2011, 61-74.

A dél-szlovákiai választásstatisztikák szociológiai és etnodemográfiai vonatkozásai

Bevezetés

„Minden városállamban egy bizonyos fajta közösséget ismerhetünk fel” – így kezdődik Arisztotelész Politikája,¹ és aligha tévedünk, ha e megállapítást a felvidéki magyarságra nézve is érvényesnek tekintjük, amelynek jelenlegi belső politikai struktúrája meglehetősen pontosan tükrözi magának a közösségnek a lényegét. A 2009 óta fennálló kétpártrendszer ugyan személyközi ellentétek hozták létre, de a társadalmi valóság, konkrétan a felvidéki nemzetrész jóval korábbról létező megosztottsága volt az, ami segített azt megalapozottá és tartóssá tenni. A megosztottság az identitással kapcsolatos eltérésekre – közelebbről a hazafogalomnak, a szlovák többséghez és a magyar kultúrnemzethez való viszonyulásnak, továbbá a kisebbségpolitikai célokról vagy éppen az asszimilációról vallott nézeteknek a különbözőségeire – vezethető vissza. Néhány példa: a felvidéki magyarok 16%-a gondolja úgy, hogy saját népcsoportja a szlovák nemzet része; 19%-uk szlovák iskolába járattja gyermekét; 27%-uk csak akkor vállalja a magyarságát, ha ebből nem származik kára (ezek harmada pedig kifejezetten csak akkor, ha előnyt kovácsolhat belőle), míg további 20%-uk teljesen érdektelen a téma iránt – ami pedig a patrióta érzelmeket illeti, 35%-uk a saját szülőföldjét, 21%-uk a Felvidéket, míg 33%-uk Szlovákiát tartja a hazájának (Lampl, 2012).

---

1 Arisztotelész: *Politika*. Gondolat, Budapest, 1994.

Amint az a számokból is kitűnik, a megosztottságot nem egyetlen nagy törésvonal mentén kell elképzelnünk: a polarizáció az önazonosság szempontjából fontos életszíntereken és élethelyzetekben jön létre, mindig eltérő mértékben. Ugyanakkor az említett százalékarányok vonatkozásában egy trendszerű eltolódás is megfigyelhető, s mára egyértelműen „szorosabbá vált a szlovákiai magyarok szlovákiai kötődése, méghozzá elsősorban az ország-állam jellegű kötődés” (Uo. 88). Mindenesetre a Most–Híd azzal, hogy nyíltan felvállalta egy társadalmilag mélyen beágyazott, de a felvidéki magyar politika által addig ignorált identitástípus képviselőjét, az önazonosság kérdése a közélet szintjén is nyilvánvalóvá és meghatározóvá, ha úgy tetszik, politikai törésvonalaképző erővé vált. (Mindez persze nem jelenti azt, hogy a párt-szimpatiák alakulásában más szempontok ne játszanának meghatározó szerepet.)² Az MKP és a Most–Híd választási eredményeinek elemzése tehát a szociológiai valóság jobb megismerését is szolgálja. Ráadásul ez a valóság korántsem csak a magyarokról szól: a Híd által meghódított új piaci szegmens minden bizonnyal olyan csoportokat is magában foglal, mint a magyarokkal különféle okokból – például felmenői, rokoni, baráti kötődések miatt – szimpatizáló többségi szavazók, egyéb nemzeti kisebbségek (elsősorban cigányok és ruszinok), a különféle etnikai identitások határmezsgyéin mozgó személyek, nem utolsósorban pedig a multietnikus, illetve polgári gondolatot magukénak érző szabadelvű értelmiségiek.³

A két rivális párt szavazótáborának sajátosságait elsősorban a pártszakadás óta lebonyolított három parlamenti választás (2010, 2012, 2016) adatai, illetve esetenként a 2006-os eredmények alapján elemzem. Egyéb szavazások nem jöhettek számításba: a vizsgált időszakban tartott helyhatósági választások során az itt tárgyalt kétpárti struktúra – a névlegesen vagy ténylegesen független jelöltek magas támogatottsága miatt – számos dél-szlovákiai településen nem, vagy csak bújtatottan érvényesült,⁴ a 2014-es EP-választás pedig, amely mindössze 13%-os részvételt

- 2 Az önazonosság szerepe főként az MKP-szavazóknál mutatható ki, akiknek túlnyomó többsége – a Focus közvélemény-kutató cég 2010. januári felmérése szerint – a magyarság érdekvédelmére, illetve önnön identitására hivatkozva érvelt a saját pártválasztása mellett, miközben a Most–Híd támogatói főként a személyi szimpátiára hivatkoztak. A cég két évvel későbbi felmérése megerősíti ezeket az eredményeket, tekintettel arra, hogy „a nacionalizmus kérdését (magyarellenes közhangulat, Slota, kettős állampolgárság, intolerancia, magyar–szlovák kapcsolatok) az MKP szavazói fontosabbnak ítélték meg, miközben a Híd-tábor tagjai számára ezen problémák súlya relatíve kisebbnek tűnt” (Ravasz, 2013: 50, 61).
- 3 A multietnikus pártok struktúrájára, célrendszerére és keletkezéstörténetére vonatkozó példákat lásd: Horowitz, 1985: 396–440.
- 4 Annak ellenére, hogy a helyhatósági választások a szavazótáborok elemezhetőségének szempontjából kevésbé lényegesek, politikailag jelentőségük annál nagyobb, ugyanis az MKP által birtokolt erősebb önkormányzati pozíciók révén hatalmi egyensúly alakult ki a két párt között. E sajátos struktúra kialakulásának az okairól lásd: Székely, 2014.

mellett zajlott, csupán a legszűkebb törzsszavazói bázisokat aktivizálta. Kivételt csupán a 2014-es közvetlen államfőválasztással tettem, ennek eredményei ugyanis az MKP szempontjából meghatározónak bizonyultak a párt potenciális szavazótáborára nézve.

Az egyik legalapvetőbb módszertani kérdés az adatok feldolgozásának területi szintje, ami a szavazóbázisok keresztmetszeti, illetve longitudinális elemzése kapcsán egyaránt különös jelentőséget kap. Utóbbi vonatkozásban a lokális adatok jelentőségére az MKP 2010-es és 2012-es választási eredménye szolgáltat példát. A párt mindkét alkalommal 109 ezer körüli szavazatot szerzett, teljesen elhanyagolható, 155 fős különbséggel, vagyis az adatok egy kicsiny, de rendkívül stabil választói bázisról árulkodnak. Ez a stabilitás azonban csak látszat: ha települési szinten összegezzük a szavazótáborban bekövetkezett változásokat, kiderül, hogy az MKP 2012-ben elvesztette két évvel korábbi támogatóinak mintegy 7%-át, miközben ugyanennyi új szavazót is szerzett. Vagyis az azonos eredmény egy kétirányú, egymástól független, de a véletlen folytán gyakorlatilag zéróösszegű szavazói mozgásnak köszönhető.

Minél kisebb területi bontásban vizsgáljuk tehát egy adott párt táborának a létszámváltozását, összességében annál közelebb értéket kapunk az egyes választások között megszerzett, illetve elvesztett támogatók *tényleges* számáról. Ennek megfelelően az adatokat a lehetséges legalacsonyabb szinten, településenként dolgoztam fel. Természetesen az így kiszámított változások is további, immár a településen belül lejátszódó szavazói mozgásoknak az egyenlegértékei. Ez utóbbi mozgások mértéke azonban a rendelkezésre álló adatokból már nem feltárható; a valóságot csak akkor ismerhetnénk meg, ha csoportadatok helyett egyéni adatokat használnánk, ami a választások titkos jellege miatt értelemszerűen lehetetlen. A települési szinten kiszámított szavazatmozgások értéke tehát szükségszerűen alábecsültnek tekinthető, ez azonban az adatfeldolgozás alacsony területi szintje miatt – különösen az elemzés főbb következtetéseit illetően – aligha vezet majd lényegi torzításokhoz.

Ugyanakkor az egyes voksközösségek létszámváltozásait a választói magatartás – vagyis a részvételi hajlandóság és a pártválasztás – mellett a demográfiai tényezők is befolyásolják,⁵ ezek azonban összetettségük, illetve a vonatkozó adatok egy részének hiánya miatt jelen esetben nem vehetők számításba. A két legfontosabb demográfiai mutató a választópolgárok vándorlási egyenlege, valamint természe-

5 Továbbá megemlíthetjük még a lakóhelytől távol történő szavazások esetét is, ami végeredményben itt a demográfiai tényezőkkel, konkrétan a belső migrációval rokonítható.

tes népességváltozása – utóbbi az új választók megjelenésének és a szavazókorúak halálkozásának az egyenlegeként jelentkezik –, de ezeken az egzakt mutatókon túl a gyakorlatban még a magyarságot érintő asszimilációs, illetve identitás-változási folyamatok mélysége és kiterjedtsége is komoly jelentőséggel bír. Minél rövidebb intervallumot vizsgálunk, elvileg annál kevésbé érvényesül a demográfiai folyamatok hatása, s annál inkább csak a választói magatartás komponensei lesznek meghatározók. Így jelen esetben az egyes preferenciacsoportok változásáról a leghitelesebb képet a mindössze egy év és kilenc hónapos eltéréssel megrendezett 2010-es és 2012-es választások eredményeinek az összehasonlításakor kapjuk.⁶

Módszertani okokból fontos leszögezni, hogy – a demográfiai változások kényszerű ignorálása miatt – azokat, akik egy adott településen két különböző választás során ugyanarra a pártra szavaztak, azonos létszám esetén ugyanazon személyek csoportjának tekintem, míg létszámkülönbség esetén a kisebb csoportot teljes mértékben a nagyobbik csoport részhalmazaként határozom meg. Amennyiben tehát a vizsgált párt növeli a szavazóinak a számát, akkor ez az addigi összes támogató megtartása mellett történik, ha pedig a szavazatszama csökken, akkor a megmaradt támogatók kivétel nélkül az előző választói csoportból kerülnek ki. Természetesen ezt az elvi kikötést csak a legkisebb elemezhető területi egységre vonatkozóan érdemes és szükséges alkalmazni.

A települési szinten feldolgozott adatokat, legalábbis a 16 járást és az ország két nagyvárosát magába foglaló magyarlakta térség esetében, többnyire járási szinten aggregálva közlöm, az öt, illetve négy – hivatalosan járásnak minősülő – kerületből álló Pozsonyt és Kassát önálló közigazgatási egységekként kezelve.⁷ A határmenti etnikai sávtól északra fekvő, magyarok által csak elenyésző arányban lakott „maradék” 54 járást etnodemográfiailag egységes térségnek, szórványterületnek tekintem,⁸ amely így a területi táblázatokban egyetlen adatként szerepel. Néhány szórványjárás esetében azonban a szöveges elemzés során külön kitérek az itteni eredményekre.

6 Országosan ebben az időszakban 7 ezrelékkal nőtt a választásra jogosultak aránya, míg 2006–2010 között 21 ezrelékes, 2012–2016 között pedig 8 ezrelékes volt növekedés. (Mivel Szlovákiában az utolsó népszámlálást 2011-ben tartották, az elmúlt évek népességmozgásainak mérésére – különösen, ha választásstatisztikai elemzésekről van szó – a szavazásra jogosultak létszáma a legalkalmasabb mutató.)

7 A települési szintű vizsgálódások során a két nagyváros esetében is a lehető legalacsonyabb területi szinten végzem az elemzéseket. Ez 17 pozsonyi és 22 kassai városrészt jelent, amelyek statisztikailag helységnek minősülnek, és nem tévesztendő össze az említett nagyvárosi kerületekkel. A magyarlakta sávban így összesen 1051, Szlovákia egészét tekintve pedig 2926 település, illetve városrész adatait vizsgálom.

8 Mivel Dél-Szlovákia járáshatárait tudatosan észak-déli irányban (vagyis etnikai alapon) húzták meg, az ottani járások többsége eleve magában foglalja a maga kisebb-nagyobb összefüggő szórványterületét, vagyis a tényleges felvidéki szórványrégió az említett 54 járásnál nagyobb kiterjedésű.

Mindezeket figyelembe véve a szavazótáborok általános területi sajátosságainak a leírásán túl elsősorban az alábbi kérdésekre keresem a választ:

- Van-e jelentősebb mértékű szavazói átjárás a két párt között?
- Mekkora lehet az MKP maximális támogatói potenciálja, vagyis azok száma, akik a 2009-es szakadás óta legalább egyszer a pártra szavaztak, és teljes mozgósításuk elegendő lett volna-e a parlamenti bejutáshoz az egyes választások során?
- Milyen mértékű az MKP és a Most–Híd szavazóinak urbanizáltsága egymáshoz, illetve az országos átlaghoz viszonyítva?
- Mekkora a magyar nemzetiségű szavazók körében a két párt támogatottsága?
- Hogyan írható le a Most–Híd táborának az etnikai összetétele?

Mint látható, bizonyos kérdések csak egyetlen pártra vonatkoznak; ez a két rivális eltérő politikai helyzetéből és szavazótáboraik különbözőségéből következik. Az MKP-nál a parlamenti bejutás matematikai esélyével kapcsolatos kérdések, így például a potenciális szavazótábor mérete, míg a Híd esetében a szórványterület eredménystatisztikája, valamint a szavazótábor etnikai összetétele érdemelt külön figyelmet.

Végül egy megjegyzés: a szöveganyagban az MKP és a Most–Híd együttes említésekor általában az *utódpártok* megnevezést használom, így utalva arra, hogy politikai létük elválaszthatatlan az „ős-MKP” kettészakadásától. Nem lehet ugyanis eltekinteni attól, hogy a Most–Híd későbbi alapítói távozásuk során nem csak a párt emblematikus személyiségeinek egy részét, hanem a szavazók jelentős hányadát is magukkal vitték, ami az MKP számára jogilag ugyan nem, politikailag viszont – legalábbis a közéleti pozíciók és a tömegtámogatottság vonatkozásában – teljesen új helyzetet teremtett.

Az MKP és a Most–Híd járási eredményeiről⁹

Az első két táblázat a legalapvetőbb adatokat, vagyis az MKP-ra és a Most–Hídra adott szavazatok járásonkénti számát és százalékértékét tartalmazza. A szórványtér-ség adatai, ahogy fentebb említettem, összesítve láthatók.

1. táblázat: Az MKP parlamenti választási eredményei a dél-szlovákiai járásokban*

	MKP							
	Szavazatszám				Eredmény (%)			
	2006	2010	2012	2016	2006	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület								
Pozsony	11 167	1 606	1 557	1 554	5,2	0,7	0,7	0,6
Szenci	6 167	1 563	1 716	2 146	24,0	4,6	5,0	5,0
Nagyszombati ker.								
Dunaszerdahelyi	49 923	21 262	23 139	23 196	86,3	32,9	39,6	41,8
Galántai	19 189	6 621	6 947	8 183	45,6	14,2	15,3	17,8
Nyitrai kerület								
Érsekújvári	31 689	13 364	12 716	11 430	46,0	18,2	18,5	17,4
Komáromi	35 696	17 817	18 694	16 108	76,2	34,6	41,8	38,9
Lévai	17 009	7 618	6 911	7 019	32,9	13,7	13,3	13,4
Nyitrai	6 000	1 693	1 467	1 776	8,1	2,1	1,8	2,1
Vágsellyei	10 380	3 952	4 121	3 734	44,8	15,7	17,3	15,7
Besztercebányai ker.								
Losonci	9 236	3 882	3 441	3 097	31,1	12,5	11,8	10,9
Nagykürtösi	6 786	3 578	3 200	2 959	34,4	17,7	17,0	16,0
Nagyrócei	4 230	1 897	1 841	1 673	26,5	10,8	11,7	11,7

9 Egyes táblázatokban – jelen fejezetben és a továbbiakban egyaránt – a járási adatok összege a kerekítések miatt eltérhet a tényleges országos értéktől.

Rimaszombati	14 130	6 911	7 008	6 505	40,9	19,6	21,3	20,7
Kassai kerület								
Kassa	6 683	1 553	1 573	1 474	7,1	1,5	1,5	1,4
Kassa-környéki	8 549	3 539	3 473	3 400	20,6	7,1	7,2	6,7
Nagymihályi	5 782	2 657	2 422	2 278	14,6	6,5	5,6	5,5
Rozsnyói	9 503	3 214	3 352	3 481	37,8	11,2	13,0	14,4
Tőketerebesi	11 358	6 275	5 404	4 925	29,2	15,1	13,4	12,6
Szórványterület	5 634	636	501	557	0,4	0,0	0,0	0,0
Országos	269 111	109 638	109 483	105 495	11,7	4,3	4,3	4,0

* A jelen tanulmányban feltüntetett ábrák és táblázatok elkészítésekor, amennyiben azok statisztikai adatokat tartalmaznak – függetlenül attól, hogy eredeti, nyers statisztikákról vagy saját számításaimon alapuló adatfeldolgozásokról van-e szó –, a Szlovák Statisztikai Hivatal (www.statistics.sk) népszámlálási, illetve választási adatbázisát használtam forrásként.

2. táblázat: A Most–Híd parlamenti választási eredményei a dél-szlovákiai járásokban

	Most–Híd					
	Szavazatszám			Eredmény (%)		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület						
Pozsony	20 291	18 614	23 099	8,4	7,8	8,9
Szenci	5 671	5 375	5 114	16,8	15,5	12,0
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	32 909	25 671	18 621	50,9	43,9	33,6
Galántai	13 730	12 089	8 800	29,4	26,6	19,2
Nyitrai kerület						
Érsekújvári	17 531	15 412	11 860	23,8	22,4	18,0

Komáromi	19 409	13 947	11 558	37,7	31,2	27,9
Lévai	9 965	8 696	6 840	17,9	16,7	13,1
Nyitrai	5 218	5 293	4 989	6,5	6,5	5,9
Vágsellyei	6 660	5 413	4 397	26,4	22,7	18,5
Besztercebányai ker.						
Losonci	5 196	4 783	3 568	16,8	16,4	12,5
Nagykürtösi	3 124	2 685	2 202	15,4	14,3	11,9
Nagyrócei	2 214	1 691	1 482	12,6	10,7	10,4
Rimaszombati	7 059	6 456	5 578	20,1	19,6	17,7
Kassai kerület						
Kassa	8 897	7 687	7 536	8,5	7,3	6,9
Kassa-környéki	7 988	5 081	4 585	16,0	10,6	9,0
Nagymihályi	3 420	2 928	2 751	8,4	6,7	6,6
Rozsnyói	6 100	5 468	4 070	21,2	21,1	16,8
Töketerbesi	5 301	4 901	4 498	12,7	12,2	11,5
Szórványterület						
	24 855	23 898	38 045	1,7	1,5	2,4
Országos	205 538	176 088	169 593	8,1	6,9	6,5

Az adatelemzés előtt néhány mondat erejéig térjünk ki a szavazatszámok és a szavazatszázalékok közötti látszólagos ellentmondásokra is. A két mutató változása ugyanis nincs mindenhol szinkronban egymással, ami már az országos adatoknál is nyilvánvaló, hiszen például 2012-ben hiába szerzett a két párt együttesen az ős-MKP által elért voks mennyiségénél 6%-kal több szavazatot, az eredményt tekintve ez fél százalékpontos csökkenést jelentett. A támogatók létszámának változása alapján „elvárható” végeredmény eltérő mértékű vagy éppen ellenkező irányú alakulása alsóbb területi szinteken is megfigyelhető. Azonban ahelyett, hogy esetenként vizsgálnánk ezek okát, érdemes egyetlen sémában összegezni, hogy a három érintett csoportnak, vagyis egy adott párt szavazóinak, a többi párt szimpatizánsainak és a választástól távol maradóknak a (változatlan szavazónépesség esetén feltételezett) létszámingadozásai milyen irányban mozdítják el a teljes részvételi arányt és magának a vizsgált pártnak a választási eredményét.

3. táblázat: Szavazói csoportok létszámváltozásának hatása az általános részvételi arányra és a választási eredményre egy adott párt szemszögéből, változatlan szavazónépeség esetén

Alap-eset	Létszám			Részvételi arány	Adott párt eredménye
	Adott párt szavazói	Többi párt szavazói	Nem szavazók		
1	a	Nő	Nő	Csökken	Nő
	b	Nő	Nő	Csökken	Csökken
	c	Nő	Nő	Csökken	Nő
2	Nő	Csökken	Nő	Csökken	Nő
3	Nő	Csökken	Csökken	Nő	Nő
4	Nő	Csökken	Stagnál	Stagnál	Nő
5	Nő	Stagnál	Csökken	Nő	Nő
6	Csökken	Nő	Nő	Csökken	Csökken
7	Csökken	Nő	Csökken	Nő	Csökken
8	Csökken	Nő	Stagnál	Stagnál	Csökken
9	a	Csökken	Csökken	Nő	Csökken
	b	Csökken	Csökken	Nő	Csökken
	c	Csökken	Csökken	Nő	Csökken
10	Csökken	Stagnál	Nő	Csökken	Csökken
11	Stagnál	Nő	Csökken	Nő	Csökken
12	Stagnál	Csökken	Nő	Csökken	Nő

Alapesetek egyéb kritériumai:

1/a: Az adott párt szavazótábora nagyobb arányban nő, mint a többié összesen.

1/b: Az adott párt szavazótábora kisebb arányban nő, mint a többié összesen.

1/c: Az adott pártnak és összességében a többi pártnak a szavazótábora azonos arányban nő.

9/a: Az adott pártnak és összességében a többi pártnak a szavazótábora azonos arányban csökken.

9/b: Az adott párt szavazótábora kisebb arányban csökken, mint a többié összesen.

9/c: Az adott párt szavazótábora nagyobb arányban csökken, mint a többié összesen.

Mivel a leírt összefüggések érvényességének általános előfeltétele, hogy a két vizsgált időpont között a szavazásra jogosultak létszáma nem változhat, a fenti séma az

MKP és a Most–Híd esetében, mint már szó volt róla, közelítő jelleggel leginkább a 2010-es és 2012-es választás esetében alkalmazható. Maradjunk a két utódpárt összesített támogatottságára vonatkozó példánál: szavazataik száma az említett időszakban mindegyik járásban csökkent, százalékos választási eredményük azonban a komáromiban és a rimaszombatiban nőtt. Ennek magyarázata, hogy bár az utódpártokra és a szlovák pártokra 2012-ben egyaránt kevesebben voksoltak – vagyis nőtt a távol maradók aránya –, a többségi pártok esetében magasabb volt a támogatottságvesztés aránya (9/b. alapeset). A legtöbb dél-szlovákiai járásban hasonló folyamat zajlott le, annyi különbséggel, hogy itt az utódpártok szavazatszámuk esett nagyobb mértékben (9/c. alapeset). Kassán és másik három járásban, továbbá a szórványterületen azonban egyszerre csökkent az utódpártok támogatottsága, és nőtt a szlovák pártoké, a részvételi arány különböző irányú változása mellett (6. és 7. alapeset).

Az utódpártok együttes támogatottsága

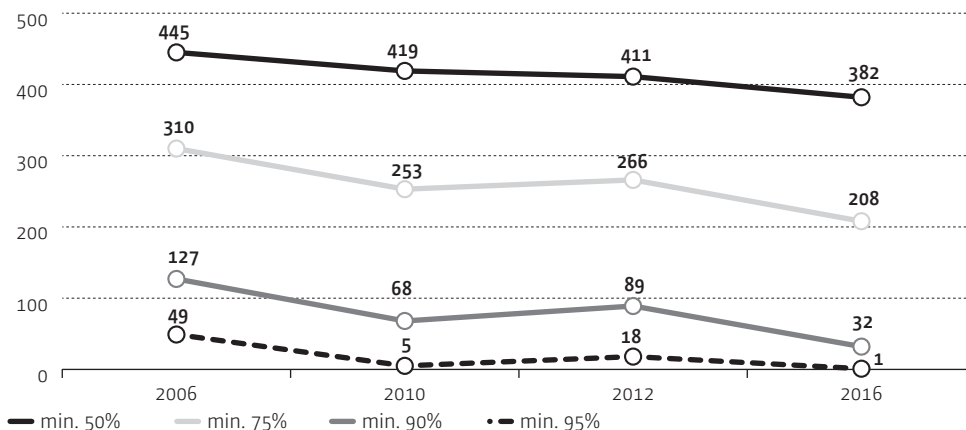
A két rivális összevont támogatottságát érdemes rendszerezettebben is áttekinteni. Ez a 2006–2010-es eredmények összehasonlítása során – amikor a 2009-es pártszakadás közvetlen következményeit vizsgáljuk – eleve indokolt, de egyéb politikológiai szempontok miatt is érdekes, hogy összességében mekkora erőt képvisel a két párt, még ha az MKP parlamenti kimaradása miatt ez a kérdés egyelőre el is vesztette a gyakorlati jelentőségét. Az nyilvánvaló, hogy a két párt együttes támogatottsága – mivel a pártszakadás utáni MKP-tábor létszáma összességében alig változott – országos szinten a Most–Hídra jellemző trendeket követi: a 2010-es erőteljes emelkedést követően folyamatos az esés, a 2016-os szavazatszám pedig már az ős-MKP tíz évvel korábbi szintjét közelíti. A kumulált értékek közül főleg a 2010-es adatok érdekesek számunkra: ekkor még a Most–Híd lejtmenete előtt vagyunk, így – négy éves eltéréssel – teljes létszámában vethetjük össze az ős-MKP 2006-os táborát adó „politikai magyarok” 270 ezres csoportját azzal a mintegy 315 ezres népességgel, amelynek nagy részét, a bevezetőben leírtakat némileg egyszerűsítve, a két identitáscsoportra oszló magyar népesség, valamint a hungarofil, vagy legalábbis etnosemleges többségi szavazók összességéként írhatunk le.

A járási eredmények azt mutatják, hogy az a 17 százaléknyi pluszszavazat, ami a 2006-os támogatottsághoz viszonyítva 2010-ben a két utódpárt összesített ered-

ményében megjelent, több mint 40%-ban a szórványterületről, ötödrészen pedig a fővárosból érkezett. A magyarok sáv nyugati és keleti járásaiban mérsékeltebb volt a növekedés, középső részén pedig az új politikai felállás nem hozta, hanem inkább vitte a szavazókat. Igaz, a lemorzsolódás igen csekély, egy-két százalékpontos volt, miközben például a fővárosban kétszeres, a szórványvidéken pedig négy és félszeres volt a növekedés. Megjegyzendő, hogy a szórványtérségben a két utódpart együtt – de fogalmazhatunk úgy is, hogy gyakorlatilag a Most–Híd egyedül – 2016-ban már közel hétszeresét(!) szerezte meg a még egységes MKP 2006-os szavazatmennyiségének.

Bár a kétpártrendszer kialakulása országosan jelentősen gyarapította az utódpartok együttes támogatottságát, a választásstatistikai adatokból nem derül ki, hogy e növekmény mekkora hányadát tették ki a magyar, illetve a nem magyar szavazók, sőt az sem egyértelmű, hogy 2006-hoz képest egyáltalán nőtt vagy fogyatkozott az összevont táboron belül a magyarok száma – és ha nőtt is, ebből mennyit tesznek ki azok, akik a szlovák pártok korábbi támogatóiként lettek a multietnikus alternatíva hívei. Ráadásul 2006–2016 között az ős-MKP-t, illetve az utódpartokat abszolút többségben támogató települések száma egy átmeneti emelkedést leszámítva fokozatosan csökkent, dacára annak, hogy a Most–Híd megjelenése kaput nyitott a szlovák nemzetiségű szavazók számára.

1. ábra: Azon települések számának alakulása, ahol a régi MKP-t, illetve az utódpartokat az ábrában leírt arányban támogatták

Az ábrából elsőre arra következtethetünk, hogy az egységes politizálás megszűnése a magyar érdekképviselőket addig magas arányban támogató településeken a szavazói elkötelezettségnek, lelkesedésnek is véget vetett, miközben az 1-2. táblázat adatai, mint emlékszünk, 2006–2010 vonatkozásában a szavazatszámok növekedését mutatták. Az ambivalencia oka, hogy a legtöbb déli járásban az utódpartok támogatóinak száma kisebb arányban emelkedett, mint a választásokon megjelent szavazóké összesen; az utóbbiak gyarapodása egyébként a részvételi hajlandóságnak, valamint a szavazásra jogosultak számának az egyidejű emelkedésére vezethető vissza. Ennél is érdekesebb kérdés, hogy 2010-ben az ős-MKP szavazói közül ténylegesen hányan fordíthattak hátat mindkét utódpartnak. Lehetséges-e például, hogy egyes helyeken a hivatalos szavazatszámok mozgása mögött valójában egyes magyar szimpatizánsok passzivitásba vonulása, és helyettük új, esetleg szlovák nemzetiségű szavazók érkezése, vagyis a támogatók bizonyos fokú kicserélődése zajlott?

A kérdés megválaszolásához – attól függően, hogy az adott helységben 2006 és 2010 között nőtt vagy csökkent az ős-MKP-t, illetve a két utódpart valamelyikét választók száma – járásonként két csoportra osztottam a településeket, kihagyva közülük természetesen azokat, ahol szavazategyenlőséget vagy mindkét alkalommal a támogatás teljes hiányát tapasztaltam. Ha járásonként külön-külön összeadjuk a szavazatnövekedés, illetve -csökkenés települési értékeit, megkapjuk az érkezők és a távozókat becsült adatait.

4. táblázat: Az utódpartokra adott szavazatok összességének alakulása 2010-ben az MKP 2006-os eredményéhez viszonyítva

	Szavazat		2006-os értékekhez képest				Összes változás (%)
	2006	2010	Érkezők		Távozókat		
			száma	aránya (%)	száma	aránya (%)	
Pozsonyi kerület							
Pozsony	11 167	21 897	10 730	96,1	0	0,0	96,1
Szenci	6 167	7 234	1 120	18,2	53	0,9	17,3
Nagyszombati ker.							
Dunaszerdahelyi	49 923	54 171	4 682	9,4	434	0,9	8,5

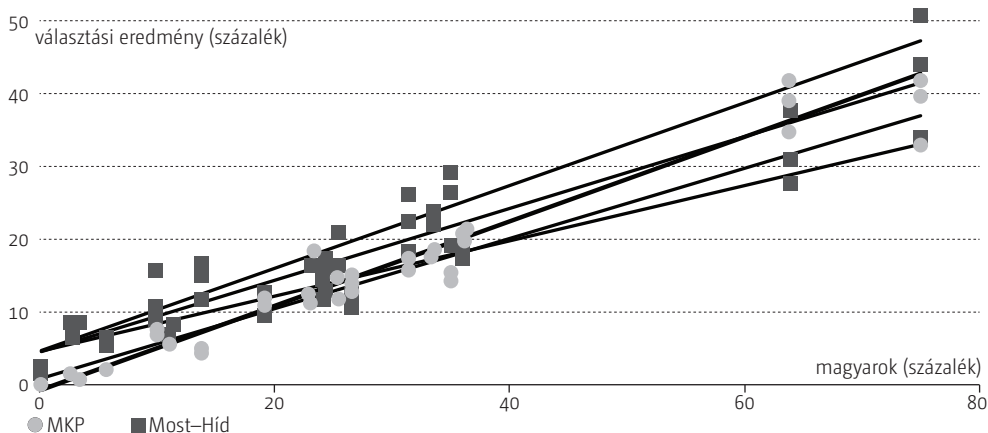
Galántai	19 189	20 351	1 271	6,6	109	0,6	6,1
Nyitrai kerület							
Érsekújvári	31 689	30 895	694	2,2	1 488	4,7	-2,5
Komáromi	35 696	37 226	2 140	6,0	610	1,7	4,3
Lévai	17 009	17 583	1 163	6,8	589	3,5	3,4
Nyitrai	6 000	6 911	1 125	18,8	214	3,6	15,2
Vágsellyei	10 380	10 612	511	4,9	279	2,7	2,2
Besztercebányai ker.							
Losonci	9 236	9 078	294	3,2	452	4,9	-1,7
Nagykürtösi	6 786	6 702	316	4,7	400	5,9	-1,2
Nagyrócei	4 230	4 111	325	7,7	444	10,5	-2,8
Rimaszombati	14 130	13 970	1 066	7,5	1 226	8,7	-1,1
Kassai kerület							
Kassa	6 683	10 450	3 767	56,4	0	0,0	56,4
Kassa-környéki	8 549	11 527	3 082	36,1	104	1,2	34,8
Nagy Mihályi	5 782	6 077	609	10,5	314	5,4	5,1
Rozsnyói	9 503	9 314	347	3,7	536	5,6	-2,0
Tőketerebesi	11 358	11 576	915	8,1	697	6,1	1,9
Szórványterület	5 634	25 491	19 978	354,6	121	2,1	352,4
Országos	269 111	315 176	54 135	20,1	8 070	3,0	17,1

A táblázatból kitűnik, hogy a választásstatisztikák által mutatott 17%-os országos szavazatnövekmény valójában egy 20%-os közvetlen gyarapodás és egy 3%-os amortizáció egyenlege, tehát összességében igen jelentéktelen a 2006-os MKP táborát ténylegesen elhagyók aránya. Jelentősebb arányú lemorzsolódás csak a magyarlakta sáv középső szakaszán figyelhető meg, például a nagyrócei járásban, ahol a távozók aránya a tíz százalékot is meghaladta. Ugyanakkor ezeknek az értékeknek a jelentőségét lényegesen csökkenti az érintett szavazónépség alacsony létszáma.

Az utódpartokról önállóan

Ezek után nézzük meg külön-külön is az utódpartokra vonatkozó adatokat, immár kizárólag a pártszakadás óta eltelt időszakra koncentrálva. A leglényegesebb momentum, hogy az MKP és a Most–Híd eredményeit elsősorban a magyarok helyi számaránya határozza meg. A mindhárom választáson megfigyelhető kapcsolatot az alábbi ábra szemlélteti; az egyes diagramelemek a dél-szlovákiai járásokat, valamint a fővárost és a komplett szórványterületet jelölik. (Mivel a grafikon célja a korreláció állandó jellegének demonstrálása, szükségtelen a diagram-egyenesek választási évek szerinti vizuális megkülönböztetése.)

2. ábra: A magyarok 2011-es járási létszamarányának és az utódpartok 2010-es, 2012-es és 2016-os parlamenti választási eredményeinek a kapcsolata

A pozitív korreláció természetesen nem zárja ki automatikusan más nemzetiségű szavazópolgárok támogatását: a Most–Híd magyarok által alig lakott járásokban is kapott értékelhető arányú szavazatot. A grafikon fő üzenete azonban kétségtávol az, hogy a két utódpartot elsősorban a magyarok preferálják.¹⁰ (Az etnikai összetétel kérdését egy külön fejezetben tárgyalom.) Ugyanakkor az utódpartok nagyjából hasonló területi beágyazottsága nem jelenti azt, hogy akár a magyarlakta sávon belül, akár a szórványtérsegre vonatkozóan ne lenne jelentősen eltérő az egyes táborok térbeli eloszlása. Alább ezeket a különbségeket tekintjük át.

10 Mivel jelen esetben csoportokra érvényes változók korrelációjából vontam le egyénekre vonatkozó konklúziót, elméletileg fennáll az ökológiai tévkövetkeztetés lehetősége (Robinson, 1950). Az utódpartok fő célcsoportjainak, kampányüzeneteinek, valamint (elsődleges) kommunikációs nyelvének ismeretében azonban a gyakorlatban kizárhatóak vagy minimalizálhatóak, illetve legfeljebb másodlagosan érvényesülhetnek az alternatív logikai magyarázatok.

5. táblázat: Az utódpártok szavazótáborának területi eloszlása (%)

	MKP			Most-Híd		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület						
Pozsony	1,5	1,4	1,5	9,9	10,6	13,6
Szenci	1,4	1,6	2,0	2,8	3,1	3,0
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	19,4	21,1	22,0	16,0	14,6	11,0
Galántai	6,0	6,3	7,8	6,7	6,9	5,2
Nyitrai kerület						
Érsekújvári	12,2	11,6	10,8	8,5	8,8	7,0
Komáromi	16,3	17,1	15,3	9,4	7,9	6,8
Lévai	6,9	6,3	6,7	4,8	4,9	4,0
Nyitrai	1,5	1,3	1,7	2,5	3,0	2,9
Vágsellyei	3,6	3,8	3,5	3,2	3,1	2,6
Besztercebányai ker.						
Losonci	3,5	3,1	2,9	2,5	2,7	2,1
Nagykürtösi	3,3	2,9	2,8	1,5	1,5	1,3
Nagyrócei	1,7	1,7	1,6	1,1	1,0	0,9
Rimaszombati	6,3	6,4	6,2	3,4	3,7	3,3
Kassai kerület						
Kassa	1,4	1,4	1,4	4,3	4,4	4,4
Kassa-környéki	3,2	3,2	3,2	3,9	2,9	2,7
Nagymihályi	2,4	2,2	2,2	1,7	1,7	1,6
Rozsnyói	2,9	3,1	3,3	3,0	3,1	2,4
Tőketerebesi	5,7	4,9	4,7	2,6	2,8	2,7
Szórványterület	0,6	0,5	0,5	12,1	13,6	22,5
Országos	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2010-ben az MKP szavazóinak kétharmadát a magyarlakta sáv nyugati járásai-ban élő szimpatizánsok tették ki (nem számolva a fővárosi szavazókkal); arányuk 2016-ra 70%-ra nőtt. A Most–Híd táborában viszont az itt élők jelenléte eleve kisebb volt, és hat év alatt 54%-ról 43%-ra esett. A magyarlakta sáv keleti részében élők reprezentációja mindkét táborban csökkenő tendenciát mutat, ám az érték-tartomány itt is eltérő: az MKP esetében 27-29%, míg a Most–Hídnál 17-20% a részesedés mértéke. A legkirívóbb különbségeket a nagyvárosok és a szórvány-térség esetében tapasztalhatjuk: amíg a nagyvárosi szavazók három, a szórvány-ban élők pedig csupán fél százalékát adják az MKP táborának, addig a multietni-kus párt esetében ezek az értékek 14-18, illetve 12-22%-ot tesznek ki, még hozzá növekvő mértékben. Összességében tehát az MKP-t a délnyugati járásokban, a Most–Hídat pedig a nagyvárosokban és a szórványban élők erősebb, illetve erősödő reprezentációja jellemzi. A legfontosabb bázist azonban – még ha eltérő részesedéssel is – mindkét párt számára a tömbmagyar térségben élők jelentik.

Érdekes még néhány mondatban a Most–Híd szórványterületen elért szerény, de választásról választásra javuló eredményeire is kitérni. Míg 2010-ben az 54 itt található járásból csupán a Pozsonnyal szomszédos baziniban, 2012-ben pedig csak a beszercebányaiban és a turócszentmártoniban tudott a párt 3% fölötti ered-ményt felmutatni,¹¹ addig 2016-ban az érintett járások száma tizenháromra nőtt (közülük a garamszentkeresztiben 6%-ot kaptak). A tizenhárom járásból tizenkettő jól körülhatárolható régiókban: a gazdaságilag fejlett osztrák–szlovák határvidéken, a magyar történelemhez és kultúrához sok-sok szállal kötődő Közép-Felvidéken (Beszercebánya, Selmecebánya, Zólyom környéke), valamint a lipitói és szepességi térségben található; a tizenharmadik a ruszin többségű mezőlaborci járás. Területi beágyazottságról azonban – ahogy az például a szlovák ultranacionalizmus hagyo-mányos észak-szlovákiai támogatottsága kapcsán szokott felmerülni (lásd Spáč, 2013) – jelen esetben nem beszélhetünk, ugyanis az említett járásokhoz kapcsolódó százalékértékek mögött csupán néhány település rendhagyó, a Most–Híd számára kétszámjegyű eredményeket produkáló választási magatartása áll.

A szavazatszámok földrajzi eloszlásának sajátosságai után nézzük a támogatottság idősoros változásának területi jellemzőit.

---

11 Ennek okát jelen kötetben Rákóczi Krisztián részletezi.

6. táblázat: Az utódpártok szavazatainak változása járásonként (2010=100)

	Szavazatszámok arányváltozása (2010=100)					
	MKP			Most-Híd		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület						
Pozsony	100,0	96,9	96,8	100,0	91,7	113,8
Szenci	100,0	109,8	137,3	100,0	94,8	90,2
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	100,0	108,8	109,1	100,0	78,0	56,6
Galántai	100,0	104,9	123,6	100,0	88,0	64,1
Nyitrai kerület						
Érsekújvári	100,0	95,2	85,5	100,0	87,9	67,7
Komáromi	100,0	104,9	90,4	100,0	71,9	59,5
Lévai	100,0	90,7	92,1	100,0	87,3	68,6
Nyitrai	100,0	86,7	104,9	100,0	101,4	95,6
Vágsellyei	100,0	104,3	94,5	100,0	81,3	66,0
Besztercebányai ker.						
Losonci	100,0	88,6	79,8	100,0	92,1	68,7
Nagykürtösi	100,0	89,4	82,7	100,0	85,9	70,5
Nagyőrcei	100,0	97,0	88,2	100,0	76,4	66,9
Rimaszombati	100,0	101,4	94,1	100,0	91,5	79,0
Kassai kerület						
Kassa	100,0	101,3	94,9	100,0	86,4	84,7
Kassa-környéki	100,0	98,1	96,1	100,0	63,6	57,4
Nagymihályi	100,0	91,2	85,7	100,0	85,6	80,4
Rozsnyói	100,0	104,3	108,3	100,0	89,6	66,7
Töketerebes	100,0	86,1	78,5	100,0	92,5	84,9
Szórványterület	100,0	78,8	87,6	100,0	96,1	153,1
Országos	100,0	99,9	96,2	100,0	85,7	82,5

Országosan az MKP szavazóinak száma 2010–2016 között csupán 4%-kal, míg a Most–Hídé 17%-kal csökkent. Az MKP bázisa Pozsonyban, Kassán, valamint a magyarlakta sáv nyugati felén egyértelműen stabilabb, mint a keleti járásokban – igaz, a két nagyváros és a fővárosi agglomeráció esetében igen kis létszámú csoportokról beszélhetünk. A párt szavazótábora a vizsgált időszakban mindössze öt járásban bővült, tizenegyben viszont fogyott. A gyarapodással jellemezhető járasok egy kivétellel a magyarlakta sáv legnyugatibb részében, Pozsony szomszédságában található. A legintenzívebb növekedés (37%) a szenci járásban zajlott, a legnagyobb szavazatvesztést (22%) pedig a legkeletibb járásban, a tőketerebesiben szenvedte el a párt. Azon a néhány helyszínen, ahol az MKP növelte a támogatottságát, a változások kiugróak voltak, míg a járasok többségében, amely a szavazótábor fogyatkozásával jellemezhető, mérsékeltabb volt az erózió. Kiszámítható, hogy a szenci, galántai és dunaszerdahelyi járásban tapasztalt támogatottság-emelkedés nélkül az MKP 2016-ban még az alsó lélektani határnak számító 4%-ot sem érte volna el.

Az MKP erőteljes Pozsony környéki szavazatnövekedésére több magyarázat is kínálkozik, így például az, hogy a fővárosi lakosok kiköltözési hullámából a párt ottani támogatói is kivették a részüket, erősítve ezzel a tábor agglomerációban élő részét. E lehetőségnek azonban ellentmond az a tény, hogy miközben az MKP-szavazók száma e járasokban hat év alatt több mint négyezerrel nőtt, Pozsonyban csupán hetvennel csökkent. A másik, szintén a szuburbanizációhoz köthető magyarázat, hogy az érintett járasokban a szlovákok tömeges beköltözése miatti látványos etnikai térvesztés¹² az eredetileg ott lakó magyarok egy részénél a nemzeti-etnikai szempontok előtérbe kerülését, s így az addig negligált „radikális” politikai opció választását eredményezte. Ennek lehetőségét erősíti az a felmérés, amely szerint a felvidéki magyarok 38%-a a három legnagyobb közéleti probléma egyikeként tartja számon a szlovákok magyar falvakba történő betelepülését, még akkor is, ha a beköltözők nem tapasztaltak ellenséges légkört az őslakosok részéről, sőt több mint kétharmaduk barátságos fogadtatásról számolt be (Lampl, 2012). Végül létezik a

12 A két utolsó szlovákiai népszámlálás (2001, 2011) között a szenci járásban 11%-kal, a dunaszerdahelyiben 5%-kal lett kevesebb a magyarok száma, míg a nem magyarok (túlnyomórészt szlovákok, kisebb részben csehek, cigányok és egyéb nemzetiségűek) létszáma a szenciben 38%-kal, a dunaszerdahelyiben pedig 48%-kal nőtt. Ennek következtében a szenci járásban a magyarok aránya tíz év alatt 21%-ról 14%-ra, a dunaszerdahelyiben pedig 84%-ról 77%-ra csökkent. (Forrás: Szlovákiai Magyar Adatbank, <http://telepulesek.adatbank.sk/>; utoljára letöltve: 2016. október 15. A magyarok és nem magyarok létszámához az ismeretlen nemzetiségűek számát is hozzáadtam, minden esetben létszámarányosan szétosztva őket a két csoport között.) Ami a szavazásra jogosultak számának változását illeti, ez az érték 2006 és 2016 között a szenci járásban kb. 45 ezerrel közel 63 ezerrel nőtt (38%-os gyarapodás), míg a jóval nagyobb kiterjedésű, a szuburbanizáció által részlegesen érintett dunaszerdahelyiben már csak 7%-os volt az emelkedés.

szóban forgó jelenségre egy harmadik magyarázat is: az MKP 2016-os választásért felelős kampányfőnöke szerint a párt támogatottságának ütemes növekedése nem demográfiai vagy szociológiai okokra, hanem a helyi kampánycapatok jobb munkájára vezethető vissza.¹³

A Most–Híd 2010 és 2016 között csak Pozsonyban és a szórványterületen tudta növelni a szavazói számát, miközben egyes déli járásokban 40% vagy annál magasabb volt a csökkenés mértéke, ráadásul a nyitrai járást leszámítva mindenhol folyamatos volt az erózió. Ezzel szemben a szórványvidék 54 járásából negyvenötben nőtt a párt választóinak a száma; igaz, itt már csak néhány száz, egyes esetekben legfeljebb két-háromezer fős támogatói csoportokról beszélhetünk. A garamszentkereszti, a késmárki és a mezőlaborci járásban – vagyis ahol a párt 2016-ban átlépte a 3%-ot – a szavazótábor hat év alatt megháromszorozódott.

Az alábbiakban a legnépesebb magyar közösségekkel rendelkező 15 településen elért eredményeket tekintem át röviden: az első táblázat a magyar lakosságra, a másik kettő pedig az utódpártokra vonatkozó adatokat mutatja. Itt kell megemlíteni, hogy az utolsó szlovákiai népszámláláson a tíz évvel korábbi 1%-ról 7%-ra nőtt az ismeretlen nemzetiségűek aránya, ami a 2011-es adatok vonatkozásában a rejtőzködőkre vonatkozó adatbecslést is indokoltá teszi; ez a hovatartozásukat be nem vallók számának a nemzetiségek közötti létszamarányos szétosztásával történik.¹⁴ A sorrendben első táblázatban a hivatalos és az említett módon kiegészített adatokat egyaránt feltüntettem, amint azt az oszloppárok fölötti jelzők is mutatják.

7. táblázat: A legnépesebb helyi magyar közösségek településenkénti létszáma

Település	Járás	Hivatalos		Kiegészített	
		Létszám	Arány (%)	Létszám	Arány (%)
Komárom	Komáromi	18 506	53,9	20 739	60,4
Dunaszerdahely	Dunaszerdahelyi	16 752	74,5	17 111	76,1
Pozsony	–	14 119	3,4	14 467	3,5
Érsekújvár	Érsekújvári	8 863	22,4	10 038	25,3
Gúta	Komáromi	8 201	76,7	8 414	78,7

¹³ Forró Krisztián személyes közlése.

¹⁴ A becslési eljárásról és annak eredményeiről részletesen lásd: Gyurgyík, 2014.

Somorja	Dunaszerdahelyi	7 309	57,4	7 840	61,6
Rimaszombat	Rimaszombati	7 298	29,6	8 545	34,7
Nagymegyer	Dunaszerdahelyi	6 696	75,6	7 345	82,9
Párkány	Érsekújvári	6 624	60,7	7 443	68,2
Kassa	–	6 382	2,7	8 061	3,4
Fülek	Losonci	5 792	53,5	6 756	62,5
Királyhelme	Tóketerebesi	5 670	73,7	5 810	75,5
Nagykapos	Nagymihályi	5 604	59,6	6 066	64,5
Bős	Dunaszerdahelyi	4 711	87,9	4 733	88,3
Galánta	Galántai	4 623	30,5	5 130	33,9

8. táblázat: Az MKP választási eredményei a legnépesebb helyi magyar közösségeket magába foglaló településeken

	MKP					
	Szavazatszám			Eredmény (%)		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Komárom	4 844	5 149	4 307	27,9	34,9	31,6
Dunaszerdahely	4 176	4 381	4 201	33,9	40,6	43,3
Pozsony	1 606	1 557	1 554	0,7	0,7	0,6
Érsekújvár	1 804	1 696	1 687	9,1	9,3	9,2
Gúta	2 035	2 332	1 930	41,6	54,0	52,2
Somorja	1 103	1 542	1 791	15,7	24,3	26,9
Rimaszombat	1 137	1 204	1 479	11,5	12,9	15,8
Nagymegyer	1 736	1 532	1 358	39,2	40,9	44,3
Párkány	1 751	1 755	1 603	29,4	35,2	35,6
Kassa	1553	1573	1474	1,5	1,5	1,4
Fülek	1 047	879	908	27,4	26,0	28,9
Királyhelme	1 023	905	724	35,4	37,9	28,9
Nagykapos	850	784	788	28,2	28,4	28,6
Bős	1 186	1 652	1 325	38,5	55,2	53,1
Galánta	843	900	966	10,8	12,7	13,1

9. táblázat: A Most–Híd választási eredményei a legnépesebb helyi magyar közösségeket magába foglaló településeken

	Most–Híd					
	Szavazatszám			Eredmény (%)		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Komárom	6 008	4 124	3 352	34,6	27,9	24,6
Dunaszerdahely	5 919	4 568	3 205	48,0	42,3	33,0
Pozsony	20 291	18 614	23 099	8,4	7,8	8,9
Érsekújvár	5 209	4 737	3 683	26,3	25,9	20,1
Gúta	2 001	1 268	971	40,9	29,3	26,3
Somorja	3 803	2 753	1 998	54,2	43,4	30,0
Rimaszombat	2 213	1 909	1 348	22,3	20,5	14,4
Nagymegyer	2 130	1 733	1 116	48,1	46,3	36,4
Párkány	2 368	1 937	1 346	39,8	38,8	29,9
Kassa	8897	7687	7 536	8,5	7,3	6,9
Fülek	1 423	1 288	865	37,3	38,1	27,6
Királyhelmece	958	802	1 075	33,2	33,5	42,9
Nagykapos	1 078	867	712	35,8	31,4	25,9
Bős	1 575	1 021	770	51,2	34,1	30,9
Galánta	2 508	2 140	1 600	32,1	30,2	21,7

2010-ben, illetve 2012-ben a két utódpárt együttesen (Királyhelmece kivételével) minden településen magasabb eredményt ért el a magyarok hivatalos lakossági arányszámánál, amiben a Most–Hídhoz csatlakozó szlovák szimpatizánsok mellett a magyarok átlagon felüli előregedettségé, vagyis a szavazónépességen belüli magasabb aránya, továbbá – lehetséges, ám bizonyíthatatlan tényezőként – a helyi magyar közösség átlag feletti részvételi hajlandósága is szerepet játszott. 2016-ban azonban ennek az általános eredménytöbbletnek az értéke már jelentősen csökkent, négy helyszínen pedig negatívba fordult, ha pedig a magyarok lakosságárányába az ismeretlen nemzetiségűeket is beszámítjuk, ez a szám tízre emelkedik.

Az adatok részben visszaigazolják, részben árnyalják az egyes táborokra járási szinten jellemző, fentebb leírt folyamatokat. Somorja esete, vagyis a 2010-es helyi MKP-s szavazótábor 2016-ra bekövetkezett 60%-os növekedése például a

régiós adatoknál is erőteljesebben érzékelteti a Pozsony környékén tapasztalható kivételes támogatottságemelkedést. Az MKP rimaszombati szavazóinak 30%-os létszámnövekedése szintén kiemelkedő, ugyanakkor ellentétes az érintett járás egészére jellemző csökkenési trenddel. A táblázatból az is kiderül, hogy települési szinten az MKP táborának nagyobb mértékű (20% körüli vagy azt meghaladó) zsugorodása a tömbmagyar térségben is előfordulhat, ahogy azt Nagymegyernél láthatjuk. Még feltűnőbb a Most–Híd támogatottság-csökkenése: miközben a magyar etnikai sáv egészében hat év alatt 30-35%-ot tett ki az apadásuk mértéke, addig ez az érték a vizsgált városok felében a 40%-ot, azon belül pedig kettőben (Bős és Gúta) az 50%-ot is meghaladja, növekedést pedig csak Pozsonyban és Királyhelmecezen tapasztalhatunk.

Érdeemes külön is megnézni, hogyan alakult az utódpartok támogatottsága a két nagyvárosban, illetve a két legnagyobb magyar közösséggel rendelkező településen. Miközben az MKP minden alkalommal Komáromban és Dunaszerdahelyen kapta a legtöbb voksot – amelyek együttesen a Pozsonyban és Kassán szerzett szavazatok mintegy háromszorosát teszik ki –, a Most–Híd esetében éppen fordított a helyzet: Bugár Bélának 2010-ben két és félszer, 2012-ben háromszor, 2016-ban pedig már több mint négy és félszer több voksot kaptak a két nagyvárosban élőkől, mint a komáromiaktól és a dunaszerdahelyiektől együtt. A Most–Híd esetében a növekvő eltérés nagyrészt a két magyar többségű városban tapasztalt támogatottság-csökkenésnek, kisebb részben pedig a fővárosi tábor növekedésének a következménye.

Ami az utódpartok települési rekordértékeit illeti, 2009 után az MKP egyetlen esetben volt képes a 90% fölötti sikerre, míg a Most–Hídnek – noha országosan magasabb támogatottságú pártról van szó – ennél alacsonyabbak, 75-80% körüliek a legjobb helyi eredményei.¹⁵ Az érintett települések nagy része a népszámlálási statisztikák szerint erősen magyar jellegű, azonban a Híd esetében több cigány többségű, illetve egy háromnegyedrészt szlováklakta községet (Hegyi, nagymihályi járás) is ott találunk a pártot legmagasabb arányban támogató helységek között. Ami a szórványtérseget illeti, a Most–Híd szavazataránya 2010-ben nyolc, 2012-ben hat, 2016-ban pedig tizenhat településen lépte túl a 10%-ot, míg 30% fölött 2010-ben kettő, 2012-ben pedig egy községben teljesített

15 A 2009 utáni MKP eddigi legjobb eredményét (93%) a rimaszombati járásban található Nemesradnóton érte el 2012-ben, míg 2010-ben és 2016-ban Lévárton (nagyőrcei járás) egyaránt 87%-ot kapott. A Most–Híd a legjobb eredményt (82%) a cigány többségű Sajókeszin (rimaszombati járás) érte el 2012-ben, 2010-es és 2016-os rekord-támogatottságát pedig – egyaránt 75% körüli eredménnyel – a magyar többségű Iskén (nagymihályi járás) szerezte.

a párt. A legtöbb esetben itt is szlovákok és cigányok, továbbá ruszinok lakta falvakról van szó.¹⁶

A támogatottság mértékéről a százalékoknál többet mondanak el az abszolút számok. A szórványterületen belül a Most–Híd 2010-ben és 2012-ben Besztercebányán, míg 2016-ban Eperjesen kapta a legtöbb – kerekítve 1200, 1400, illetve 2100 darab – szavazatot; a párt választásonként három-négy városban szerzett ezernél több, illetve 2016-ban tucatnyi helyszínen ötszáznál több voksot. Az említett városokon túl olyan jól ismert, ám magyar lakossággal már alig rendelkező centrumokról van szó, mint Nagyszombat, Trencsén, Turócszentmárton, Zólyom és Zsolna.

Ugyancsak érdekes, hogy miként alakult az egyes választások során azon települések száma, ahol az utódpártok egyenként megszerezték a szavazatok legalább felét, illetve háromnegyedét.

10. táblázat: Települések száma Szlovákiában az MKP-ra és a Most–Hídra adott szavazatok meghatározott minimális aránya szerint

	MKP		Most–Híd	
	Min. 50%	Min. 75%	Min. 50%	Min. 75%
2010	111	5	91	1
2012	141	12	57	1
2016	134	12	25	1

Látható, hogy az MKP esetében magasabbak és stabilabbak az értékek, míg a Híd-szimpatizánsoknál nemcsak alacsonyabb, hanem választásról választásra csökken is az érintett helységek száma. Az országos támogatottsági adatok ismeretében mindez az MKP szavazótáborának erősebb és stabilabb települési koncentrációját, illetve a Most–Híd támogatóinak növekvő földrajzi szórtságát jelzi. Amíg az MKP 2010-ben összesen ezer, a következő két törvényhozási választáson pedig körülbelül kilencszáz helyszínen kapott szavazatot – tehát egyértelmű a koncentráció –, addig a Most–Hídra 2010-ben és 2012-ben mintegy 2500, 2016-ban viszont kerekítve már 2700 településen voksoltak, gyengülő ösztámogatottság mellett.

16 Ahol a Most–Híd támogatottsága meghaladta a 30%-ot: Zsegce (eperjesi járás), Barslédec (aranyosmaróti járás) és a félig szlovák, félig cigány lakosságú Ágostháza (iglóji járás). Barslédec 1991-ben még 60%-ban, a legutóbbi népszámlálás szerint már csak harmadrészt magyar falu, ahol az MKP is sorozatosan 10% körüli szavazatot szerzett, így a szórványvidéken itt a legmagasabb az utódpártok együttes támogatottsága.

Ennek következtében a szóban forgó választásokon az MKP-t támogató szavazók száma helységenként átlagosan 110-120 körül mozgott, míg a Most–Hídé 81-ről 64-re csökkent. Fogalmazhatunk úgy is, hogy az interetnikus pártot szélesebb, az MKP-t pedig mélyebb társadalmi beágyazottság jellemzi. (Érdekességként megemlítendő, hogy az egyes parlamenti választásokon az MKP-nak mintegy kétszáz, a Hídnak pedig három-négyszáz olyan szavazója volt, aki egy adott településen egyedülként támogatta valamelyik pártot.)

A szavazótáborok legfontosabb területi jellemzőinek áttekintése után nézzük meg, hogy az egyes választásokon hogyan alakult a két utódpárt egymáshoz viszonyított támogatása. Mivel országosan a Most–Hídnak nagyobb a tábora, a kérdés itt az, hogy az egyes járásokban az MKP-ra adott voksok hány százalékát teszik ki a multietnikus párt szavazatainak; színezve jelöltem azokat a rubrikákat, ahol ez az érték meghaladta a százat. (A táblázat mellett lásd még a könyv kartográfiai mellékletét.)

11. táblázat: MKP-szavazatok a Most–Híd szavazatainak százalékában (Most–Híd=100)

	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület			
Pozsony	7,9	8,4	6,7
Szenci	27,6	31,9	42,0
Nagyszombati ker.			
Dunaszerdahelyi	64,6	90,1	124,6
Galántai	48,2	57,5	93,0
Nyitrai kerület			
Érsekújvári	76,2	82,5	96,4
Komáromi	91,8	134,0	139,4
Lévai	76,4	79,5	102,6
Nyitrai	32,4	27,7	35,6
Vágsellyei	59,3	76,1	84,9

Besztercebányai ker.			
Losonci	74,7	71,9	86,8
Nagykürtösi	114,5	119,2	134,4
Nagyrócei	85,7	108,9	112,9
Rimaszombati	97,9	108,6	116,6
Kassai kerület			
Kassa	17,5	20,5	19,6
Kassa-környéki	44,3	68,4	74,2
Nagymihályi	77,7	82,7	82,8
Rozsnyói	52,7	61,3	85,5
Töketerebes	118,4	110,3	109,5
Szórványterület	2,6	2,1	1,5
Országos	53,3	62,2	62,2

Országos szinten mindvégig jelentős volt a két párt támogatottsága közötti arányeltérés. Amíg azonban 2010-ben csak két délkeleti járásban kapott több szavazatot az MKP, addig ez a szám a következő választáson ötre, 2016-ban pedig hétre nőtt – beleértve a két magyar többségű járást is –, miközben a magyar etnikai párt ekkor már további öt esetben több mint 80%-át kapta a Most–Hídra adott szavazatoknak. Bugárék pártja ugyanakkor masszív, az MKP számára behozhatatlannak tűnő előnyt mutat fel a két nagyvárosban, továbbá – az olló zárulása ellenére – a szenci és a nyitrai járásban, s természetesen a szórványvidéken. Az az ellentmondásos helyzet, miszerint a Most–Híd dominanciaszintje – az MKP általános felzárkózásának, illetve mind több járásban megszerzett előnyének a dacára – országosan az utolsó két választáson mit sem változott, a multietnikus pártnak a fővárosban és a szórványvidéken megfigyelhető erősödésére vezethető vissza.

A legnagyobb magyar népességgel bíró városokban még kirívóbb a különbözőtértékek időbeli alakulása. Mindenekelőtt Gútát kell megemlítenünk, ahol 2010-ben még azonos mennyiségű szavazatot kapott a két párt, 2016-ban azonban az MKP már kétszer annyi voksot szerzett, mint a vetélytársa. Ugyancsak földcsuszamlásszerű eltolódás zajlott le Bősön, ahol 2010-ben az MKP szavazatmennyisége még a háromnegyede volt a Most–Hídnak, 2016-ban viszont már 72%-kal haladta meg azt. (Ebben valószínűleg az MKP migrációellenes, illetve a Híd ezzel

ellentétes retorikája is közrejátszott, ugyanis a szlovák kormány – negligálva a helyi véleménynyilvánító népszavazás egyöntetű eredményét – 2015-ben az Ausztriából átvett migránsokat a bősi menekülttáborba irányította.) Figyelemre méltó még a Bugár Béla szűkebb pátriájának számító Somorja esete, ahol az MKP-szavazók 2010-ben még csak a negyedét-harmadát, hat évvel később viszont már a 90%-át tették ki a Most–Híd táborának.

Átjárás a szavazócsoportok között

A jelenlegi kétpólusú szisztéma fennállása óta folyamatosan visszatérő kérdés, hogy van-e, s ha igen, akkor milyen mértékű, sőt milyen irányú az átjárás a Most–Híd és az MKP tábora, pontosabban azok helyi szavazóközösségei között. A szavazói mobilitás mértékének politikai és szociológiai jelentősége van. Egyrészt a magyarok számarányuknál fogva kicsiny politikai piacot képeznek Szlovákiában, s bár elméletileg akár két pártot is bejuttathatnának a törvényhozásba, a gyakorlatban az MKP és a Most–Híd dominanciaharcának egyik fő tétje az egyikük parlamenti bekerülése, illetve a másiknak a kiszorítása. Adott esetben tehát néhány ezreléknyi szimpátiaingadozás is gyökeresen új politikai konstellációt eredményezhet a felvidéki magyarok, s túlzás nélkül Szlovákia egésze számára. Ami pedig a szociológiai jelentőséget illeti: az alapján, amit az utódpártok közötti törésvonalról a bevezetőben leírtam, a szavazói ingázás az egyes identitáscsoportok közötti átjárás tényét is igazolná, még ha tisztában is vagyunk azzal, hogy a pártválasztás, s ezen belül a preferenciaváltás nem vezethető vissza csupán egyetlen társadalmi faktorra. Fontos, hogy észrevegyük: az utódpártok szavazóit elválasztó attitűd- és nézetkülönbségek mellett léteznek közös pontok is: a két tábor tagjai például a szükséges kisebbségi jogok kérdésében hasonlóan gondolkodnak (Ravasz, 2013: 61), s maguk az utódpártok is kiállnak e jogok érvényesítése, valamint Dél-Szlovákia fejlesztése mellett. Az ellentétek dacára tehát logikusnak nevezhető a szavazótáborok közötti kölcsönös mobilitás lehetősége, főleg hogy tagjaik nagy része 2009 előtt még ugyanahhoz a politikai közösséghez tartozott.

Témánk tárgyalásakor mindenekelőtt meg kell különböztetnünk egymástól a másodlagos preferencia és a preferenciaváltás fogalmát. Bár a kettő között erős a logikai kapcsolat, az átszavazáshoz sokszor az előbbi is elegendő. A másodlagosan preferált párt átmeneti vagy átmenetinek szánt támogatásának különféle okai

lehetnek: a szavazatmegvonás büntetésként való alkalmazása, a jelöltek közötti minőségi, illetve szimpátiakülönbségek, a favorit párt saját jelöltjének hiánya (pl. választási szövetségek esetén), stb. Ravasz Ábel például a 2010-es Most–Híd-szavazók vártnál magasabb számát az MKP-tábor egy részének taktikai átszavazásával magyarázza – ennek célja az lett volna, hogy az akkor még gyengébbnek vélt utódpart is bejusson a törvényhozásba –, míg két évvel később már a Bugár-párt támogatói szavaztak át ugyanezen a célból az MKP-ra; a szerző szerint 2012-ben az MKP a voksok 10%-át saját vetélytársának a táborából kapta, miközben a Focus „Dél-Szlovákia” című felmérés-sorozatának¹⁷ adatai szerint ez az attitűd – még ha a gyakorlatban többnyire nem is érvényesült – a Híd-tábor közel 30%-át érintette (Uo. 58).

Ami a tényleges preferenciaváltozásokat illeti, a szóban forgó Focus-felmérés eredményei szerint 2013-ig az MKP 2010-es táborának 15%-a vált a Most–Híd szimpatizánsává, 3% a szlovák pártokhoz igazolt, 14% pedig bizonytalanra vagy távolmaradóvá vált, míg a Híd-tábornak csupán 4%-a vált az MKP, 1%-a pedig valamelyik szlovák párt szimpatizánsává, s ugyancsak 14%-nyian kerültek a bizonytalanok vagy távolmaradók közé (Uo. 59). Tekintettel arra, hogy 2010–2012 között az MKP-tábor csökkenése mindössze egy ezreléket tett ki, kérdés, mennyire tekinthetjük mérvadónak az egy évvel későbbre már közel egyharmados zsugorodást tükröző adatot (amit egyébként a 2016-os eredmények sem igazolnak vissza utólag). Kevésbé tűnik elnagyoltnak a Híd-tábor 19%-os amortizációjára vonatkozó érték, bár a párt 2010-től számított csökkenése az egyes választásokon itt is kisebb mértékű – 2012-ben 14%-os, 2016-ban pedig 17%-os – volt. Ami a Focus által mért másodlagos preferenciákat illeti, 2010-ben a Híd-szavazóknak még csak negyede jelölte meg második lehetőségként az MKP-t, a 2012-es választásra azonban ez az érték fokozatosan 42%-ra emelkedett, s még egy évvel később is 37%-on maradt. Ennél is erősebbnek bizonyult az MKP-szavazók Most–Híd iránti nyitottsága, ami 2010-ben a tábor 32%-át, 2012-ben pedig már felét jellemezte, s 2013-ban is 45%-on állt (Uo. 60). Végül meg kell említenünk a Focus 2016-os exit pollját is, noha az ennek eredményeiről beszámoló tanulmány nem az egyes utódpartokat elhagyó választók aktuális preferencia-megoszlását ismerteti, hanem a választás napján beazonosítható táborok összetételét a szavazók korábbi preferenciái szerint. Eszerint „az MKP 2016-os táborában 15,2%-nyi korábbi

17 A kutatásokat egy 700 fő feletti, nem, kor, iskolázottság és településméret tekintetében reprezentatív, 18 évesnél idősebb választópolgárokat magába foglaló regionális mintán végezte el a cég.

Híd-szavazó is található, míg Bugárék választói között 8,9% azok aránya, akik 2012-ben az MKP-ra adták le voksukat” (Mózes, 2017: 91).

Létezik olyan politológusi álláspont, amely az utódpartok közötti kölcsönös átjárás, illetve a szavazók passzivitásba vonulásának lehetősége helyett a Most–Híd és a Fico-féle Smer közötti egyirányú voksáramlás valószínűségét hangsúlyozza. Öllös László szerint a multietnikus párt 2010 és 2012 között elvesztett harmincezer szavazata nagyrészt magyaroktól származik, „csak a veszteség feltehetően nem az MKP, hanem a Smer javára történt”, ami a politológus értelmezésében egy új trendnek tekinthető, oka pedig az, hogy „a Most–Híd elhomályosította a tradicionális határvonalat a magyar és nem-magyar pártok között”.¹⁸ Berényi József előző MKP-elnök a 2012-es választás kapcsán szintén úgy vélte, hogy a Most–Hídből kiábrándult választók többsége a Smerre szavazott.¹⁹ Ami a 2016-os választást illeti, Rákóczi Krisztián a Most–Híd további szavazóvesztését a magyarok átlag fölötti passzivitásával magyarázza, felhívva egyúttal a figyelmet arra, hogy a Smer csalóközi térnyerése a fővárosból az agglomerációba kiköltöző szlovák tömegeknek köszönhető – ugyanakkor a szerző szerint nem zárható ki a Hídtől a másik utódpárthoz történő átvándorlás, ami viszont az MKP számára csak a negatív demográfiai folyamatokból adódó veszteségek ellensúlyozására volt elegendő (Rákóczi, 2016). A szerző gondolatmenete tehát indirekt módon azt feltételezi, hogy a magyarok létszámcsökkenése miatt (egy parlamenti ciklus alatt mintegy 25 ezer magyar tűnik el a Felvidékről) a tábor természetes apadása szükségszerűnek tekinthető, vagyis az MKP támogatói létszámának folyamatos fenntartása valójában elképzelhetetlen a riválistól elpártoltak egy részének a sikeres megszólítása nélkül.

Az ős-MKP 2009-es kettéválásától 2016-ig lebonyolított nyolc különböző választás közül három olyan alkalomról tudunk, amikor csak egyetlen utódpartí jelöltre szavazhattak a magyarok, tehát elvileg korlátlanul érvényesülhettek a másodlagos preferenciák. Az egyik ilyen eset a szakadás után négy hónappal lebonyolított kerületi („megyei”) választás volt,²⁰ amelyen az utódpartok nem indítottak egymás ellen megyefőnök-jelölteket, s így híveik a magyarlakta kerületekben egységesen beálltak az adott jelölt mögé (Ravasz, 2013: 46). Hasonlóképpen egy-

18 Szlovákiai választások – magyar szemmel. *Felvidéki Magyarok*, 2012/II. Letöltés helye: http://felvidek.ma/wp-content/uploads/2012/02/felvideki_magyarok_2012_2.pdf, letöltés ideje: 2017. 04. 20.

19 Hogyan tovább MKP? Interjú az elnökkel. Uo.

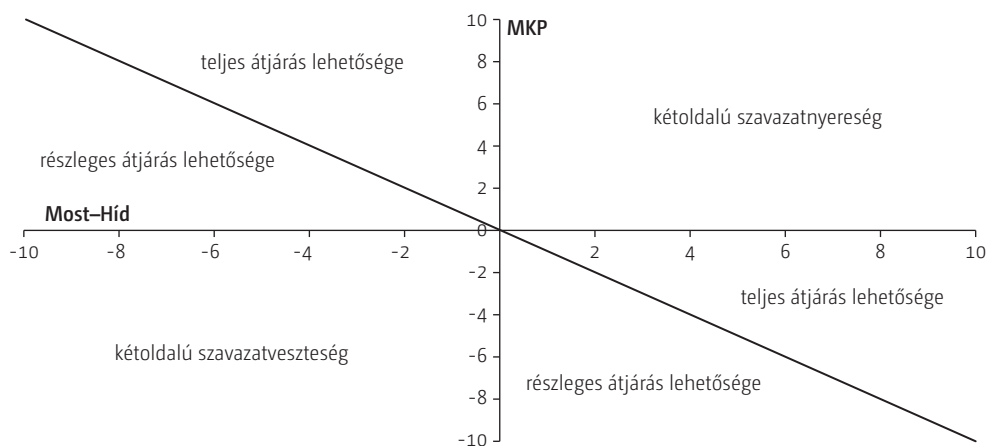
20 A szóban forgó közigazgatási egységet, amelyek valójában jóval nagyobb területűek a hagyományos megyéknél, a hivatalos magyar fordításban kerületnek nevezik, a felvidéki magyar nyilvánosságban általában csak a választások esetében beszélnek – a könnyebb érthetőség kedvéért – megyékről.

ségesen szavaztak a magyarok a 2015-es „megyei” választáson, igaz, ezúttal csak a nagyszombati kerületben, ahol a második fordulóban a Híd-szavazók is az MKP versenyben maradt jelöltjét támogatták (Rákóczi, 2015). A harmadik eset a 2014-es államfőválasztás, amelyen az MKP-s Bárdos Gyula személyében magyar jelölt is megmérettette magát, míg a Most–Híd a szlovák kereszténydemokrata pártok jelöltjét, Pavol Hrušovskýt támogatta. (Az elnökválasztáson történeteket egy külön alfejezetben tárgyalom.)

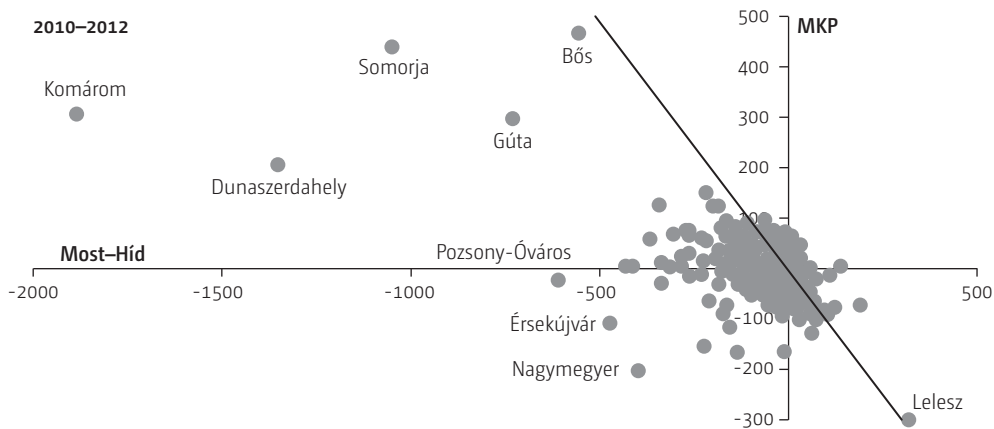
Ami a parlamenti választásokat illeti, az országos számadatok szerint az ingázás eleve nem lehet tömeges, hiszen a Most–Hídnak a magyarul lakta járásokban lezajlott folyamatos szavazatvesztése nem jelent meg pluszvoksok formájában az MKP térfelén. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy helyi szinten nem játszódhattak le az utódpartok között – méghozzá bármelyik irányban – kisebb-nagyobb átszavazások. Kettőnél több párt részvétele esetén persze lehetetlenség két rivális párt között számszerűsíteni a tényleges választói migrációt. Azt viszont bizonytalanságok nélkül is meg tudjuk mondani, hogy a különböző helyszíneken egyáltalán volt-e matematikai esélye az átjárásnak, és ha igen, akkor mekkora; ehhez csupán annyit kell tudnunk, hogy az egyes településeken 2010–2012, illetve 2012–2016 között milyen irányban és hány fővel változott az egyes utódpartok helyi tábora. A szóba jöhető lehetőségeket az alábbi séma mutatja.

3. ábra: A szavazatszám-változások és a szavazói átjárás lehetőségeinek kapcsolata

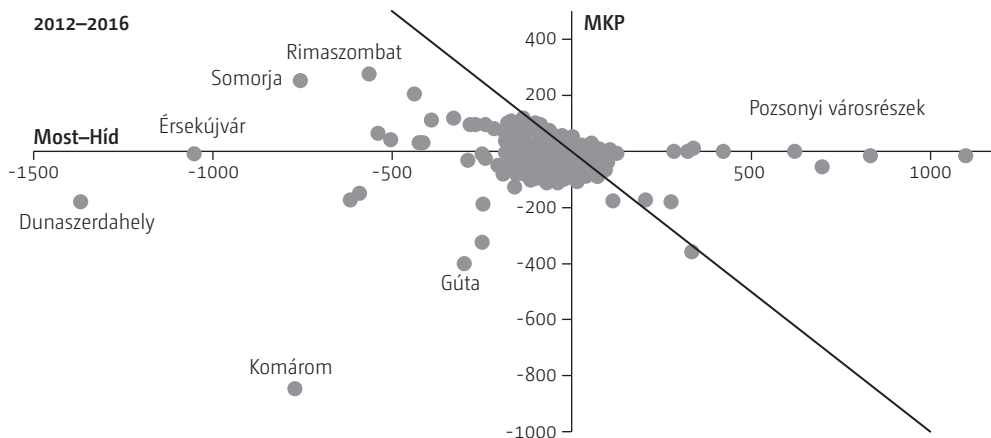

A koordináták értékei az utódpártokra eső szavazatszámok két választás közötti különbségét mutatják egy adott községen belül; a pozitív számok értelemszerűen növekedésre, a negatívak pedig csökkenésre utalnak. Az ábrán látható lineáris függvénygrafikon az $x+y=0$ egyenlet megoldását mutatja, vagyis ha egy településen valamelyik utódpárt két parlamenti választás között éppen annyi szavazót veszített, mint ahányat a másik nyert (vagy éppen fordítva), a települést jelző diagraemelem ezen az egyenesen fog elhelyezkedni. Az elpártolt választók teljes átjárásának akkor áll fent az elméleti lehetősége, ha az egyik párt szavazatvesztesége ugyanannyi vagy kisebb, mint a konkurens fél voksnyeresége. Ha a támogatók apadásának mértéke felülmúlja a rivális erő szavazattöbbletét, a mobil szavazóknak csak egy része pártolhatott át a másik táborba (részleges átjárás), ha pedig mind a két pártnak egyidejűleg csökken vagy nő a tábora, semmilyen mobilitásról nem beszélhetünk. Az alábbi ábrán a magyarlakta sávba eső települések láthatók a fenti sémának megfelelően.²¹

4-5. ábra: A Most–Híd és az MKP szavazótáborának változása 2010 és 2012, valamint 2012 és 2016 között Dél-Szlovákia településein*

21 Miután a lehető legkisebb területi bontásban végeztem a számítást, Pozsony és Kassa esetében városrészenként tüntettem fel az adatokat.

* Az ábrákon látható lineáris függvénygrafikonok az $x+y=0$ egyenlet megoldását mutatják.

Az utódpártok számára legfontosabb helyszíneken, vagyis a csallóközi városokban a Most-Híd 2012-ben és 2016-ban is jelentős létszámban veszített szavazókat, miközben az MKP ugyanott szerzett pluszvokszai (már amennyiben voltak ilyenek) abszolút értékben számítva meg sem közelítették ennek mértékét. Ezekben az esetekben, vagyis ha az MKP szavazatnövekménye nem haladja meg a Most-Híd szavazatvesztésének számát, a két mutató abszolút értékéből képzett hányados megmutatja, hogy az MKP (a lehetőségek szintjén) maximálisan mekkora arányban vonzhatta magához a vetélytársat elhagyó szavazókat. 2012-ben például Bős községben ez a hányados 0,84 volt – vagyis a Most-Hídtól távozó szavazóknak akár a 84%-a is átvándorolhatott a másik utódpárthoz –, míg a többi településen már alacsonyabbak ezek az értékek (Somorja: 0,42; Gúta: 0,41; Rimaszombat: 0,22), Komáromban és Dunaszerdahelyen pedig (0,15) a gyakorlatban csak kismértékű átjárásról beszélhetünk. A 2016-os választás során a szóban forgó hányados – miután az MKP támogatottsága a fontosabb városokban ekkor már lejtmenetbe fordult – csak Rimaszombaton és Somorján ért el viszonylag magas értéket (0,49 és 0,33). A nagyobb magyarlakta városok sorában egyedinek számít a 2016-os királyhelmeci eset, amikor az MKP-nak csökkent és a Most-Híd-nak nőtt a támogatottsága, vagyis itt elvben Bugárék pártja kínálhatott új politikai otthont az MKP-t elhagyó szavazóknak, méghozzá elég magas, 66%-os értékmaximummal. Összességében elmondható, hogy az MKP sem 2012-ben, sem 2016-ban nem volt képes profitálni a konkurens párt amortizációjából, sőt az utolsó választáson a nagyobb etnikai központokban saját korábbi támogatottságából is veszített.

Az alábbiakban összesítve is megnézzük, hogy a magyarlakta sávon belül a Most–Híd elhagyó szavazók maximálisan mekkora hányada vándorolhatott az MKP táborába, és fordítva. 2012-ben a Híd a két évvel korábbihoz képest hivatalosan több mint 28 ezer szavazatot veszített Dél-Szlovákiában – ottani támogatóinak mintegy 16%-át –, ami természetesen csak egy egyenlegérték: települési bontásban már 32 ezres a szavazatvesztés, amihez (szerény kompenzációként) nem egészen négyezer többletvoks társult. A 32 ezer pártelhagyóból 21 ezer él olyan helyen, ahol távozásukkal egyidejűleg nőtt az MKP-támogatók száma. Amennyiben ezen településeken az új MKP-szavazók számából kivonjuk azokat, akik biztosan nem a másik utódpárttól érkeztek,²² akkor kiderül, hogy 2012-ben maximálisan 6552 MKP-szavazó lehetett 2010-ben a Most–Híd támogatója. Ez a multietnikus pártot ténylegesen elhagyók 20%-a. Majdnem ugyanilyen eredményt kapunk a 2012-es és 2016-os értékek összevetésekor is: ebben az esetben a lehetséges maximumérték 5604 fő, vagyis a Most–Hídtől négy év alatt eltávozott szavazók 18%-a.

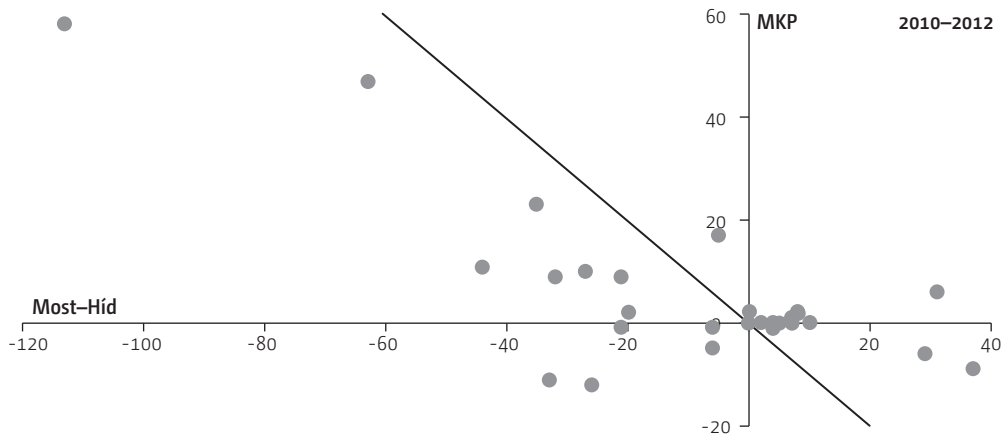
Ugyanezek a számítások természetesen az ellenkező irányban is elvégezhetőek: a kérdés ekkor az, hogy a Most–Híd maximálisan milyen mértékben volt képes magához vonzani az MKP-t elhagyó szavazókat. Dél-Szlovákiában 2012-ben hivatalosan mindössze húsz, települési összesítés alapján viszont kerekítve 7500 fővel csökkent az MKP tábor a két évvel korábbihoz képest; utóbbiak 45%-a élt olyan helységeben, ahol mindeközben nőtt a Most–Híd támogatottsága. Ezekben 1920 olyan Híd-szavazót regisztrálhatunk, akik 2010-ben akár a konkurens utódpárt támogatói is lehetnek; ők gyakorlatilag az egynegyedét teszik ki a két választás között elpártolt MKP-szavazóknak. 2016-ban alig volt kisebb ez a létszám – 1853 fő –, ami az MKP-t 2016-ban elhagyó mintegy tízezres csoport 18%-a (vagyis azonos azzal az arányszámmal, amit a Most–Hídtől ugyanekkor eltávolodott szavazókra kaptunk). Összességében tehát mindkét utódpárt legfeljebb a negyedét-ötödét volt képes felszívni a riválist elhagyó szavazóknak. Mivel ezek az arányszámok csupán a lehetséges maximumértéket jelölik, tehát a valóságban nyilván alacsonyabbak, leszögezhetjük: a két tábor között kisléptékű, a közös gyökereket (ős-MKP) és a két párt részben hasonló programelemeit, kisebbségpolitikai törekvéseit tekintve az elvárhatónál alacsonyabb szintű az átjárás. Mindez megerősíti

22 Ha egy településen az MKP voksnövekményének abszolút értéke magasabb, mint a Most–Híd szavazatcsökkenéséé, a kettő különbsége adja az említett választók helyi létszámát. Dél-Szlovákiában mindössze 520 ilyen személyt találtam.

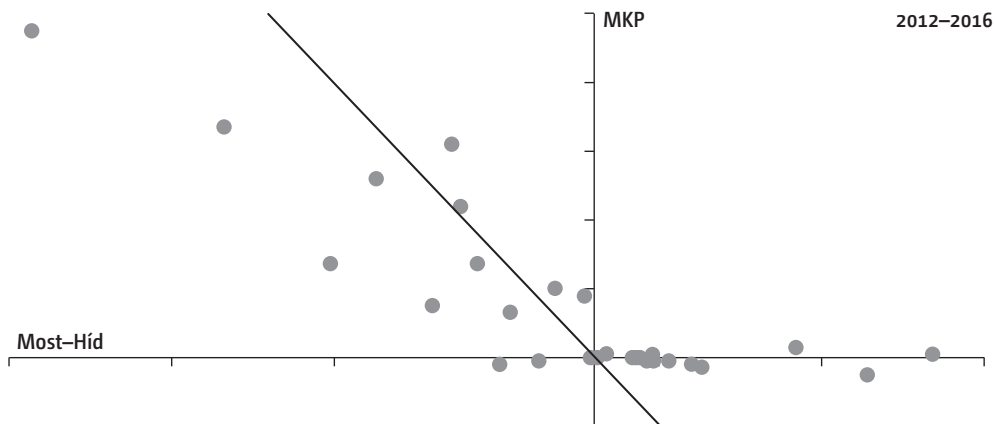
azt a politológusi vélekedést, miszerint „az egységes magyar párt megosztása óta a magyarságban is ott vannak a kibékíthetetlen ellentétek”.²³

A kivételek közé tartoz(hat)nak a Pozsony környéki járások, különösen a szenci, ahol az MKP legnagyobb arányú támogatottságnövekedését tapasztaltuk. Tudjuk, hogy 2012-ben a párt itteni tábora összességében, vagyis az érkezők és a távozók egyenlegeként 153 fővel gyarapodott, a Most–Híd pedig 296-tal csökkent, míg 2016-ban már 430:261 volt a mérleg. (Megjegyzendő, hogy a járásban Bugárék pártja ekkor még így is közel két és félszer több szavazatot kapott, mint az MKP.) Minket azonban ezúttal is a szavazók tényleges, vagyis települési bontásban kapott mozgása érdekel, aminek alakulását az alábbi két grafikon szemlélteti.

6-7. ábra: A Most–Híd és az MKP szavazótáborának változása 2010 és 2012, valamint 2012 és 2016 között a szenci járás településein*

23 Öllös László megjegyzése. In: Szlovákiai választások – magyar szemmel. *Felvidéki Magyarok*, 2012/II. http://felvidek.ma/wp-content/uploads/2012/02/felvideki_magyarok_2012_2.pdf (Utoljára letöltve: 2016. október 15.)

* Az ábrákon látható lineáris függvénygrafikonok az $x+y=0$ egyenlet megoldását mutatják.

Eltérően a magyarlakta sáv egészében tapasztaltaktól, a diagramelemek többsége mindkét esetben a bal felső mezőben, ráadásul nagyjából az egyenes mentén szóródik, tehát többé-kevésbé biztosított az MKP és a Most-Híd tábora közötti mobilitás elvi lehetősége. Ezek a községek vegyes nemzetiségűek, jelentős, akár többségi magyar lakossággal. Ugyanakkor a járás több településén, főleg 2016-ban, kifejezetten javult a Híd támogatottsága, miközben az MKP esetében ez lényegében nem változott. Itt viszont döntően szlovák (magyarok által 10% alatti arányban lakott) községekről beszélhetünk, ahol az MKP-t többnyire igen csekély, településenként tíz fő alatti támogatottság jellemzi. A Most-Híd tehát csak a magyarok által (is) lakott helységeken vesztett teret, míg a markánsan többségi településeken gyarapodott, ami jól visszaadja a párt táborában országosan is végbemenő átrendeződési folyamat lényegét.

Ami a konkrét számokat illeti, a Most-Híd a járásban 2012-ben ténylegesen 452 szavazót veszített; közülük 360 élt olyan településen, ahol nőtt az MKP-szavazók száma. Utóbbiak létszáma 186, közülük tizenkettőről mutatható ki, hogy nem a Híd 2010-es táborából jöttek át, vagyis az MKP a rivális pártot elhagyók maximum 38%-át tudta megszólítani. 2016-ban a Most-Híd által ténylegesen elvesztett támogatók száma már 694 volt, ebből 646-an éltek olyan helyen, ahol nőtt az MKP-szavazók száma. Ez utóbbiak 440 főt tesznek ki, közülük potenciálisan 395 személy korábbi Híd-szavazó, tehát a két tábor között ingázók lehetséges maximális létszáma a multietnikus párttól távozók 57%-ának felel meg. A folyamat inverzével, vagyis a szavazók MKP-től Most-Hídhoz történő átpártolásának a lehetőségével az érintett népesség alacsony száma miatt ezúttal nem foglalkozom.

Miután az elemzés során, mint tudjuk, nem kalkuláltam a demográfiai változásokkal, a szenci járás adatainak értékelésekor figyelembe kell vennünk a szuburbanizáció torzító hatását. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a Most–Híd szavazóinak létszámalakulása – akár Pozsonyt, akár magát a járást nézzük – nincs szinkronban a migrációs irányokkal, kivéve a szlovák falvakban végbement, fentebb említett támogatottság-gyarapodást, ami elvben éppúgy lehet a szuburbanizációnak, mint a párt szórványterületen tapasztalt általános erősödésének a következménye. Amennyiben viszont a fővárosiak kiköltözési hulláma nem közvetlenül, vagyis demográfiai alapon, hanem közvetve – tehát a jelenségre adott szavazói reakcióként – eredményezte az agglomerációban az MKP támogatottságnövekedését, stabil választói népszerűség hiányában is levonható a következtetés, miszerint kivételes esetekben akár nagyobb arányú átszavazás is megvalósulhat az utódpartok között, s ez valószínűleg éppen az identitás kérdésének (külső körülmények által kikényszerített) előtérbe kerülésével magyarázható.

Az MKP szavazói potenciálja

Törzsszavazók és rejtett potenciál: 2010 és 2012 mérlege

2009 óta az egyik fő kérdés, hogy az MKP egyáltalán rendelkezik-e akkora szavazói potenciállal, amelynek teljes mozgósítása esetén (a szlovákok esetleges extrém mértékű részvételének lehetőségével nem számolva) átlépheti az ötszázalékos parlamenti küszöbértéket. A felvetés lényegében a párt demográfiai értelemben vett létjogosultságáról szól.

Amikor a 2016-os választás előtt a Nemzetpolitikai Kutatóintézetben beclést készítettünk az MKP bejutási esélyeiről, elsősorban erre a kérdésre, vagyis a teljes szavazói potenciál (röviden: összpotenciál) meghatározására és számszerűsítésére koncentráltunk. Némi leegyszerűsítéssel az összpotenciálba soroltunk mindenkit, aki a 2010-es és a 2012-es parlamenti választásokon legalább egyszer az MKP-ra szavazott. Bevezettünk továbbá két másik fogalmat: a törzsszavazókét, akik mindkét választáson a magyar etnopártot támogatták, valamint a rejtett potenciált, ami

a szavazótáborba 2012-ben belépők,²⁴ illetve az onnan ugyanekkor távozők – egyszerűbb megfogalmazásban: a pártra csupán egy alkalommal szavazók – összességét jelenti. A törzsszavazók és a rejtett potenciál tehát együttesen adják az összpotenciált. Minél magasabb egy területi egységen belül a rejtett potenciálnak a teljes szavazói potenciálhoz (vagy éppen a törzsszavazókhöz) viszonyított aránya, annál instabilabb a párt helyi támogatottsága, és annál nehezebb a választásokon az összpotenciál megszólítása, magyarán az elpártolt szavazók visszaszerzése, illetve az újonnan érkezettek megtartása.

Számításaink alapegysége továbbra is a település; az összpotenciál értékét helyi szinten az MKP-ra eső 2010-es és 2012-es szavazatszám közül a magasabb mutatja, míg az alacsonyabb érték a törzsszavazók számának, a két érték különbsége pedig a rejtett potenciálnak felel meg. (Természetesen itt is a bevezetőben leírt halmazelméleti előfeltevés érvényes.) Az alábbi adatösszesítő táblázatban a rejtett potenciál két szegmensének: az MKP táborába újonnan érkezőknek, valamint az onnan távozóknak a számát is feltüntettem.

12. táblázat: Az MKP törzsszavazóinak, rejtett potenciáljának és az összpotenciáljának alakulása a 2010-es és 2012-es szavazatok alapján

	Törzsszavazók	Érkezők	Távozők	Rejtett potenciál		Összpot.
				száma	aránya (%)	
Pozsonyi kerület						
Pozsony	1 525	32	81	113	6,9	1 638
Szenci	1 517	199	46	245	13,9	1 762
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	20 712	2 427	550	2 977	12,6	23 689
Galántai	6 469	478	152	630	8,9	7 099
Nyitrai kerület						

24 Miután, mint a bevezetőben írtam, a vizsgálatok során a demográfiai mozgások figyelembevételétől eltekintek, a szavazótáborba történő belépés, illetve az onnan való távozás itt a szavazási mobilitásra utal. Esetünkben az új szavazó fogalma természetesen 2012 viszonylatában értendő, és többségüknél inkább a „visszatérő” lenne a helyénvaló jelző, hiszen a nagy részük 2006-ban, az egységes politizálás időszakában valószínűleg már eleve a párt szavazója volt.

Érsekújvári	12 471	245	893	1 138	8,4	13 609
Komáromi	17 493	1 201	324	1 525	8,0	19 018
Lévai	6 664	247	954	1 201	15,3	7 865
Nyitrai	1 432	35	261	296	17,1	1 728
Vágsellyei	3 761	360	191	551	12,8	4 312
Besztercebányai ker.						
Losonci	3 321	120	561	681	17,0	4 002
Nagykürtösi	3 044	156	534	690	18,5	3 734
Nagyőrcei	1 742	99	155	254	12,7	1 996
Rimaszombati	6 106	902	805	1 707	21,8	7 813
Kassai kerület						
Kassa	1 498	75	55	130	8,0	1 628
Kassa-környéki	3 239	234	300	534	14,2	3 773
Nagy Mihályi	2 346	76	311	387	14,2	2 733
Rozsnyói	2 976	376	238	614	17,1	3 590
Töketeresesi	5 223	181	1 052	1 233	19,1	6 456
Szórványterület						
	305	196	331	527	63,3	832
Országos	101 844	7 639	7 794	15 433	13,2	117 277

A potenciállal kapcsolatos következtetések levonása előtt tekintsük át röviden az érkezőkre és a távozókra vonatkozó legfontosabb információkat:

- Korábban láthattuk, hogy a magyarlakta sáv nyugati részében többnyire erősödött, míg a keletiben inkább gyengült az MKP. A 2012-ben csatlakozók, illetve onnan eltávozók járási arányszámai részben erősítik, részben árnyalják ezt a földrajzi megosztottságot. 2010-hez képest több mint tízszázaléknyi új szavazó jelent meg a szenci, dunaszerdahelyi, rimaszombati és rozsnyói járásban, miközben a nyitraiban, losonciban, nagykürtösiben és töketerebesiben a támogatók mintegy 15%-a hagyta el a pártot.
- A 2012-es új támogatók 68%-a a magyarlakta sáv nyugati részéből érkezett, míg a távozóknak csak 43%-a él itten. Még nagyobb az eltérés, ha a két magyar többségű járást nézzük, amely az összes új MKP-szavazó 47%-át adja, miközben a pártot elhagyóknak csak 11%-a került ki innen. Mindez az MKP tömb-

magyar jellegének erősödéséről tanúskodik, visszaigazolván az eddig leírt hasonló következtetéseket.

- A települési adatok nemcsak országosan, hanem járási szinten is rámutatnak a létszámstabilitás relatív jellegére. Pozsonyban és a rimaszombati járásban például a két választás között formailag egyaránt keveset változott az MKP támogatottsága – amíg azonban a fővárosban valójában egy szilárd (bár kicsiny) bázis áll a párt mögött, addig az említett járásban csupán az érkezők és távozők nagyjából hasonló száma kelti a stabilitás látszatát, s a magyarlakta sávon belül itt a legmagasabb – konkrétan az összpotenciál egyötöde – az ingadozók, vagyis a rejtett potenciál aránya.

A legfontosabb eredmény azonban az, hogy 2012-ben az MKP összesen 7794 szavazót veszített és 7639 új támogatót nyert 2010-hez képest, tehát a teljes szavazói potenciál létszáma 117 277 fő, ami a két választás során megszólított támogatói körnél egyaránt kb. 7%-kal magasabb. Mindent összevetve az összpotenciál 87%-a tekinthető stabil, vagyis a pártot mindkét választás során támogató szavazónak. 2016-ban tehát a szavazatmaximalizálás egyik, ha nem éppen legfontosabb feltétele a fennmaradó 13% sikeres megszólítása volt.

A következő lépés annak kiderítése, hogy az összpotenciál teljes mozgósítása elméletben elegendő lenne-e az MKP parlamenti bekerüléséhez. Az eredmény attól is függ, hogy a rejtett potenciálnak az a része, amely egy adott választáson éppen nem támogatta a pártot, ténylegesen milyen arányban szavazott más listákra, illetve maradt távol a szavazástól. Ha ugyanis a valóságban mindannyian az urnákhoz járultak, akkor sikeres megszólításuk egyetlen passzív választó bevonásával sem járna, tehát az aktív szavazók száma sem nőne, ami az MKP számára a legkedvezőbb forgatókönyv lenne. Ha viszont a rejtett potenciál tagjai valójában távol maradtak a szavazástól, mozgósításuk esetén emelkedne a részvételi arány, s így a párt százalékos eredménye is kisebb mértékben növekedne. Minél kisebb volt tehát a rejtett potenciál tényleges passzivitása, totális mozgósításuk annál kedvezőbben hatna a párt bejutási esélyeire. Az alábbi táblázat azt mutatja, hogy a két szélső esettel – a rejtett potenciál MKP-t éppen nem támogató részének teljes választói aktivitásával, illetve a mozgósítás hiányában feltételezhető teljes passzivitásával – számolva végül milyen végeredményt ért volna el a magyar etnikai párt 2010-ben és 2012-ben, ha a mozgósítás nélküli állapotnak az adott választásra vonatkozó részvételi értékeket feleltetjük meg.

13. táblázat: Az MKP 2010/2012-es teljes szavazói potenciáljának lehetséges parlamenti eredményei annak totális mozgósítása esetén

	Összpotenciál	Összes szavazat	%
<i>Ha a rejtett potenciál a valóságban más pártokra szavazott</i>			
2010	117 277	2 529 385	4,64
2012	117 277	2 553 726	4,59
<i>Ha a rejtett potenciál a valóságban senkire sem szavazott</i>			
2010	117 277	2 537 024	4,62
2012	117 277	2 561 520	4,58

Mint tudjuk, az MKP 2010-ben 4,33%-ot, 2012-ben pedig 4,29%-ot kapott. A táblázat alapján látható, hogy a szóban forgó választások esetében az összpotenciál teljes mozgósítása sem lett volna elegendő a parlamentbe kerüléshez, még abban az elméleti esetben sem, ha a rejtett potenciál minden egyes tagját valamelyik más párttól sikerült volna átcsábítani. Mint említettem, ezeket a számításokat még a legújabb parlamenti választás előtt végeztem. Azóta megismertük a 2016-os eredményeket is; rövidesen az erre vonatkozó hasonló kalkulációkat is ismertetem.

Vendégtámogatók a konkurenciától: a 2014-es államfőválasztás

Szlovákiában 2014-ben közvetlen, kétfordulós államfőválasztást tartottak, amelyen az MKP-s Bárdos Gyula személyében magyar jelölt is megmérettette magát, míg a Most–Híd a szlovák kereszténydemokrata pártok jelöltjét, Pavol Hrušovskýt támogatta. Az első fordulóban a jogosultak 43%-a adta le a szavazatát, ami elmaradt a 2010-es és 2012-es parlamenti választások 59%-os arányától. Mint ismert, végül egyik utódpárt támogatója sem került be a második fordulóba: Bárdos Gyula 97 035 voksot kapott, az érvényes szavazatok 5,1%-át – ami elmaradt az MKP várakozásaitól –, míg Hrušovský csupán 3,3%-ot ért el.

A kérdés esetünkben az, hogy a Bárdosra szavazók körében találunk-e olyanokat, akik nem tartoznak a 2010/2012-es választások alapján kiszámított összpotenciál körébe, vagyis egyik alkalommal sem támogatták az MKP-t. Mindenekelőtt látnunk kell, hogy a Most–Híd azon szavazói számára, akik magyar jelöltet akartak támogatni, csak az MKP kínált alternatívát, vagyis ha az utóbbi 2014-ben szerzett

is új támogatókat, azt a parlamenti választásoktól eltérően egy gyakorlatilag rivális nélküli mezőnyben tette. Az elnökválasztás eredménye tehát nem tükrözi hitelesen a magyarok tényleges pártpreferenciáit, ugyanakkor a Bárdosra voksoló, de korábban az MKP-t nem támogató választókat döntésük alapján az etnikai politizálás iránt nyitott szavazóknak kell tekintenünk. Valójában persze nem ismerjük, csak valószínűsíthetjük a Bárdosra újonnan voksolók elsődleges pártpreferenciáját, akik vélhetően nem a szlovák pártok táborából, s az alacsony részvételből adódóan nem is a korábban passzívák köréből érkeztek – azt pedig végképp nem tudhatjuk, hogy a Most–Híd szavazói ezúttal konkrétan kiket és milyen arányban támogattak. A Bumm.sk honlapon az első fordulót követően megjelent elemzés szerint „a Híd (2012-es) választóinak 55 százaléka szavazott március 15-én Bárdos Gyulára, 10 százalékuuk Andrej Kiskára, 33 százalékuuk pedig nem ment el szavazni; Pavol Hrušovský, a párt hivatalos jelöltje kevesebb, mint 1 százaléket kapott tőlük”.²⁵ Vizsgálódásainknak nem célja ezeknek az értesüléseknek az ellenőrzése; feladatunk a 2014-ben újonnan érkezett MKP-szavazók – a továbbiakban: pluszpotenciál – számszerűsítése és járasonkénti eloszlásának a kiszámítása. A vendégszavazók létszámbecslése igen egyszerű: azokon a településeken, ahol Bárdos támogatottsága meghaladta a 2010/2012-es összpoteenciált, a különbség megfelel a pluszpotenciál helyi értékének. Megjegyzendő, hogy a Bárdos támogató Híd-szavazók tényleges létszámadatai minden bizonnyal magasabbak az említett módon kiszámítható értékeknél, hiszen az általánosan alacsony, illetve a magyarok esetében még az átlagnál is gyengébb választási hajlandóság miatt a 2010-ben és 2012-ben aktív MKP-tábornak feltételezhetően csak egy része járult az urnákhoz.

Ami a konkrét számokat illeti, Bárdos Gyula 20 242 szavazattal kapott kevesebbet annál az értéknél, mint amit az MKP 2010/2012-es teljes szavazói potenciáljaként meghatároztunk. A választásstatisztikák települési összehasonlítását követően pedig megállapíthatjuk, hogy a pluszpotenciál száma 4875, vagyis az államfőválasztás során országosan minimum ennyi új szavazó érkezett az MKP táborába. Bárdos támogatói közül tehát legfeljebb 92 160 fő szavazott korábban is a pártra, vagyis az MKP összpoteenciáljának legalább egyötöde, törzsszavazóinak pedig minimum egytizede nem támogatta a párt jelöltjét – ennek jelentőségét azonban csak az említett részvételi sajátosságok figyelembevételével érdemes megítélni.

25 A Híd szavazóinak több mint fele voksolt Bárdosra. Bumm.sk, 2014. március 17. http://www.bumm.sk/archivum/2014/03/17/93178_a-hid-szavazoinak-tobb-mint-fele-voksolt-bardosra (Utoljára letöltve: 2016. október 15.)

A Bárdos-voksok száma összesen 1001 helyszínen, vagyis a 2926 szlovákiai település, illetve települési rangú városrész 34%-ában haladta meg a 2010-es, illetve 2012-es MKP-szavazatok számát. A szavazattöbbslet tehát földrajzilag igen szórtn, és ami még fontosabb, nagyon egyenetlenül oszlik el: a pluszpotenciál fele 40 településen, vagyis az érintett helységek 4%-ában tömörül, települési számuk pedig átlagosan öt fő, és csupán hat helyszínen lépi túl a százat. A legtöbb új MKP-szavazót (275 fő) a Pozsony-közeli járásközpontban, Szencen regisztrálhatjuk, akik 2012-höz képest 54%-kal növelték a párt helyi tábort.²⁶ Az alábbi táblázatban a pluszpotenciállal kapcsolatos legfontosabb értékek láthatók, míg települési bontásban lásd a kartográfiai melléklet vonatkozó térképét.

14. táblázat: A 2014-es államfőválasztás első fordulójában átszavazóként regisztrálható Bárdos-szavazók (pluszpotenciál) járásonkénti száma és eloszlása

	Bárdos-szavazó	Érkezők (pluszpot.)	Pluszpot. aránya (%)	Pluszpot. eloszlása (%)
Pozsonyi kerület				
Pozsony	1 853	232	12,5	4,8
Szenci	2 452	702	28,6	14,4
Nagyszombati ker.				
Dunaszerdahelyi	19 146	584	3,1	12
Galántai	7 411	708	9,6	14,5
Nyitrai kerület				
Érsekújvári	11 180	40	0,4	0,8
Komáromi	14 776	146	1,0	3
Lévai	6 428	122	1,9	2,5
Nyitrai	1 839	231	12,6	4,7
Vágsellyei	3 455	82	2,4	1,7

²⁶ Bár a választási statisztikák szerint az MKP-szavazók létszámnövekedésének aránya a szenci járásban, mint korábban láthattuk, kiemelkedő és folyamatos jellegű, a 2014-es államfőválasztás során ebben – ahogy arra Székely István Gergő felhívta a figyelmet – Bárdos Gyula szenci illetősége is szerepet játszhatott.

Besztercebányai ker.				
Losonci	3 112	80	2,6	1,6
Nagykürtösi	2 804	32	1,1	0,7
Nagyrócei	1 384	27	2,0	0,6
Rimaszombati	5 183	124	2,4	2,5
Kassai kerület				
Kassa	1 418	21	1,5	0,4
Kassa-környéki	3 164	107	3,4	2,2
Nagymihályi	2 301	108	4,7	2,2
Rozsnyói	3 112	121	3,9	2,5
Tőketerebesi	4 064	35	0,9	0,7
Szórványterület	1 953	1 373	70,3	28,2
Országos	97 035	4 875	5,0	100,0

Mint látható, országosan a Bárdos-szavazók legalább 5%-a átszavazónak tekinthető, három járásban azonban a 10%-t – ezen belül a szenciben a tábor negyedét – is meghaladja az MKP-t újonnan támogatók minimális aránya. Kivételesen magas a szórványterületen megjelenő új szavazók aránya. A bizonyíthatóan átszavazók közel fele a pozsonyi és a nagyszombati kerületben él, miközben a 2010/2012-es összpoteenciálnak nem egészen a 30%-a található csak itt. Az új támogatóknak köszönhetően a fővárosban, valamint három járásban (szenci, galántai, nyitrai) és a szórványvidéken sikerült felülmúlni az MKP 2010/2012-es támogatottságát, ami az általánosan alacsonyabb részvételi arány miatt figyelemreméltó politikai teljesítmény. Látható továbbá, hogy a pluszpoteenciál jelentős hányada a szórványtérsegből kerül ki,²⁷ így az MKP 2014-es táborára – még ha csak átmenetileg is – kevésbé jellemző a „tömbmagyar” karakter.

27 Ezen belül főleg a nagyvárosokból. Települési bontásban ez olyan alacsony szavazatszámokat jelent, hogy azt nyugodtan betudhatjuk az ottani szórványmagyarság támogatásának.

Szavazói mobilitás 2016-ban

A továbbiakban a 2016-os választás eredményeit értékelem a 2010/2012-es adatok tükrében.²⁸ (A 2014-es államfőválasztást a szokásostól eltérő politikai konstelláció és preferenciaviszonyok miatt itt nem tekintem közvetlen összehasonlítási alapnak, a szavazatmaximálás tárgyalásakor azonban még visszatérek rá.) Az összevetés során háromféle mérőszámot alkalmaztam, amelyek azt mutatják, hogy egy adott településen az MKP 2016-os szavazatszama a 2010/2012-es választásokon szerzett voksokhoz viszonyítva

- a) mennyire múlja felül vagy alul azok számtani közepét;
- b) mennyire múlja felül a magasabb szavazatértéket, tehát az összpotenciált;
- c) mennyivel múlja alul az alacsonyabb szavazatértéket, vagyis a törzsszavazók számát.

Az első mutató bárhol, pontosabban az MKP-szavazók által lakott települések mindegyikében alkalmazható. A második és a harmadik mutató – amely egyfajta teljesítmény-, illetve kudarcindikátornak is tekinthető – együttesen ugyanazon a helyszínen nem érvényesülhet (ott pedig, ahol a 2016-os szavazatszám a 2010/2012-es értékek közé, vagy azok valamelyikére esett, egyáltalán nem), ezért azok a szóban forgó településeknek csak egy-egy részét érintik.

---

28 Annak, hogy nem csupán a sorrendben korábbi parlamenti választást tekintem viszonyítási alapnak, két oka van: egyrészt a potenciálértékeket eleve a 2010/2012-es évek alapján számoltam, másrészt e két esemény időben is közel van egymáshoz, s a számunkra lényeges mutatók (részvételi arány, MKP országos szavazatmennyisége) vonatkozásában pedig szinte ugyanolyan eredményekkel zárult.

15. táblázat: Az MKP-nak a 2010/2012-es szavazatok számtani közepéhez viszonyított 2016-os szavazatnövekménye és -csökkenése, valamint azok területi eloszlása

	Szavazatszám		2016-os értékek					Területi eloszlás (%)	
			a 2010/2012-es középértékhez képest:					Növekmény	Csökkenés
	2010/2012	2016	Növekmény száma	Növekmény aránya (%)	Csökkenés száma	Csökkenés aránya (%)	Összes változás (%)		
Pozsonyi k.									
Pozsony	1 582	1 554	106	6,7	133	8,4	-1,7	1,6	1,2
Szenci	1 640	2 146	523	31,9	16	1,0	30,9	7,8	0,1
N.szombati k.									
D.szerdahelyi	22 201	23 196	1 796	8,1	800	3,6	4,5	26,8	7,4
Galántai	6 784	8 183	1 460	21,5	61	0,9	20,6	21,8	0,6
Nyitrai ker.									
Érsekújvári	13 040	11 430	114	0,9	1 724	13,2	-12,3	1,7	16,0
Komáromi	18 256	16 108	179	1,0	2 327	12,7	-11,8	2,7	21,6
Lévai	7 265	7 019	247	3,4	492	6,8	-3,4	3,7	4,6
Nyitrai	1 580	1 776	250	15,8	54	3,4	12,4	3,7	0,5
Vágsellyei	4 037	3 734	96	2,4	398	9,9	-7,5	1,4	3,7
B.bányai ker.									
Losonci	3 662	3 097	51	1,4	616	16,8	-15,4	0,8	5,7
Nagykürtösi	3 389	2 959	77	2,3	507	14,9	-12,7	1,1	4,7
Nagyrócei	1 869	1 673	58	3,1	254	13,6	-10,5	0,9	2,4
R.szombati	6 960	6 505	751	10,8	1 206	17,3	-6,5	11,2	11,2
Kassai ker.									
Kassa	1 563	1 474	63	4,0	152	9,7	-5,7	0,9	1,4
Kassa-körny.	3 506	3 400	135	3,9	241	6,9	-3,0	2,0	2,2
Nagymihályi	2 540	2 278	22	0,8	283	11,1	-10,3	0,3	2,6
Rozsnyói	3 283	3 481	404	12,3	206	6,3	6,0	6,0	1,9
Töketerebes	5 840	4 925	135	2,3	1 050	18,0	-15,7	2,0	9,7

Szórványter.	569	557	238	41,9	249	43,8	-1,9	3,6	2,3
Országos	109 561	105 495	6 700	6,1	10 765	9,4	-3,3	100,0	100,0

A növekmény több mint fele a Pozsony környéki járásokban (szenci, galántai, dunaszerdahelyi) összpontosul. Éles különbség figyelhető meg továbbá a Duna menti tömbmagyar régió nyugati és keleti fele, ezen belül a két magyar többségű járás között. A komáromiban települési szinten is szinte csak veszteségeket regisztrálhatunk, s a 2010/2012-es középértékhez viszonyítva az MKP országos szavazatcsökkenésének 22%-a, a szomszédos érsekújvári és vágsellyei járással kiegészítve pedig több mint 40%-a innen származik. A legmagasabb helyi veszteségrátákkal ugyanakkor a keleti járásokban, konkrétan a rimaszombatiban és a tóketerebesiben találkozhatunk. A növekmény és a csökkenés járási szinten összesített arányszámai között egyébként egyértelmű negatív kapcsolat áll fent, ugyanis egy adott járásban a települési szavazatváltozások többnyire azonos – pozitív vagy negatív – irányban zajlottak le.

A soron következő táblázatban a már említett siker- és kudarcindikátorok járási értékei láthatók; a települési bontást a kartográfiai melléklet megfelelő térképe tartalmazza. Miután ezek a mutatók gyakorlatilag az érkezők és távozők fenti adatainak „radikálisabb” változatai, nem szükséges azok külön elemzése. Ami lényeges, hogy 2016-ban az MKP a 2010/2012-es összpotenciálhoz képest közel ötezer új szavazót szerzett, továbbá hogy járási összesítésben csupán három helyen (szenci, galántai, nyitrai járás) tudta meghaladni az összpotenciál értékét, míg Kassán és nyolc járásban még az elvárható minimumnak számító törzsszavazói létszámot sem tudta elérni.

16. táblázat: Az MKP 2016-os szavazatnyerése a 2010/2012-es összpontenciálhoz, illetve szavazatvesztése a 2010/2012-es törzsszavazói létszámhoz viszonyítva, valamint ezek területi eloszlása

	Összpót.	Törzsszav.	Szavazat	Összpót-hoz képest: Érkezők		Törzsszav-hoz képest: Távozők		Területi eloszlás (%)	
	2010/2012		2016	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)	Érkezők	Távozők
Pozsonyi ker.									
Pozsony	1 638	1 525	1 554	93	5,7	102	6,7	2,0	1,6
Szenci	1 762	1 517	2 146	411	23,3	9	0,6	8,9	0,1
N.szombati k.									
D.szerdahelyi	23 689	20 712	23 196	1 051	4,4	340	1,6	22,7	5,2
Galántai	7 099	6 469	8 183	1 191	16,8	33	0,5	25,7	0,5
Nyitrai ker.									
Érsekújvári	13 609	12 471	11 430	64	0,5	1 274	10,2	1,4	19,6
Komáromi	19 018	17 493	16 108	122	0,6	1 661	9,5	2,6	25,6
Lévai	7 865	6 664	7 019	122	1,6	181	2,7	2,6	2,8
Nyitrai	1 728	1 432	1 776	188	10,9	29	2,0	4,1	0,4
Vágsellyei	4 312	3 761	3 734	61	1,4	175	4,7	1,3	2,7
B.bányai ker.									
Losonci	4 002	3 321	3 097	27	0,7	345	10,4	0,6	5,3
Nagykürtösi	3 734	3 044	2 959	49	1,3	242	8,0	1,1	3,7
Nagyrócei	1 996	1 742	1 673	40	2,0	155	8,9	0,9	2,4
R.szombati	7 813	6 106	6 505	519	6,6	814	13,3	11,2	12,5
Kassai ker.									
Kassa	1 628	1 498	1 474	47	2,9	130	8,7	1,0	2,0
Kassa-körny.	3 773	3 239	3 400	74	2,0	121	3,7	1,6	1,9
Nagymihályi	2 733	2 346	2 278	6	0,2	135	5,8	0,1	2,1
Rozsnyói	3 590	2 976	3 481	301	8,4	104	3,5	6,5	1,6
Tóketerebesi	6 456	5 223	4 925	64	1,0	582	11,1	1,4	9,0

Szórványter.	832	305	557	198	23,8	59	19,3	4,3	0,9
Országos	117 277	101 844	105 495	4 628	3,9	6 491	6,4	100,0	100,0

A 2016-hoz kapcsolódó másik kérdés az államfőválasztáson megszólított pluszpotenciál további sorsára vonatkozik. Az eddig használt módszertani eljárást alkalmazva kiderül, hogy a párt a 2014-ben érkezett közel ötezer új szavazónak a 35%-át tudta két évvel később is megszólítani. Járási szinten azonban ezek a százalékarányok már igen eltérően alakultak: a magyarlakta sáv legnyugatibb részében, illetve egy keleti járásban meghaladták az ötvenet (galántai járás: 70%, vágsellyei: 63%, szenci: 53%, dunaszerdahelyi: 51%, nagyrőcei: 59%), máshol azonban lényegesen gyengébben sikerült Bárdos vendégtámogatóinak a megtartása. A komáromi járásban például ez az arány csak 11% volt, ami – a dunaszerdahelyi járás említett eredményének tükrében – ismét rámutat a szavazói magatartásnak a tömbmagyar régióon belüli különbségeire.

Ha megfordítva tesszük fel az előző kérdést, vagyis hogy a 2016-ban a 2010/2012-es összpotenciálon túlról érkezett közel ötezer új MKP-szavazónak mekkora hányadát tették ki a 2014-es vendégszavazók, országosan 37%-ot kapunk. A területi értékeket illetően itt már sokkal lazábbak a földrajzi szabályszerűségek: Pozsonyban például az MKP összes új támogatója Bárdos-szavazónak tűnik, és ez az arány a közeli vágsellyei, illetve szenci járásban is 85-90%, míg máshol erőteljesen váltakozóak – négytől mintegy negyven százalékig terjednek – az értékek. A szórványtérsgben élő 2014-es új támogatók maximum 8%-a választotta két évvel később is a magyar etnikai pártot, ugyanakkor az innen érkezett 2016-os „újoncok” 56%-a lehetett korábban Bárdos-szavazó. Ebből a szempontból egyébként az egyik legjobb teljesítményt a galántai járásban mutatta fel az MKP, ahol az újonnan érkezett Bárdos-támogatók 70%-át 2016-ban is magukhoz tudták vonzani, miközben ezzel egyidejűleg – egyéb választói csoportokból – még közel másfélszer annyi új támogatót szereztek, mint ahányat a 2014-es pluszpotenciálból egyébként megtartottak.

Végül egy gondolatkísérlet erejéig – a demográfiai változások miatti módszertani fenntartásokat továbbra is félretéve – nézzük meg, hogy a 2010–2016 közötti, itt elemzett választásoknak (a 2014-est is beleértve) legalább az egyikén az MKP-ra szavazók száma a települési választásstatisztikák alapján összesen hány főt tenne ki, és

ez elég lett volna-e a legutolsó parlamenti választáson a bejutási küszöb átlépéséhez. Ez a sokaság a 2010/2012-es összpoteenciált, a 2014-ben új támogatókként érkezett Bárdos-szavazókat, valamint az MKP-táborhoz 2016-ban az előző két csoporttól függetlenül csatlakozott választókat foglalja magába; összesen 125 070 főről van szó. Ezúttal számoljunk csak a legkedvezőbb változattal, vagyis azzal, hogy a mozgósítandó rejtett potenciál ezúttal kizárólag aktív szavazókat takar. Ebben az esetben az MKP 2016-ban pontosan 4,8%-ot ért volna el – vagyis egyértelmű, hogy a tisztán magyar politikai alternatíva sikere a jövőben nem képzelhető el az MKP szempontjából új, vagy legalábbis a 2009-es szakítás óta újnak számító választói csoportok sikeres megszólítása nélkül.

Az MKP és a Most–Híd urbanizáltsága

A szavazói csoportok szociológiai jellemzésére szolgáló változók közül az urbanizáltsági szint az egyetlen, amit közvetlenül is megállapíthatunk a helyi választási adatokból; minden más sajátosságra csak becslések útján következtethetünk. Egy népesség urbanizáltságáról a legegyszerűbb módon az érintett helységek közigazgatási besorolásának az ismeretében informálódhatunk. Szlovákiában a településeket hivatalosan városokra és községekre osztják; a harmadik kategória, a nagyváros csupán Pozsonyt és Kassát foglalja magába. Mivel azonban a szlovák önkormányzati törvény²⁹ a közigazgatási centrumok (így az északi területeken 1996-ban létrehozott mikrojárások központjai) vagy például a fürdőhelyek esetében is lehetővé teszi a várossá nyilvánítást, akár az ötezres létszámminimum követelményétől való eltekintés árán is, a mai felvidéki városok bizonyos hányada csak részlegesen nevezhető urbanizált településnek. A 2011-es népszámlálás idején érvényes közigazgatási besorolás szerint az ötezer fősnél kisebb városokból húsz, az ötezer főnél népesebb községekből pedig tizenöt található az országban; a legkisebb város (Gyűgy, korponai járás) létszáma 1475 fő, a legnagyobb község (Szepessümege, iglói járás) 8629, és népességszám tekintetében e kettő között 484 község és 58 város található, a szlovákiai települések közel húsz százaléka.

29 1990. évi 369. törvény a községi önkormányzatokról, 22. §. Magyarul lásd <http://www.torvenytar.sk/zakon-55> (Utoljára letöltve: 2016. október 15.)

A másik mutató, amivel egy választási csoport urbanizáltságát egyszerűen mérhetjük, s amely árnyaltabb elemzési lehetőségeket kínál a lényegében dichotóm közigazgatási besorolásnál, a létszámintervallum-skála. Ezeket az intervallumokat egyéb támpont híján a magyar népszámlálási adatfeldolgozásoknál alkalmazott érték kategóriák szerint határoztam meg (lásd a 18. és 20. táblázatot). Ebben a felosztásban az ezer fő alatti települések képezik a tisztán községi, az ötezer alattiak pedig a többségében községi kategóriát, míg tízezer fő felett már csak városokat találunk. Szlovákia esetében a százezresnél népesebb települések csoportja csupán a két nagyvárost foglalja magába.

Elsőként közigazgatási besorolás szerint közlöm az utódpartokra, illetve – összehasonlításképpen – a szavazók összességére vonatkozó urbanizáltsági arányszámokat, még hozzá egy új területi csoportosításban: makrorégióként.³⁰

17. táblázat: Az érvényesen szavazók összességének, valamint az MKP és a Most–Híd támogatóinak településtípus (közigazgatási besorolás) szerinti megoszlása (%)

		Összes szavazó			MKP			Most–Híd		
		2010	2012	2016	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Délnyugat	Nagyváros	35,8	36,8	38,6	2,1	2,0	2,1	15,4	16,8	24,2
	Város	28,1	27,3	26,2	30,5	30,9	30,2	31,8	30,5	28,2
	Község	36,1	36,0	35,2	67,4	67,1	67,8	52,8	52,6	47,6
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Délkelet	Nagyváros	28,3	29,3	30,4	4,6	5,0	4,9	18,0	18,4	20,8
	Város	25,8	25,5	25,2	22,1	22,9	24,4	27,4	27,6	26,7
	Község	45,9	45,2	44,3	73,2	72,1	70,7	54,5	53,9	52,6
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Szórvány-terület	Város	51,2	50,4	50,2	50,8	54,5	57,6	63,3	66,3	62,1
	Község	48,8	49,6	49,8	49,2	45,5	42,4	36,7	33,7	37,9

30 Járási bontás esetén ugyanis egyes helyi településcsoportokban túlságosan alacsonyak lennének az elemszámok. A délnyugati makrorégió Pozsonyt, valamint nyugatról kelet felé haladva a szenci, dunaszerdahelyi, galántai, komáromi, lévai, nyitrai, érsekújvári és vágsellyei járást – tehát a tömbmagyar térséget és közvetlen földrajzi környezetét –, a délkeleti makrorégió pedig Kassát, valamint a losonci, nagyrőcei, rimaszombati, nagykürtösi, Kassa-környéki, nagymihályi, rozsnói és tóketerebesi járást foglalja magába.

	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Országos	Nagyváros	13,6	13,5	14,1	2,9	2,9	2,9	14,2	14,9	18,1
	Város	41,4	41,0	40,6	28,1	28,7	28,7	34,6	34,7	35,5
	Község	45,0	45,5	45,3	69,0	68,5	68,5	51,2	50,4	46,5
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bár szokás a Most–Hídról a városi emberek pártjaként beszélni, ez a jellemzés legfeljebb az MKP-hoz viszonyítva állja meg a helyét. A valóságban ugyanis a magyarlakta sávban mindkét utódpart urbanizáltsági szintje alacsony az aktív választók összességéhez képest, főképp az MKP részéről, amelynek szavazótáborát a gyenge nagyvárosi beágyazottság következtében – a 45%-os szlovákiai átlaggal szemben – közel 70%-ban községi lakosok alkotják. Ugyanakkor 2016-ra a Híd-tábort, ha a déli járásokban nem is, de országosan nagyjából már a szlovákiai átlagnak megfelelő eloszlás jellemezte, köszönhetően a párt Pozsonyban, illetve szórványtárségi városokban szerzett pozícióinak. (A szórványvidéken a Híd-szimpatizánsok mintegy negyede az ötvenezres fősnél nagyobb városokban található, miközben a régióban élő aktív szavazóknak csupán a 15%-a kerül ki ezekből.)

Tekintettel arra, hogy a fenti táblázatban nem láthatók a járási adatok, röviden összefoglalom az erre vonatkozó fontosabb információkat. A legáltalánosabb tapasztalat, hogy a két párt urbanizációs mutatói elsősorban a helyi magyar lakosságra jellemző, a többségitől sokszor lényegesen eltérő sajátosságokat követik. Például a szenci, a Kassa-környéki és a nagyrőcei járásban a magyarok városi koncentrációja az átlagosnál magasabb – ez valójában járásonként mindössze egy-egy kisvárost jelent, például a Kassa-környékiben Szepsit, a nagyrőceiben Tornalját –, s így az utódpartok urbanizáltsága is magasabb, mint a többségi szavazóké. Azokban a járásokban pedig, ahol szinte kizárólag a falvakban tömörülnek a magyarok, az utódpartok átlag feletti ruralizáltsága a jellemző, különösen az MKP esetében, ahol helyenként szinte már teljes (például a nagykürtösi járásban 97%) a községi szavazók aránya.

A járások többségére egyébként a magyarok, s ennek megfelelően az utódpartok átlagosnál alacsonyabb urbanizáltsága jellemző. Ez a településszociológiai sajátosság történelmi és közigazgatási okokra vezethető vissza: egyrészt a hagyományosan magyar többségű, vagy magyarok által jelentős arányban lakott felvidéki városok etnikai arányai a (cseh)szlovák impérium alatt radikálisan megváltoztak, másrészt a mai járáshatá-

rok észak-dél irányú kialakítása miatt számos esetben (már) szlovák többségű városok övezik a magyarlakta járások északi peremét. Egyes járásokban azonban a Most–Híd urbanizáltsága a magyar és az összlakossági átlagot egyaránt meghaladja. Ez jellemzően ott fordul elő, ahol nagyobb létszámú és egyúttal szlovák többségű, de erős magyar kisebbséggel rendelkező – a multietnikus párt tipikus bázistelepüléseként funkcionáló – városok is találhatóak. Ugyancsak sajátos típust képviselnek az olyan járások, mint például a rimaszombati, ahol a Híd-tábor urbanizáltságának 2010–2016 közötti erősödése nem a városi támogatottság növekedésére, hanem a falusi szavazatok csökkenésére vezethető vissza.

A következő táblázatban az utódpártok szavazóinak településlétszám szerinti eloszlása látható. Itt elsősorban az ezer és ötezer fő alatti falvak, valamint az ötvenezer fő feletti városok érdekesek számunkra: az előzőekkel a közösségi lét, illetve a ruralitás fogalma kapcsolható össze, míg az utóbbiak felvidéki mércével már egyértelműen az urbánus életforma hordozói.

18. táblázat: Az érvényesen szavazók összességének, valamint az MKP és a Most–Híd támogatóinak települési létszám szerinti megoszlása (%)*

		Összes szavazó			MKP			Most–Híd		
		2010	2012	2016	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Délnyugat	1 000 alatt	8,2	8,0	7,7	15,9	15,3	15,6	11,8	11,7	10,5
	1 000–4 999	25,8	25,9	25,3	47,5	47,4	48,3	37,1	37,3	33,4
	5 000–9 999	5,7	5,5	5,3	10,1	9,9	9,6	9,2	8,9	8,1
	10 000–14 999	3,4	3,2	2,9	6,5	7,3	7,1	6,3	5,4	4,6
	15 000–19 999	3,5	3,5	3,6	1,7	1,8	2,1	3,2	3,3	3,2
	20 000–29 999	3,4	3,2	3,0	6,2	6,3	6,2	5,9	5,7	5,1
	30 000–49 999	7,9	7,5	7,2	9,7	9,8	8,9	10,1	9,6	9,1
	50 000–99 999	6,2	6,4	6,3	0,2	0,2	0,2	1,1	1,3	1,8
	100 000 fölött	35,8	36,8	38,6	2,1	2,0	2,1	15,4	16,8	24,2
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Délkelet	1 000 alatt	26,0	25,5	24,9	48,3	47,8	46,8	31,1	31,9	31,5
	1 000–4 999	21,4	21,2	20,8	25,5	24,9	24,3	24,9	23,1	22,4
	5 000–9 999	5,1	4,8	4,8	8,6	8,8	8,5	6,7	6,3	7,1
	10 000–14 999	4,9	4,7	4,6	6,3	6,4	6,8	6,7	6,6	6,1

	15 000–19 999	2,3	2,1	2,1	1,7	1,9	2,1	3,9	4,4	3,7
	20 000–29 999	8,0	8,0	8,0	5,0	5,3	6,4	8,1	8,8	7,6
	30 000–49 999	3,9	4,4	4,4	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,8
	50 000–99 999	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	100 000 fölött	28,3	29,3	30,4	4,6	5,0	4,9	18,0	18,4	20,8
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Szórvány- terület	1 000 alatt	17,7	17,8	17,8	20,9	23,4	19,4	11,8	11,7	13,1
	1 000–4 999	31,4	32,0	32,3	32,1	28,1	30,7	26,2	23,0	25,2
	5 000–9 999	8,4	8,4	8,4	8,5	6,6	7,5	8,3	8,3	9,0
	10 000–14 999	3,9	3,8	3,8	3,5	2,0	3,9	4,0	3,7	3,8
	15 000–19 999	5,2	5,2	5,2	4,1	3,6	2,7	5,6	5,4	6,3
	20 000–29 999	9,4	9,4	9,2	6,0	6,4	7,9	10,7	11,0	10,2
	30 000–49 999	8,3	8,1	8,0	9,0	9,4	8,3	9,2	9,8	9,0
	50 000–99 999	15,8	15,3	15,4	16,0	20,6	19,6	24,3	27,1	23,4
	100 000 fölött	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Országos	1 000 alatt	19,4	16,4	16,2	25,8	24,8	24,4	16,4	16,5	15,6
	1 000–4 999	29,4	28,9	28,9	40,7	40,8	41,4	32,8	32,0	29,2
	5 000–9 999	7,7	7,1	7,1	9,6	9,6	9,3	8,5	8,2	8,1
	10 000–14 999	4,1	3,8	3,7	6,4	7,0	7,0	6,1	5,5	4,8
	15 000–19 999	4,6	4,3	4,3	1,7	1,9	2,1	3,7	3,9	4,0
	20 000–29 999	9,1	7,6	7,4	5,9	6,0	6,3	7,0	7,1	6,8
	30 000–49 999	7,4	7,4	7,3	6,8	6,9	6,4	7,7	7,5	7,3
	50 000–99 999	12,6	10,9	11,0	0,2	0,2	0,2	3,6	4,5	6,3
	100 000 fölött	5,6	13,5	14,1	2,9	2,9	2,9	14,2	14,9	18,1
	Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* A magyarlakta sávban az 50-100 ezres kategória csupán Nyitrát, a 30-50 ezres pedig – nagyság szerinti sorrendben – Nagymihályt, Érsekújvárt és Lévát foglalja magába.

Ahogy előzőleg is láthattuk, a magyarlakta sávban a falusi lakosság magasabban reprezentált az utódpártok, s azon belül különösen az MKP táborában, mint a választók összességében. Az MKP esetében az ötezresnél kisebb településeken élők aránya – attól függően, hogy a délnyugati vagy a délkeleti makrorégiót néz-

zük – 15-20 százalékponttal haladja meg a Most–Híd, és 25-30 százalékponttal a szavazók összességének hasonló értékeit. Még kirívóbbak a különbségek (akár az utódpartok és a szavazók egésze, akár csupán az MKP és a Most–Híd viszonylatában) az ötvenezresnél nagyobb városok esetében: a délnyugati régióban például az aktív választók közel fele, míg az MKP táborának mindössze 2%-a él ilyen településeken, ami a magyar etnikai párt gyenge pozsonyi és nyitrai jelenlétének a következménye, de a Most–Híd 20-25% körüli értékei sem árulkodnak városias karakterről. Országos szinten azonban a Most–Híd 2016-os urbanizáltsági arányszámjai, mint már szó volt róla, alig különböznek a szlovákiai átlagtól, miközben az MKP-táborban az ötvenezresnél nagyobb városok szavazóinak részesedése mindhárom választáson 3% maradt.

A különböző településkategóriákba eső szavazók létszámának idősoros alakulását szintén megvizsgáltam (a táblázatos adatközléstől eltekintek), a tapasztalatok pedig a következők:

- A Most–Híd szavazótábor a magyarlakta sávon belül 2012-ben minden létszám-kategóriában csökkent, és 2016-ban is csak három jelentősebb városban – Pozsonyban, Nyitrán és Nagymihályon – nőtt.
- Ezzel szemben a szórványvidék harmincezresnél kisebb településein 2012-ben a szavazószám esése, 2016-ban pedig annál is nagyobb mértékű növekedése jellemezte a pártot, míg a harmincezresnél nagyobbak csoportjában folyamatos emelkedés volt tapasztalható.
- Az MKP esetében a szavazói létszámot az érintett falvakban és kisvárosokban (tízezer fő alatt) csökkenés, a középvárosokban (10-30 ezer fő) növekedés, az ennél nagyobb városokban pedig ugyancsak csökkenés jellemezte.

Az alábbiakban – a 11. táblázatban látott arányszámok mintájára – településtípusok szerint is megnézzük, hogy a makrorégiókban miként alakult az utódpartok egymáshoz viszonyított támogatottsága.

19. táblázat: MKP-szavazatok a Most–Híd szavazatainak százalékában településtípus (közigazgatási besorolás) szerint (Most–Híd=100)

	Településtípus	2010	2012	2016
Délnyugat	Nagyváros	7,9	8,4	6,7
	Város	55,2	70,7	84,4
	Község	73,4	89,2	112,4
Délkelet	Nagyváros	17,5	20,5	19,6
	Város	54,8	63,0	75,1
	Község	91,3	101,8	110,4
Szórványterület	Város	2,1	1,7	1,4
	Község	3,4	2,8	1,6
Országos	Nagyváros	10,8	11,9	9,9
	Város	43,3	51,4	50,3
	Község	71,9	84,5	91,6

A makroregionális bontásból látható, hogy 2016-ban a dél-szlovákiai községekben az MKP már megelőzte a Most–Hídat, sőt délkeleten ez már 2012-ben megtörtént. Az is jól látszik, hogy a magyarlakta térség városaiban folyamatosan zárul az olló a két párt támogatottsága között, míg a nagyvárosokban ennek ellenkezője tapasztalható. Az adatrendezés során 2016-ra vonatkozóan három olyan járást találtam (dunaszerdahelyi, komáromi, rimaszombati), ahol a városokban és a községekben egyaránt több szavazatot kapott az MKP, és szintén három olyat (szenci, nyitrai, nagymihályi), ahol a Most–Híd aratott ugyanilyen sikert. A multietnikus párt térvesztési folyamatát egyébként jól mutatja, hogy 2010-ben még tizenegy, s 2012-ben is kilenc ilyen járást mondhatott magáénak. A 2016-os választás során a tizenhat járás közül tízben csak az egyik településtípuson belül ért el jobb eredményt az MKP, ami négy esetben elegendő volt a Most–Híd ottani legyőzéséhez.

Végül tekintsük át az MKP és a Most–Híd szavazatmennyiségének hanyadosából képzett százaléértékeknek a települési létszám szerinti alakulását.

20. táblázat: MKP-szavazatok a Most–Híd szavazatainak százalékában települési létszám szerint (Most–Híd=100)

		2010	2012	2016
Délnyugat	1 000 alatt	77,6	91,7	116,8
	1 000–4 999	73,6	89,0	114,2
	5 000–9 999	63,0	78,0	93,4
	10 000–14 999	59,5	93,6	120,9
	15 000–19 999	31,0	38,5	52,0
	20 000–29 999	60,9	77,3	97,1
	30 000–49 999	55,7	71,2	77,1
	50 000–99 999	9,9	8,4	7,4
	100 000 fölött	7,9	8,4	6,7
	Összesen	57,5	69,9	78,9
Délkelet	1 000 alatt	105,5	114,0	122,0
	1 000–4 999	69,6	82,2	89,3
	5 000–9 999	23,6	28,9	31,2
	10 000–14 999	63,4	73,8	91,9
	15 000–19 999	29,7	32,3	47,6
	20 000–29 999	41,5	45,5	68,6
	30 000–49 999	3,3	3,3	2,9
	50 000–99 999	–	–	–
	100 000 fölött	17,5	20,5	19,6
	Összesen	68,0	76,1	82,1
Szórvány- terület	1 000 alatt	4,5	4,2	2,2
	1 000–4 999	3,1	2,6	1,8
	5 000–9 999	0,8	0,6	0,4
	10 000–14 999	2,2	1,1	1,5
	15 000–19 999	1,9	1,4	0,6
	20 000–29 999	1,4	1,2	1,1
	30 000–49 999	2,5	2,0	1,3
	50 000–99 999	1,7	1,6	1,2
	100 000 fölött	–	–	–
	Összesen	2,6	2,1	1,5

Országos	1 000 alatt	83,9	93,5	97,4
	1 000–4 999	66,1	79,4	88,3
	5 000–9 999	15,7	18,6	19,7
	10 000–14 999	56,0	79,5	91,6
	15 000–19 999	25,3	29,8	32,8
	20 000–29 999	44,5	52,2	57,7
	30 000–49 999	47,2	57,7	54,5
	50 000–99 999	3,3	2,8	2,2
	100 000 fölött	10,8	11,9	9,9
	Összesen	53,3	62,2	62,2

Országosan egyetlen olyan települési létszámkategória sincs, ahol az MKP akár csak egy választáson megverte volna a Most–Hidat. A magyarlakta térségek adatai már nem ilyen egyértelműek, de ezek is azt erősítik meg – különösen a délkeleti régió vonatkozásában –, hogy a kizárólagosan magyar politikai opció csupán a kisebb településeken élők számára vonzóbb a multietnikus alternatívánál. Igaz, a 2011-es népszámlálás szerint az említett térségben élő magyarok jelentős hányada, 40%-a éppen ilyen községekben él, míg az ottani összlakosságnak ez csupán a negyedére mondható el. A felvidéki magyarságon belül tehát a konzervatívabb falusi népesség ugyan csak egyetlen létszámkategóriát képez a kilencből, a legjelentősebb demográfiai súllyal, s így politikaformáló erővel azonban ők rendelkeznek.

Etnicitás és pártpreferencia

Az utódpártok szavazótáborának etnikai megoszlása, illetve a felvidéki magyarok pártpreferenciája az egységes MKP 2009-es szakadása óta a politikai elemzések visszatérő témája. Az alábbiakban arra próbálok választ adni, hogy az utolsó három parlamenti választáson a magyar választók milyen arányban szavaztak a Most–Hídra, az MKP-ra és a tisztán szlovák pártok valamelyikére, továbbá a Most–Híd támogatóinak hány százaléka lehet magyar, illetve nem magyar nemzetiségű.

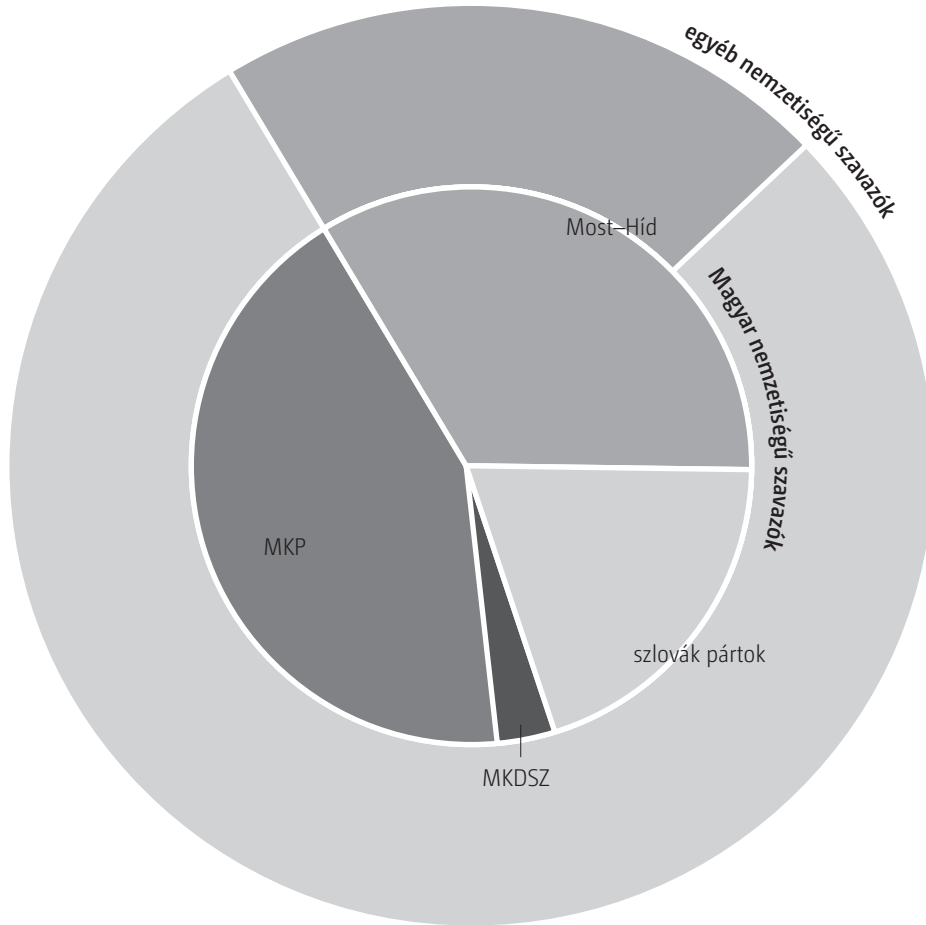
Módszertan és alapadatok

A vizsgálódások előtt kiindulópontként a következő előfeltevéseket fogalmaztam meg:

- Azok, akik a még egységes MKP-t szlovákként vagy nem magyar kisebbségiként támogatták, Bugár Bélának kiválása óta a Most–Híd szavazói, míg a pártszakadás utáni MKP a választók vonatkozásában tisztán magyar pártnak tekinthető.
- A Most–Híd támogatói köre az ős-MKP szavazóiból és az újonnan csatlakozókból áll. A szavazótábor vegyes etnikumú, a magyarok és nem magyarok arányáról azonban semmilyen előfeltevésünk nincs.
- A magyar szavazók nagyobb része a két utódpartot, kisebb része pedig a szlovák partokat támogatja.

A leírtakból kirajzolódó modell szerint tehát a magyar nemzetiségű választók között MKP-sok, hidasok és szlovák pártokra szavazók egyaránt találhatóak, míg a nem magyarok a szlovák pártokra és a Most–Hídra voksolnak. Azért, hogy minél pontosabban meghatározhassuk a magyar szavazók körét, a 2016-os választások esetében egy marginális, összességében mindössze 2426 voksot (0,9 ezrelék) begyűjtő alakulat, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) támogatóit is beszámítottam. Miután e szervezet az önrendelkezés ügye mellett elkötelezett, nemzeti pártként határozta meg magát, szavazóikat a számítások során ugyancsak magyar nemzetiségűként regisztráltam. A magyar és a nem magyar szavazók, valamint a három magyar (gyökerű) párt és a szlovák pártok szavazói közötti átfedéseket az alábbiakban egy sémával szemléltetem, amely a 2010-es és 2012-es választások esetében értelemszerűen az MKDSZ nélkül érvényes.

8. ábra: A pártválasztók nemzetiség szerinti megoszlásának a sémája

Az ábra alapján úgy is fogalmazhatunk, hogy egyrészt a belső kör színek szerinti megoszlásának, másrészt a harántcsíkkolt színterületen belül a belső és a külső körre eső résznek az arányszámai érdekelnek minket. Módszertani okokból, a túl sok ismeretlen adat felhalmozódásának elkerülése végett a fentebb említett kiinduló feltételezéseken túl egy olyan előfeltevést is megfogalmaztam, hogy bár a részvételi hajlandóság helységenként eltérő, települési szinten – mivel nem ismerjük az egyes nemzetiségek szavazói aktivitását – a különféle etnikai csoportokat, így a magyarokat és a nem magyarokat is ugyanakkora részvételi hajlandóság jellemzi. Eszerint a szavazók nemzetiségi megoszlása az adott településre, pontosabban az

annak szavazókorú népességére jellemző arányokat követi, bár tudjuk, hogy ez a feltételezés az átlagtól eltérő választási hajlandósággal jellemezhető etnikai csoportok, elsősorban a romák nagyobb arányú jelenléte esetén torzításokhoz vezethet (Szabó–Tátrai, 2011).

Azt a döntést, hogy az egyes településeken belül ne az összlakosságra, hanem a választókorúakra vonatkozó etnikai megoszlási arányokat nézzük, a precizitási szempontok mellett egy demográfiai tény, a magyarok országos átlagot meghaladó elöregedettsége is indokolja, vagyis az, hogy arányuk magasabb a szavazókorúak körében, mint az össznépességben belül. Mivel azonban a szlovák statisztikai hivatal a 2011-es census településenkénti korcsoportos adatait – jelen sorok írásának idején – csak a helyi népesség egészére vonatkozóan tette elérhetővé, nemzetiségi bontásban már nem, a szavazókorú magyarok létszáma sem számítható ki, tehát becsléshez kell folyamodnunk. Ebben többek között az utolsó előtti, 2001-es népszámlálás eredményei lesznek segítségünkre, ugyanis ezek között már megtalálhatók a 2011-re vonatkozóan egyelőre elérhetetlen változók. Bár a felvidéki magyarság elöregedése a két utolsó census között is folyamatosan zajlott (leszámítva azon településeket, ahol a magyarként regisztráltak nagy részét a közismerten jobb korfával rendelkező cigány származásúak tették ki), egyéb információ híján ezt tekintem mérvadónak, vagyis a 18. évüket betöltött magyarok 2011-es arányának becslésekor a tíz évvel korábbi, demográfailag fiatalabb népességre vonatkozó kor-megoszlási számokkal kalkuláltam, dacára annak, hogy mindez elkerülhetetlenül a szavazókorú magyarok létszámának bizonyos alábecsléséhez vezet.

Mivel azonban a 2001-es korcsoportos nemzetiségi statisztikák csupán ötéves bontásban állnak rendelkezésünkre, a 18-19 évesek létszámát a 15-19 éves korcsoportra vonatkozó érték kétötödében határoztam meg.³¹ A választókorú magyarok létszámbecslése során tehát az adott településen élő összes magyar 2011-es számát meg kell szorozni a 18 éven felülieknek a helyi magyar népességben belüli 2001-es arányával, vagyis

$$m_{18+}^{2011} = m^{2011} \times \frac{m_{20+}^{2001} + 0,4 m_{15-19}^{2001}}{m^{2001}}$$

31 Az adatfeldolgozás előtt az ismeretlen korúak számát létszámarányosan szétosztottam a korcsoportok között.

ahol az alsó index a korcsoportra, annak hiánya a teljes népességre, a felső index pedig a népszámlálási évre utal. Miután a helyi etnikai csoportok azonos választási hajlandóságát az imént alapfeltételként határoztam meg, az egyes helységek szavazói között ugyanakkora arányt kell, hogy képviseljenek a magyarok, mint a helyi felnőtt lakosság egészében. Vagyis egy adott településen belül

$$m_v = p_v \times \frac{m_{18+}^{2011}}{p_{18+}^{2011}}$$

ahol az m a magyarokat, a p az össznépességet, az alsó indexek közül pedig a v az érvényesen szavazó személyeket jelöli.

Fentebb már szó volt róla, hogy az ismeretlen etnikumúak magas aránya egy alternatív nemzetiségi létszámbecslést is szükségessé tett, amitől a magyar szavazókra vonatkozó számítások esetében sem tekinthetünk el. Ahogy az egyes településeken élő magyar lakosságról kétféle értékkel rendelkezünk, ugyanez a választókorú, illetve politikailag aktív szavazókra – továbbá minden egyéb innen származtatott adatra – nézve is igaz. A fejezet hátralevő részében a grafikonokon és a táblázatokban a hivatalos nemzetiségi statisztikákon alapuló adatokat, ahogy azt a 7. táblázatban tettem, a „hivatalos” (rövidítve: hiv.), a rejtőzködők szétosztásával kiszámítottakat pedig a „kiegészített” (rövidítve: kieg.) jelzővel különböztetem meg egymástól. Itt kell megjegyezni, hogy bár a módszertani protokoll szerint létszámarányosan minden etnikai csoportnál ugyanolyan mértékű rejtőzködést feltételezünk, a két utolsó népszámlálás között a dunaszerdahelyi és a komáromi járásban élő magyarok létszámzuhanása, valamint az ottani szlovákok ezzel párhuzamos stagnálása, illetve növekedése még az ismert szociológiai és demográfiai folyamatok (magyarok identitásváltozása, fővárosi szlovákok betelepülése, korfák közötti eltérések) figyelembevételével is azt valószínűsíti, hogy a tömbvidéken a magyarok között magasabb a rejtőzködők aránya. Ez azt jelenti, hogy magyar részről itt még az ismeretlenek beszámításával végzett korrekció sem biztos, hogy kompenzálja az identitás eltitkolása miatti statisztikai létszámmínuszt.

A helyi magyar lakosságnak az általános öregedési tendenciával ellentétes fiatalodása esetén – jellemzően a magyarként bejegyzett cigányok által nagy arányban lakott községekben – becslésünk szintén torzításhoz, ezúttal épp a szavazókorúak túlbecsléséhez vezethet. Ennek egyik szélsőséges következménye lehet

(nyilván olyan községekben, ahol a census adatok szerint teljesen vagy majdnem csak magyarok laknak), ha a 18 éven felüli magyaroknak a 2001-es kormegoszlás alapján becsült létszáma meghaladja a 2011-ben ténylegesen ott élő összes felnőtt számát. Szerencsére a 2926 település, illetve települési rangú városrész közül csak kettőben fordult elő ilyen: Jénén és Zádorházán (rimaszombati járás) a két említett mutató arányszáma 1,07 és 1,08 lett. Ezeken a helyszíneken a teljes 18 éven felüli lakosság létszámában határoztuk meg a felnőtt magyar népesség számát. (Természetesen hasonló mértékű, vagy még nagyobb torzítások az előregedés mértékének alábecslése során is előfordulhatnak, ezek az esetek azonban, mivel nem produkálnak az iméntihez hasonló abszurd eredményeket, nem ennyire nyilvánvalóak.)

Végül még egy módszertani megjegyzés: miután a két utolsó szlovákiai census között több településrész is önállóvá vált (többnyire a kommunizmus előtti állapotok visszaállításának jegyében), a két népszámlálás sorainak összekapcsolásakor a 2011-ben már önálló, de 2001-ben még összetartozó helységek adatait összevontam.³² Ez a vizsgálódás folyamatát és az abból levont következtetéseket nem érinti.

A fenti képletek alapján lebonyolított számítások járási szinten összegzett vég-eredményeit az alábbi táblázat tartalmazza.

---

32 Ennek megfelelően Újvilágmajor adatait (szenci járás) Rétéhez, Patonyrétét (dunaszerdahelyi járás) Felsőpatonyhoz, Kismácsédét (galántai járás) Diószeghez, Csitárét, Bédét és Alsóelefántét (nyitrai járás) Nyitrához, Menyhebedszalikushoz és Felsőelefánthoz, Zsitvaapátiét (aranyosmaróti járás) Aranyosmaróthoz, Hernádszentistvánét (Kassa-környéki járás) pedig a magyar névvel nem rendelkező Družstevná pri Hornáde településhez soroltam.

21. táblázat: A 2011-ben 18. életévüket betöltött, valamint az utolsó három parlamenti választáson érvényesen szavazó magyarok becült száma

	Magyarok									
	Összes		18. évét betöltött		Érvényesen szavazó					
	Hiv.	Kieg.	Hiv.	Kieg.	2010		2012		2016	
	2011				Hiv.	Kieg.	Hiv.	Kieg.	Hiv.	Kieg.
Pozsonyi kerület										
Pozsony	14 119	14 467	12 940	13 259	8 797	9 015	8 724	8 941	9 534	9 770
Szenci	9 134	9 731	7 644	8 144	4 992	5 294	4 941	5 237	5 976	6 326
Nagyszombati k.										
Dunaszerdahelyi	87 349	89 826	68 263	70 204	46 208	47 470	41 815	42 935	39 103	40 162
Galántai	32 793	33 888	26 252	27 137	16 710	17 250	15 602	16 100	15 563	16 069
Nyitrai kerület										
Érsekújvári	48 483	51 987	39 712	42 588	24 524	26 271	21 974	23 529	20 489	21 964
Komáromi	66 356	70 052	53 132	56 102	31 645	33 394	27 559	29 060	25 246	26 634
Lévai	28 085	29 018	23 282	24 077	13 689	14 138	12 322	12 734	11 928	12 345
Nyitrai	9 076	9 408	7 892	8 183	4 684	4 855	4 720	4 892	5 076	5 259
Vágsellyei	16 717	17 389	13 752	14 311	8 329	8 640	7 687	7 977	7 303	7 598
B.bányai ker.										
Losonci	17 338	19 559	13 796	15 583	6 979	7 850	6 301	7 087	6 032	6 791
Nagykürtösi	10 939	11 437	8 891	9 311	5 491	5 717	4 876	5 079	4 777	4 976
Nagyrócei	7 738	8 219	6 138	6 524	3 662	3 884	2 970	3 148	2 688	2 852
Rimaszombati	30 516	32 868	23 125	24 947	12 891	13 825	11 772	12 633	11 207	12 046
Kassai kerület										
Kassa	6 382	8 061	5 783	7 311	3 091	3 918	3 108	3 941	3 182	4 032
Kassa-környéki	11 845	13 120	9 511	10 511	5 609	6 158	5 048	5 535	5 037	5 535
Nagymihályi	12 122	12 862	9 332	9 901	4 864	5 132	4 564	4 818	4 370	4 613
Rozsnyói	16 103	17 358	12 965	13 992	7 889	8 461	6 918	7 418	6 548	7 032
Tóketerebesi	28 145	29 052	21 828	22 539	11 209	11 566	9 833	10 151	9 695	10 012

Szórványterület	5 227	5 688	4 694	5 121	2 707	2 949	2 760	3 004	2 845	3 096
Országos	458 467	483 991	368 931	389 744	223 970	235 787	203 494	214 221	196 596	207 113

A fejezet elején megfogalmazott kérdések megválaszolása előtt érdemes meg-
néznünk, hogyan alakult a járásokban a magyarok és a nem magyarok választási
hajlandósága. Ez a fenti táblázat oszlopaiból, illetve az alapadatként eleve rendel-
kezésre álló összlakossági választásstatisztikákból könnyen kiszámítható. A jelen
számítások során megfogalmazott előfeltevés (helyi nemzetiségi közösségek azonos
részvételi aránya) miatt a két nagy csoport választási hajlandóságában mutatkozó
különbségeknek elméletileg nem tulajdoníthatunk közvetlen etnikai okokat, ehe-
lyett a településenként eltérő általános részvételi hajlandóság, illetve a különböző
helyi nemzetiségi aránymegoszlások együttes következményének kell tekintenünk
azokat – bár a valóságban természetesen sem az egyes városokon és falvakon belül,
sem általánosságban nem zárhatjuk ki a választási részvétel etnikumspecifikus,
illetve etnikumdeterminált alakulását.

22. táblázat: Magyarok és nem magyarok részvételi hajlandósága (%)

	<i>Hivatalos</i>						<i>Kiegészített</i>					
	Magyarok			Nem magyarok			Magyarok			Nem magyarok		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi k.												
Pozsony	68,0	67,4	73,7	68,9	68,2	74,0	68,0	67,4	73,7	68,9	68,2	74,0
Szenci	65,3	64,6	78,2	63,3	65,1	80,5	65,0	64,3	77,7	63,4	65,2	80,6
N.szombati k.												
D.szerdahelyi	67,7	61,3	57,3	65,8	59,5	58,4	67,6	61,2	57,2	65,9	59,6	58,6
Galántai	63,7	59,4	59,3	58,4	58,0	58,9	63,6	59,3	59,2	58,4	58,0	59,0
Nyitrai ker.												
Érsekújvári	61,8	55,3	51,6	60,4	57,8	55,9	61,7	55,2	51,6	60,4	57,9	56,1
Komáromi	59,6	51,9	47,5	58,6	50,9	47,7	59,5	51,8	47,5	58,6	50,9	47,8
Lévai	58,8	52,9	51,2	58,3	54,9	56,1	58,7	52,9	51,3	58,3	55,0	56,1

Nyitrai	59,4	59,8	64,3	60,9	62,3	63,8	59,3	59,8	64,3	60,9	62,3	63,8
Vágsellyei	60,6	55,9	53,1	56,0	53,6	54,7	60,4	55,7	53,1	56,0	53,6	54,8
B.bányai ker.												
Losonci	50,6	45,7	43,7	51,4	48,8	48,0	50,4	45,5	43,6	51,5	49,0	48,2
Nagykürtösi	61,8	54,8	53,7	51,7	48,9	48,1	61,4	54,6	53,4	51,7	48,9	48,1
Nagyrócei	59,7	48,4	43,8	54,2	49,9	45,1	59,5	48,3	43,7	54,1	49,9	45,2
R.szombati	55,7	50,9	48,5	51,5	49,0	46,8	55,4	50,6	48,3	51,2	48,8	46,6
Kassai ker.												
Kassa	53,4	53,7	55,0	52,9	53,2	55,1	53,6	53,9	55,1	52,9	53,2	55,1
Kassa-körny.	59,0	53,1	53,0	54,7	53,2	56,6	58,6	52,7	52,7	54,7	53,2	56,7
Nagymihályi	52,1	48,9	46,8	46,1	50,1	48,1	51,8	48,7	46,6	46,0	50,2	48,1
Rozsnyói	60,8	53,4	50,5	56,4	51,1	47,6	60,5	53,0	50,3	56,5	51,2	47,6
Töketerebes	51,4	45,0	44,4	49,9	49,9	48,2	51,3	45,0	44,4	49,9	50,0	48,2
Szórványter.	57,7	58,8	60,6	56,9	59,1	60,4	57,6	58,7	60,5	56,9	59,1	60,4
Országos	60,7	55,2	53,3	57,5	58,7	60,2	60,5	55,0	53,1	57,5	58,7	60,2

A táblázatból kitűnik, hogy a magyarok politikai aktivitása önmagában és a többséghez viszonyítva is folyamatosan csökkent, miközben a nem magyarokra ugyanennek a fordítottja jellemző. Miközben 2010-ben országosan még mintegy három százalékponttal magasabb, két évvel később ugyanennyivel alacsonyabb volt a magyarok részvételi hajlandósága, míg 2016-ban már hét százalékponttal maradtak el a többségtől. A területi adatokból még jobban kivehető a passzivitási folyamat: míg 2010-ben a fővárost és kettő, magyarok által kisebb arányban lakott járást (nyitrai és losonci) leszámítva még mindenhol, még a szórványtérségben is magasabb volt a magyarok részvétele – a nagykürtösi járásban ez a különbség igen erőteljes, tíz százalékpontos volt –, 2012-ben a magyarlakta sáv járásainak már csak a felében, 2016-ban pedig mindössze a harmadában volt elmondható mindez. A legutolsó választáson már a dunaszerdahelyi és komáromi járásban is magasabb volt a nem magyarok – ez esetben konkrétan a szlovákok – aktivitása, ami a tömbmagyarság demográfiai súlya miatt nagymértékben hozzájárult a jelentős országos különbség kialakulásához.

Az MKP támogatói

A továbbiakban már közvetlenül a pártpreferenciák és az etnikai hovatartozás kapcsolatával foglalkozom. Elsőként azt a kiinduló feltételezést kell ellenőrizni, miszerint az MKP és az MKDSZ szavazói kizárólag magyar nemzetiségű szavazókból állnak. Bár a két párt etnikai homogenitását axiómaként kezelem, ha a számítások során figyelmen kívül hagynánk azokat a szavazókat, akik *bizonyíthatóan* kívül esnek e szabályszerűségeken, az eredményeink végül inkoherezsek lennének. Ilyen szavazóknak a jelenlétéről akkor beszélhetünk, ha egy településen az MKP választóinak száma – 2016-ban az MKDSZ-támogatókkal összevonva – meghaladja a fent leírt módszer szerint kiszámított magyar szavazók számát.

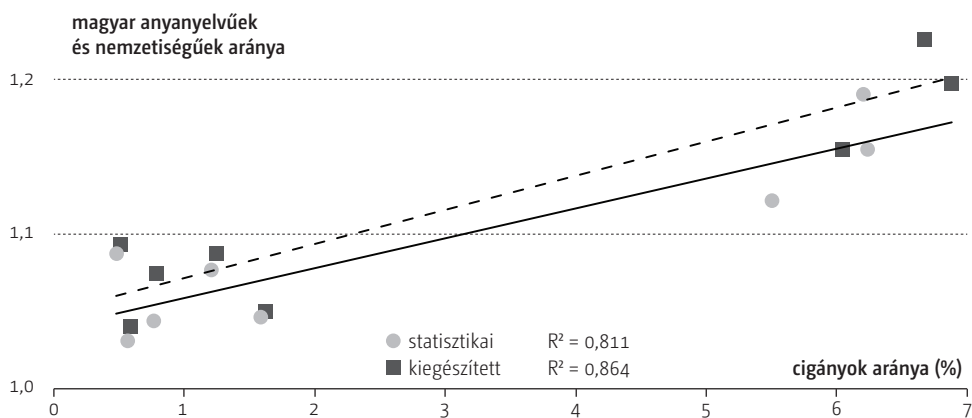
2010-ben összesen 451 olyan választó támogatta az MKP-t, akik e meghatározás értelmében nem lehetnek magyar nemzetiségűek; ez a párt akkori szavazóinak 0,4%-a. 2012-ben a számuk 265-re csökkent (0,2%), míg 2016-ban, ezúttal az MKDSZ-szavazókat is beleértve, 415-en kerültek ebbe a körbe (a két pártra vetítve 0,5%). Ha a magyar szavazók létszámát az ismeretlen nemzetiségűek figyelembevételével határozzuk meg, e kivételértékek még kisebbek lesznek. Az igazolhatóan nem magyar MKP-szavazók száma, illetve aránya tehát olyan alacsony, hogy nincs ok a párt monoetnikus jellegére vonatkozó alapfeltételezés felülbírálására, elég csupán a kalkulációk során figyelembe venni ezeket az egyedi eseteket.³³

Ettől függetlenül persze érdemes nevesíteni a kivételek lehetséges okait. Ha valahol többen szavaztak az MKP-ra, mint ahány magyar választó ott feltételezhetően az urnákhoz járult, az vagy a magyar szavazók tényleges számának az alábecslésére vezethető vissza, vagy arra, hogy valóban támogatták más nemzetiségűek is a pártot. A torzítás lehetősége, amint azt a módszertani részben már kifejtettem, a legtöbb magyarlakta településen – még ha valószínűleg jelentéktelen mértékben is – eleve fennáll. A további lehetséges okok sorában kell még említenünk olyan számításaink során figyelembe nem vehető eshetőségeket is, mint ha például valahol a magyar szavazók a többieknél magasabb arányban szavaztak, vagy ha egyesek a népszámláláskor nem vállalták a magyarságukat, de a fülke magányában már az MKP-t támogatták.

33 Bár 2016-ra vonatkozóan az MKP és az MKDSZ szavazótáborát összevontan kezelem, előfordulhat, hogy az MKP magyar támogatóinak a számát egy olyan településen szeretnénk meghatározni, ahol a két szervezet együttesen a nem magyar szavazóktól is kapott voksokat. Ebben az esetben módszertanilag az a helyes kiindulópont a számítás során, ha azt feltételezzük, hogy az MKP-ra és az MKDSZ-re adott szavazatok egyaránt ugyanazon aránypár szerint oszlanak meg a magyar és a nem magyar támogatók között.

Ami a másik lehetőséget, vagyis az MKP nem magyar nemzetiségűek általi támogatását illeti, itt elsősorban a magyarok és cigányok által egyaránt jelentős arányban lakott délkelet-szlovákiai járásokra érdemes koncentrálnunk, ugyanis a felvidéki romák jelentős része erősen kötődik a magyarsághoz (Kyuchukov, 2000; Gyurgyík, 2010). Egy adott etnikum és a magyarság szorosabb interetnikai kapcsolatának a kiterjedtségét egzakt módon leginkább a magyar anyanyelvűek és a magyar nemzetiségűek arányszámával lehet kimutatni (Tátrai, 2011). Miután ez a típusú kötődés a tapasztalatok alapján nagyobb tömegben kifejezetten a cigányságra jellemző, érdemes pontdiagrammon is megvizsgálni két változó: a romák létszamaránya és az említett arányszám közötti kapcsolat erejét. A diagramelemek a dél-szlovákiai járásokat mutatják, azonban nem tüntettem fel közülük azokat, ahol a magyarok aránya hivatalosan nem éri el a 25%-ot – ezekben ugyanis a helyi cigányság nagy része már valószínűleg a szlovákokhoz kötődik, tehát a keresett kapcsolat sem vizsgálható.

9. ábra: A cigányok lakosságaránya (%), valamint a magyar anyanyelvűek és nemzetiségűek számának hányadosa a magyarok által legalább 25%-ban lakott járásokban (2011)

A roma népesség jelenléte és a magyar anyanyelvű, de más etnikumú népességnek a magyar nemzetiségűekhez viszonyított aránya között egyértelmű a pozitív kapcsolat. A grafikonon a járások két nagy csoportban koncentrálnak: a diagrammező bal alsó részében a magyarlakta sáv nyugati járásai (dunaszerdahelyi, érsekújvári, galántai, komáromi és vágsellyei), míg a jobb felsőben a keleti járások

(rimaszombati, rozsnyói, tóketerebesi) láthatók. Feltételezhető, hogy egy települési szintű összehasonlítás esetén – főleg ha a magyarok 25%-os minimumaránya helyett például a magyaroknak a szlovákokhoz viszonyított helyi létszámfölényét határoznánk meg az elemezhetőség előfeltételeként (így minimalizálva a „konkurens” nyelv jelenlétének torzító hatását) –, még erőteljesebb lenne a korreláció.

Visszatérve az eredetileg tárgyalt problémához: 2010-ben 215, 2012-ben 154, 2016-ban pedig 266 helyszínen haladta meg az MKP-, illetve MKDSZ-támogatók száma a magyar szavazókét. (Mivel a magyar szavazók becsült létszámát többnyire csak törtszámban lehet kifejezni, az egy településre jutó értékek sok esetben 0 és 1 közé esnek.) Ám mindössze tizenegy helységben volt valamely választás során tíznél, és csupán egyetlenben (Szútor, rimaszombati járás) száznál magasabb e különbség értéke. A tizenegy településből tíz Délkelet-Szlovákiában, azon belül is nagyrészt a rimaszombati járásban található; hatban a lakosság több mint egyharmadát, közülük háromban pedig több mint felét a cigány etnikum teszi ki. A szóban forgó 11 településen összesen 1,6-szor annyi a magyar anyanyelvűek száma, mint a magyar nemzetiségűeké, ám vannak olyan, a népszámlálás szerint több mint 80%-ban cigány többségű községek is, ahol ez az arányszám a hetet-nyolcat is meghaladja. Azok a szavazatok tehát, amelyeket az MKP-ra esett nem magyar voksokként regisztráltunk, többnyire egy sajátos etnikai léthelyzetből adódnak. E szavazócsoport egyik fő jellemzője egyébként a politikai elkötelezettség szinte teljes hiánya, az adott pártnak szóló támogatás mértékének szélsőséges ingadozása.³⁴

A továbbiakban azt vizsgálom, hogy a magyar szavazóknál a helyi etnodemográfiai viszonyok általában hogyan határozták meg az MKP támogatottságát. Ennek megfelelően a pártra adott szavazatokat ezúttal a magyarok helyi számaránya szerint csoportosított településhalmazokra bontva átlagoltam. Ezt a megoldást eredetileg Oriskó Norbert alkalmazta, aki így összegezte az MKP és a Most–Híd 2012-es szavazatainak a hányadosát.³⁵ Oriskó számításának eredménye egy szinte tökéletes lineáris kapcsolat lett: ahol a magyarok aránya elérte vagy meghaladta a 90%-ot, a hányados értéke 1,27, míg a 10% alattiaknál 0,14 volt; 80% fölött már az MKP fölénye érvényesült. Bár a szerző következtetése szerint „az MKP

34 Az MKP a 2010-es választáson Szútorban 167 szavazatot kapott, ami a párt számára – egyszeri és kiemelkedő rekordértékként – 141 nem magyar voksot jelentett (az adott évben ez tette ki az összesen 215 településről érkezett „egyéb etnikumú” szavazat közel egyharmadát). Két évvel később, a soron következő parlamenti választáson az MKP ugyanitt egyetlen(!) szavazatot kapott, míg 2016-ban 48-an támogatták a pártot.

35 Oriskó Norbert: A magyar többségű községekben az MKP megelőzte a Most-Hídat. Felvidék Ma, 2012. március 18. <http://felvidek.ma/2012/03/a-magyarok-altal-tobbsegben-lakott-kozsegekben-az-mkp-tobb-szavazatot-kapott-mint-a-most-hid/> (Utóljára letöltve: 2016. október 15.)

szavazatszerzési lehetőségének a szórványosodás a legnagyobb ellensége”, mivel az összevetés az utódpartok összes szavazóját érintette, a magyarok által kisebb arányban lakott településeken eleve nem várhattunk mást, mint az etnikailag heterogén táborral bíró Most–Híd fölényét a gyakorlatilag kizárólag magyarokra támaszkodó MKP-val szemben. Ha valóban az etnodemográfiai körülmények és a pártpreferenciák kapcsolata érdekel minket, akkor kizárólag a magyar szavazók körében érdemes vizsgálódnunk. Az Oriskó-féle séma alapján kiszámítottam, hogy az egyes településkategóriákon belül a magyar szavazók hány százaléka választotta az MKP-t. Az eredeti sémától eltérően azonban nem csak a magyarlakta sávot, hanem a szórványterületet is elemzés alá vontam.

23. táblázat: Az MKP százalékos támogatottsága a magyarok szavazók körében a magyarok települési arányszáma szerint

Magyarok aránya (%)	Hivatalos			Kiegészített		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
0-9	26,9	25,7	23,8	22,1	21,0	19,5
10-19	36,4	37,9	37,4	35,9	35,4	34,0
20-29	43,4	46,7	49,0	35,4	36,5	37,0
30-39	40,6	42,0	42,3	38,7	42,5	45,0
40-49	40,5	45,5	48,8	39,5	44,2	46,9
50-59	48,5	56,5	56,2	47,2	51,9	53,2
60-69	51,8	55,9	55,0	45,7	52,0	51,6
70-79	52,8	60,4	61,9	51,4	59,4	60,1
80-89	56,2	62,0	63,0	54,0	59,3	60,1
90-100	62,5	68,8	68,9	60,6	66,9	67,6

Az adatok Oriskó sejtését igazolják: a „radikálisabb” opció választása az etnodemográfiai helyzet függvénye, olyannyira, hogy bármelyik évet is nézzük, a két változó közötti kapcsolat erősségét mutató R^2 értéke mindvégig 0,9 körül alakul. Látható az is, hogy körülbelül a magyarok ötvenszázalékos települési aránya az a határ, ahonnan már az MKP is többségbe kerül a pártot választó magyarok körében. Amennyiben tehát az MKP preferáltságának szintjét egy identitástípus gyakoriságának az indikátoraként értelmezzük, mindez nem jelent mást, mint hogy magyar

részről a helyi többségi pozíció a markánsabb, a lokális kisebbségi lét pedig a „megengedőbb” identitástípus dominanciáját eredményezi az etnikai közösségen belül; utóbbi esetben ez a pártpreferenciák szintjén a multietnikus, illetve a tisztán szlovák politikai opció magasabb támogatottságában jelentkezik. Mindez összhangban áll azzal a kutatási eredménnyel, miszerint szórványhelyzetben – legalábbis a Felvidéken – gyakoribb a magyarsághoz tartozás, sőt egyáltalán a nemzeti hovatartozás, mint érték ignorálása.³⁶

A táblázatértékek elrendeződésének további szabályszerűsége, hogy nem csak az oszlopokban, hanem az egyes sorokon belül is megfigyelhető bizonyos értéknövekedés, de csak azoknál, ahol a magyarok aránya meghaladja a 20%-ot; onnantól viszont településkategóriánként haladva egyre markánsabb az MKP szavazatarányának növekedési üteme. Valójában ez mindenekelőtt a Most–Híd támogatottságcsökkenésének az eredménye – vagyis a multietnikus párttól való eltávolodás intenzitása magyar részről szintén összefügg a lokális etnodemográfiai helyzettel.

A fenti táblázatból kiolvasható összefüggés részben az MKP jobb községi eredményeire is magyarázatot ad. Részben, mert a falvakra általában, az előregedő felvidéki magyar falvakra pedig különösen jellemző szociológiai és demográfiai sajátosságok önmagukban is elég fogódzót kínálnak az elemző számára az okokat illetően. Ugyanakkor ha az MKP támogatottsága helyett a települési létszámértékeket átlagoljuk a magyarok helyi számaránya szerint,³⁷ kiderül, hogy a 80% feletti kategóriákba tartozó településeken ezer főnél kisebb az átlagos helyi létszám, míg a többi kategóriában ennél magasabb a lesz a kapott érték. Vagyis az MKP-nak a falvakban tapasztalt beágyazottsága nem vonatkoztatható el a magyarlakta kistelepüléseken megfigyelhető erősebb etnikai homogenitástól.

A Most–Híd és a szlovák pártok magyar támogatói

A következőkben a Most–Híd, illetve a szlovák pártok támogatóinak az arányát próbálom meghatározni a magyar szavazók körén belül. Az alapproblémát az jelenti, hogy e két csoport létszámát csak együttesen ismerjük, külön-külön nem. Ebben a helyzetben a legbiztosabb eljárás az, ha a Most–Híd és a szlovák pártok preferenciáját a magyarok és nem magyarok részéről egyaránt, és az adott létszám-

36 Lampl Zsuzsanna: A nemzeti identitás, avagy a magyar márka megőrzése. In: Lampl: *l.m.* 109-115.

37 Itt csak a magyarlakta sáv településeit vizsgáltam.

határokon belül elvben bármilyen mértékben elképzelhetőnek tartjuk.³⁸ A magyar és a nem magyar szavazók esetében tehát egyaránt két szélső esettel – a Most–Hídnak az adott településen elképzelhető legmagasabb, valamint a szlovák pártok lehetséges legalacsonyabb támogatottságával, illetve ezek fordítottjával – számolok, ami jelen esetben azt jelenti, hogy a Hídra és a szlovák pártokra eső magyar szavazatok vonatkozásában konkrét értékek helyett csak a maximális értéktartomány meghatározására van lehetőség. Ugyanakkor elemzői szempontból kifejezetten hasznos is lehet a szélső értékek vizsgálata. Ha például arra vagyunk kíváncsiak, hogy a magyar szavazók körében az MKP melyik járásban tudta legyőzni a fő vetélytársát, érdemes a Most–Híd lehetséges legmagasabb szavazatmennyiségével számolni, ugyanis egy következtetésnek – különösen, ha az az általános trendekkel ellentétes jelenségekre vonatkozik – nagyobb a súlya, ha biztosak lehetünk az esetszámok valódiságában, még akkor is, ha tudatában vagyunk azok alábecsültségének.

Amikor egy településen a magyar szavazók részéről a Most–Híd lehető legmagasabb támogatottságát feltételezzük, a következő lehetőségekkel számolhatunk:

- Ha a két utódpart együttes támogatottsága (2016-ban az MKDSZ-szel kiegészítve) meghaladja a magyar szavazók számát, a különbség értéke azonos a Híd nem magyar választóinak számával, a szlovák pártoknak pedig ez esetben nincs magyar támogatója.
- Ha az utódpartok ösztámogatottsága kisebb a magyar szavazók számánál, a különbség azonos a szlovák pártokat támogató magyarok számával, míg a Most–Híd ekkor csak magyar támogatókkal rendelkezik.
- Ha az utódpartokra adott voksok és a magyar szavazók száma megegyezik, a Most–Hídnak nincsenek többségi, a szlovák pártoknak pedig nincsenek magyar támogatóik.

---

38 Tökéletesebb lenne a modell, ha a szinte teljes mértékben etnicizált MKP-hoz hasonlóan a többségi pártok köréből is megneveznénk olyat, amelynek esetében magyar részről nem képzelhető el semmiféle támogatás. Annak, hogy ettől eltekinttem, több oka is van. Az egyik, hogy a szlovák pártok közül lehetetlen kiválasztani a magyarellenes erőket, hiszen a migrációs válság apropóján megkötött magyar–szlovák államközi „tűzszünetig”, vagyis egészen a legutóbbi időkig gyakorlatilag mindegyiknek akadt olyan megnyilvánulása, döntése vagy programpontja, amelynek alapján ebbe a körbe lehetne sorolni. A másik ellenérv, hogy 2016-ban, amikor Magyarország és a magyarok helyett a migránsválság, illetve a cigánykérdés vált a fő kampánytémává, még a korábban durván hungarofóbnak tekintett pártok is kaptak voksokat a magyarlakta területeken, nem beszélve a voksokban ki nem fejezett lakossági szimpátiáról. A Focus 2016 júliusában publikált felmérése szerint „a Szlovák Nemzeti Párt első embere (...) Bugár és Procházka mögött a harmadik legnépszerűbb politikus a Most–Híd választói számára”. (Focus-felmérés: Az SNS elnöke a Most–Híd választói körében is népszerű. <http://www.korkep.sk/cikkek/politika/2016/07/08/focus-felmeres-az-sns-elnoke-a-most-hid-valasztoi-koreben-is-nepszeru>. Utoljára letöltve: 2016. október 15.)

Amennyiben viszont a magyar választók részéről a Most–Híd lehető legalacsonyabb támogatottságát vélelmezzük, az alábbiakat kell látnunk:³⁹

- Ha a tisztán magyar pártok (MKP, MKDSZ) és a szlovák pártok össztámogatottsága magasabb a magyar szavazók számánál, a különbség értéke azonos a szlovák pártokra eső nem magyar voksok összegével, míg ez esetben a Hídnek nincsenek magyar támogatói.
- Ha a tisztán magyar pártok és a szlovák pártok együttes támogatottsága kisebb a magyar szavazók számánál, a különbség értéke a Most–Híd magyar támogatóinak számának felel meg, míg a szlovák pártoknak ez esetben csak magyar szavazói vannak.
- Ha a tisztán magyar, valamint a szlovák pártokra eső voksok összmennyisége megegyezik a magyar szavazók számával, a szlovák pártoknak csak magyar, míg a Most–Hídnek csak többségi támogatói vannak.

A leírt szabályszerűségek érvényességének előfeltétele, hogy a tisztán magyar pártok össztámogatottságának az értékéből előzőleg levonjuk az igazolhatóan nem magyar MKP- és MKDSZ-szavazóknak a létszámát. Azokon a településeken egyébként, ahol ki lehet mutatni ilyen szavazók jelenlétét, más pártoknak értelem-szerűen nincsenek magyar támogatóik.

Ha a multietnikus párt minimális, illetve maximális magyar támogatottságának feltételezése helyett egyetlen konkrét értékben szeretnénk kifejezni a Most–Hídra vagy a szlovák pártokra eső magyar szavazatok számát, akkor azt korrekt módon az etnosemleges preferencia vélelmezésével számíthatjuk ki. Az említett eset akkor következne be, ha egy adott településen a Most–Hídra és a szlovák pártokra adott voksok mindkét etnikai szegmens körében egyforma arányban oszlanának meg. Tényleges etnosemlegesség persze nem létezik, különben a Most–Híd és a szlovák pártok támogatottsága a magyarlakta sávban és a szórványvidéken is hasonlóan alakult volna, s a szavazatkülönbségekben csak a nemzeti, nemzetiségi hovatartozástól független tényezők játszottak volna szerepet. Az etnosemleges attitűd vélelmezése, mint módszertani kényszer, éppen az etnospecifikus attitűdök ismeretének hiányából fakad (hasonlóan ahhoz, mint amikor létszámarányok szerint osztjuk szét az ismeretlen nemzetiségűeket). Ha viszont azzal a megszorítással élünk, miszerint az etnikai átszavazás mértéke egyetlen településen sem lehet akkora, hogy az a nem

---

39 Ezzel a lehetőséggel csupán elméleti okból foglalkozom, a gyakorlatban egy ilyen forgatókönyvnek nincs realitása.

magyar szavazók körében a Most–Híd, a magyar szavazók körében pedig a szlovák pártok magasabb arányú támogatottságát eredményezze, az etnosemleges verzió már egy életszerűbb szélsőértékké válik.

A következő táblázat országos kitekintésben mutatja a magyarok részéről a MKP-ra (illetve az MKP-ra és MKDSZ-re), a Most–Hídra, valamint a szlovák pártokra adott – a két szélső értékre és az etnosemleges preferencia esetére egyaránt kiszámított – szavazatok számát és egymáshoz viszonyított százalékos megoszlását.

24. táblázat: A magyar választók pártpreferenciáinak országos értékei

	Most–Híd magyar támogatása	Preferencia-csoport	Hivatalos			Kiegészített		
			2010	2012	2016	2010	2012	2016
Szavazat szám	Maximális	MKP (+ MKDSZ)	109 187	109 218	107 506	109 209	109 274	107 538
		Most–Híd	113 020	93 166	86 075	124 131	103 309	94 827
		Szlovák pártok	1 763	1 110	3 016	2 447	1 638	4 749
		Magyar szavazók	223 970	203 494	196 596	235 787	214 221	207 113
	Minimális	MKP (+ MKDSZ)	109 187	109 218	107 506	109 209	109 274	107 538
		Most–Híd	31 375	22 078	12 044	35 095	25 161	14 076
		Szlovák pártok	83 408	72 198	77 046	91 483	79 786	85 500
		Magyar szavazók	223 970	203 494	196 596	235 787	214 221	207 113
	Etnosemleges	MKP (+ MKDSZ)	109 187	109 218	107 506	109 209	109 274	107 538
		Most–Híd	61 566	47 775	36 000	66 719	52 255	39 521
		Szlovák pártok	53 218	46 501	53 091	59 859	52 692	60 054
		Magyar szavazók	223 970	203 494	196 596	235 787	214 221	207 113
Eloszlás (%)	Maximális	MKP (+ MKDSZ)	48,8	53,7	54,7	46,3	51,0	51,9
		Most–Híd	50,5	45,8	43,8	52,6	48,2	45,8
		Szlovák pártok	0,8	0,5	1,5	1,0	0,8	2,3
		Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Minimális	MKP (+ MKDSZ)	48,8	53,7	54,7	46,3	51,0	51,9
		Most–Híd	14,0	10,8	6,1	14,9	11,7	6,8
		Szlovák pártok	37,2	35,5	39,2	38,8	37,2	41,3
		Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Etnosemleges	MKP (+ MKDSZ)	48,8	53,7	54,7	46,3	51,0	51,9
		Most–Híd	27,5	23,5	18,3	28,3	24,4	19,1
		Szlovák pártok	23,8	22,9	27,0	25,4	24,6	29,0
		Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Mint fentebb jeleztem, a Híd-szavazók minimális magyar támogatottságának vélelmezésén alapuló adatsorokkal csak mint matematikai lehetőséggel foglalkozunk, gyakorlati jelentőséget valójában a maximális, illetve etnosemleges jelzőkkel ellátott adatoknak érdemes tulajdonítani. Ahhoz, hogy megítélhessük a táblázatban látható értékek realitását, ismernünk kell a témában napvilágot látott korábbi felméréseket és becsléseket is. A 2009-es pártszakadás utáni első jelentősebb közvélemény-kutatást a Fórum Kisebbségkutató Intézet tette közzé. A 2010 márciusában, tehát már az akkori parlamenti választás kampányidőszakában lebonyolított kérdőíves felmérés szerint a magyarok 51%-a az MKP-t, 28%-a a Hidat, csaknem 6%-a pedig valamelyik szlovák pártot favorizálta, míg a maradék 15% bizonytalannak mutatkozott vagy nem akart szavazni (Lampl, 2010a). A három hónappal későbbi választáson az utódpartok eredményei ettől teljesen eltérően alakultak, amit a kutatásvezető a Most–Híd szavazóinak rejtőzködő magatartásával magyarázott (Lampl, 2010b). Az intézet elnöke, Öllös László a 2016-os választás előtt már úgy nyilatkozott, hogy 2010-ben a magyar szavazók 8-10%-a, 2012-ben pedig 23-25%-a voksolhatott szlovák pártokra.⁴⁰ A Focus 2012-es exit poll eredményei alapján 105 ezer magyar választotta az MKP-t (44%), 96 ezer a Most–Hidat (41%), 35 ezer a szlovák pártokat (15%), utóbbi esetben többségében a Fico-féle Irányt.⁴¹ Ravasz Ábel számításai szerint pedig 2012-ben 109 ezer magyar voksolt az MKP-ra (37%), 131 ezer a Most–Hídra (44%) és 55 ezer a szlovák pártokra (19%) (Ravasz, 2013).

A különféle becslések értékei tehát igencsak különbözőek, nem csak a fenti táblázatban szereplő adatokhoz, hanem egymáshoz képest is.⁴² Miután a legtöbb számítás a 2012-es választással függ össze, érdemes erre az évre fókuszálva feltárni az eltérések okait. Amit rögtön láthatunk, hogy az MKP-tábor lényegében monoehtnikus jellegét, így a párt magyar szavazóinak hozzávetőleges létszámát illetően konszenzus tapasztalható. A preferenciaarányok eltérése mindenekelőtt a magyar szavazók számának eltérő meghatározására vezethető vissza, hiszen minél nagyobb

40 Újra parlamenti párt lehet az MKP. *Magyar Nemzet*, 2016. február 26.

41 Focus: a magyarok 44%-a az MKP-ra, 41%-a a Hídra voksolt. *Új Szó*, 2012. március 21.

42 Az eltérések nem csak a preferencia-megoszlások, hanem a folyamatok értelmezése kapcsán is tetten érhetőek. Például Ravasz Ábel véleménye, miszerint a szlovákokra szavazó magyar tömeg az egyéni fluktuációk ellenére viszonylag állandónak tűnik, erős ellentmondásban áll Öllös László azon állításával, hogy a szlovák pártokra való tömeges átszavazás „egy teljesen új trend, és főként annak köszönhető, hogy a Híd elhomályosította a tradicionális határvonalat a magyar és nem-magyar pártok között”. Utóbbit lásd: Fico „brutális győzelméről” beszélgettek a Magyar Külügyi Intézetben. *Kitekintő*, 2012. március 13. http://kitekinto.hu/karpat-medence/2012/03/13/fico-brutalis_gyozelmerl_beszelgettek_a_magyar_kulugyi_intezetben (Utoljára letöltve: 2016. október 15.)

ennek az értéke, a magyarok részéről annál kisebb az MKP, illetve annál magasabb együttesen a Most–Híd és a szlovák pártok támogatottsága.

A felsorolt korábbi adatpublikálások közül a Focus-felmérés és a Ravasz-féle becslés tartalmaz a magyar szavazókról is konkrét létszámadatot: ennek értéke az előbbinél 236 ezer, az utóbbinál pedig 295 ezer fő; mindkettő felülmúlja a fenti táblázat 2012-re vonatkozó becsléseit, amelyek közül a magasabb értékváltozat is csupán 214 ezer. A három eltérő létszám három különböző, módszertanilag egyaránt legitim eljárást takar. A Focus egy közvélemény-kutatás révén jutott erre az eredményre (a válaszadók 9,3%-a volt magyar), Ravasz Ábel pártpreferenciák alapján – az ős-MKP 2006-os szavazóiból, valamint a szlovák pártokra szavazó magyarok általa állandó tömegűnek tekintett halmazából – képezte le a magyar szavazók körét, míg jelen tanulmány adatai a népszámlálási statisztikákból levezetett becsléseken alapulnak. A szakirodalomból a Focus exit poll kutatásának módszertanát részleteiben nem ismerjük, a Ravasz-féle felmérésre és saját becslésünkre vonatkozóan azonban tudhatóak a magyar szavazók (valószínűsíthető) túl-, illetve alulbecslésének okai: amiképpen Ravasz leszögezi, hogy „a régi MKP 270 ezer fős bázisában jelentős számmal akadtak szlovákok is” (Ravasz, 2013: 56),⁴³ úgy jelen tanulmányban is többször szóba kerültek már a torzító tényezők.

Ha az esetleges alulbecslést az itt alkalmazott módszertani kereteken belül szeretnénk korrigálni, a legegyszerűbb az, ha a nemzetiségi adatok helyett a nagyobb merítést kínáló anyanyelvi statisztikák alapján kalkulálunk. Szlovákiában ugyanis a magukat magyar anyanyelvűnek vallók száma (508 714 fő) 11%-kal haladja meg a magyar nemzetiségűekét (458 467 fő), de ennél is magasabb értéket kapunk, ha ismét beszámítjuk a rejtőzködőket. Bár ebben az esetben nem dolgoztam fel a községsoros adatokat, amennyiben a magyar anyanyelvűek az ismeretlenek között is az adatmegvallók körében érvényes arányban vannak jelen, létszámuk már megközelíti az 547 ezer főt, ami 13%-kal múlja felül a rejtőzködőkkel bővített magyar *nemzetiségű* népesség számát. Ha a magyar szavazók jelen tanulmányban becsült számát is ez utóbbi arányban növeljük, eredményként 2012-re vonatkozóan 242 ezer főt kapunk, ami lényegében megfelel a Focus által mért létszámnak.

Egy gyorsbecslés erejéig azt is megnéztem, hogy ennek alapján hogyan oszlanának meg országosan az MKP-ra, a Most–Hídra és a szlovák pártokra adott magyar

---

43 Hozzá kell tennünk, hogy a szerző interpretációjában a 2012-es magyar szavazók köréből ily módon kikerülők számát a Most–Híd azon új szavazói pótolják (részben vagy egészben, merthogy a számuk nem ismeretes), akik korábban nem az ős-MKP-t választották, hanem otthon maradtak vagy a szlovák pártokra szavaztak.

szavazatok.⁴⁴ Mivel a reálisnak tekinthető értékek valószínűleg a maximálisként, illetve etnosemlegesként jelölt értékek között helyezkednek el, ezúttal csak e két kategóriának, illetve – egyfajta igazodási pontként – azok számtani közepének az adatait tüntettem fel.

25. táblázat: A magyar választók pártpreferenciáinak országos értékei a 2011-es népszámlálás anyanyelvi adataira épülő gyorsbecslés alapján

	Most–Híd magyar támogatása	Preferencia-csoport	Kiegészített		
			2010	2012	2016
Szavazat szám	Maximális	MKP (+ MKDSZ)	109 638	109 483	107 921
		Most–Híd	153 770	130 517	120 102
		Szlovák pártok	3 031	2 069	6 015
		Magyar szavazók	266 439	242 070	234 038
	Etnosemleges	MKP (+ MKDSZ)	109 638	109 483	107 921
		Most–Híd	82 650	66 017	50 055
		Szlovák pártok	74 152	66 569	76 061
		Magyar szavazók	266 439	242 070	234 038
	Középtérték	MKP (+ MKDSZ)	109 638	109 483	107 921
		Most–Híd	118 210	98 267	85 079
		Szlovák pártok	38 591	34 319	41 038
		Magyar szavazók	266 439	242 070	234 038

44 Itt már az MKP, illetve az MKDSZ tényleges, vagyis az összlakosságra jutó szavazatszámával kalkuláltam, figyelembe véve, hogy az eddig nem magyarként regisztrált MKP-támogatók nagy részét előzőleg magyar anyanyelvű cigányokként sikerült azonosítani. Gyorsbecslésről lévén szó, előfeltételként azt is rögzítettem, hogy a magyar szavazók létszám bővülése az egyes – „hivatalos/kiegészített”, illetve „maximális/minimális/etnosemleges” jelzőkkel ellátott – kategóriákon belül nem eredményezi a Hídra, illetve a szlovák pártokra adott magyar voksok egymáshoz viszonyított arányának a megváltozását.

Eloszlás (%)	Maximális	MKP (+ MKDSZ)	41,1	45,2	46,1
		Most–Híd	57,7	53,9	51,3
		Szlovák pártok	1,1	0,9	2,6
		Magyar szavazók	100,0	100,0	100,0
	Etnosemleges	MKP (+ MKDSZ)	41,1	45,2	46,1
		Most–Híd	31,0	27,3	21,4
		Szlovák pártok	27,8	27,5	32,5
		Magyar szavazók	100,0	100,0	100,0
	Középérték	MKP (+ MKDSZ)	41,1	45,2	46,1
		Most–Híd	44,4	40,6	36,4
		Szlovák pártok	14,5	14,2	17,5
		Magyar szavazók	100,0	100,0	100,0

A középértékek az MKP arányszámainak erősödését, a Most–Híd rohamos térvészését, valamint a szlovák pártok támogatóinak hullámzó és lassú erősödését mutatják a magyar szavazók körén belül. Az MKP, amely három elvesztett választás után a felvidéki magyar politika másodhegedűsének szerepében stabilizálta magát, a fő célcsoportot jelentő népességén belül valószínűleg már 2012-ben megszerezte a többség bizalmát. A következtetések megfogalmazása során azonban figyelembe kell venni, hogy a legutóbbi táblázat adatai hozzávetőleges számításokon alapulnak, amelyek pontosság tekintetében nem vethetők össze a nemzetiségi adatsorok alapján kiszámított értékekkel. Az anyanyelvi statisztikákra épülő számításokat érdemes lesz majd a jelen vizsgálódások folytatásaként részletesen, települési szinten is elvégezni, az ennek alapján összesített országos értékeket pedig az iménti táblázatban látható eredményekkel is összevetni.

A Híd-tábor etnikai megoszlása

Az utolsó alfejezetben a Most–Híd szavazóinak etnikai megoszlását vizsgálom. Ahogy az a bevezetőből is kiderült, itt egy politológiai vagy választásstatisztikai kérdésnél többről van szó: a szóban forgó értékek a magyarokhoz nagy valószínűséggel pozitívan viszonyuló, hozzájuk akár személyesen is kötődő, de legalábbis a multi-etnikus valóságot elfogadó többségi népességről kínálnak számszerű információkat. E népesség létezésének egy sajnálatos jelenség, a választók által legitimált politikai hungarofóbia tapasztalata, bizonyossága ad komolyabb jelentőséget.

Mielőtt azonban áttekintenénk a Híd-tábor főbb etnikai jellemzőit, a párt nem magyar, de kisebbségi szavazóiról is ejtsünk néhány mondatot. Mint tudjuk, a Most–Híd már a 2010-es választások során „meg tudta szólítani az abaúji németeket Kassától keletre és északkeletre, illetve Szepesolaszi környékén a szlovák anyanyelvű cigányságot, és helyenként a ruszin lakosságot is” (Szabó–Tátrai, 2011: 75), a 2016-os Polgári Vízió részeként pedig politikai programot készített a százezres cigány és a több mint harmincezres ruszin kisebbség számára. A téma szempontjából leginkább érintett délkeleti járásokban, ahol is a Most–Híd fő bázisát a magyarok adják, az erős etnikai kevertség miatt a kisebbségek lakossági arányának és a multietnikus formáció támogatottságának a kapcsolata nem elemezhető. Ezért csak az ország északkeleti részén, vagyis a magyar szállásterületől külön élő ruszinok körében elért eredményekre térnek ki röviden.

Fentebb már említettem, hogy 2016-ban a Most–Híd a szórványtértségben jónak számító, 3% fölötti eredményt ért el az egyetlen jelentősebb ruszinlakta járásban, a mezőlaborciban,⁴⁵ vagyis még ha rendkívül mérsékelt sikerrel is, de magasabb arányban tudta megszólítani a választókat itt, mint a többi 53 szórványjárás nagy többségében. Közelebbről nézve azonban már nem tapasztalható szoros összefüggés az etnikai számarányok és a párt eredményei között. A mezőlaborci járás 23 településéből ötben ért el a Híd 5%-nál magasabb értéket (ebből Laborcréven 27, Ondavafőn pedig 18%-ot), ám a ruszinok által legmagasabb arányban lakott helységekből igen gyengén szerepelt a párt, ami ebben az aprófalvas térségben községenként csupán néhány voksot jelentett. A Most–Híd a járásban kapott szavazatainak kétharmadát két településen, a járásközpontban, valamint az említett Laborcréven gyűjtötte össze, vagyis azok az igyekezetek, amelyek az országos szavazóbázis ruszinokkal való kibővítésére irányultak, összességében szerény eredményeket hoztak.

A továbbiakban már az eddig megszokott módon, magyar és nem magyar nemzetiségűekre bontva vizsgálom a Most–Híd szavazótáborának etnikai összetételét, ezúttal is azt az elméleti lehetőséget alapul véve, miszerint a párt mindhárom választáson a matematikailag elérhető legtöbb voksot szerezte a magyar szavazók körében. Fentebb már szó esett az esetszámok valódiságának jelentőségéről; ezúttal az interetnikus párt nem magyar szavazóinak aránya az, ami érdekel minket, vagyis

---

45 A járásban a ruszinok aránya 42%, a ruszin anyanyelvűeké 58%, a ruszin/ukrán származásra utaló görögkatolikus és pravoszláv felekezetűeké pedig együttesen 78%. Az adatok nem foglalják magukba a nemzetiségüket, anyanyelvüket, illetve vallásukat eltitkolók csoportarányosan szétszórt létszámát.

ahol a *valószínű* helyett a *bizonyost* érdemes preferálnunk. A részletes adatösszesítés alatt ezúttal is feltüntettem a népszámlálás anyanyelvi statisztikáin alapuló gyorsbecslés vonatkozó eredményeit.

26. táblázat: Nem magyarok lehetséges minimális aránya a Most–Híd szavazói között (%)

	Hivatalos			Kiegészített		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület						
Pozsony	64,6	61,5	65,8	63,5	60,3	64,8
Szenci	39,6	40,1	30,3	34,3	34,6	24,3
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	24,2	27,3	17,7	20,4	22,9	13,1
Galántai	26,5	28,6	19,2	22,6	24,5	14,1
Nyitrai kerület						
Érsekújvári	36,4	40,0	26,5	26,6	30,0	15,7
Komáromi	28,9	36,5	24,2	20,0	25,9	12,5
Lévai	39,3	38,4	31,3	34,9	33,9	25,8
Nyitrai	42,8	38,9	36,5	39,5	35,6	33,4
Vágsellyei	34,3	34,2	21,8	29,6	28,9	15,6
Besztercebányai ker.						
Losonci	42,1	40,8	30,1	27,1	25,8	15,2
Nagykürtösi	39,8	37,5	33,9	33,2	30,8	27,1
Nagyrócei	23,4	35,9	33,6	15,7	26,2	23,4
Rimaszombati	22,5	29,4	20,6	11,9	18,4	13,7
Kassai kerület						
Kassa	82,7	80,0	78,1	73,4	69,2	66,8
Kassa-környéki	74,0	68,8	66,7	67,2	59,3	56,3
Nagymihályi	36,3	29,1	30,5	29,4	23,6	27,6

Rozsnyói	26,2	35,3	29,0	17,9	27,0	17,9
Tőketerebesi	16,0	17,7	16,6	12,9	13,5	13,1
Szórványterület	91,0	90,3	94,0	90,1	89,3	93,4
Országos	45,0	47,1	49,2	39,6	41,3	44,1

27. táblázat: Nem magyarok aránya a Most–Híd szavazói között a 2011-es népszámlálás anyanyelvi adataira épülő gyorsbecslés alapján (%)

Most–Híd magyar támogatása	Kiegészített		
	2010	2012	2016
Maximális	25,2	25,9	29,2
Etnosemleges	59,8	62,5	70,5
Középérték	42,5	44,2	49,8

A leglényegesebb információt maguk az országos adatok tartalmazzák: a multietnikus párt a szavazók összetételét tekintve mindinkább azzá vált, aminek definiálja magát. Ez a helyzet azonban elsősorban a magyar támogatók tömeges elvesztése révén vált valósággá, míg a szlovákok és a fentebb említett kisebbségek különböző arányú megnyerése csak másodlagos szerepet játszott. Lényegében az iménti megállapítás érvényes az anyanyelvi adatok alapján készített országos gyorsbecslés eredményeire is, bár ez esetben a Most–Híd lehetséges maximális támogatottságának vélelmezésén alapuló értékekből már egy markánsan magyar többségű párt rajzolódik ki előttünk; mindez jól mutatja, hogy a magyar szavazók összlétszámára vonatkozó becsült érték mindössze tíz százalék körüli módosulása milyen jelentős változásokat hozhat a párt etnikai karakteréről alkotott képben. Megjegyzendő még, hogy a fenti táblázatokban látható adatok – mivel az egyik esetben minimumértékeket, a másik esetben pedig egy ideálisnak tekintett, de semmiképp sem „kötelező érvényű” középértéket jelenítenek meg – nem mondanak ellent a 2016-os Focus-féle exit poll azon eredményének, miszerint a Most–Híd tábornak ekkor már az 53,8%-a szlovákokból állt (Mózes, 2017).

Ami az etnikai megoszlás járási értékeit illeti, ezek erősen eltérőek, s ami elsősorban lényeges, hogy összességében negatív kapcsolat áll fent a magyarok lakossági

jelenléte és a Most–Híd helyi táborán belül a nem magyar szavazók aránya között; erre az összefüggésre alább még visszatérek. A szórványterületen a Híd gyakorlatilag szlovák pártként működik, kivételnek csak a nagytopolcsányi és az aranyosmaróti járást mondhatjuk, ahol a magyarok fél-, illetve egyszázalékos – a felvidéki szórványtértségben magasnak számító – lakossági aránya elvben elegendőnek bizonyulhatott az etnikailag kiegyensúlyozott szavazói kiscsoportok kialakulásához.

Mint tudjuk, a Most–Híd iránti szimpátia jóval erősebb a magyarok, mint a többség körében. Az a tény, hogy országosan az interetnikus párt táborát – legalábbis az itt kiszámított adatok többsége szerint – lényegében fele-fele arányban teszik ki a magyar és a nem magyar választók, e két szavazónépesség létszámának országosan jelentős, becsléseink szerint (választástól függően) 1:10–1:12 arányú eltéréssel magyarázható. Az alábbiakban azt is megnézzük, hogy a nem magyar többség milyen arányban szavazhatott a Most–Hídra, adatainkat ezúttal is a magyar szavazók lehetséges legmagasabb támogatásának esetére modellezve.

28. táblázat: A Most–Híd lehetséges minimális támogatottsága a nem magyarok körében járásonként (%)

	Hivatalos			Kiegészített		
	2010	2012	2016	2010	2012	2016
Pozsonyi kerület						
Pozsony	5,7	5,0	6,1	5,6	4,9	6,0
Szenci	7,8	7,3	4,2	6,8	6,3	3,4
Nagyszombati ker.						
Dunaszerdahelyi	43,2	41,9	20,1	39,1	37,8	15,9
Galántai	12,1	11,6	5,6	10,5	10,1	4,2
Nyitrai kerület						
Érsekújvári	13,0	13,2	6,9	9,9	10,2	4,2
Komáromi	28,3	29,6	17,3	21,5	23,0	9,8
Lévai	9,3	8,4	5,3	8,3	7,5	4,4
Nyitrai	3,0	2,7	2,3	2,7	2,5	2,1
Vágsellyei	13,5	11,5	5,8	11,9	9,9	4,2

Besztercebányai ker.						
Losonci	9,1	8,6	4,8	6,1	5,6	2,5
Nagykürtösi	8,4	7,2	5,4	7,2	6,0	4,4
Nagyrócei	3,7	4,8	4,3	2,6	3,5	3,0
Rimaszombati	7,1	9,0	5,7	3,9	5,8	3,9
Kassai kerület						
Kassa	7,3	6,0	5,6	6,5	5,3	4,8
Kassa-környéki	13,3	8,1	6,7	12,3	7,1	5,7
Nagy Mihályi	3,5	2,2	2,3	2,8	1,8	2,0
Rozsnyói	7,7	10,2	6,7	5,4	8,0	4,2
Töketeremesi	2,8	2,8	2,5	2,3	2,2	2,0
Szórványterület	1,5	1,4	2,3	1,5	1,4	2,3
Országos	4,0	3,5	3,5	3,5	3,1	3,1

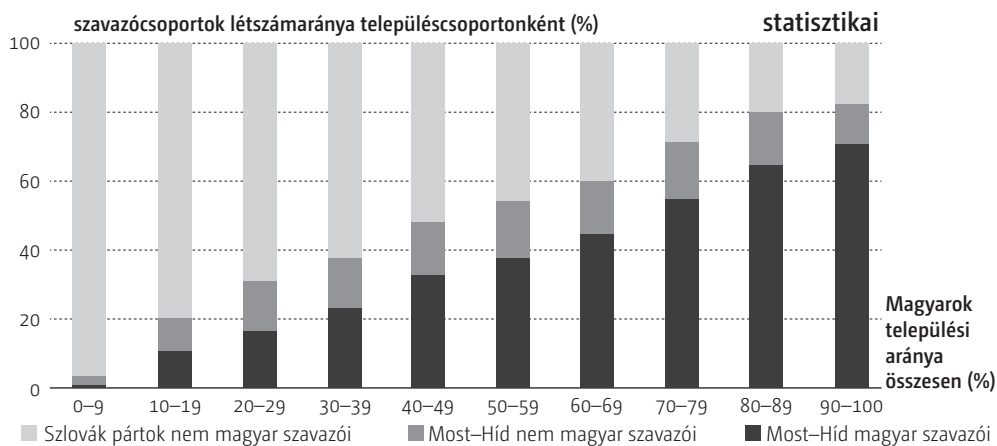
Mint látható, erős pozitív kapcsolat áll fent a magyarok járási arányszáma és a táblázat értékei között, holott az előbbieknél elvileg nem kellene befolyást gyakorolniuk az utóbbiakra. Beigazolódna tehát a feltételezés, miszerint – ahogy Ravasz Ábel írta – „a magyarokkal vegyes közösségekben élők szimpátiája magasabb lehet egy interetnikus párttal kapcsolatban”? Tény, hogy az összefüggés még akkor is egyértelmű, ha esetleg a dunaszerdahelyi és a komáromi járás kimagasló értékeiben a papírforma szerintinél magasabb arányban rejtőzködő magyarok jelenléte is szerepet játszik.

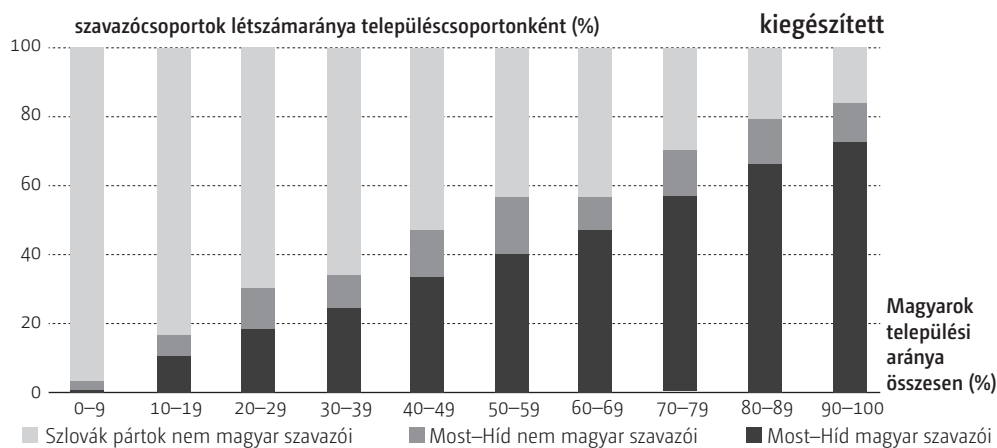
Más okra, konkrétan a jelen tanulmányban alkalmazott séma sajátosságaira vezethető vissza a Most–Híd többségi támogatottságának 2010–2016 közötti, a magyarlakta sáv egyes járásaiban megfigyelhető drasztikus esése. Miután alaphelyzetként a magyarok lehetséges maximális támogatottságát feltételeztük, modelünkben a pártra adott szavazatok csökkenése eleinte csak a nem magyar szavazók halmazában jelentkezik, miközben a valóságban a magyar nemzetiségű Híd-szavazók tömeges távozása is (sőt elsősorban az) valószínűsíthető. Ez azt jelenti, hogy a párt tendenciózus gyengülésével jellemezhető járásokban – legalábbis az itt alkalmazott számítási mód esetén – a 2010-es választáshoz kapcsolódó adatok a leghitelesebbek. Ugyanakkor ha a párt maximális magyar támogatottságának feltételezése

helyett az etnosemleges adatok esetében fentebb már ismertetett módszer szerint számítjuk ki a fenti értékeket, akkor azok a legerőteljesebb fogyatkozást felmutató dunaszerdahelyi járásban nagyságrendileg az 55-75%-os, a komáromiban pedig a 45-60%-os tartományban mozognak – természetesen fogyatkozó tendenciát követve! –, vagyis a Most–Híd nem magyarok általi támogatottságának csökkenése a „hibamentesített” modellben is világosan tetten érhető.

A tisztánlátás végett érdemes az utóbb elemzett két mutató: a Most–Híd nem magyar szavazóira, illetve a Most–Hídnak a nem magyarok körében mért támogatottságára vonatkozó arányértékek **közötti összefüggéseket** egy adatösszesítő grafikonon együttesen is láthatóvá tenni, ugyanis ezek a mutatók egyaránt statisztikai kapcsolatban állnak a magyarok lakossági számarányaival – mint láttuk, ellentétes előjellel. A grafikonon három csoportnak: a Most–Híd magyar és nem magyar szavazóinak, valamint a szlovák pártokat (illetve elenyésző hányadban az MKP-t) támogató nem magyar szavazóknak a 2010-es százalékmegoszlását látjuk, ismét a magyarok létszámára szerint csoportosított településhalmazokban elkülönítve.

10-11. ábra: A Most–Híd magyar és nem magyar támogatóinak, valamint a szlovák pártok nem magyar szavazóinak létszámmegoszlása 2010-ben a magyarok települési arányszáma szerint

Először is, a grafikon megerősíti azt a közismert tény, hogy a Most-Híd támogatottsága pozitív, a többségi pártoké pedig negatív kapcsolatban áll a magyarok lakossági arányával. Továbbá mindkét ábrán – de főleg az elsőn – látható, hogy a Híd nem magyar szimpatizánsai szinte minden településhalmazban nagyjából ugyanakkora létszámarányt tesznek ki, ami egyszerű és vizuálisan is érthető magyarázatot kínál arra, hogy a magyarok demográfiai súlyának növekedésével párhuzamosan miért csökken a nem magyarok aránya a Most-Híd szavazótáborában, illetve miért nő egyúttal a Híd-támogatóké a nem magyarok körében. (Nagyjából ugyanezeket az eredményeket kapjuk akkor is, ha a grafikonokon még a két másik csoportnak: az MKP-ra, illetve a szlovák pártokra szavazó magyaroknak az adatait is szerepeltetjük, vagy ha a Most-Híd maximális magyar támogatottságának feltételezése helyett az etnosemlegesség vélelmezése mellett dolgozzuk fel az adatokat.)

A Híd-tábor különféle etnikumai közül a szlovákok (etno)szociológiai sajátosságainak megrajzolása a legnehezebb feladat, bár a bevezetőben már kísérletet tettem a pártválasztási motivációk megfogalmazására. Ami e választói csoporttal nagy valószínűséggel összekapcsolható – hogy milyen arányban és mélységben, nem tudhatjuk –, az az asszimiláció, ez a magyar identitástól a szlovák önazonosság irányába mutató, részben a személyes életút során, részben generációkon át lezajló hasonulási folyamat. A problémát ez esetben is az adathiány jelenti: az itt használt népszámlálási statisztikák az identitás árnyalatainak leírására, s így az asszimilánsok akár csak hozzávetőleges kimutatására sajnos nem alkalmasak. Szlovákiában, a legutóbbi magyar népszámlálástól eltérően, nem kérdeznék rá a kettős identitásra, csupán az anyanyelvhasználat sajátosságaira, ami viszont nem az identitásról, hanem a kisebbségi léthelyzet mindennapjairól kínál információkat. A nemzetisé-

güket be nem vallók aránya pedig, bár sokatmondó adat, a kisebbségek esetében sokkal inkább az állam iránti bizalmatlanság, esetleg az önmegvallástól való szorongás, mintsem a nemzetiségi identitás kopásának az indikátora, általánosságban pedig – még ha a két magyar többségű járásban ennek ellenkezőjét vélelmeztük is – inkább a többségre jellemző attitűd.⁴⁶

A kérdés tehát, amelyet itt már nem fogunk megválaszolni, az, hogy az internetikus politikai opció választására vajon mennyire hat ösztönzőleg a családi/rokonági/felmenői kötődéseket tekintve bizonyos értelemben ugyancsak internetikusnak nevezhető személyes létállapot. A Felvidéken zajló beolvadás mértékéről, jellegzetességeiről eddig napvilágot látott információk (lásd Gyurgyík, 2014) alapján viszonylag könnyen meg lehet alkotni a rendszerváltástól napjainkig – konkrétan: az utolsó három népszámlálás által érintett periódusban – asszimilálódott magyar népesség országos létszámának a becslésére szolgáló képletet, figyelembe véve a számítást bonyolító tényezőket is.⁴⁷ Miután azonban a fogyatkozásért felelős három fő komponens (asszimiláció, természetes fogyatkozás és elvándorlás) szerepe területileg eltérő, az említett összefüggés feltárása még a megfelelő helyi adatok birtokában is nehéznek ígérkező, ráadásul tévkövetkeztetések lehetőségét is magában hordozó feladat.

Végezetül álljon itt néhány javaslat az eddigi vizsgálódások folytatásának irányaira vonatkozóan. A rendelkezésre álló statisztikai adatok részbeni elévültsége, illetve a kívánatosnál sokszor kisebb mértékű részletezettsége miatt a kutatások továbbvitele eleve az itt bemutatott végeredmények egy részének újraszámítására, finomítására kellene, hogy irányuljon, amint ez lehetségessé válik. Mindenekelőtt érdemes lenne a településeknél is alacsonyabb területi szinten, szavazóköri szintként újraszámolni a fontosabb értékeket. Fontos lenne továbbá a szavazás etnikai vonatkozásaival kapcsolatos számítások, mindenekelőtt a magyar szavazókkal kapcsolatos becslések megisméltése akkor, ha már ismertté váltak a 2011-es népszámlálás települési szintű nemzetiségi korcsoportos adatai. Ugyancsak érdemes lenne az említett becslést a településenkénti anyanyelvi adatok alapján is elvégezni. Végül, de nem utolsósorban a tanulmány végén említett asszimiláns Híd-szavazók

46 Szlovákiában jelenleg abból a hét járásból, ahol 10% feletti az etnikai rejtőzködők aránya, ötben 85-86% (az ismeretlenek beszámításával pedig 96-98%) a szlovákok aránya. Bár a lista élén álló losonci járás, illetve Kassa kétségtelenül a déli sávban található, a magyarok aránya itt még az ismeretlenek beszámításával is csak 26, illetve 3%, miközben a dunaszerdahelyi és a komáromi járásban csupán 3-6% a rejtőzködők aránya.

47 Ez az első cenzusközi évtizedre vonatkozóan az asszimilálódott népesség későbbi demográfiai változásait, a második évtized esetében pedig a rejtőzködők magas arányából adódó becslési nehézségeket jelenti.

létszámára és földrajzi jelenlétére vonatkozó becslések elvégzése is lehet egy folytatási irány. A felsorolt témakörökhöz kapcsolódó eredmények nemcsak a politológusok vagy éppen a nemzetpolitikai döntéshozók számára kínálnának értékes információkat, hanem egyéb társadalomtudományi területek – például a demográfia, a kisebbségsszociológia, vagy ez utóbbin belül a szórvány- és diaszpóra-kutatás – művelői számára is új szempontokat jelenítenének meg, vagy legalábbis jól hasznosítható, inspiratív adalékokkal szolgálnának számukra.

Összegzés

A fentiekben az MKP és a Most–Híd választóinak önmagában vett, illetve egymáshoz viszonyított létszámalkulását, kölcsönös átszavazásának valószínűségét, urbanizáltsági szintjét és etnodemográfiai sajátosságait vizsgáltam. Az eredmények alapján dióhéjban a következőket állapíthatjuk meg.

<p>Területi eloszlás</p>	<p>Ha a Felvidék egészét nézzük, mindkét utódpártnak a magyarlakta sáv, azon belül kiemelten a tömbmagyar vidék képezi a fő bázisát, közelebről nézve azonban a szavazók területi eloszlása már jelentősen eltérő. Az MKP-t a tömbvidéki magyarság, a Most–Hídat pedig a nagyvárosokban, a Pozsony környéki agglomerációban, valamint a szórványban élők erősebb reprezentációja jellemzi. 2016-ban például a magyar többségű járásokban élők az MKP szavazóinak 37, míg a Most–Híd táborának csupán 17 százalékát adják; a fővárosban és a szórványterületen élők esetében ugyanez az érték az MKP-nál összesen 2%, a Hídnál pedig 36% volt.</p>
<p>Létszámváltozás</p>	<p>A Most–Híd az itt vizsgált hat évben kizárólag Pozsonyban és a szórványban, vagyis saját sikerövezeteiben erősödött, miközben támogatottsága a magyarlakta járások összességében a 2010-es érték kétharmadára csökkent. Ezzel szemben az MKP éppen a számára gyengébb eredményeket hozó fővárosi agglomerációs övezetben, illetve még a dunaszerdahelyi tömbterületen növelte a táborát, miközben a járások többségében mérsékelten erodálódott. Országos szinten ezek a folyamatok a Most–Híd esetében 17%-os, míg az MKP-nál csupán 4%-os apadást eredményeztek. A szavazatmaximális legfontosabb helyszínein, a csallóközi városokban azonban mindkét párt támogatottsága jelentősen csökkent. A települési adatok országosan az MKP szavazóinak erősebb települési koncentrációját és a Híd-tábor nagyobb földrajzi szórtságát, idősorosan pedig e karakterjegyek erősödését mutatják.</p>

Támogatottság viszonyosságai	Az utódpártok versenyét országos szinten a Most–Híd jelentős és stabil dominanciája jellemzi – a párt a két utolsó parlamenti választáson több mint 60%-kal több voksot kapott a vetélytársánál –, miközben 2010–2016 között kettőről hétre nőtt az MKP-főlnnyel jellemezhető járások száma, s általában a többiben is csökkentek a különbségek a magyar etnikai párt javára. (A látszólag elmentmondásos tendenciák oka, hogy a fővárosban és a szórványvidéken viszont tovább nyílt az olló.) Ami a településtípusokat illeti, 2016-ban a dél-szlovákiai községekben az MKP megelőzte a Most–Hídat, sőt a délkeleti járások falvaiban ez már 2012-ben lezajlott.
Szavazók átjárása	A szavazók közötti mobilitás – legalábbis a két tábor összekötő azonosságok és hasonlóságok okán elvárható szinthez képest – még matematikai lehetőségként is csak kismértékben mutatható ki. Mindkét utódpárt maximum mintegy az ötödét volt képes felszívni a riválisától elpártolt választóknak. Miután az utóbbiak létszáma a Most–Híd esetében jóval magasabb volt, úgy is fogalmazhatunk, hogy az MKP sem 2012-ben, sem 2016-ban nem tudta a maga javára fordítani a konkurens párt amortizációját.
Az MKP szavazói potenciálja	Az MKP-nak a 2010/2012-es választási eredmények alapján kiszámított maximális szavazói potenciáljából 87% törzsszavazónak, 13% pedig egyszeri támogatónak tekinthető, amihez még hozzáadódik az a közel ötezer újonnan csatlakozott szavazó, akit a 2014-es államfőválasztáson sikerült – igaz, akkor önálló Most–Híd-jelölt hiányában – megszólítani. A 2016-os választáson az MKP csupán három Pozsony-közei járásban tudta mozgósítani, illetve bővíteni a 2010/2012-es összpotenciált, míg Kassán és nyolc járásban még az elvárható minimumnak számító törzsszavazói létszámot sem tudta megszólítani. A 2014-es új szimpatizánsoknak körülbelül az egyharmadát sikerült megtartani. Kiszámítható, hogy a párt a 2010–2016 közötti parlamenti és államfőválasztásokon legalább egyszer rá szavazók teljes mozgósítása esetén sem érte volna el 2016-ban az 5%-os bekerülési küszöbértéket.
Urbanizáltsági szint	A magyarlakta sávban mindkét utódpárt urbanizáltsági szintje alacsonyabb az átlagnál, ugyanis a két szavazótábor egyaránt a magyarságra jellemző településszociológiai sajátosságokat követi. A községi népesség aránya azonban jóval magasabb az MKP, mint a Most–Híd esetében. Ugyanakkor a multietnikus pártot – miután a magyarlakta járásokban folyamatosan veszített a pozícióiból, Pozsonyban és a szórványtársaság városaiban viszont erősödött – 2016-ra országos szinten nagyjából már a szlovákiai átlagnak megfelelő eloszlási arányok jellemezték.

A tanulmányban elemzett témák közül a szavazótáborok etnikai összetételének kérdése kívánta meg a legátfogóbb vizsgálódást. A 2011-es szlovákiai népszámlálás községsoros nemzetiségi és korcsoportos adatain, valamint a települési választástatisztikákon alapuló becslés az eddig napvilágot látott módszerekhez képest új megközelítésnek számít. Az ismeretlen nemzetiségűek beszámítása miatt a magyar nemzetiségű választókra vonatkozóan kétféle adattal rendelkezünk, de ha a nem-

zetiségi adatok mellett az anyanyelvi statisztikák esetében is elvégezzük a becslést, elemzésünk során akár négyféle értékkel is dolgozhatunk.

Az alábbi összegzés a magyar szavazók létszámbecslésén alapuló számítások fontosabb eredményeit foglalja össze.

Részvételi hajlandóság	A magyarok választási részvétele önmagában és a többséghez viszonyítva is választásról választásra csökkent, miközben a nem magyaroké folyamatosan nőtt. Míg 2010-ben majdnem minden járásban, sőt még a szlovákországi járások harmadában volt kimutatható.
Támogatottság viszonyisményei (magyarok körében)	Az MKP – noha három választáson is alulmaradt fő riválisával szemben – a Most–Híd folyamatosan csökkenő támogatottsága miatt idővel valószínűleg előnyre tett szert a magyarság körében. Az arra vonatkozó információ, hogy ez először melyik választáson következett be, illetve hogy ebben a körben – tekintettel a szlovák pártokra szavazó magyarokra – abszolút vagy relatív többségről beszélhetünk-e, a becslés során megfogalmazott kritériumoktól függ.
Az MKP etnikai összetétele	Bár a 2009 utáni MKP-tábor etnikai homogenitását axiómaként kezeltem, minden egyes választáson kimutatható egy olyan szűk, a tábor 0,5%-ánál kisebb létszámú csoport, amely igazolhatóan nem magyar nemzetiségű. Ez a csoport nagyrészt a rimaszombati járás cigány többségű, de magyar anyanyelvű falvai-ban található.
A Most–Híd etnikai összetétele	A multietnikus párt szavazótáborát kezdetektől az etnikai heterogenitás jellemezte, és ez a karakterjegy – egyrészt a magyar támogatók folyamatos lemorzsolódása, másrészt a nem magyar szavazók sikeres megszólítása miatt – mind erősebbé vált. Ugyanakkor a Most–Híd szavazótábora 2016-ban nagy valószínűséggel még magyar többségű. A magyarlakta sávtól északra a Híd a szavazókat tekintve gyakorlatilag szlovák pártként működik, igaz, jóval gyengébb támogatottsággal.
Etnodemográfiai környezet és pártpreferenciák	Ha a magyarok helyi számaránya szerint csoportosított településhalmazokra bontva vizsgálódunk, pozitív kapcsolatot tapasztalhatunk a magyarok helyi számaránya és az MKP preferenciaszintje – tágabb értelmezésben: a lokális etnodemográfiai helyzet és a domináns helyi identitás típus – között. Ami az idősoros adatokat illeti, a magyarok által jelentősebb arányban lakott településeken a Most–Híd támogatottságának intenzívebb csökkenése is megfigyelhető.

Irodalom

Gyurgyík László (2010): Quo Vadis, szlovákiai magyarok? *Pro Minoritate*, 1. sz., 33-46.

Gyurgyík László (2014): *A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai 1989-től 2011-ig*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja

Horowitz, Donald L. (1985): *Ethnic groups in conflict*. University of California Press, Berkeley

Kyuchukov, Hristo (2000): Transformative education for Roma (Gypsy) children: An insider's view. *Intercultural education*, Vol. 11. No. 3., 273-280.

Lampl Zsuzsanna (2010a): Választási hajlandóság és pártpreferenciák a szlovákiai magyarok körében, *Új Szó*, 2010. május 31.

Lampl Zsuzsanna (2010b): A rejtőzködés misztériuma, avagy adatok az MKP és a Most-Híd választási eredményéhez. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 2. sz., 47-61.

Lampl Zsuzsanna (2012): *A szlovákiai magyarok szociológiája*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja

Mózes Szabolcs (2017): A 2016-os szlovákiai parlamenti választás exit polljának magyar eredményei. *Kisebbségi Szemle*, 1. sz., 79-95.

Ravasz Ábel (2013): Szlovákiai magyarok mint választók, 2009–2013. *Magyar Kisebbség*, 2. sz., 41-68.

Rákóczi Krisztián (2015): Két választás Szlovákiában: a megyei és a helyhatósági választások eredményei. *Kisebbségkutatás*, 1. sz., 26-44.

Rákóczi Krisztián (2016): Választások Szlovákiában – A rendszerellenes pártok előretörése és a magyar szavazók távolmaradása. *Kisebbségi Szemle*, 2. sz., 7-28.

Robinson, William Sidney (1950): Ecological correlations and the behavior of individuals. *American Sociological Review*, Vol. 15. No. 3., 351-357.

Spáč, Peter, et al. (2013): Patriots or nationalists? The ideology and support of the Slovak National Party. In: *Unpublished manuscript prepared for the ECPR General Conference, Bordeaux*.

Szabó Balázs – Tátrai Patrik (2011): Területi különbségek a pártpreferenciákban Szlovákiában, 1992–2010. *Tér és Társadalom*, 4. sz., 61-80.

Székely István Gergő (2014): *Dynamics of Party Politics, Electoral Competition and Cooperation within the Hungarian Minorities of Romania, Serbia and Slovakia*. PhD-értekezés. Central European University, Budapest

Tátrai Patrik (2011): Anyanyelv és nemzetiség mint az interetnikus kapcsolatok mutatója Erdély magyar lakosságának példáján. *Tér és Társadalom*, 2. sz., 48-68.

A szerzőkről

Rákóczi Krisztián

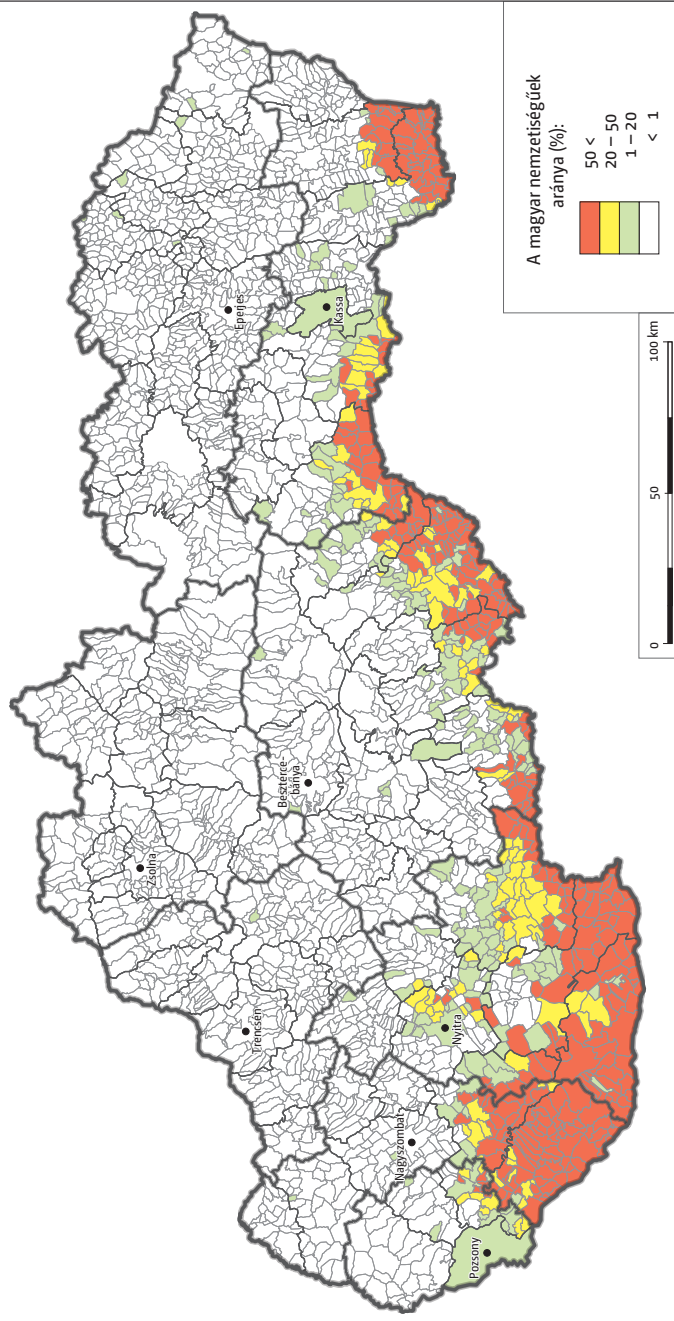
Dunaszerdahelyen született 1981-ben, felsőfokú tanulmányait az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán végezte. Politológusként 2008–2010 között a cseh és a szlovák belpolitika, valamint a magyar nemzetpolitika kutatásával foglalkozott a Nézőpont Intézetben, majd a Kitekintő című külpolitikai hírportál munkatársaként dolgozott. 2011-től a Nemzetpolitikai Kutatóintézet kutatási és kommunikációs referense, feladata többek között a szlovákiai belpolitika és a felvidéki magyar politika, valamint a határon túli sajtó elemzése. A Kisebbségi Szemle és a Hungarian Journal of Minority Studies című folyóiratok szerkesztőbizottságának tagja.

Harrach Gábor

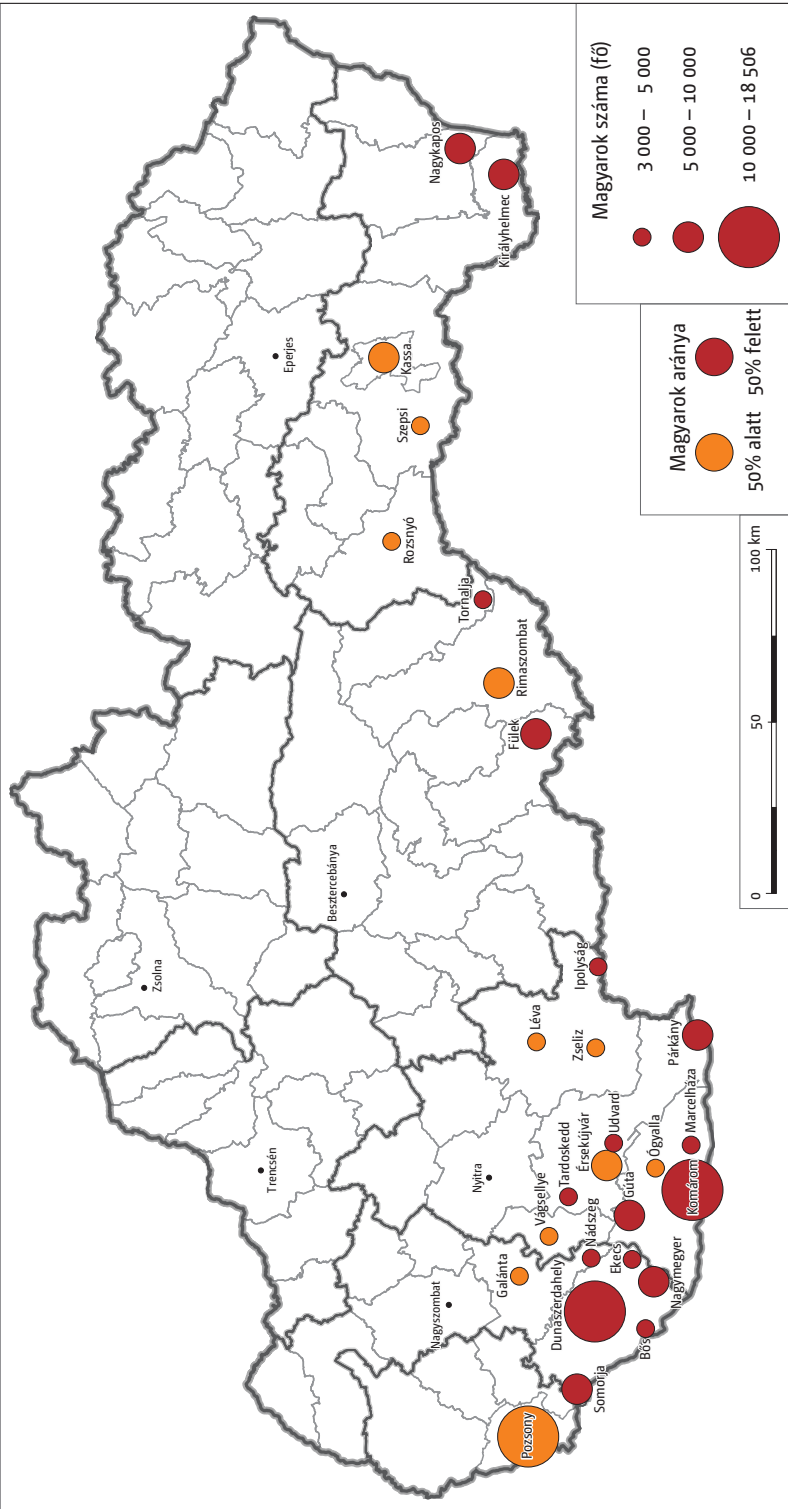
Budapesten született 1974-ben. Diplomáját a PPKE történelem–szociológia szakán szerezte, doktori disszertációját a magyarországi felekezetek 19-20. századi népesedéstörténetéből írta. Egyetemi éveitől újságírással foglalkozott, 2001–2005 között a Duna Televízió szerkesztője, illetve határon túli médiakapcsolatoknak a felelőse, 2006–2009 között a Magyar Vöröskereszt kommunikációs igazgatója, majd a Magyar Piarista Tartományfőnökség kommunikációs tanácsadója. 2012 óta dolgozik kutatóként, jelenleg a Nemzetpolitikai Kutatóintézetben demográfiai és választási elemzésekkel foglalkozik.

Térképmelléklet

A magyar nemzetiségűek aránya a szlovákiai települések lakosságán belül
a 2011-es népszámlálás alapján

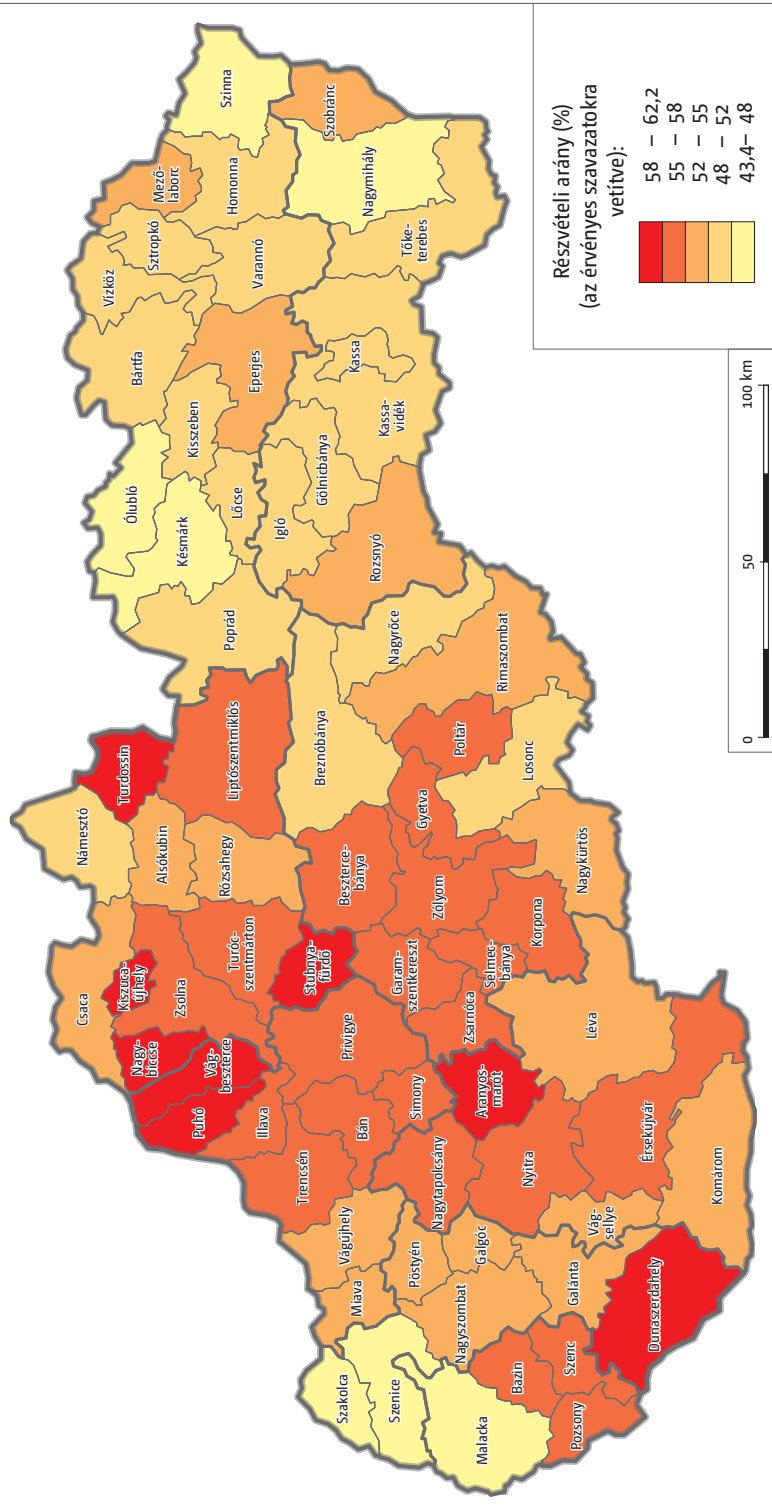

Legalább 3 000 magyar lakossal rendelkező települések Szlovákiában

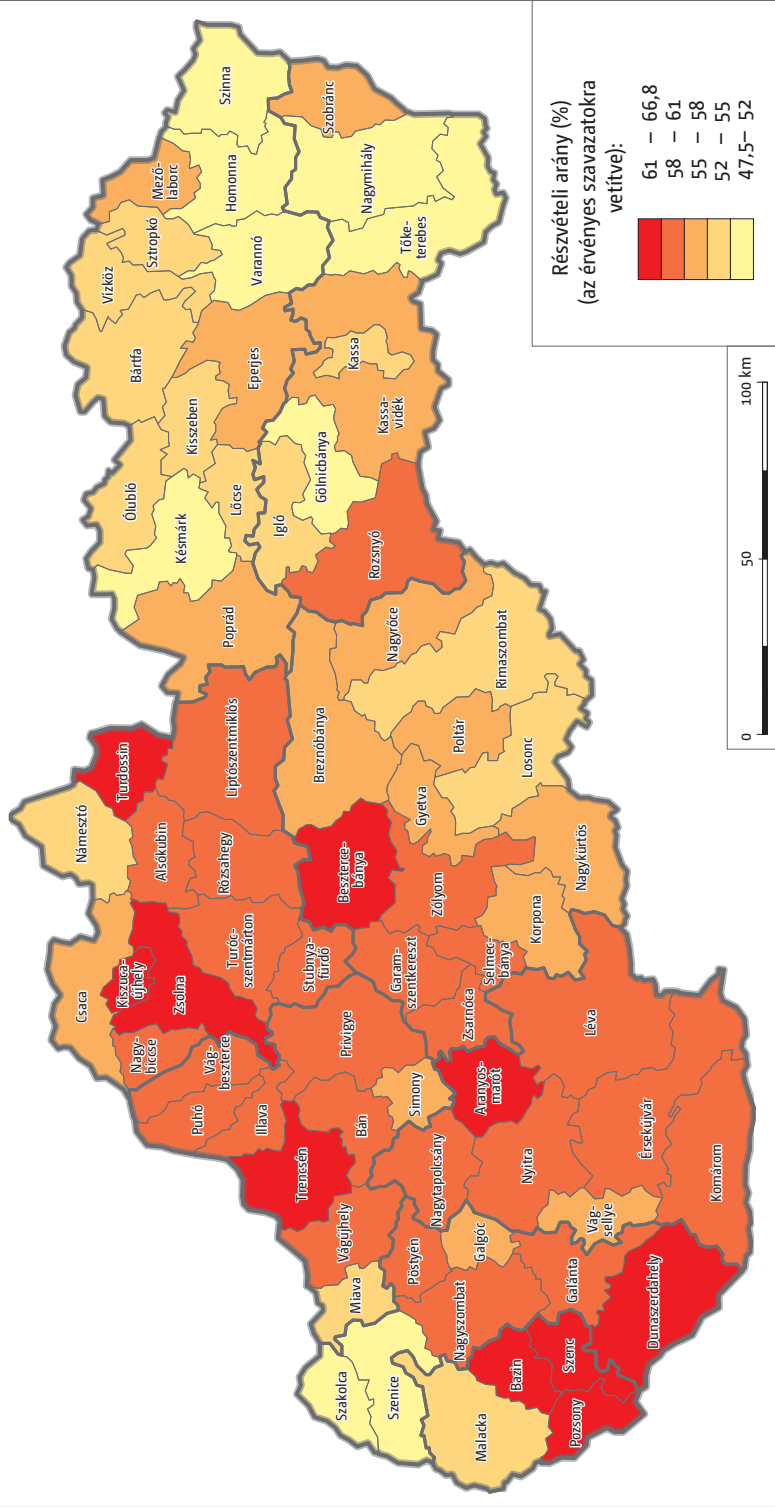

Részvételi arány a 2006-os szlovákiai parlamenti választásokon, járásonként

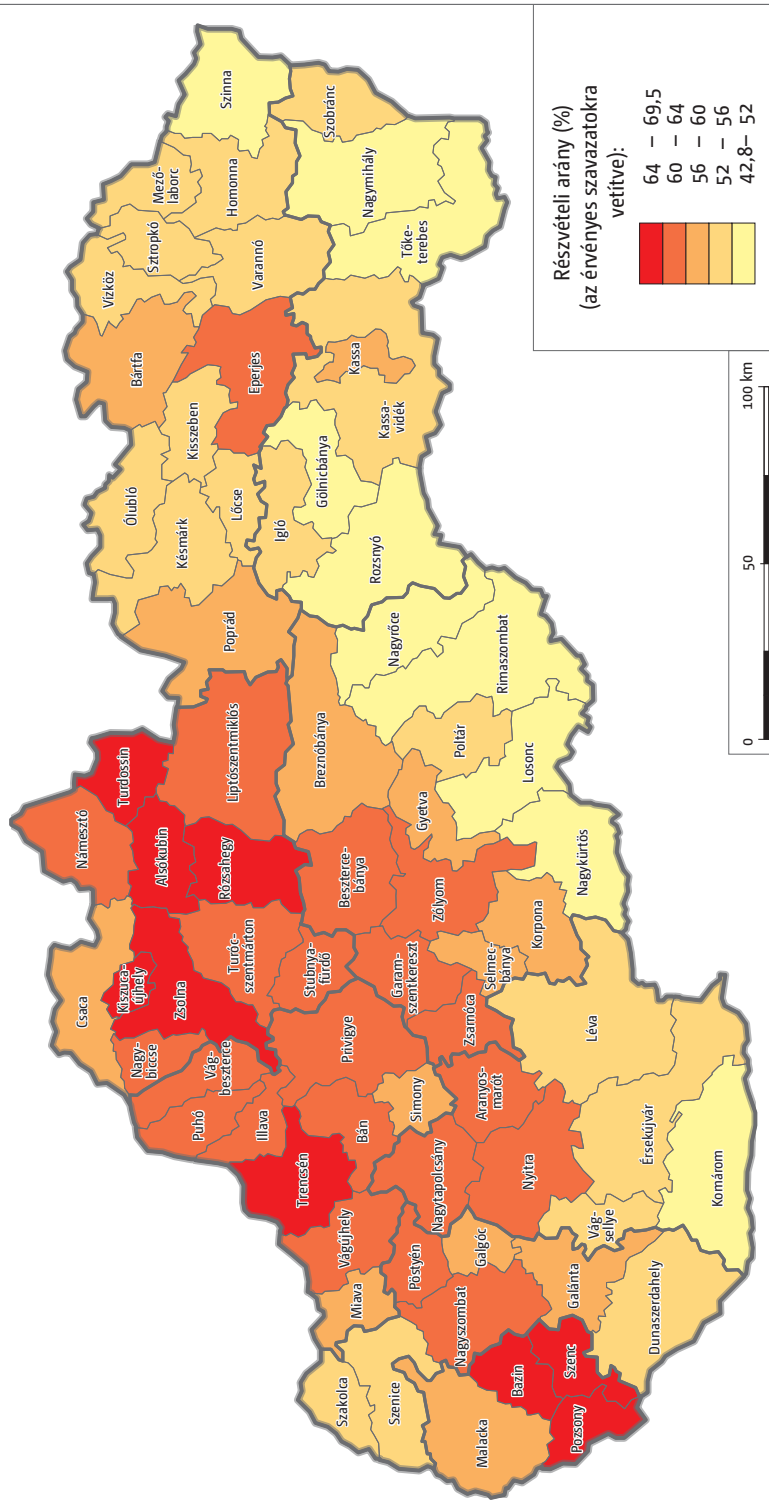

Részvételi arány a 2010-es szlovákiai parlamenti választásokon, járásonként

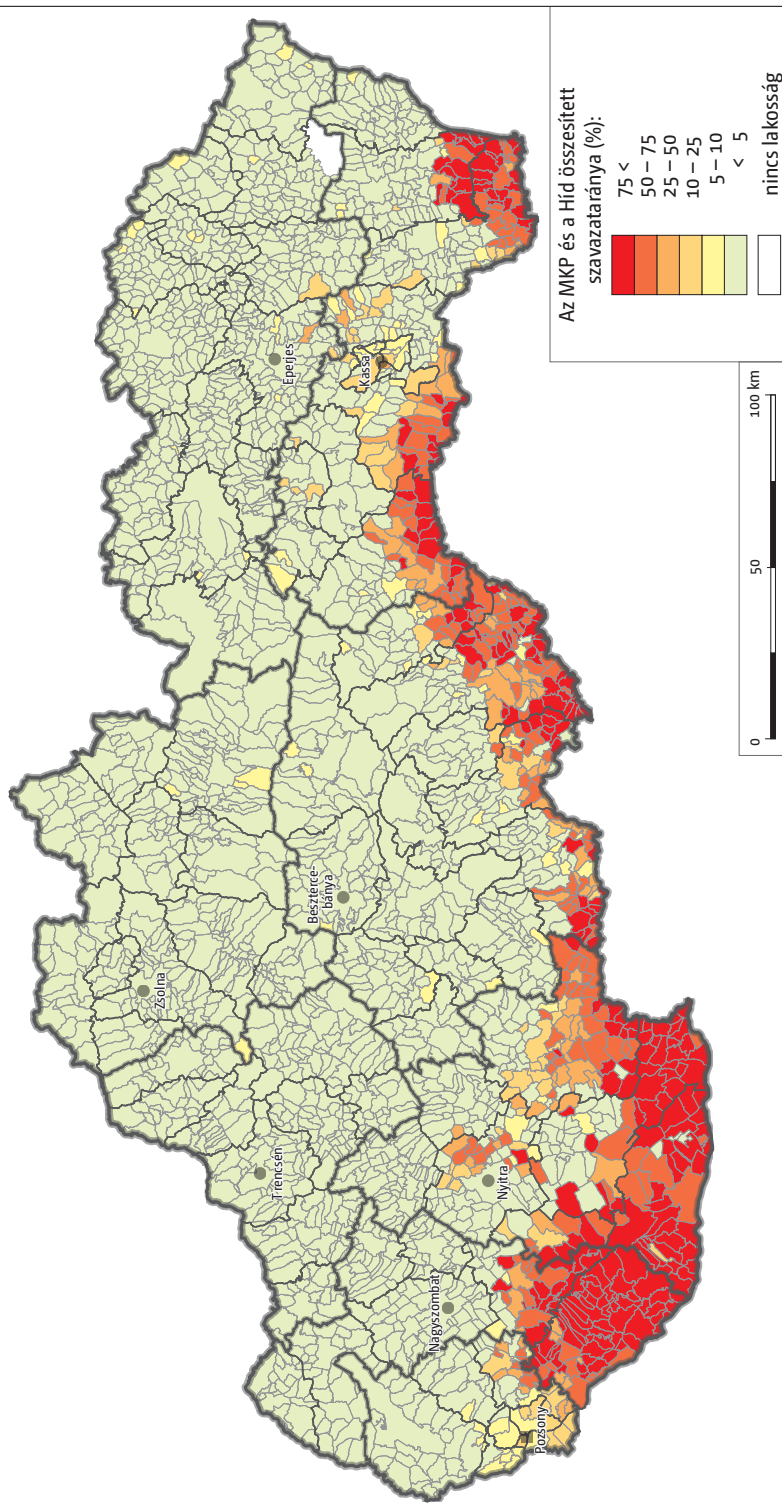

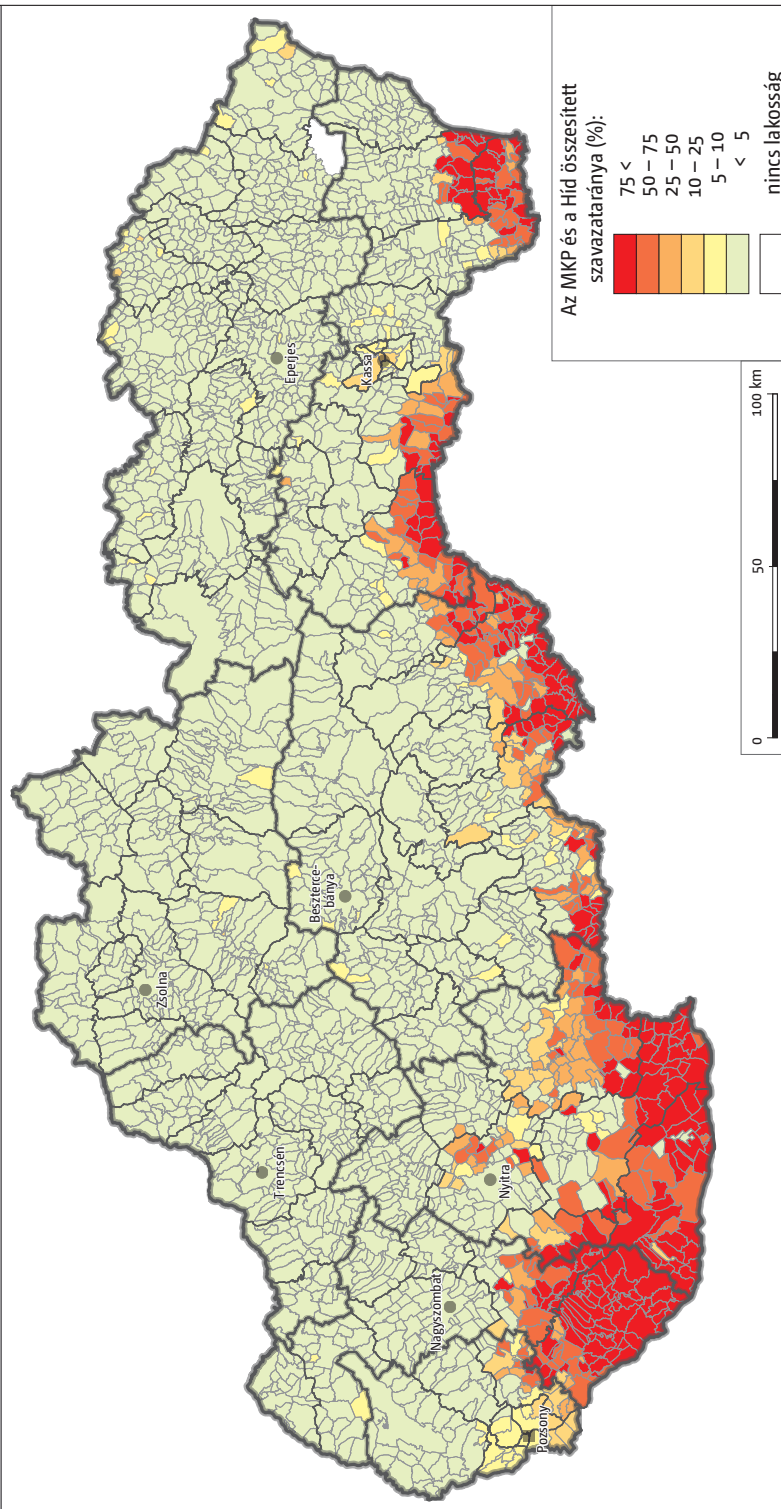
Részvételi arány a 2016-os szlovákiai parlamenti választásokon, járásonként

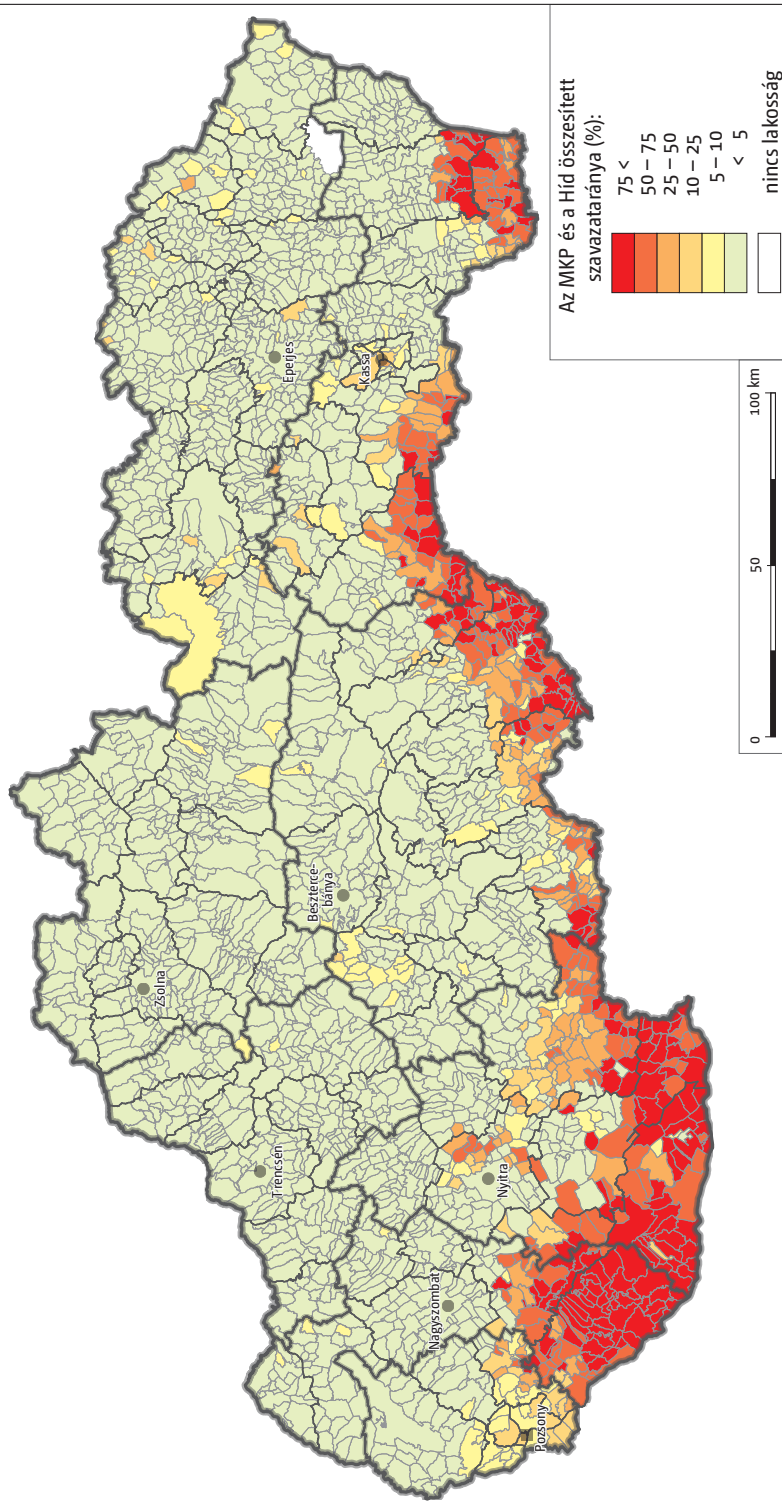
A Magyar Koalíció Pártja és a Most-Híd összesített választási eredményei a 2010-es szlovákiai parlamenti választásokon, településenként

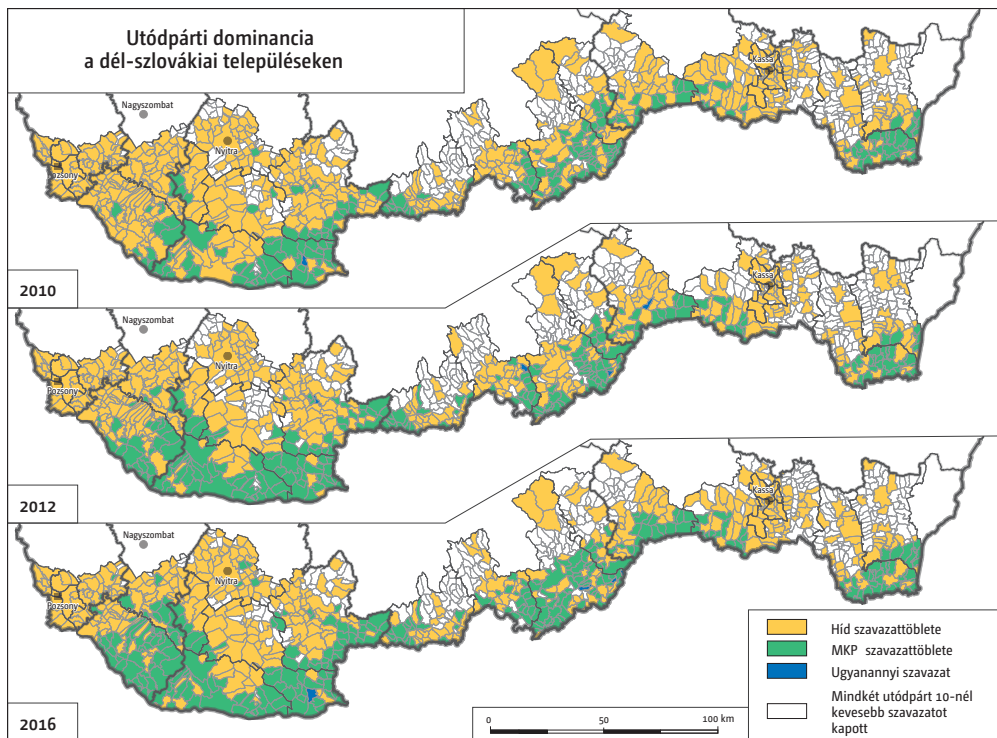

A Magyar Koalíció Pártja és a Most-Híd összesített választási eredményei
a 2012-es szlovákiai parlamenti választásokon, településenként

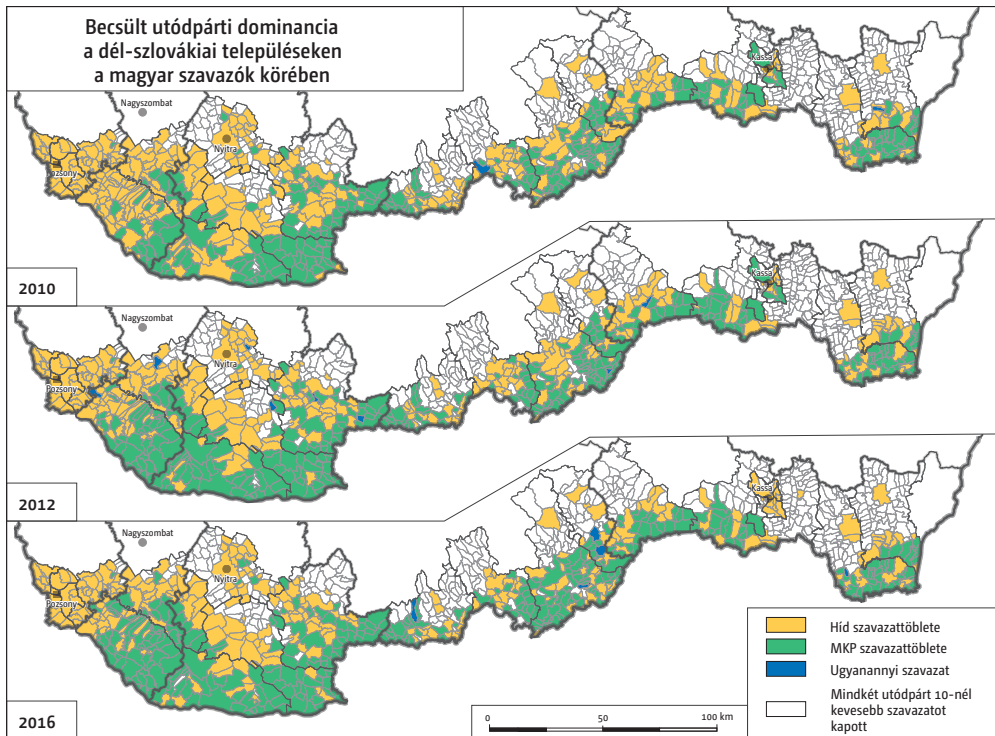
**A Magyar Közösség Pártja és a Most-Híd összesített választási eredményei
a 2016-os szlovákiai parlamenti választásokon, településenként**

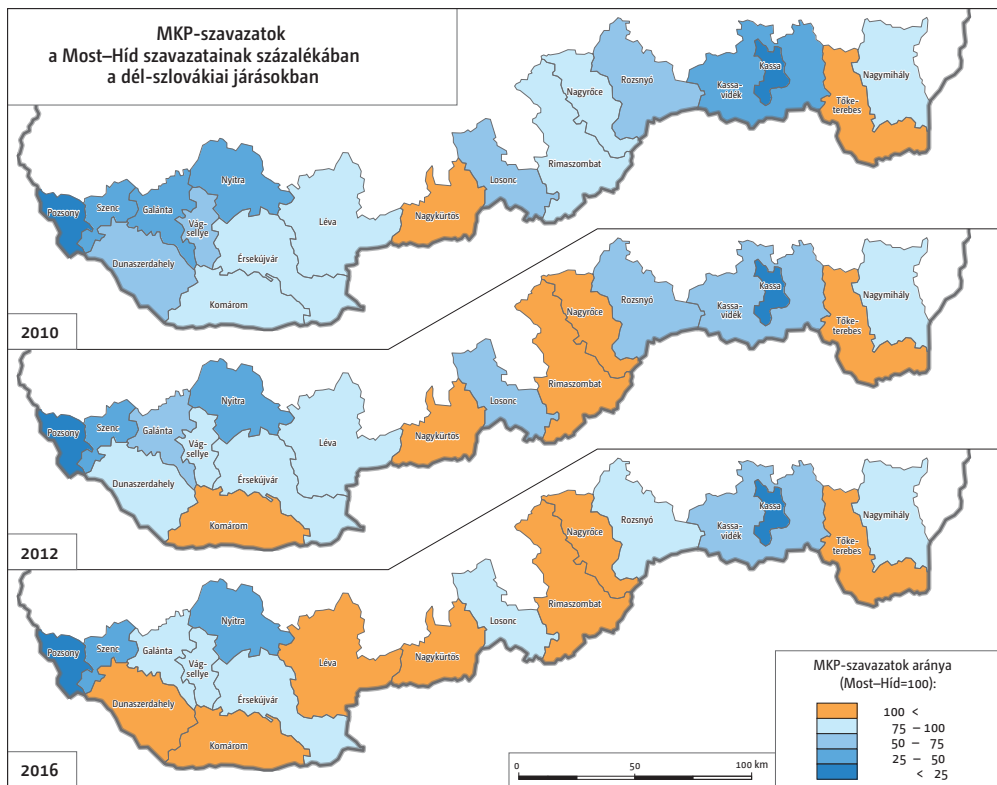

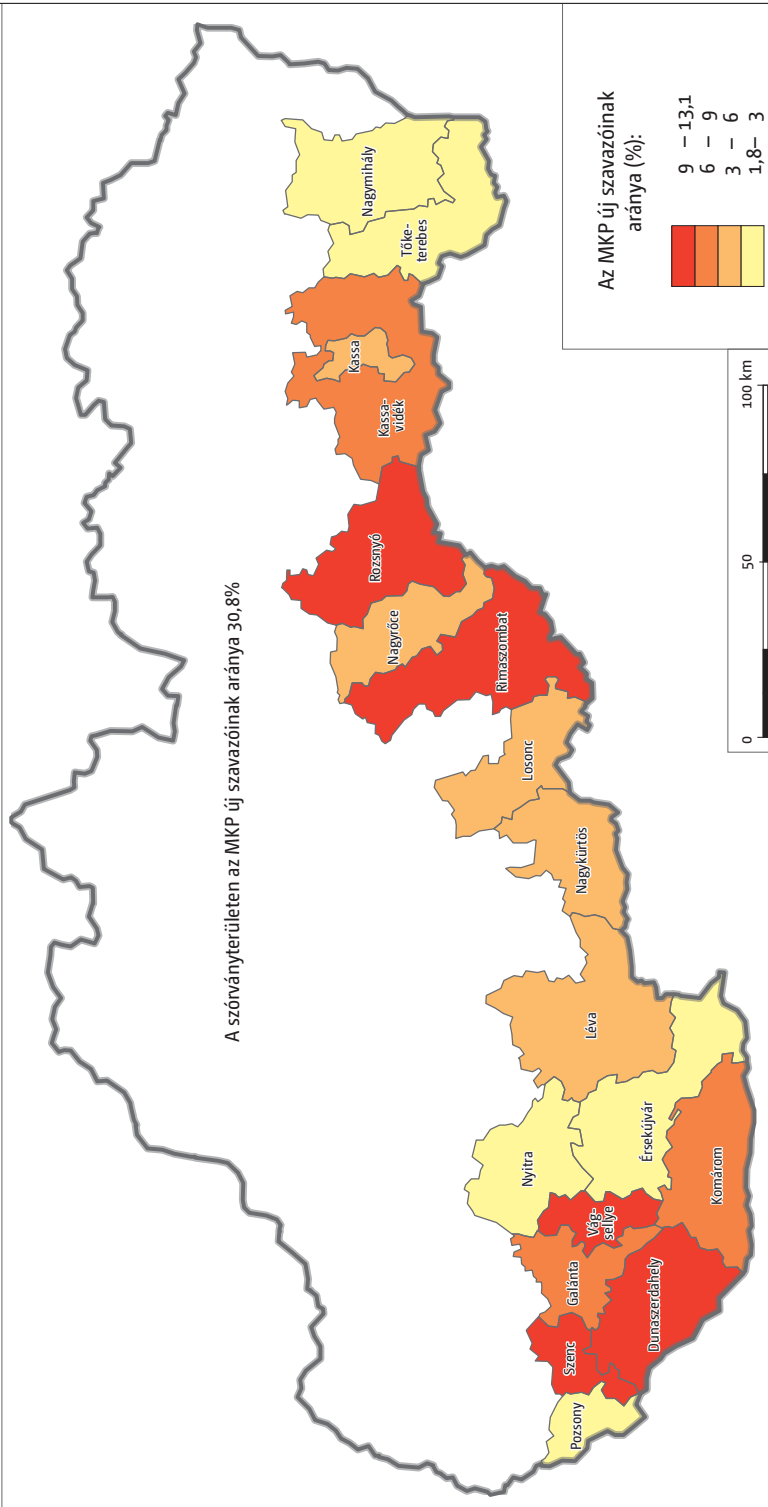

**Becsült utópárti dominancia
a dél-szlovákiai településeken
a magyar szavazók körében**

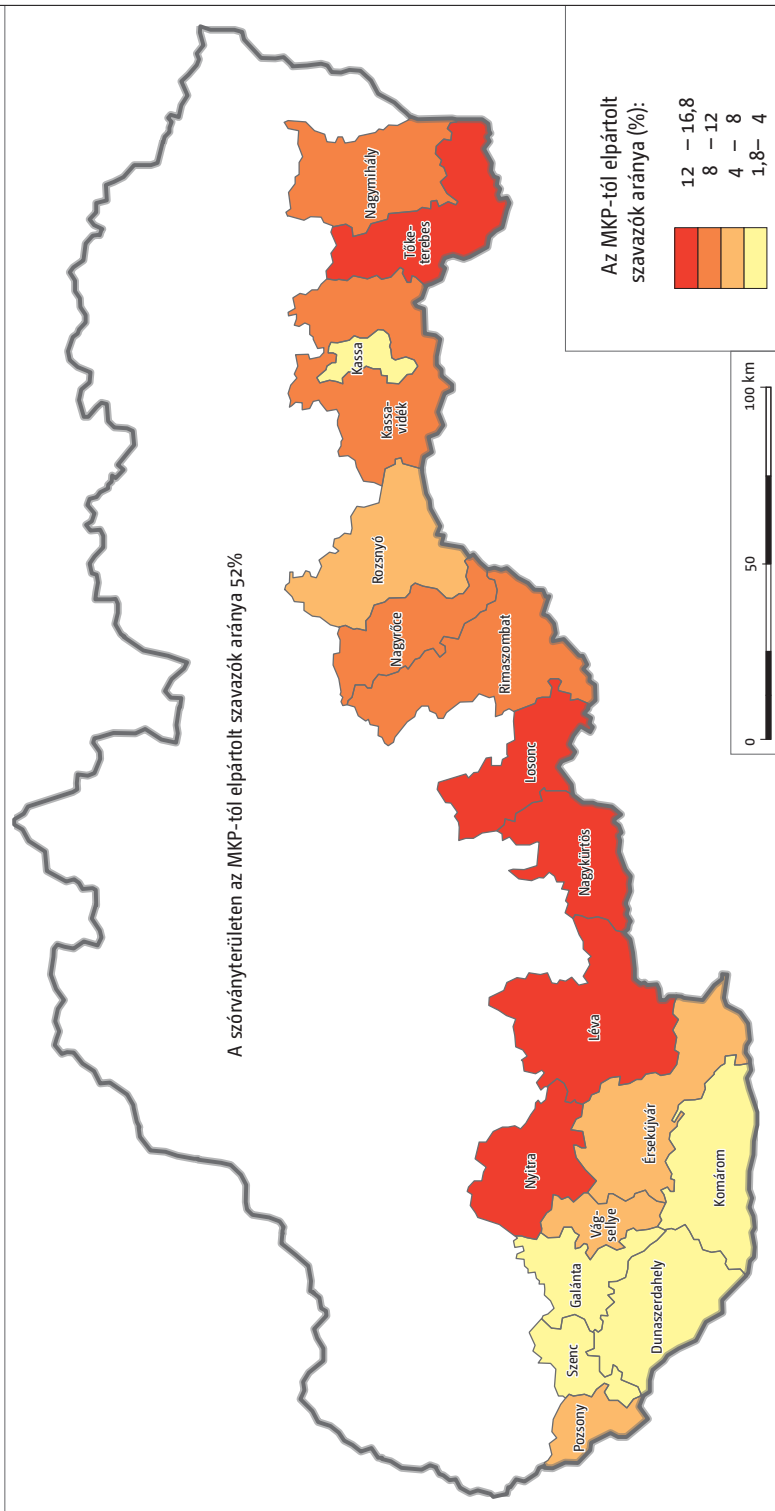

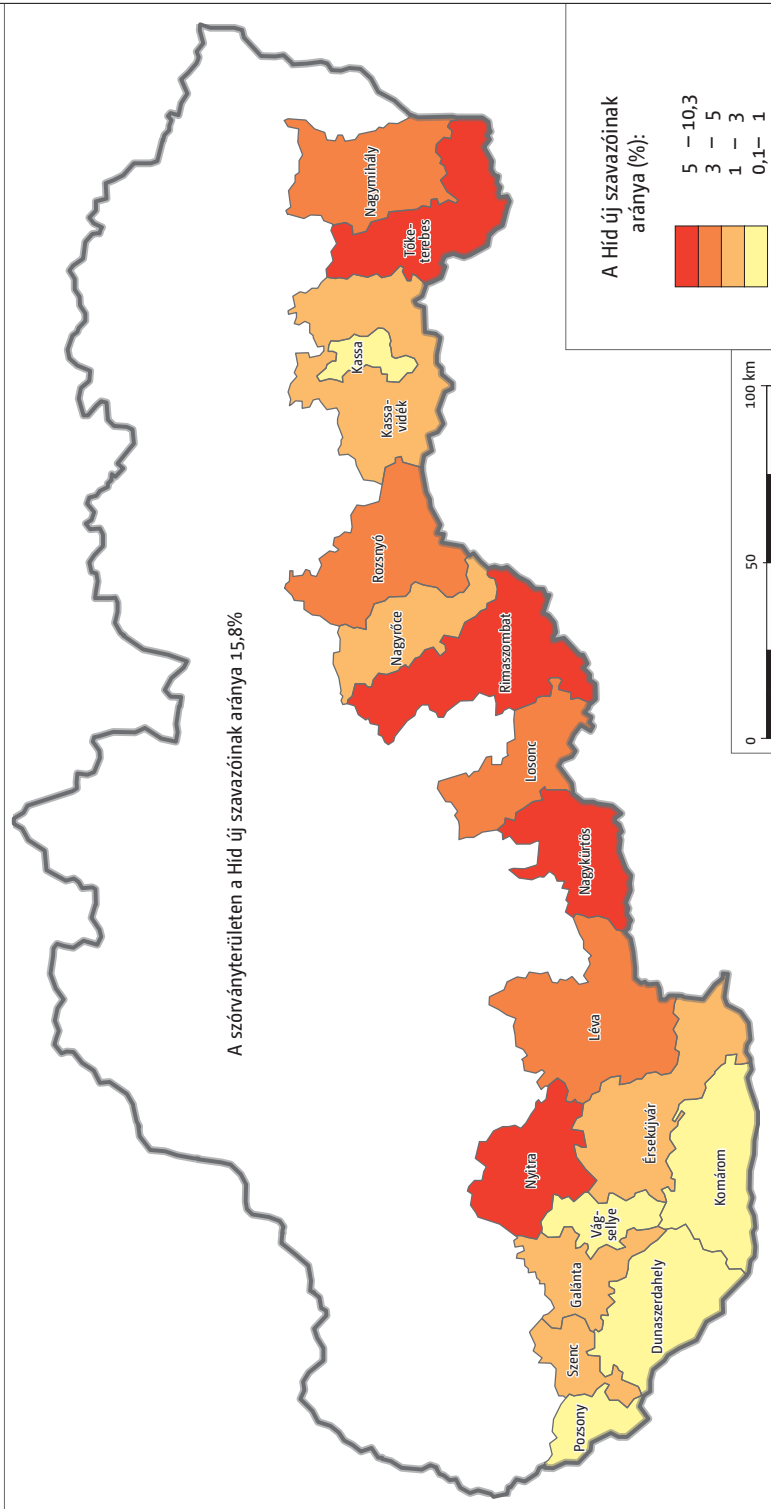
**A Magyar Koalíció Pártja új szavazóinak aránya a 2012-es szlovákiai választásokon
2010-hez viszonyítva a dél-szlovákiai járásokban**

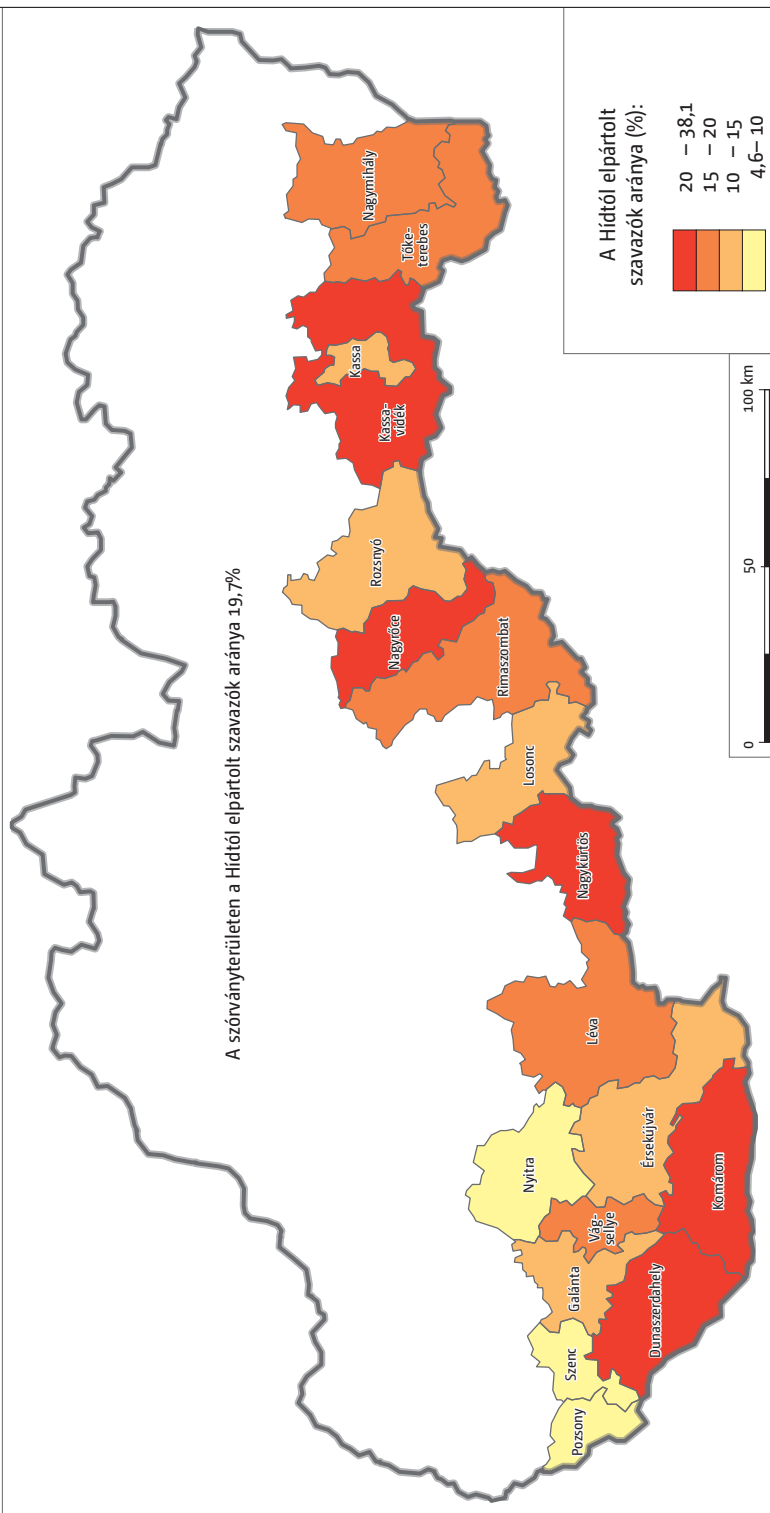
A Magyar Koalíció Pártjától 2010 és 2012 között elpártolt szavazók aránya a dél-szlovákiai járásokban

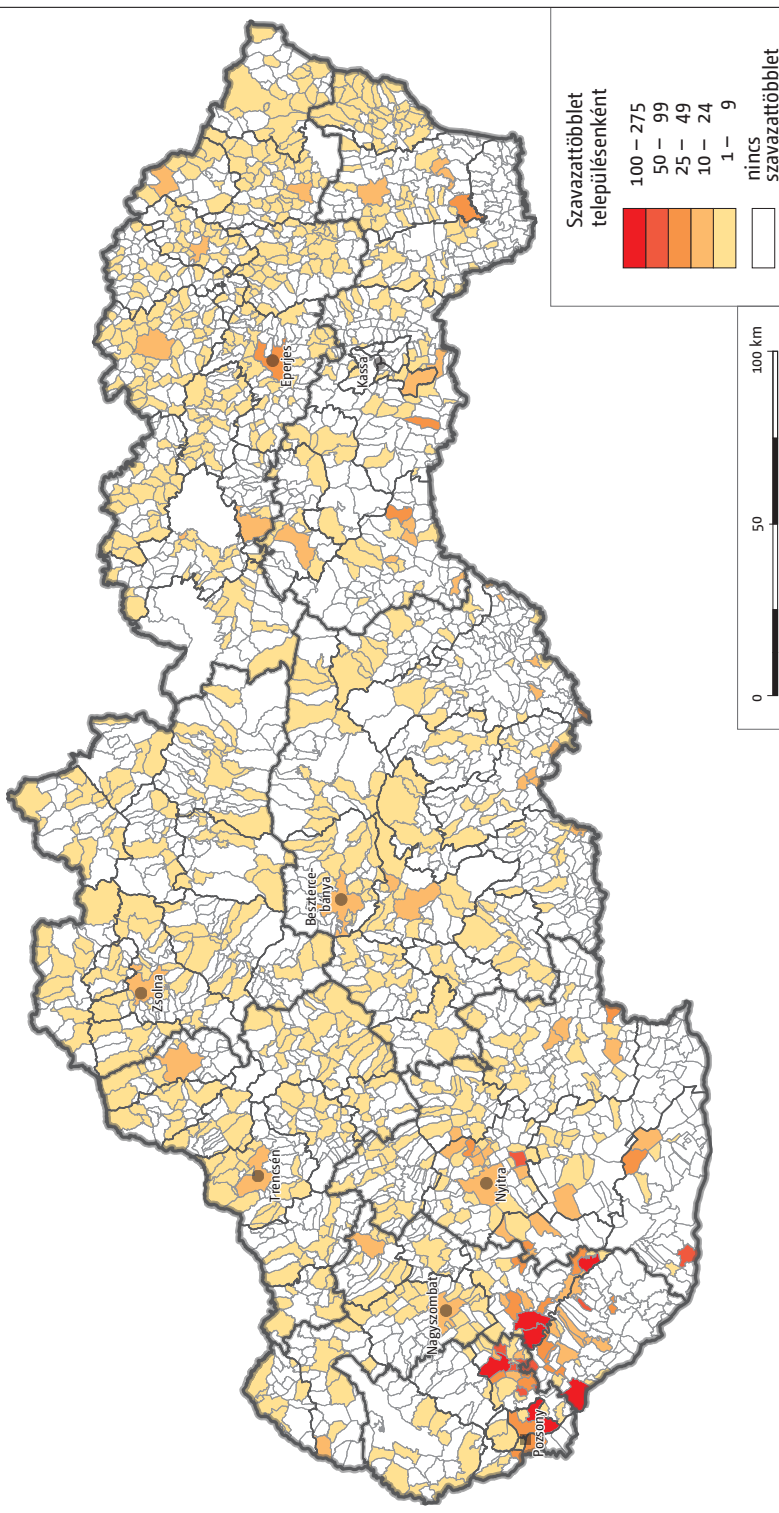
A Most–Híd új szavazóinak aránya a 2012-es szlovákiai választásokon
2010-hez viszonyítva a dél-szlovákiai járásokban

A Most–Hídól 2010 és 2012 között elpártolt szavazók aránya a dél-szlovákiai járásokban

Bárdos Gyula 2014-es települési szavazattöbblete az MKP 2010/2012-es potenciáljához képest

**Az MKP 2016-os települési szavazatnyeresége a 2010/2012-es potenciálhoz,
illetve szavazatvesztése a 2010/2012-es törzsszavazói létsámhoz viszonyítva**

